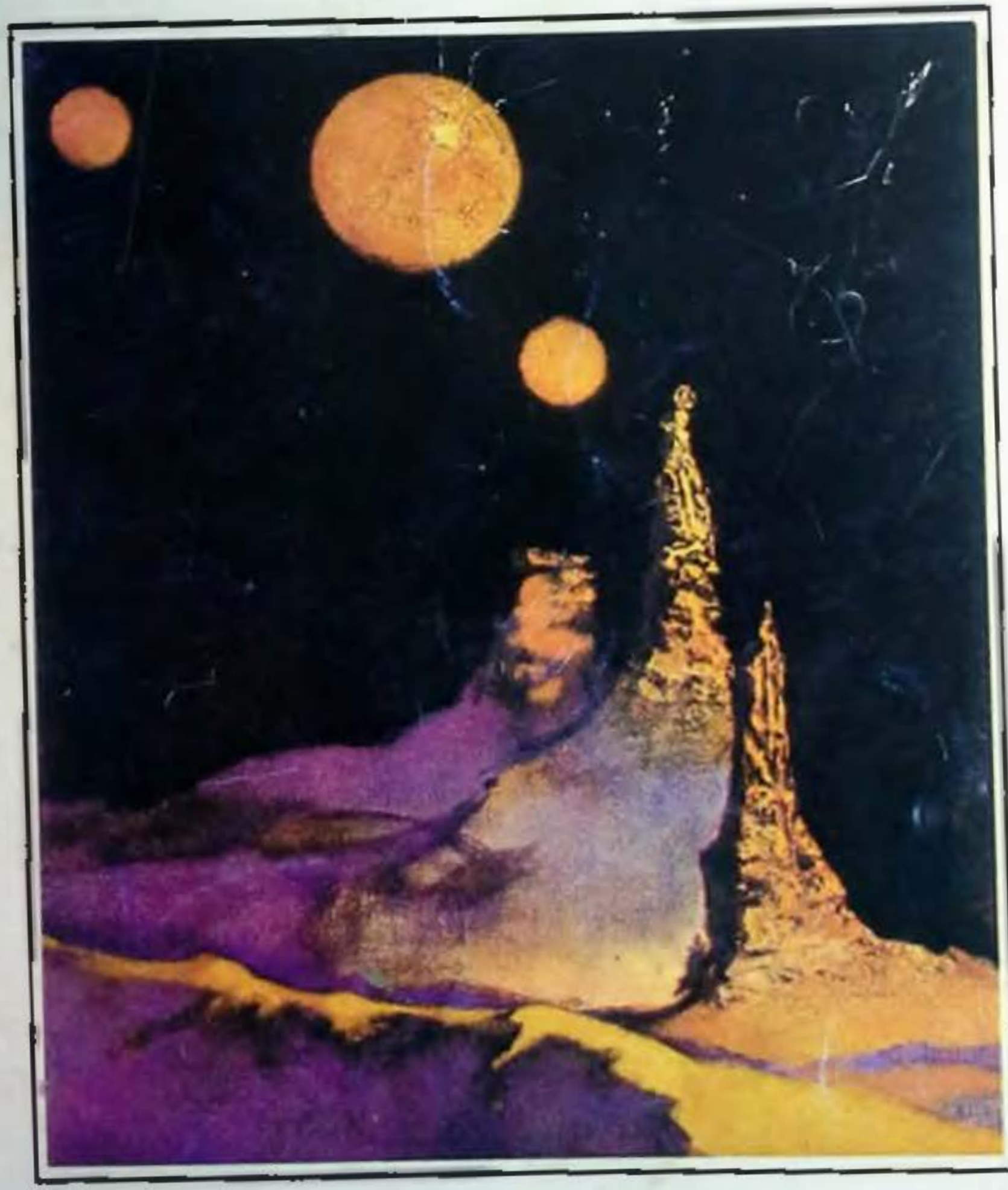
AY SARAYI

Paul Auster

CAN

Türkçesi
SEÇKİN SELVİ

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Eko Matbaası'nda basıldı. (1991)

AY SARAYI

Paul Auster

ROMAN

Türkçesi

SEÇKİN SELVİ

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Bâbıâli Cad. Sıhhiye Apt. No. 19 Kat 2 Cağaloğlu-İstanbul
Telefon: 528 61 13 Faks: 513 51 88

Özgün adı
Moon Palace

ISBN 975.510.269-8

© Paul Auster/Onk Ajans Ltd./Can Yayınları Ltd.Şti. (1991)

Hiçbir şey bir Amerikalı'yı şaşırtamaz.

JULES VERNE

1

İnsanların Ay'a ilk ayak bastığı yazdı. O zaman daha çok gençtim, yine de bir gelecek olduğuna inanmıyordum. Tehlikeli bir yaşam sürmek, kendimi zorlayabileceğim yere kadar zorlamak, oraya varınca da ne olacağını görmek istiyordum. Ama sonuçta, bunu pek beceremedim. Azar azar param suyunu çekti, ev elden gitti, sokaklarda yaşar oldum. Kitty Wu denilen kız olmasaydı, açlıktan ölebilirdim. Onu çok kısa süre önce bir rastlantıyla tanımıştım, ama giderek bu şans bana bir çeşit hazıra konmacılık, kendimi başkalarının aklını kullanarak ayakta tutma yolu gibi görünmeye başladı. Bu, olayın ilk bölümüydü. Sonra başıma tuhaf şeyler gelmeye başladı. Tekerlekli sandalyeyle dolaşan ihtiyarın yanında iş buldum. Babamın kim olduğunu öğrendim. Utah'dan California'ya kadar çölü yayan aştım. Tabii, bunlar çok eskidendi, ama o günleri iyi anımsıyorum, yaşamının başlangıcı olarak anımsıyorum.

New York'a 1965 sonbaharında geldim. On sekiz yaşmdaydım ve ilk dokuz ayı bir üniversite yatakhanesinde geçirdim. Columbia Üniversitesinin dışarhklı birinci sınıf öğrencileri kampusta kalmak zorundaydılar, ama ders yılı bitince Batı 112. Sokakta bir daireye taşındım. Sonraki üç yılımı, meteliksiz kaldığım an'a kadar orada geçirdim. Koşulların aykırılığını hesaba katacak olursak, o kadar dayanmış olmam bile bir mucizedir.

O apartmanda binden fazla kitapla içiçe yaşadım. Aslında kitaplar Victor dayımındı, onları otuz yılda yavaş yavaş toplamıştı. Tam üniversiteye gideceğim sırada, gönlünden koptu, kitapları ayrılık armağanı olarak bana vermeye kalktı. Almamak için elimden geleni yaptım, ama Victor dayı duy-

gusal ve eli açık bir insandı, reddetmemi kabullenmedi. "Sana verecek param da yok, öğüdüm de," dedi, "Beni mutlu etmek için bu kitapları al." Kitapları aldım, ama tam bir buçuk yıl kitapların durduğu kutuların hiçbirini açmadım. Dayımı onları geri almaya ikna etmeyi kuruyor ve bu arada başlarına bir iş gelsin istemiyordum.

Sonuçta, kutular o durumda epey işime yaradı. 112. Sokaktaki daire möblesizdi, paramı istemediğim ve kesemin el vermediği eşyaya harcamaktansa, kitap kutuplarını "hayali eşya" parçalarına dönüştürdüm. Bulmaca yapmak gibi bir işti bu: Kutuları çeşitli modüler biçimlerde kümelemek, sıra sıra dizmek, birbirinin üstüne yığmak, sonunda ev eşyasına benzeyinceye kadar yeni yeni biçimler denemek. On altı kutuluk bir grup, karyola işini gördü, on ikilik bir başka grup masa oldu, yedilik gruplar koltuk, ikilik bir düzenleme komodin oldu. Genelde tek rengin tekdüzeliği vardı, nereye baksanız hep o kasvetli açık kahverengini görüyordunuz, yine de bu becerikliliğimle gurur duymaktan kendimi alamıyordum. Arkadaşlarım bunu biraz tuhaf buldular, ama benden tuhaflıklar beklemeyi öğrenmişlerdi artık. Yatağa girip on dokuzuncu yüzyıl Amerikan edebiyatının üzerinde düş göreceğini bilmenin verdiği doyumu bir düşünün, diyordum onlara. Tabağımn altında tüm Rönesans yapıtlarıyla yemeğe oturmanın keyfini bir düşünün hele. Gerçekte, hangi kutuda hangi kitapların olduğu konusunda hiçbir fikrim yoktu, ama o zamanlar masal uydurmakta da üzerime yoktu, üstelik yalan bile olsa, o cümlelerin kulağa gelişi hoşuma gidiyordu.

Hayali mobilyalarım, neredeyse bir yıl, el değmeden durdu. Sonra, 1967 ilkbaharında Victor dayı öldü. Bu ölüm benim için müthiş bir darbe oldu, pek çok yönden ömrümün en beter sarsıntısıydı. Victor dayı, yalnızca dünyada en sevdiğim insan değil, olup olacağı tek akrabam, beni benden büyük bir şeye bağlayan tek bağ idi. Onsuz kendimi kaderin sillesini yemiş, yıkılmış görüyordum. Ölümüne bir biçimde hazırlıklı olsaydım, bunu kaldırmam daha kolay olurdu. Ama

insan, her zaman sağlığı yerinde, elli iki yaşında birinin ölümüne nasıl hazırlıklı olur ki? Dayım, nisan ortasında bir güzelim akşamüstü durup dururken ölüverdi ve o anda yaşamım değişmeye başladı, bir başka dünyada yitmeye koyuldum.

Ailem hakkında söylenecek fazla bir şey yok. Az kişi vardı, çoğu da uzun zaman ortalıkta görünmezdi. On bir yaşıma kadar annemle birlikte yaşadım, sonra o bir trafik kazasında, Boston karında kontrolden çıkan bir otobüsün altında ezilip öldü. Aile resminde, zaten hiçbir zaman bir baba yer almadığı için, yalnızca ikimizdik, annem ve ben. Annemin kızlık soyadını kullanması, evlenmediğinin kanıtıydı, ama ben gayrımeşru olduğumu annemin ölümüne kadar öğrenmedim. Çocuk aklımla, bu konularda bir şey sormayı hiç düşünmemiştim. Ben Marco Fogg'dum, annem Emily Fogg, Chicago'daki dayım da Victor Fogg. Hepimiz Fogg'duk ve aynı aileden olanların aynı soyadını taşımasından daha akla yakın bir şey yoktu. Sonraları Victor dayım, babasının asıl adının Fogelman olduğunu, ama Ellis Adasındaki mülteci bürosundakilerden birinin bunu tek "g" ile Fog'a çevirdiğini ve 1907'de ikinci "g" eklenene kadar ailenin Amerika'daki adının Fog olduğunu anlattı. Dayım *Fogel*'in kuş anlamına geldiğini söyledi, içimde o yaratığın yuvalanmış olması fikri çok hoşuma gitti. Yiğit atalarımdan birinin bir zamanlar gerçekten uçabildiğini kuruyordum. Sislerin içinde uçan bir kuş, Amerika'ya gelinceye kadar hiç durmadan okyanus üzerinde kanat çırpan devasa bir kuş düşünüyordum.

Bende annemin hiç resmi yok, onu gözlerimin önüne getirmem zor oluyor. Onu ne zaman hatırlasam, kısa, koyu renk saçlı, çocuk bileği gibi incecik bilekli, zarif parmaklı bir kadın beliriyor kafamda ve birden, o parmakların bana değmesinin, beni okşamasının ne güzel bir duygu olduğunu anımsayabiliyorum. Hayalimde canlandığında hep gencecik ve güzel oluyor; bu da çok doğru, çünkü öldüğünde ancak yirmi dokuzundaydı. Boston ve Cambridge'de ufak daireler-

de otururduk, annemin ne iş yaptığını algılayacak yaşta olmadığım halde, bir tür okul kitapları yayınevinde çalıştığını sanıyorum. Belleğimdeki en canlı görüntüler, birlikte sinemaya (Randolph Scott'un Westernleri, Dünya Savaşları, Pinokyo) gittiğimiz, karanlık salonda oturup patlamış mısır yediğimiz ve el ele tutuştuğumuz anlar. Annem, beni kıkır kıkır gülme nöbetlerine sürükleyecek fıkralar anlatmasını becerirdi, ama bu çok seyrek, ancak gezegenlerin eşref saatte çakıştığı zaman olurdu. Çoğunlukla dalar gider, küskün bir surat asıklığıyla dolaşırdı. Kimi zaman da gerçek bir mutsuzluğu yansıttığını, uçsuz bucaksız bir iç huzursuzlukla savaşıyor gibi olduğunu hissederdim. Büyüdükçe, beni çocuk bakıcılarıyla daha sık evde bırakıp gider oldu, ama annemin bu esrarengiz kayboluşlarının ne anlama geldiğini ancak çok daha sonraları, ölümünden uzun zaman sonra anlayabildim.

Babam konusunda ise, annemin sağlığında da, ölümünden sonra da, hiçbir şey bilmiyordum. Annemin benimle konuşmaya yanaşmadığı tek konu buydu ve ne zaman soracak olsam hiç istifini bozmaz, "Çok eskiden, daha sen doğmadan öldü," derdi. Evde babamla ilgili hiçbir şey yoktu. Ne bir resim, hatta ne bir isim. Bir şeye tutunma ihtiyacıyla, babamı Buck Rogers'm siyah saçlısı ve dördüncü boyuta geçip dönüş yolunu bulamayan bir uzay yolcusu olarak düşlüyordum.

Annem Westlawn Mezarlığına, annesiyle babasının yanına gömüldü, ben de Chicago'nun Kuzey Yakasına, Victor dayımın yanına gittim. O günlerin büyük bölümünü şimdi pek anımsamıyorum, ama çok üzüldüğümü, sızlandığımı, on dokuzuncu yüzyıl romanlarındaki içler acısı yetimler gibi hıçkıra hıçkıra uykuya daldığımı biliyorum. Bir gün, Victor'un ahbaplarından ne dediğini bilmez bir kadınla karşılaştık sokakta. Dayım beni tanıştırınca kadın ağlamaya, bir yandan mendiliyle gözlerini silerken, bir yandan da benim Emmie'ciğin aşk çocuğu olduğumu söyleyip dövünmeye başladı. Bu sözü daha önce hiç duymamıştım, ama yine de tatsız ve bahtsız bir anlam taşıdığını kavradım. Bu tanımın ne demeye geldiği

Victor dayıma sorduğumda, hiç unutamadığım bir yanıt uydurdu. "Bütün çocuklar aşk çocuğudur," dedi, "ama yalnızca en seçkin olanlara bu ad verilir."

Annemin ağabeyi, geçimini klarnetçilikle kazanan, uzun, sıska bacaklı, gaga burunlu, kırk üç yaşında bir müzmin bekârdı. Bütün Fogg'lar gibi amaçsız ve düşler içinde yaşamaya, bir anda her şeyi bırakıp kaçmaya, uzun süreli avareliklere yatkındı. Cleveland Orkestrasında gelecek vaadeden bir müzisyen olarak çalışmaya başladıktan sonra, bu huyları giderek ağır basmaya başladı. Uyanamadığı için provaları kaçırdı, orkestradaki görevine kravat takmadan gitti, bir seferinde de Bulgar orkestra şefinin kulağının dibinde açık saçık fıkra anlatmak hayasızlığında bulundu. Victor işten kovulduktan sonra, daha önemsiz ve her biri bir öncekini aratan orkestralara girdi çıktı. 1953'te Chicago'ya döndüğünde, mesleğinin bayalığmı kabullenmeyi öğrenmişti. 1958 Şubatında onun yanına taşındığım sırada, klarnete yeni başlayan öğrencilere ders veriyor, düğünlerde, vaftiz törenlerinde, mezuniyet partilerinde çalan Howie Dunn'ın Mehtap Müzikleri grubunda çalışıyordu. Victor yükselme hırsı olmadığını biliyordu, ama aynı zamanda dünyada müzikten başka şeyler olduğunu da biliyordu. Hem de öyle çok şey vardı ki, Victor çoğu kez kendini onlara kaptırıp gidiyordu. Bir iş yaparken hep bir başka şeyi düşlediği için, kafasındaki bir satranç problemini çözmeden yeni bir parçayı prova etmeye başlayamıyor, satranç oynarken bir yandan da Chicago Cubs takımının yenilgilerini düşünüyor, maça giderken Shakespeare'in kahramanlarından biri akhna takılıyor, sonunda eve varıp eline kitabı aldıktan en çok yirmi dakika sonra klarnet çalma hevesine kapılıyordu. Bu yüzden de, nerede ise ve nereye gitse, ardında başarısız satranç hamleleri, sonuna kadar seyredilmemiş maçlar ve yarısı okunmuş kitaplar kalıyordu.

Yine de, Victor dayımı sevmek zor değildi. Yemekler annemin zamamndan daha kötü, oturduğumuz evler daha ufak, daha derme çatmaydı, ama uzun vadede bunlar önem-

sizdi. Victor olduğundan başka türlü görünmeye çalışmazdı. Babalığın ona göre olmadığını bildiği için, bana çocuk gibi değil, arkadaş gibi, ufak ve çok sevdiği bir dost gibi davranırdı. Bu ikimize de uygun düşüyordu. Dayımın yanına geldikten bir ay sonra, ülkeler icat etmek, doğanın yasalarını altüst eden hayali dünyalar kurmak oyununu geliştirdik. Daha çok özen gösterdiğimiz ülkeleri oluşturmak kimi zaman haftalarımızı alıyor, çizdiğim haritalar mutfak masasmın üstündeki şeref köşesinde asılı duruyordu. Örneğin, Seyrek Işık Alan Ülke ve Tek Gözlüler Krallığı gibi olanlar. Gerçek dünyanin ikimize de çıkardığı zorlukları düşünecek olursak, bu dünyadan olabildiğince sık uzaklaşmak istememiz doğaldı.

Chicago'ya gidişimden kısa süre sonra, Victor dayım beni *80 Günde Devriâlem* filmine götürdü. Öyküdeki kahramanın adı, tabii ki Fogg'du, o günden sonra Victor dayım, "perdede kendimizi gördüğümüz an" diye tanımladığı o tuhaf rastlantıya gizli bir gönderme yaparak bana Phileas demeye başladı. Victor dayım her konuda incelikli ve anlamsız teoriler geliştirmeye bayılırdı. Hele benim adımda, gizli üstünlükler keşfetmekten hiç usanmazdı. Marco Stanley Fogg. Dayıma bakarsanız, bu ad, gezginliğin kanımda olduğunu, yaşamın beni daha önce kimsenin ayak basmadığı yerlere taşıyacağını kanıtlıyordu. Marco, tabii ki Marco Polo'dan, Çin'e giden ilk Avrupalı'dan geliyordu; Stanley, Dr. Livingstone'un izinden "kara Afrika'nın yüreğine" ulaşan Amerikalı gazetecinin adıydı; Fogg ise dünyanın çevresini üç aydan kısa sürede dolaşan Phileas'ı simgeliyordu. Annemin Marco adını sırf hoşuna gittiği için seçmiş olması, Stanley'in dedemin adı olması, Fogg'un ise yarı cahil bir Amerikah memurun yanlışından kaynaklanması hiç önemli değildi. Victor dayım kimsenin bulamayacağı yerlerden anlamlar çıkartır, sonra da bunları bir çeşit gizil güç haline getirirdi. Doğrusunu isterseniz, bana bunca ilgi göstermesi hoşuma gidiyordu ve söylediklerinin kuru sıkı martaval olduğunu bilmeme karşın, yüreğimin bir yanıyla da her dediğine inanıyordum. Kısa vadede, Victor'un

bu adlara anlam yükleme merakı, yeni okulumdaki ilk haftaların zorluğunu aşmama yardım etti. Ad, en kolay saldırılacak şeydir, Fogg adı da bir alay yakıştırmalara neden oldu: Fog, "sis" demek olduğu için, yığınla meteorolojik lakap takıldı: Kartopu Kafalı, Sulu Kar, Çisenti Ağız. Soyadımın cılkını çıkardıktan sonra, sıra adıma geldi. Marco'nun sonundaki "o", Dumbo, Jerko, Mumbo Jumbo gibi çağrışımlar yaptı, ama işi daha da ileri götürüp hiç akla gelmeyecek şeyler buldular: Marco, önce Marco Polo oldu, Marco Polo, Polo Gömlek adına dönüştü, Polo Gömlek Gömlek Surat, Gömlek Surat Götlek Surat ve sonunda Göt Surat oldu, ilk duyduğumda beni afallatan bir acımasızlıktı bu. Sonunda okuldakilere kendimi kabul ettirme sınavını geçtim, ama adımın kolayca yıpratılabileceği duygusu içime kök saldı. Bu ad, benlik duygumla öylesine yakından bağıntılıydı ki, onu daha fazla yıpranmaktan korumak istedim. On beşimdeyken bütün ödev ve sınav kâğıtlarımı M.S. Fogg diye imzalamaya başladım. Bunu yaparken, modern edebiyatın ilahlarını taklit ettiğim kadar, adımın başharflerinde "*müsvedde*" anlamını bulmaktan keyifleniyordum. Victor dayım bu yorumumu canı gönülden onayladı. "Herkes kendi yaşamının yazarıdır," dedi. "Senin yazdığın kitap henüz bitmedi. Onun için, müsvedde sayılır. Bundan daha uygun ne olabilirdi?" Marco adı yavaş yavaş ortadan kalktı. Dayımın gözünde Phileas'tım, üniversite çağına geldiğimde de herkes beni M.S. olarak tanır olmuştu. Birkaç sivri akıllı, bu harflerin bir hastalığın başharfleri olduğunu da ortaya attı, ama artık kuyruğuma takılacak her türlü yakıştırmayı veya alayı hoşgörüyle karşılar olmuştum. Kitty Wu ile tanıştığımda, o da bana adlar taktı, ama onlar ona özgüydü, benim de hoşuma gidiyordu: Örneğin, Fogg çok özel durumlarda söyleniyordu. Cyrano ise sonradan anlayacağım nedenlerle takılmıştı. Victor dayım sağ olup da onu tanısaydı, sonunda Marco'nun karınca kaderince Çin'e ayak bastığını görmekten memnun olurdu.

Klarnet dersleri iyi gitmedi (soluğum isteksiz, dudakla-

rım sabırsızdı), çok geçmeden derslerden yakamı sıyırdım. Beyzbol bana daha yatkın geldi. On birime vardığımda, her yere beyzbol eldiveniyle giden, sağ yumruğunu günde bin kez eldivene indiren sıska Amerikan veletlerinden biri olup çıktım. Hiç kuşkusuz, beyzbol, okuldaki zorlukların bir bölümünü aşmama yardımcı oldu. Okula başladığım ilkbahar Minikler Ligine girince, Victor dayım beni yüreklendirmek için hemen bütün maçlara geldi. Ama 1958 Temmuz'unda apar topar Minnesota'daki Saint Paul'a taşındık (Victor, kendisine önerilen müzik öğretmenliğinden "bulunmaz fırsat" diye söz ediyordu), ancak, ertesi yıl yeniden Chicago'ya döndük. Victor, Ekim'de bir televizyon aldı ve White Sox'un altı maçta Dünya Kupasını kaybetmesini izlemek için okulu asmama göz yumdu. O yıl, Genç Wynn ve ya-ya-ya Sox yılıydı; Wally Moon'un ve bir vuruşta alanı çevreleyip kaleye dönme turlarının ün saldığı yıldı. Tabii Chicago'yu tutuyorduk, ama o çalı kaşlı adam son maçta topu auta atınca içten içe ikimiz de sevindik. Ertesi mevsim başında, Cubs'ı –beceriksiz, bir işe yaramaz Cubs'ı, gönül verdiğimiz takımı– tutmaya başladık yeniden. Victor, gündüz maçlarının ateşli bir savunucusuydu; çiklet kralının yapay ışıklandırma aldatmacasına boyun eğmeyişini ahlaklı bir tutum olarak görüyordu. "Maça gittim mi, oyun alanından başka yerde yıldız görmek istemem," derdi. "Beyzbol, güneş ve ter sporudur. Doruğa doludizgin tırmanan Apollon'un arabasıdır! Amerikan göklerinde tutuşan koca güneştir!" O yıllarda Ernie Banks, George Altman, Glen Hobbie gibilerini uzun uzadıya konuşur tartışırdık. Hobbie, dayımın gözde oyuncusuydu, ama dünya görüşüne uygun olarak, onu hiçbir zaman topa vurucu diye oynatmayacağını, çünkü adının profesyonellik çağrışımı yapmadığını söylerdi. Böyle deli dolu yorumlar, Victor'un mizahına uygundu. Onun şakalarına gerçekten bayıldığım için, bunları neden ciddi bir anlatımla söylemesi gerektiğini de kavrıyordum artık.

On dördüme bastıktan az sonra, ev halkının sayısı üçe

yükseldi. Dora Shamsky, kızlık soyadıyla Katz, tombul, kırkını geçkin, sarıya boyalı kabarık saçlı, kalçaları korse cenderesi içinde bir duldu. Altı yıl önce kaybettiği Mr. Shamsky'nin ölümünden beri, Orta Amerika Yaşamı konusunda araştırmalar yapan bir şirketin hayat sigortası istatistikleri bölümünde sekreter olarak çalışıyordu. Victor dayımla, Moonlight Moods orkestrasının, yani dayımın çalıştığı Featherstone Hotel'in balo salonunda, şirketin geleneksel yılbaşı balosunda tanışmıştı. Kısa bir flört döneminden sonra, Mart'ta başları bağlandı. Bunda hiçbir terslik görmedim ve düğünde seve seve sağdıçlık yaptım. Ama ilk velvele yatışmaya başlayınca, yeni yengemin Victor'un şakalarına kahkahayı patlatmadığını üzülerek farkettim ve bunun kadıncağızın duygusuzluğundan, evliliği tehlikeye atacak bir kıvrak zekâ eksikliğinden kaynaklanıp kaynaklanmadığını merak etmeye başladım. Çok geçmeden, iki ayrı Dora olduğunu anladım. Birincisi, eline çabuk, eteği belinde, evin içinde bir başçavuş tafrasıyla koşuşturan, erkeksi tavırh, neşeli, her şeyi ben bilirim diyen, her şeyi yöneten bir kişilikti. İkinci Dora ise sırtında pembe sabahlığıyla oradan oraya yalpalayan, gözü yaşlı, kendine acıyıp halinden yakınan, içtiklerini oturma odasının ortasına kusan bir alkolikti. Ben ikincisini yeğlerdim, belki o anlarda bana daha sevecen davranırdı da ondan. Ama Dora'nın sarhoşluğu, bir türlü çözemediğim bir bilmeceydi, çünkü onun sarhoşluktan yıkılması, Victor'u sinirli ve mutsuz ediyordu. Benim de dünyada en canımı sıkan şey, dayımın acı çektiğini görmekti. Victor, ayık, dırdırcı Dora ile başedebiliyordu; ama kadının sarhoşluğu, dayımda, bana tuhaf ve kişiliğine aykırı gelen bir sertlik ve sabırsızlık yaratıyordu. Bu yüzden iyi ile kötü, sürekli savaş halindeydi. Dora iyiyken Victor kötü, Dora kötüyken Victor iyi oluyordu. İyi Dora kötü bir Victor yaratıyor, iyi Victor ise ancak Dora kötü olduğu zaman ortaya çıkıyordu. Bir yıldan uzun süre, bu cehennem makinesinin mahkûmu oldum.

Allahtan, Boston'daki otobüs şirketinden oldukça yüklü

bir tazminat alınmıştı. Victor'un hesabına göre, bu para dört yıllık üniversite ücretimi, mütevazi cep harçlığımı karşılayacak, geriye de gerçek yaşam denilen ortama geçinceye kadar beni idare edebilecek fazladan para kalacaktı. Victor, ilk birkaç yıl, bu paraya elini sürmedi. Bana kendi cebinden baktı. Bunu da seve seve yaptı. Sorumluluk üstlenmekten gurur duyuyor, tazminat olarak verilen paranın tümüne veya bir bölümüne el atmayı hiç düşünmüyordu. Ama Dora ortaya çıkınca, Victor planını değiştirdi. Birikmiş faizi ve fazladan paranın bir kısmını çekip, beni New Hampshire'daki özel bir yatılı okula kaydettirdi. Böylece, yaptığı hesap yanhşlığım giderebileceğini düşünüyordu. Mademki, Dora, onun beklediği gibi bana analık edebilecek biri çıkmamıştı, o zaman bir başka çözüm araması gerektiğine inanıyordu. Kuşkusuz, o fazladan paraya yazık olmuştu, ama başka çare yoktu. Ne zaman şimdi ile sonra arasında bir seçim yapmak gerekse, Victor hep şimdi'yi düşünürdü. Bütün yaşamı bu mantığa göre kurulduğundan, bu kez de şimdi'yi düşünmesi çok doğaldı.

Anselm's Erkek Lisesinde üç yıl geçirdim. İkinci yılın sonunda eve döndüğümde, Victor ile Dora ayrılma noktasına gelmişlerdi, ama yeniden okul değiştirmenin anlamı olmadığından yaz tatili bitince yine New Hampshire'a gittim. Victor'un boşanma olayı oldukça karışıktı, gerçekten neler olduğunu hiç öğrenemedim. Banka hesabından para çekildiği söylendi, atılıp kırılan tabaklardan söz edildi, sonra George diye bir adamın adı geçti, boşanma işinde bu adamın da rolü olabileceğini düşündüm. Ama ayrıntıları öğrenmek için dayımı sıkıştırmadım, çünkü her şey olup bittikten sonra, yeniden yalnız kaldığına üzülmek yerine, bayağı rahatlamış görünüyordu. Victor evlilik savaşında canını kurtarmıştı, ama bu hiç yara almamış demek değildi. İçler acısı bir hırpanilikteydi (kopuk düğmeler, kirli kol ağızları, taraz taraz olmuş pantolon paçaları), dahası şakaları bile kasıtlı, neredeyse acımasız bir nitelik almıştı. Bunlar yeterince kötü belirtilerdi, ama beni daha da çok kaygılandıran, fiziksel teklemelerdi. Kimi

zaman yürürken (dizleri kilitleniyormuş gibi) tökezliyor, eşyalara çarpıyor, nerede olduğunu unutmuş görünüyordu. Dora ile yaşamanm ona ağır darbeler indirdiğini biliyordum, ama başka birşeyler daha olmalıydı. Kendimi daha fazla paniğe kaptırmamak için, dayımın derdinin fiziksel olmaktan çok, ruhsal bunalımdan kaynaklandığına inanmaya çalışıyordum. Belki haklıydım, ama şimdi düşününce, o yaz gördüğüm belirtilerin üç yıl sonra dayımın ölümüne neden olacak kalp kriziyle bağlantılı olmadığına inanmam zor oluyor. Victor bir şey söylemiyordu, ama gövdesi durumunu bana şifreliyordu. Bende ise bu şifreyi çözecek donanım da, dirayet de yoktu.

Noel tatili için Chicago'ya döndüğüm zaman, sıkıntı atlatılmış gibiydi. Victor kendini oldukça toparlamıştı ve bir takım büyük girişimler söz konusuydu. Victor ve Howie, Eylül'de Mehtap Müzikleri orkestrasını dağıtmışlar, davul, piyano ve saksofon çalan üç genç müzisyenle birleşerek yeni bir grup kurmuşlardı. Şimdiki adları Ay Adamları'ydı ve parçalarının çoğu özgün bestelerdi. Sözleri Victor yazıyor, besteyi Howie yapıyor ve o günlerin modasma uygun olarak beşi birlikte söylüyorlardı. Chicago'ya gittiğimde Victor, "Artık eskiden sevilen şarkıları çalmıyoruz," dedi. "Dans müziğine paydos. Sarhoş düğünlerine paydos. Büyük iş yapmak için aldatmaca işler peşinde koşmayı bıraktık." Orijinal bir çalışma yaptıkları kuşkusuzdu, ertesi akşam onları dinlediğim zaman, şarkılar gerçek birer esin gibi geldi – politikadan aşka kadar her şeyle dalga geçen belirli bir esprisi, ruhu olan şarkılardı. Victor'un şarkı sözleri, basit, özensiz gibi görünmesine karşın, alttan alta bir tür Swift tadı veriyordu. Sanki olabilirmiş gibi, Spike Jones ile Schopenhauer'ı konuşturuyordu şarkısında. Howie, Ay Adamları grubuna Chicago'nun merkezindeki kulüplerden birinde iş bağlamıştı, Şükran Gününden Âşıklar Gününe kadar her hafta sonu orada çalacaklardı. Liseyi bitirip Chicago'ya geldiğim sıralarda ise bir turne düzenlemişlerdi, ayrıca Los Angeles'daki bir firmayla plak yapacakları söylentisi vardı. Victor dayımın kitapları, işte bu

nedenle işin içine girdi. Eylül ortalarında yola çıkıyor ve ne zaman döneceğini de bilmiyordu.

New York'a gitmemden birkaç gün önce, gecenin geç bir saatiydi. Victor pencerenin önündeki koltuğuna oturmuş, Raleigh sigaralarını tüttürüyor, ucuz cam kadehinden şnaps içiyordu. Ben kanepeye serilmiş, sigara ve viskiyle mest olmuştum. Üç dört saattir havadan sudan konuşmuştuk, ama sonunda konuşma kesildi, ikimiz de kendi düşüncelerimizin suskunluğuna daldık. Victor dayım sigarasından son bir nefes çekti, duman yanağını yalayarak yükselirken gözlerini kıstı, sonra izmariti 1939 Dünya Fuarının anısı olan en sevdiği tablaya bastırdı. Gözlerini dolu dolu eden bir sevecenlikle bana bakarak içkisinden bir yudum daha aldı, dudaklarını yaladı, derin derin göğüs geçirdi. "Şimdi işin zor faslına geldik," dedi. "Ayrılıklar, vedalaşmalar, malûm son sözler. Kovboy filmlerinde buna, işini görüp gitmek diyorlar galiba. Phileas, benden sık sık haber almasan bile, bil ki hep aklımdasın. Nerede olacağımı bilmek isterdim, ama birden ikimize de yeni dünyalar açıldı, mektup yazmaya pek fırsat olacağım sanmıyorum." Victor dayım yeni bir sigara yakmak için sustu, kibriti çakarken elinin titrediğini farkettim. "Ne kadar süreceğini kimse bilmiyor," diye sözünü sürdürdü, "ama Howie iyimser. Şu an'a kadar epey iş bağlandı, arkası da gelecek. Colorado, Arizona, Nevada, California. Batı rotasını izleyeceğiz, vahşi Batıya açılacağız. Sonucu ne olursa olsun, ilginç olacağını sanıyorum. Kovboylar ve Kızılderililer âleminde bir avuç şehir düzenbazı. Göz alabildiğine geniş topraklar ve çöl seması altında müziğimi çalmak fikri hoşuma gidiyor. Oralarda yepyeni bir gerçeği bulmayacağımı kim bilebilir?"

Victor dayım, düşüncelerinin ciddiyetini azaltmak istercesine güldü. "Bu kadar uzun yol yapacağımız için," diye devam etti, "yanımda fazla yük olmamalı. Eşyaları elden çıkarmak, birilerine vermek, çöpe atmak gerekiyor. Onların tamamen yok olacağını düşünmek bana acı verdiği için, sana vermeyi tasarladım. Hem başka kime güvenebilirim ki? Gelene-

ği sürdürecek kim var ki? İşe kitaplarla başlıyorum. Evet, evet, hepsini. Benim açımdan, bundan daha uygun bir zaman olamazdı. Bugün öğleden sonra saydım, tam tamına bin dört yüz doksan iki kitap var. Çok denk düşen bir sayı, zira Kolomb'un Amerika'yı keşif tarihini çağrıştırıyor, üstelik gideceğin üniversite de Kolomb'un adını taşıyor. Kitapların kimi büyük, kimi küçük, kimi kalın, kimi ince – ama hepsinde sözcükler var. O sözcükleri okuyacak olursan, belki eğitimine katkısı olur. Hayır, hayır, duymak istemiyorum. İtiraz istemiyorum. New York'a yerleştiğin zaman, onları sana yollarım. Dante'nin ikinci kopyasını alıkoyacağım, geri kalanların hepsi senin. Sonra, tahta oyma satranç takımı var. Manyetik olanı ben yanıma alacağım, ama ahşap takım senin olmalı. Sonra beyzbolcularm imzalarının olduğu puro kutusu var. Son yirmi yıl içinde Cubs'da oynayan hemen bütün oyuncuların, birkaç ünlü yıldızın ve biraz daha önemsiz lig oyuncularından çoğunun imzası var. Matt Batts, Memo Luna, Rip Repulski, Putsy Caballero, Dick Drott. Bu adların tanınmamış olması bile, ölümsüz olmaları için yeterli. Sonra ufak tefek şeyler geliyor, ıvır zıvır, şu bu. New York ve Alamo'dan aldığım hatıralıklar, Cleveland Orkestrasıyla yaptığım Haydn ve Mozart plakları aile albümü, okuldayken eyalet müzik yarışmasında kazandığım şilt. İnanmayacaksın ama, daha 1924'teydi bu – çok, çok eskiden. Son olarak da birkaç kış önce Loop'dan aldığım tüvit takımı sana vermek istiyorum. Gittiğim yerlerde ona gerek olmayacak, üstelik birinci sınıf İskoç yünüdür. İki kez ya giydim ya giymedim. Hayır Derneğine verecek olsam, sarhoşun birine gidecek. En iyisi, senin olsun. Sana ayrı bir hava verir, farklı görünmek de kabahat değil, öyle değil mi? Yarın ilk işimiz terziye gidip, takımı sana göre düzelttirmek olsun.

Galiba hepsi bu kadar. Kitaplar, satranç takımı, imzalar, ıvır zıvır, bir de takım elbise. Krallığımı bölüştürdüğüme göre, artık rahatım. Bana öyle bakmana gerek yok. Ne yaptığımı biliyorum, yaptığıma da memnunum. Sen iyi bir çocuk-

sun Phileas, nerede olursam olayım hep yanımda olacaksm. Şimdilik, ters yönlere gidiyoruz. Ama ergeç yeniden buluşacağımızdan kuşkum yok. Her şey sonunda çözülür, her şey bağlanır. Dokuz daire, dokuz gezegen. Dokuz beyzbolcu. Dokuz yaşamımız. Düşün bir, Benzerlikler, çakışmalar sonsuz. Ama bu akşamlık bu kadar safsata yeter. Geç oldu, ikimizin de uykusu geldi. Gel, elini ver bana. İşte böyle, sımsıkı tut. Hah işte böyle. Şimdi iyice sık. Evet, veda el sıkışması bu. Sonsuza dek taşıyacağımız bir tokalaşma."

Victor dayım, haftada ya da on beşte bir bana kart atardı. Bunların çoğu, turistler için yapılmış cafcaflı, rengârenk kartlardı: Rocky Dağlarında günbatımı, yol üstü motellerin reklam resimleri, kaktüsler ve rodeolar, özenti çiftlikler, hayalet şehirler, çöl panoramaları. Selâm kelam kimi zaman bir at kemendinin içine yerleştirilmiş olurdu. Hatta bir seferinde tepesine konuşma balonu çizilmiş bir katır konuşmuştu: Silver Gulch'dan selâmlar. Kartların arkasındaki kargacık burgacık yazılar kısacıktı, ama benim için önemli olan dayımdan haber almak değil, sağ salim olduğunu öğrenmekti. Asıl hoşuma giden kartların kendisiydi. Kartlar, sıradanlaştıkça, zevksizleştikçe, daha da çok beğeniyordum. Ne zaman posta kutumda bir kart bulsam, dayımla yalnızca ikimize özgü bir espriyi paylaşıyormuşuz duygusuna kapılıyordum, hatta (Reno'da boş bir lokanta, Cheyende'de ata binmiş tombul bir kadın gibi) en güzellerini başucuma asıyordum. Oda arkadaşım, boş lokantanın esprisini kavradı, ama tombul süvariden bir şey anlamadı. Kadının, dayımın eski karısı Dora'ya benzediğini anlattım. Dünyada olmayacak şey yoktur dersek, bu kadın pekâlâ Dora'nın ta kendisi olabilir dedim.

Victor hiçbir yerde uzun süre kalmadığı için, ona yanıt yazmam zordu. Ekim sonlarında, New York'taki elektrik kesintisinden (iki arkadaşımla asansörde kalmıştık) söz eden

dokuz sayfalık bir mektup yazdım, ama Ay Adamları tahoe'deki üç haftalık programlarına başlayıncaya, yani Ocak ayına kadar postalayamadım. Sık sık yazamasam da, takım elbiseyi giyerek dayımla ruhsal bağlantımı sürdürüyordum. O zamanlar, öğrencilerin takım elbise giymesi pek moda değildi, ama onu giydiğim zaman kendimi yuvamdaymış gibi hissediyordum ve gerçek bir evim olmadığı için de, ders yılının başından sonuna kadar onu giydim. Gergin ve mutsuz olduğumda, dayımın elbisesinin sıcaklığına sığınmak beni rahatlatıyor, kimi zaman bu elbisenin beni ayakta tuttuğunu, o olmasa dağılıp gidivereceğimi düşünüyordum. Bu elbise koruyucu bir zar, beni yaşamın darbelerinden kurtaran ikinci bir ten gibiydi. Şimdi düşünüyorum da, ne tuhaf görünüyor olmalıymışım: Dünyanın geri kalanına hiç ayak uydurama-yan sıska, dağınık, köşeli bir delikanlı. Ama dünyaya ayak uydurmak gibi bir istek ve çabam da yoktu. Okul arkadaşlarım, onlara aykırıyım diye beni küçümsüyorsa, o onların bileceği işti. Ben, kesinkes aydın, kendine özgü görüşleri olan, geçimsiz, geleceğin dehası ve sürüden ayrı duran asık suratlı Malevole'dum. O zamanlar takındığım gülünç tavırları düşündükçe kıpkırmızı kesiliyorum. Çekingenlikle saldırganlığın tuhaf bir birleşimiydim, kimi zaman boyuna susuyor, kimi zaman beklenmedik ataklar yapıyordum. Havaya girdim mi, bütün geceyi barlarda geçirip kendimi öldürürcesine içki ve sigara içiyor, ikinci sınıf on altıncı yüzyıl şairlerinden dizeler okuyor, ortaçağ filozoflarından latince alıntılar söylüyor, arkadaşlarımı etkilemek için akla gelebilecek her şeyi yapıyordum. On sekiz, berbat bir yaştır; sınıf arkadaşlarımdan daha olgun olduğumu sanarak dolaşıyordum, ama işin gerçeği, toyluğun, yalnızca ötekilerden değişik bir yolunu bulmuş olmamdı. Her şeyden çok da, dayımın elbisesi benim kimliğimin işareti, başkalarına görünmek istediğim yapının amblemiydi. Nesnel bir değerlendirmeyle, kostümün kusuru yoktu. Küçük ekose, koyu yeşilimsi, dar yakalı bir tüvitti -sağlam, iyi bir kumaştı- ama birkaç ay sırtımdan çıkarmadan giyin-

ce felâket bir görünüm aldı. Sıska bedenimden, salkım saçak bir yün yumağı gibi, sonradan akla gelmiş bir fikir gibi sarkıyor, dökülüyordu. Bunu duygusal nedenlerle giydiğimi, arkadaşlarım bilmiyordu kuşkusuz. Uyumsuz görünüşümün altında, dayımı yanımda hissetme isteğimi de doyuruyordum ve kostümün biçimiyle bunun hiç ilgisi yoktu. Victor bana mor bir tulum da vermiş olsaydı, onu da tüvidi giydiğim duygularla giyerdim.

Baharda okul bitince, oda arkadaşımın ertesi yıl birlikte ev tutma önerisini reddettim. Zimmer'i sevmesine seviyordum (gerçekten en iyi arkadaşımdı), ama yatakhanelerde, oda arkadaşlarıyla geçirilmiş bir dört yıldan sonra, yalnız yaşama isteğine karşı koyamıyordum. Batı 112. Sokaktaki daireyi buldum ve Haziran'ın on beşinde, iriyarı iki adam Victor dayımın dokuz aydır depoda bekleyen yetmişaltı kutu kitabını kapıya yığdığı sırada eve taşındım. Asansörlü büyük bir binanın beşinci katında, stüdyo tarzı bir daireydi burası: Güneydoğu köşesinde minicik bir açık mutfağı, bir gömme dolabı, banyosu ve dar sokağa bakan iki penceresi olan, orta büyüklükte bir odaydı. Pencerenin önünde güvercinler kanat çırpıp cilveleşiyor, pencerelerin altına rastlayan yerde de altı çöp tenekesi duruyordu. İçerisi loştu, her taraf griye çalıyor, en güneşli günlerde bile ancak ölgün bir ışık geliyordu. Önceleri biraz kaygılandım, yalnız yaşamaktan ürktüm, ama sonra eve ısınmama ve yerleşmeme yardım eden bir şey keşfettim. Evdeki ikinci ya da üçüncü gecemdi. Bir ara kendimi iki pencerenin ortasında, soldakine çaprazlamasına duruyor buldum. Gözümü hafifçe o yana çevirdim ve arkadaki iki yapının arasında şerit gibi bir açıklık olduğunu farkediverdim. Broadway'i, Broadway'in olabilecek en minik parçasını görüyordum ve işin en güzel yanı gördüğüm yerin pembe ve mavi harflerle AY SARAYI yazılı bir neon tabelayla kaplı olmasıydı. Bunun sokağın köşesindeki Çin lokantasının tabelası olduğunu anladım, ama o sözcüklerin üstüme yığılan gücü, her türlü gerçek bağlantı ve çağrışımı yok edecek derecedeydi. Bunlar sihirli harflerdi ve karanlığın içinde göklerden bir me-

saj gibi duruyorlardı. AY SARAYI. Hemen aklıma Victor dayım ve grubu geldi, ve o ilk, akıl dışı anda, korkularım yok oluverdi. Öylesine ani ve öylesine mutlak bir şey yaşamamıştım hiç. Çıplak ve kasvetli bir oda, bir içselliğe, kehanetlerin ve gizemli, istem dışı olayların kesiştiği bir yere dönüşüverdi. Ay Sarayı tabelasına baktıkça, doğru yere geldiğimi, bu minik dairenin oturmam gereken yer olduğunu anladım.

O yazı, bir kitap evinde yarım gün çalışarak, sinemalara giderek, yüzünü çoktan unuttuğum Cynthia adında bir kıza bir âşık olup bir darılarak geçirdim. Yeni evime gittikçe ısınıyordum ve dersler yeniden başladığında Zimmer ve öteki arkadaşlarımla geç saatlere kadar içmeye, sevda peşinde koşmaya, uzun ve suskun sürelerde okuyup çalışmaya kaptırdım kendimi. Çok sonraları, yılların ötesinden o günlere baktığımda, o dönemin ne kadar verimli olduğunu anladım.

Sonra yirmi yaşına bastım ve birkaç hafta geçmeden Victor dayımdan, Humboldt Ansiklopedisi'nin sarı sipariş kâğıtları arkasına karalanmış, neredeyse anlaşılmaz, upuzun bir mektup aldım. Anladığım kadarıyla Ay Adamları zor günler geçirmişler ve peşpeşe gelen (bozulan sözleşmeler, patlayan lastikler, saksofoncunun burnunu yumruklayan bir sarhoş gibi) talihsizliklerden sonra grup dağılmıştı. Victor dayım, Kasım'dan beri Boise, Idaho'da, kapı kapı dolaşıp ansiklopedi satıyordu. Ama işleri pek iyi gitmiyordu ve onu bildim bileli ilk kez sözcüklerinde bir yenilgi belirtisi görüyordum. "Klarnetim rehinde," diyordu, "banka hesabımda metelik yok ve Boise halkı ansiklopediyi umursamıyor."

Dayıma telgraf havalesiyle para çıkardım, ardından telgraf çekip New York'a çağırdım. Victor birkaç gün sonra davetime teşekkür eden bir cevap verdi. Hafta sonuna kadar işlerini düzene koyup ilk otobüsle geleceğini bildirdi. Salı, en geç Çarşamba geleceğini hesapladım. Ama Çarşamba geldi geçti, Victor görünmedi. Bir telgraf daha çektim, cevap çıkmadı. Aklıma binbir türlü felâket olasılığı geliyordu. Boise ile New York arasında insanın başına gelebilecek şeyleri dü-

şündükçe, Amerika kıtası uçsuz bucaksız bir tehlikeli bölgeye, tuzaklar ve labirentlerle dolu bir karabasana dönüşüyordu. Victor'un pansiyon sahibini bulmaya çalıştım, oradan bir sonuç alamayınca son çare olarak Boise polisine başvurdum. Telefonda, Neil Armstrong adındaki çavuşa derdimi anlatmaya uğraştım. Ertesi gün Çavuş Armstrong beni aradı. Victor dayım, Kuzey 12. Sokaktaki odasında ölü bulunmuştu – sırtında paltosu, sağ elinde yarısı monte edilmiş bir klarnetle koltukta ölmüştü. Kapının yanında iki bavul hazır duruyordu. Odada arama yapılmış, ama otoriteler aykırı bir durum görmemişlerdi. Adli tabibin ön raporuna göre, ölüm nedeni kalp kriziydi. Çavuş "Kör talih çocuğum," dedi, "gerçekten üzgünüm."

Ertesi sabah cenaze hazırlıkları için Batıya uçtum. Morga gidip Victor'un cesedini teşhis ettim, borçları ödedim, kâğıtlar imzaladım, formlar doldurdum, cenazenin Chicago'ya gönderilmesi için gerekli hazırlıkları tamamladım. Boise morg görevlisi, cesedin durumundan umutsuzdu. Neredeyse bir hafta evde beklediği için, yapılacak pek bir şey yoktu. Morg görevlisi, "Senin yerinde olsam, mucize beklemezdim," dedi.

Cenaze törenini telefonla ayarladım, Victor'un arkadaşlarından birkaçıyla konuştum (Howie Dunn, burnu kırık saksofoncu, birkaç eski öğrencisi), gönülsüz de olsa Dora'yı aradım (bulamadım), sonra tabutla birlikte Chicago'ya gittim. Victor, annemin yanına gömüldü. Biz orada durmuş dostumuzun toprağa girişini seyrederken gökyüzü boşandı. Sonra, Dunn'm Kuzey Yakasındaki evine gittik, Mrs. Dunn soğuk yiyeceklerle sıcak çorba hazırlamıştı. Son dört saattir durmaksızın ağlıyordum, eve varınca yemekle birlikte beş altı duble viski yuvarladım. İçki moralimi epey düzeltti, bir saat kadar sonra bağıra çağıra şarkı söylemeye başladım. Howie piyanoda bana eşlik ediyordu. Bir süre epey gürültü ettik. Sonra ben yere kustum ve büyü bozuldu. Saat altıda onlarla vedalaşıp yağmurlu sokağa çıktım. İki üç saat nereye gittiği-

mi bilmeden dolaştım, bir kapı eşiğine kustum, sonra neon ışıklı bir sokakta şemsiyesinin altında dikilen, Agnes adında gri gözlü bir orospu buldum. Onu Eldorado Hotel'de bir odaya götürdüm, Sir Walter Raleigh'in şiirleri üzerine kısa bir nutuk çektim, sonra kadın soyunup bacaklarını ayırırken ona ninniler söyledim. Bana deli dedi, ama yüz dolar verince geceyi benimle geçirmeye razı oldu. Ama doğru dürüst uyuyamadım, sabaha karşı dörtte kalktım, ıslak elbiselerimi giydim ve bir taksiye atlayıp havaalanına gittim. Saat onda New York'a varmıştım.

Sonuç olarak, sorun, acı değildi. Acı, belki ilk nedendi, ama çok geçmeden yerini bir başka şeye –daha elle tutulur, etkileri daha kolay kestirilebilir, yarattığı hasar çok daha şiddetli olan bir başka şeye bıraktı. Bir güçler zinciri hareketе geçirilmişti ve belirli bir noktaya gelince boşalmaya, kendi çevremde giderek genişleyen daireler çizerek uçmaya başladım ve sonunda yörüngeden çıktım.

Olay, parasal durumumun berbat oluşuydu. Bir süredir bunun farkındaydım, ama şu an'a kadar tehlike çok uzaktaydı ve ben de ciddi olarak üzerinde durmuyordum. Ne var ki, Victor dayımın ölümü ve o korkunç günlerde harcadığım binlerce dolar, üniversiteyi bitirinceye kadar geçimimi sağlayacağını tasarladığımız bütçeyi allak bullak etti. Harcadığım parayı yerine koyacak bir şey yapmadığım takdirde, üniversiteyi bitiremeyecektim. Şimdiki harcamalarımı sürdürecek olursam, paramın son sınıfın kasım ayında biteceğini hesapladım. Bitecek derken tamamen bitecceğini anlatmak istiyorum: Son meteliğe kadar tüm dolarların, dime'ların, penny'lerin suyunu çekeceğini söylüyorum.

Aklıma ilk gelen, üniversiteyi bırakmak oldu, ama birkaç gün düşündükten sonra bundan vazgeçtim. Dayıma okulu bitireceğime söz vermiştim, artık o sağ olmadığına ve planımı değiştirmemi onaylayamayacağına göre sözümden dön-

mekte kendimi özgür görmüyordum. Üstüne üstlük, bir de askere gitme sorunu vardı. Üniversiteyi bırakırsam, tecilim kaldırılırdı. Ben de genç yaşta Asya ormanlarında ölmeyi hiç istemiyordum. Öyleyse New York'da kalacak ve Columbia'da derslere devam edecektim. En akla yakın karar, yapılacak en doğru şey buydu. Böylesine umutlu bir başlangıçtan sonra, makul davranmaya devam etmek benim için zor olmamalıydı. Benim durumumdakiler için –burs, kredi, çalışarak okumak gibi– çeşitli olanaklar vardı, ama bunları düşünmeye başlayınca midem bulandı. Bu, hâkim olamadığım, ani bir bulantı kriziydi. Bunların hiçbirini yapmak istemediğimi farkettim ve para sıkışıklığımı atlatmak için tek umudumu sabote ettiğimi bile bile, olanakların hepsini inatla kafamdan sildim. Gerçekten de, o andan başlayarak kendime destek olacak hiçbir şey yapmadım, parmağımı bile oynatmadım. Neden böyle davrandığımı tanrı bilir. O günlerde sayısız bahane icat ettim, ama sonuçta her şey umutsuzlukta düğümlendi. Umutsuzdum ve onca kargaşa içinde kesin, şiddetli, vurucu bir eylem gerektiğini düşünüyordum. Dünyanın suratına tükürmek, akla gelebilecek en aykırı şeyi yapmak istiyordum. Gereğinden fazla düşünüp gereğinden fazla kitap devirmiş bir gencin coşkusu ve idealizmiyle, yapmam gereken şeyin hiçbir şey yapmamak olduğuna karar verdim: Eylemim, herhangi bir eylemde bulunmayı kesinlikle reddetmek olacaktı. Bu, estetik önerme düzeyine çıkartılmış nihilizmdi. Yaşamımı bir sanat yapıtına dönüştürecek, her solukta felâketimden tat almayı öğrenecek ölçüde paradokslara feda edecektim kendimi. Bütün bu belirtiler mutlak bir çöküşün işaretiydi, ben el yordamıyla başka bir çıkış ararken, o karanlık giderek beni içine çekti, yalınlığıyla aklımı çeldi. Kaçınılmaz olanı değiştirmek için bir şey yapmayacak, ama kaçınılmaz olana balıklama da dalmayacaktım. Yaşam şimdilik eskisi gibi sürebiliyorsa, bundan âlâsı olmazdı. Sabredecek, direnecektim. Beni neyin beklediğini nasılsa biliyordum, bugün ya da yarın, ergeç olacaktı. Mutlak çöküş. Canavar vurulmuş, barsakları deşilmişti. Ay,

güneşi örtecek ve o noktada ben yok olacaktım. Meteliksiz, et ve kemikten ibaret bir enkaz olacaktım.

Victor dayımın kitaplarını okumaya işte o sıralarda başladım. Cenazeden iki hafta sonra, rastgele bir kutu çektim, bıçakla özene bezene bantları açtım ve içindekilerin hepsini okudum. Kitaplar, belirli bir sıralamaya veya amaca göre ayrılmamış, karmakarışık konmuştu. Romanlar ve oyunlar, tarih ve gezi kitapları, satranç dersleri, polisiye öyküler, bilimkurgu ve felsefi yapıtlar yanyanaydı - yani tam bir karmaşa. Benim için hiç farketmiyordu. Her kitabı sonuna kadar okuyor ve herhangi bir yorum yapmaya yanaşmıyordum. Bence, kitapların hepsi birbirine eşitti, her cümle tam yeterli bir sayıda sözcükten oluşuyor ve her sözcük olması gerektiği yerde yer alıyordu. Victor dayımın yasını bu biçimde tutmayı yeğlemiştim. Her kutuyu birer birer açacak, her kitabı teker teker okuyacaktım. Bunu kendime görev edinmiştim ve bu görevi sonuna kadar aksatmadan yerine getirdim.

Her kutu, birincisine benzer bir karışıklık içindeydi. Nitelikli ve niteliksiz kitaplar, günübirlik moda olanlarla klasikler birarada, lime lime olmuş kâğıt kapaklı cep kitaplarıyla koca koca ciltler yanyana, ticari romanlarla Donne ve Tolstoy içiçeydi. Victor dayım, kitaplığını hiçbir zaman sistematik biçimde düzenlemezdi. Ne zaman kitap alsa, onu rafta bir önce aldığı kitabın yanına koyardı. Yıllar içinde kitaplar sıra sıra olup giderek daha çok yer tutmaya başlamıştı. Ve yine aynı sıralamayla da kutuların içine girmişlerdi. En azından kitapların satın alınış kronolojisi değişmemiş, sıra eksiksiz korunmuştu. Bunu ideal bir düzenleme olarak görüyordum, ne zaman bir kitabı açsam, dayımın yaşamındaki bir başka evreye, günler, haftalar ya da aylarla sınırlı belirli bir döneme ayak basmış oluyordum ve bir zamanlar Victor'un doldurduğu zihinsel mekânı doldurduğumu - onunla aynı sözcükleri okuyup aynı öyküleri yaşadığımı, belki de aynı düşünceleri paylaştığımı hissetmek beni avutuyordu. Bu, aynı yolları çok eskiden geçmiş bir kâşifin yolundan yürümeye,

onun insan ayağı basmamış topraklarda, güneşle birlikte batıya doğru ilerleyen ve tamamen kaybolana kadar ışığın peşinden yürüyen ayak izlerinin üzerinden gitmeye benziyordu. Kutularda numara ya da etiket olmadığı için, hangi döneme girmek üzere olduğumu önceden kestiremiyordum. Bu yüzden de yolculuk, birbirinden kopuk, kesik kesik bölümler halinde ilerliyordu. Örneğin Boston'dan Lenox'a atlayıveriyordu. Ya da Minneapolis'den Sioux Falls'a, Kenosha'dan Salt Lake City'ye. Haritanın orasından şurasına sıçramak beni tedirgin etmiyordu, nasıl olsa sonunda bütün boşluklar dolacak, bütün mesafeler aşılacaktı.

Kitapların çoğunu eskiden okumuştum, kimisini de Victor yüksek sesle bana okumuştu: Robinson Crusoe, Doktor Jekyll ve Mr. Hyde, Görünmez Adam. Ama bu, beni engellemedi. Her şeyi eş bir coşkuyla karıştırıyor, eski kitapları da yeniymiş gibi bir solukta yutuyordum. Okunup bitirilmiş kitaplar odamın köşelerinde üstüste istifleniyor ve bu istifler iyice yükselip devrilme tehlikesi başgösterince iki plastik torbaya alabildiği kadarını doldurup Columbia'ya götürüyordum. Kampusun tam karşısında, Broadway üzerinde eski kitap ticareti yapan, fare deliğine benzer Chandler kitapevi vardı. 1967 yazı ile 1969 yazı arasında oraya düzinelerle sefer yaptım ve bana kalan mirası azar azar erittim. Kendime izin verdiğim tek eylem buydu – halen sahip olduğumdan yararlanmak. Victor dayıma ait şeyleri elden çıkarmak içimi burkuyordu, ama bu yüzden beni kınamayacağını da biliyordum. Kitapları okumakla ona olan borcumu bir anlamda ödemiştim ve şu anda parasız olduğuma göre, ikinci adımı atıp kitapları paraya çevirmek bana çok mantıklı geliyordu.

Bütün sorun yeterince para edinemeyişimdi. Chandler sıkı pazarlıkçıydı ve kitap anlayışlarımız birbirinden çok farklı olduğu için ona ne diyeceğimi bilemiyordum. Bence, kitaplar sözcükleri içeren şeyler değil, sözcüklerin ta kendisiydi ve kitabın değerini belirleyen yıpranmış olup olmaması değil içeriği olmalıydı. Örneğin eski püskü bir Homer, gıcır gıcır

bir Virgil'den daha değerli, Descartes'tan üç cilt Pascal'ın bir cildinden değersizdi. Bunlar, benim için temel ayrımlardı, ama Chandler için böyle bir ayrım söz konusu değildi. Onun gözünde kitap herhangi bir nesneden farksızdı, eşyalar âleminin sıradan bir parçasıydı. Böyle olduğu için de ayakkabı kutusu, tuvalet pompası, kahvedanlık neyse, kitap da oydu. Victor dayımın kitaplığından ne zaman yeni bir bölüm götürsem, ihtiyar kitapçı hep aynı şeyi yapar, kitapları dudak bükerek alır, sırtlarını yoklar, işaretler, karalamalar var mı diye sayfaları karıştırır, eline bir pislik yığını verilmiş gibi bir havayla suratını buruştururdu. Oyunun kuralı buydu. Chandler, kitapları küçümseyerek fiyatı düşürmeye çalışırdı. Otuz yıllık deneyimden sonra, homurtular, kendi kendine söylenmeler, göz kırpıştırmalar, dil şakırdatmalar, kafa sallamalardan oluşan bir repertuar geliştirmişti. Bu davranışı, benim değer yargılarımın önemsizliğini belirtmeye, bu kitapları ona götürerek küstahlık yapmış olmamın utancını yaşatmaya yönelikti. Bunlara bir de para mı istiyorsun? Çöpçü çöpünü aldığı zaman ondan da mı para istiyorsun?

Kazıklandığımı biliyordum, ama karşı çıkmak zahmetine de pek girmiyordum. Ne yapabilirdim ki? Chandler, pazarlığa hep güçlü bir konumda başlıyordu, bu da hiçbir zaman değişemezdi, çünkü ben satmaya mecburdum, o ise almaya gönüllü değildi. Satmak istemiyormuş gibi yapmanın da bir anlamı yoktu. O zaman satamayacaktım ve kitapları hiç satamamak kazıklanmaktan beterdi. Her seferinde on iki, on beş kitabı aşmayacak biçimde ufak dozlar götürürsem, satış şansımın daha fazla olduğunu keşfettim. O zaman, kitap başına verdiği fiyat biraz yükseliyordu. Ama az kitap götürdüğüm zaman daha sık gitmek zorundaydım ve bu kadar sık gitmememem gerektiğini, aksi takdirde pazarlık şansımın daha da zayıflayacağını biliyordum. Bu yüzden, ne yaparsam yapayım, kazançlı çıkan hep Chandler olacaktı. Aylar geçiyor, ihtiyar benimle konuşmaya yanaşmıyordu. Ne bir merhaba, ne bir gülümseme, elimi bile sıkmıyordu. Öylesine

kayıtsızdı ki, bazan daha önce geldiğimi anımsayıp anımsamadığım merak ediyordum. Chandler'm tavrına bakılırsa, dükkâna her gidişimde yeni bir müşteri gibiydim – umarsız yabancılardan, başıbozuk sürüden biriydim yalnızca.

Kitapları sattıkça, dairem büyük değişimler geçiriyordu. Bu da kaçınılmazdı, çünkü her kutuyu açtığımda ev eşyamdan birini yok etmiş oluyordum. Karyolam söküldü, koltuklarım önce ufaldı, sonra yok oldu, masam sırra kadem bastı. Yaşamım giderek büyüyen bir sıfır olmuştu ve bunu açık seçik görebiliyordum: Elle tutulur, gittikçe gelişen bir boşluk, bir hiçlik. Dayımın geçmişine her el atışım, fiziksel bir sonuç veriyor, gerçek dünyayı etkiliyordu. Bu nedenle, sonuçlar hep gözümün önünde duruyor, onlardan kaçış olmuyordu. Şu kadar kutu kalmış, şu kadar kutu gitmişti. Olup biteni anlamak için odaya göz gezdirmem yeterliydi. Oda, durumumu ölçen bir makine gibiydi: kaçta kaçımın kaldığını, kaçta kaçımın yok olduğunu gösteriyordu. Ben, hem suçlu hem tanık, tek kişilik tiyatronun hem oyuncusu hem seyircisiydim. Kendi yok oluş sürecimi izleyebiliyordum. Kendimin, parça parça ortadan kalkışını seyrediyordum.

* * *

O günler, kuşkusuz herkes için zordu. Politika ve kalabalıklarla, öfkeyle, gözüpeklikle ve şiddetle dolu bir kargaşa dönemi olarak anımsıyorum o günleri. 1968 baharında, her gün yeni bir felâket getiriyor gibiydi. Prag'da değilse Berlin'de, Paris'de değilse New York'da kıyamet kopuyordu. Vietnam'da yarım milyon asker vardı. Başkan yeniden aday olmayacağını açıkladı. İnsanlar öldürülüyordu. Yıllarca süren çarpışmalardan sonra savaş öylesine büyümüştü ki, en ufak düşünceleri bile zehirliyordu ve ben ne yaparsam yapayım, herkes gibi savaşın bir parçası olduğumu biliyordum. Bir akşam Riverside Parkında bir banka oturmuş suya bakarken, karşı kıyıda bir petrol tankerinin patladığını gördüm. Alevler

bir anda gökyüzünü sardı, yanan tankerden kopan parçaların Hudson Nehri üzerinde yüzerek ayağımın dibine gelişini seyrederken, savaşın içinde ve dışında olanların aslında birbirinden ayrılamayacağını farkettim. Böyle bir ayrım gerçeği zedelemek olurdu. Aynı ayın sonuna doğru, Columbia kampusu savaş alanına döndü, Zimmer ve benim gibi hayalperestler dahil, yüzlerce öğrenci tutuklandı. Burada bunlardan söz etmek istemiyorum. O günlerin hikâyesini herkes az çok biliyor, yinelemenin anlamı yok. Ama bu, olanların unutulmasını istiyorum demek değil. Kendi öyküm, o günlerin molozları içinde duruyor ve o olaylar kavranmadıkça, benim öykümün de anlamı olmaz.

Üçüncü sınıfa başladığımda (Eylül 1967), kostümüm çoktan gitmişti. Chicago'da sırılsıklam olduktan sonra pantolonun ağı erimiş, ceketin cep ve yırtmaç dikişleri açılmış, sonunda kaybedilmiş bir dava gibi kostümü bırakmak zorunda kalmıştım. Onu daha mutlu günlerin anısı olarak dolaba asıp, gittim kendime en ucuzundan, en dayanıklısından giyecek aldım: İşçi postalları, blucinler, pamuklu gömlekler, bir de ordu artığı eşya satan dükkândan elden düşme bir deri ceket. Arkadaşlarım bu değişime şaşırdı, ama onların ne düşündüğü hiç umurumda olmadığı için bu konuda tek söz etmedim. Telefon olayında da aynı şey oldu. Telefonu, kendimi dünyadan koparmak için değil, kaldıramayacağım bir masraf kapısı olduğu için kestirdim. Bir gün Zimmer kitaplığın önünde bunun için bana takaza edip, beni bulmanın ne kadar zorlaştığından yakınırken, teller, sesler ve insan ilişkilerinin ölümüne dair uzun bir söyleve girerek parasal sorunumu açmaktan yakayı sıyırdım. "Elektrikle aktarılan ses, gerçek ses değildir," dedim. "Kendi taklitlerimize alıştık, oysa iyi düşünecek olursan, telefon bir hayal ve çarpıtma aracından başka bir şey değil. Bu, hayaletler arasında bir iletişim, gövdesi olmayan kafaların sözel salgıları. Ben konuştuğum kişiyi görebilmek istiyorum. Bunu başaramıyorsam, hiç konuşmam daha iyi." En mantıklı sorulara bulduğum bahane-

ler, saptırılmış yanıtlar, aykırı kuramlar giderek tipik özelliğim haline geliyordu. Ne kadar sıkıntıda olduğumu kimsenin bilmesini istemediğim için, köşeye kıstırılınca yalandan başka çıkış yolu bulamıyordum. Durumum bozuldukça, daha çok kıvırtıyor, daha da çapraşık yalanlar uyduruyordum. Sigarayı neden bırakmıştım, içkiyi neden bırakmıştım, neden lokantaya gitmiyordum – hepsine çok mantıklı görünen açıklamalar bulmakta sıkıntı çekmiyordum. Sonunda anarşist bir keşişe, saplantıları olan bir huysuza, makineleri, uygarlığı reddeden birine benzedim. Ne var ki, bu davramşlarım arkadaşlarımı eğlendirdiği için sırrımı saklayabiliyordum. Bu maskaralıklarda kuşkusuz onurun büyük payı vardı, ama daha da önemlisi, çizdiğim yola kimsenin burnunu sokmasını istemiyordum. Bundan söz etmek, onların bana acımasına, belki de yardıma kalkışmalarına yol açardı, bu da bütün işi berbat ederdi. Ben de tam tersine, kendimi tasarılarıma iyice kaptırdım, her fırsatta maskaralık yaptım ve zamanın geçmesini bekledim.

Son yıl, en zoruydu. Elektrik faturalarını ödemeyi kasımda bıraktım. Ocakta Con Edison firmasından saati sökmek için biri geldi. Bunu izleyen birkaç hafta boyunca, her markanın ucuzluğuna, verdiği aydınlığa, dayanıklılığına bakarak çeşitli mumlar denedim. Beni şaşırtan, Yahudi adak mumlarının en iyisi oluşuydu. Titrek ışıkları ve gölgeleri son derece güzel buluyor ve artık buzdolabının da (nöbet tutmuş gibi ani sarsıntılardan kaynaklanan) gürültüsü kesildiği için, elektriksizliğin belki de daha iyi olduğunu düşünüyordum. Hakkımda ne söylenirse söylensin, esnek olduğum su götürmezdi. Her eksikliğin yarattığı gizli yararları bulmaya çalışıyor, eskiden varolan bir şeyin eksikliğinde yaşamayı öğrendiğim anda da o şeyi kafamdan tümüyle silip atıyordum. Bunun böyle sürüp gidemeyeceğini, kafamdan silinip atılamayacak bazı şeyler olacağını biliyor, ama şimdilik eksilenler için hiç pişmanlık duymadığıma seviniyordum. Ağır ağır ama kesinlikle, işi çok ileri, düşünemeyeceğim kadar ileri götürebi-

leceğimi keşfettim.

Son sömestrin taksitini yatırdıktan sonra, elimde altı yüz dolardan az para kaldı. Evde de bir düzine kitap kutusuyla, imza koleksiyonu ve klarnet kalmıştı. Kimi zaman can yoldaşı olsun diye, klarneti monte edip üfler, evi acayip seslerle, gıcırtılar ve iniltilerle, kahkahalar ve homurtularla doldururdum. Martta imza koleksiyonunu, "The Sporting News"un arka sayfalarına ilan veren, gür, dalgalı sarı saçlı, ufak tefek bir koleksiyoncu olan Milo Flax'a sattım. Cub takımı oyuncularının imzalarını görünce, Flax'ın aklı başından gitti. Kâğıtları dikkatle inceledikten sonra gözleri dolu dolu oldu ve 1969'un Cubs yılı olacağını söyledi. Neredeyse dediği çıkacaktı; sezon sonunda tepetaklak olmasalar ve Met takımı yıldırım atağa geçmese, gerçekten Cubs yılı olabilirdi. İmzalar, aylık kirayı fazlasıyla karşılayan yüz elli dolar getirdi. Kitaplar, karnımı doyurdu ve sınav tezimi mum ışığı ve daktilo gürültüsü arasında tamamlayarak nisan ve mayısı kuyruğu dik geçirdim. Sonra daktilo makinesini yirmi altı dolara satıp kendime bir kep ve cüppe aldım, üniversitenin resmi törenini protesto için öğrencilerin düzenlediği karşı mezuniyet törenine katıldım.

Tasarladığımı gerçekleştirmiştim, ama zaferimin tadını çıkarma şansım yoktu. Son yüz dolara ve son üç kutu kitaba kalmıştım. Kirayı ödememem söz konusu olamazdı. Baştan verdiğim depozito bir ayı daha kurtarırdı, ama sonra evden atılacaktım. Protesto temmuzda çekilirse, ağustosta karar kesinleşir, eylülde de kendimi sokakta bulurdum. Ne var ki, haziranın birinde, yaz sonu ışık yılları kadar uzak görünüyordu. Sorun, ondan sonra ne yapacağım değil, oraya nasıl ulaşacağımdı. Kitaplar elli dolar kadar para getirirdi. Bunu elimdeki doksan altıya eklersek, üç aylık geçim parası olarak yüz kırk altı dolarım var demekti. Bu yetmezdi, ama günde tek öğün yiyerek, gazeteden, otobüsten ve her türlü gereksiz harcamadan vazgeçersem, geçinebileceğimi hesapladım. 1969 yazı böyle başl dı. Ve yeryüzünde geçireceğim son yaz olaca-

ğa benziyordu.

Bütün kış ve bahar başlarında, yiyeceklerimi pencerenin dışında saklamıştım. En soğuk aylarda (tereyağı, peynir gibi) bazı şeyler donmuş ve donu çözüldükten sonra yenilecek hali kalmamıştı. Temel sorun, isten ve güvercin pisliğinden korunmaktı, ama çok geçmeden yiyecekleri dışarı koymadan önce plastik torbaya koymayı akıl ettim. Bir fırtınada bu torbalardan biri uçunca, iple odadaki radyatöre bağlamaya başladım. Bu sistemi becermeyi öğrendim ve havagazı kiraya dahil olduğu (böylelikle fırını kaybetme tehlikesi olmadığı) için yiyecek durumu çözümlenmiş gibiydi. Ama bunlar soğuk havada geçerliydi. Artık mevsim değişmişti ve güneşin günde on üç on dört saat gökyüzünde kaldığı bugünlerde, pencerenin dışı yarardan çok zarar veriyordu. Süt ekşiyor, meyve suları bozuluyor, tereyağı sarı gölcükler halinde eriyordu. Buna benzer birkaç felâketten sonra, beslenme rejimimi değiştirip sıcakta bozulan yiyeceklerden vazgeçmeye karar verdim. Haziranın on ikisinde oturup yeni beslenme rejimimi saptadım. Süt tozu, instant kahve, küçük pakette satılan ekmek –temel besinim bunlar olacaktı– ve her gün aynı şeyle, en ucuz, en besleyici yiyecek olan yumurtayla karın doyuracaktım. Arada bir elma ya da portakal yiyecek, midem fazlasıyla kazınırsa hamburger ya da konserve et alacaktım. Böylece yiyecekler bozulmayacak, ben de (en azından kuramsal olarak) açlıktan ölmeyecektim. Günde iki yumurta, iki buçuk dakika kaynatılıp tam rafadan kıvamına getirilmiş iki yumurta, iki dilim ekmek, üç fincan kahve ve içebildiğim kadar çok su. Bu plan, harika bir buluş olmasa bile, en azından geometrik bir zerafet taşıyordu. Seçeneklerin azlığı karşısında, olaya böyle bakarak kendimi yüreklendirmeye çalıştım.

Gerçi açlıktan ölmedim, ama açlık duymadığım bir an bile olmadı. Düşlerimde boyuna yemek görüyordum ve o

yaz bütün gecelerim ziyafet ve tıkınma görüntüleriyle doldu: Tabak tabak biftekler, kuzular, tepsilerden taşan besili domuzlar, şato gibi yükselen pastalar, tatlılar, devasa tabaklarda meyveler. Gün boyu midem alarm zilleri çalıyor, bastırılmamış salgıların saldırısıyla gurluyor, boşluğuyla beynimi oyuyordu ve ancak kendi kendimle mücadele ederek midemi unutabiliyordum. Zaten pek toplu sayılmazdım, bu yetmiyormuş gibi, yaz boyunca kilo kaybetmeye devam ettim. Arada bir, eczanede tartılıp ne hale geldiğime bakıyordum. Haziranda 75 kiloydum, temmuzda 68'e, ağustosta 60'a düştüm. Bir seksenden biraz uzun biri için, bu kilo tehlike sınırını zorluyor sayılırdı. Derinin ve kemiğin bir yere kadar dayanması olasıdır, sonra ciddi yıkım noktasına varılır.

Aklımı bedenimden ayırmaya çalışıyor, içinde bulunduğum çıkmazı yok sayarak açığından dolanıyordum. Benden önce de bu yoldan geçenler olmuştu ve sonunda benim keşfettiğimi onlar da keşfetmişlerdi: Beyin, maddenin üstesinden gelemez, çünkü beyinden kaldıramayacağı kadar çok şey talep edilmeye başlandı mı, beynin kendisi de madde olur. İçinde bulunduğum durumu aşabilmek için, artık gerçek olmadığıma kendimi inandırmak zorundaydım ve sonuçta tüm gerçekler sarsılmaya başladı. Orada olmayan şeyler birdenbire gözümün önünde bitiveriyor, sonra da yok oluyordu. Örneğin, bir bardak buz gibi limonata. Manşetinde adım yazılı bir gazete. Eski kostümüm, el değmemiş halde yatağın üzerine serili. Hatta bir keresinde birkaç yıl önceki kendimi odada dolanırken, köşe bucak bir şey arayıp bir türlü bulamazken gördüm. Bu hayaller bir an sürüyor, ama içimde saatler boyu canlılığını koruyordu. Kimi zaman da kendimi tamamen kaptırıp gidiyordum. Aklıma bir şey geliyor, düşünceler peşpeşe birbirini izliyor ve sonuna geldiğimde bir de bakıyordum ki, gece olmuş. Kaybettiğim saatlerin sayısı belirsizdi. Bazan da, kendimi hayali yiyecekleri çiğner, hayali sigaralar tüttürür, hayali duman halkaları savurur buluyordum. Bunlar belki de en kötü anlardı, çünkü o tür olaylarda artık ken-

dime de güvenemeyeceğimi hissediyordum. Kafam dağılmaya başlamıştı ve öyle olunca bu dağınıklığı önlemeye gücüm olmuyordu.

Bu belirtilerin çoğu temmuz ortalarına kadar yoktu. O tarihten önce Victor dayımın son kitaplarını da okuyup Chandler'a sattım. Ancak, sonuna yaklaştıkça, kitaplar bana dert olmaya başladı. Gözlerimin sayfadaki sözcüklere değdiğini hissediyordum, ama sözcüklerden hiçbir anlam bana ulaşmıyor, kafamda hiçbir ses yankılanmıyordu. Siyah işaretler tamamen anlamsız görünüyor, kendi dilsizliklerinden öte bir şey iletmeyen rastgele bir çizgiler ve eğriler derlemesi gibi geliyordu. Sonunda, ne okuduğumu anlamaya kalkışmaktan vazgeçtim. Kutudan bir kitap çekiyor, ilk sayfasını açıyor, parmağımı ilk satırda gezdiriyordum. Sonra ikinci, sonra üçüncü sıraya geçiyor ve sayfanın sonuna kadar iniyordum. Kitapları okuma işini işte böyle, Braille alfabesi okuyan bir kör gibi tamamladım. Sözcükleri göremiyorsam, hiç değilse onlara dokunmak istiyordum. O sıralarda o kadar kötü durumdaydım ki, bu yaptığım gerçekten anlamlı görünüyordu. O kitaplardaki bütün sözcüklere dokundum ve o yüzden de onları satmaya hak kazandım.

Tuhaf bir rastlantıyla, son kitapları Chandler'a, astronotların aya ayak bastığı gün götürdüm. Elime dokuz dolardan biraz fazla para geçti. Broadway'den geçerek eve dönerken, 108. Sokağın köşesinde, buralıların gittiği Quinn's Bara uğramaya karar verdim. O gün hava aşırı sıcaktı, bir iki tek bira atmakta sakınca görmedim. Barda, oranın devamlı müşterilerinin yanına, bir tabureye otürup loş ışıkların ve airconditiondan yayılan serinliğin keyfini çıkarmaya başladım. Renkli, büyük televizyon açıktı. Bira ve viski şişelerinin üzerindeki raftan, tekinsiz ışıklar saçıyordu. İnsanların aya ilk kez ayak basışına, işte orada tanık oldum. Şişirilmiş yastık gibi giysileriyle iki insanın, o havasız dünyadaki ilk adımlarını, oyuncak gibi zıplayışlarını, tozların üzerinde bir golf arabası sürüşlerini, bir zamanlar aşk ve çılgınlık tanrıçası sayılan şe-

yin gözüne bir bayrak saplayışlarını izledim. Işıltılı Diana, içimizdeki tüm karanlığın imgesi, diye düşündüm. Sonra başkan konuştu. Ciddi, renksiz bir sesle, bunun insanın yaratılışından bu yana en büyük olay olduğunu söyledi. Barın görmüş geçirmiş müşterileri, bu sözlere kahkahayı bastılar, galiba ben de gülümsemeyi becerdim. Ama Başkanın sözlerinde, bütün saçmalığına rağmen, kimsenin karşı çıkamayacağı bir gerçek payı vardı: Âdem, cennetten kovulduğundan bu yana, yuvasından hiç bu kadar uzaklaşmamıştı.

O günden sonra kısa bir süre, neredeyse kusursuz bir dinginlik içinde yaşadım. Evim artık çıplaktı, ama bu boşluk, sandığım gibi bana umutsuzluk vereceğine, huzur veriyordu. Bunu nasıl açıklayacağımı bilemiyorum, ama sinirlerim birden gevşedi, üç dört gün neredeyse eski ben oldum. Bu konuda böyle bir sözcük kullanmam tuhaf, ama Victor dayımın son kitaplarını sattıktan sonraki kısa dönemde *mutlu* olduğumu bile söyleyebilirim. Kriz geçirmek üzere olan bir saralı gibi, her şeyin parlamaya, yeni ve şaşırtıcı bir açıklık kazanmaya başladığı o tuhaf âleme girmiştim. O günlerde fazla bir şey yapmadım. Odamı arşınlıyor, yatağa uzanıyor, düşüncelerimi bir deftere yazıyordum. Hiç umursamıyordum. Hiçbir şey yapmamak bile bana önemli geliyordu ve saatleri boşuna geçirmeye aldırmıyordum. Arada bir iki pencerenin arasına geçip Ay Sarayı tabelasına bakıyordum. Bu bile keyifliydi ve tabela her zaman bir dizi ilginç düşünceye yol açıyordu. O düşünceleri şimdi anımsamıyorum – bir çılgın çağrışımlar demeti, bir hayaller döngüsüydü bunlar. Ama o sıralarda, bu düşünceler bana son derece önemli görünüyordu. Belki de, insanların üzerinde yürüdüğünü gördükten sonra, *ay* sözcüğünün anlamı benim için değişmişti. Belki Idaho – Boise'de Neil Armstrong diye biriyle tanışmış olmam, sonradan aynı adı taşıyan birinin uzaya gidişini seyretmem, çarpıcı bir rastlantı olmuştu. Belki de açlıktan kendimi kaybediyordum, aklım bulanıyordu ve tabelanın ışıkları beni şaşırtıyordu. Bunların hiçbirinden emin değilim, ama gerçek o ki, *Ay*

Sarayı sözcükleri, bir vahiy gizemi ve büyüsü ile aklımı çelmeye başladı. Bu sözcüklerde her şey içiçeydi: Victor dayım ve Çin, uzay gemileri ve müzik, Marco Polo ve Amerika'mn batısı. Tabelaya bakıyor ve elektriği düşünmeye başlıyordum. Bu düşünce, birinci sınıfı okuduğum yıl New York'daki ünlü elektrik kesintisi olayını çağrıştırıyor, oradan aklıma Wrigley'de oynanan beyzbol maçları geliyor, sonra yeniden Victor dayımı ve penceremde yanan adak mumlarını düşünüyordum. Her düşünce bir yenisine yol açıyor, giderek büyüyen sarmallar içinde her şey birbirine bağlamyor, kitlesel bağlantılar kuruluyordu. Örneğin, bilinmeyene yolculuk fikri ve Kolomb ile astronotlar arasındaki paralellikler. Çin'e ulaşmanın başarısızlığı olarak Amerika'nın keşfi; Çin yemekleri ve boş midem; düşünce, düşünülecek şey ve bir düşler sarayı olan kafa. Düşünüyordum: Apollo projesi; müzik tanrısı Apollo; Victor dayı ve Ay Adamlarının Batı turnesi. Düşünüyordum: Batı; Kızılderililerle savaş; Vietnam savaşı, bir zamanlar Hindiçini denilen Vietnam. Düşünüyordum: Silâhlar, bombalar, patlamalar; Utah ve Nevada çöllerindeki nükleer bulutlar; sonra kendi kendime soruyordum: Amerika'nın Batı bölgesi neden ayın yüzeyine benziyor? Bu, böyle sürüp gidiyor ve kendimi gizli bağlantılara açtığım oranda, dünya ile ilgili temel gerçekleri kavrama noktasına yaklaşıyordum. Belki de deliriyordum, ama yine de içimde müthiş bir gücün yükseldiğini, her şeyin can alıcı noktasına sızan bir coşkuyu hissediyordum. Sonra bu gücü, nasıl birdenbire edindiysem, öyle birdenbire yitirdim. Üç dört gün düşüncelerime gömülüp yaşamıştım. Oysa bir sabah uyandım ve kendimi bir başka yerde buldum: Kırık dökük parçaların dünyasına, açlığın ve çıplak beyaz duvarların dünyasına yeniden döndüm. Önceki günlerin dengesini tekrar bulmaya çalıştım, ama beceremedim. Dünya yine üzerime geliyor, yine beni eziyordu ve ben zar zor soluk alıyordum.

Yeni bir yıkkınlık dönemine girdim. O güne kadar inadım beni ayakta tutmuştu, ama yavaş yavaş kararlılığımın çö-

züldüğünü hissediyordum. Ağustosun birine geldiğimizde, kendimi bırakmaya hazırdım. Borç istemeyi göze alarak birkaç arkadaşımı aramaya çalıştım, ama sonuç çıkmadı. Sıcakta yorucu yürüyüşler ve cebimde birkaç bozukluk. Mevsim yazdı ve herkes şehir dışındaydı. Güvenebileceğimden emin olduğum tek insan Zimmer bile, görünürlerde yoktu. Amsterdam Caddesi ile 120. Sokağın köşesindeki evine birkaç kez gittim, ama kapıyı açan olmadı. Posta kutusuna ve kapının altına notlar attım, yine cevap çıkmadı. Çok sonraları, Zimmer'in başka bir eve taşındığını öğrendim. Yeni adresini neden vermediğini sorduğumda, ona yazı Chicago'da geçireceğim dediğimi söyledi. Tabii bu yalanımı unutmuştum; öyle çok yalan uydurmuştum ki, ipin ucu kaçmıştı.

Zimmer'in taşındığını bilmediğim için boyuna eski apartmana gidip kapının altından notlar atıyordum. Ağustos başlarında bir pazar sabahı kaçınılmaz olay gerçekleşti. İçerde kimsenin olmadığından hemen hemen emin olarak zili çaldım, hatta parmağımı zilden kaldırmadan geri dönüp gitmeye hazırlandım, ama birden içerden bir kıpırtı oldu: Bir sandalyenin itilişi, ayak sesleri, bir öksürük. Bir rahatlık yayıldı her yanıma, ancak, bir saniye sonra kapı açılınca bu duygum boşa gitti. Zimmer olduğunu sandığım kişi, o değildi. Bambaşka biriydi: Kıvırcık, siyah sakallı, omuzlarına kadar uzun saçlı, genç biriydi. Üzerinde külottan başka bir şey olmadığı için, daha yeni uyandığını anladım. Yüzünde biraz şaşkın, ama dostça bir anlatımla beni süzerken, "Ne istiyorsunuz?" diye sordu. Tam o sırada mutfaktan (kadınlı erkekli) kahkahalar duydum ve içerde bir tür parti olduğunu anladım.

"Galiba yanlış geldim," dedim. "David Zimmer'i arıyordum."

Kapıdaki yabancı, bir an duraksamadan, "Aaa, siz Fogg olmalısınız," dedi. "Ben de, tekrar ne zaman geleceğinizi merak ediyordum."

Dışarısı korkunçtu –insanı yakıp kavuran bir sıcak vardı– ve oraya kadar yürümek de beni iyice yormuştu. Alnım-

dan akan ter gözlerimin içine dolarak, bütün kaslarım sızlayarak orada öyle dururken, adamın dediğini doğru mu duydum diye bir an duraladım. İlk tepkim arkamı dönüp kaçmak düşüncesi oldu, ama öylesine güçsüzdüm ki bayılacağımdan korktum. Ayakta durabilmek için kapının pervazına tutundum, "Özür dilerim," dedim. "Demin söylediklerinizi yineler misiniz? Pek anlayamadım da."

Yabancı, "Siz Fogg olmalısınız dedim," diye yineledi. "Çok basit. Eğer Zimmer'i arıyorsanız, Fogg olmanız gerek. Çünkü kapının altından o notları atan Fogg'du."

Hafifçe içimi çekerek, "Haklısınız," dedim. "Herhalde Zimmer'in nerede olduğunu bilmiyorsunuz."

"Kusura bakmayın, en ufak bir fikrim yok."

Gitmek için cesaretimi toplamaya başladım, ama tam arkamı dönüp yürüyeceğim sırada adamın bana baktığını farkettim. Tuhaf, delici bakışlarım suratıma dikmişti. "Bir şey mi oldu?" diye sordum.

"Acaba Kitty'nin arkadaşı mısınız diye düşünüyordum."

"Kitty mi?" dedim. "Kitty adında kimseyi tanımıyorum. Kitty diye birini ömrümde tanımadım." "Tişörtleriniz aynı da, belki bir ilintiniz vardır diye düşündüm." Göğsüme baktım ve sırtımda bir Mets tişörtü olduğunu gördüm. Yaz başında yoksullar için düzenlenen bir indirimli satışta on sente almıştım. "Mets takımını tutmam bile," dedim. "Ben Cubs'lıyım."

Yabancı, "Tuhaf bir rastlantı," diye sürdürdü ve benim dediğime kulak vermemişti hiç. "Kitty bayılacak. Böyle şeyleri çok sever."

İtiraz etmeme fırsat kalmadan, kolumdan tutup mutfağa sürükledi beni. Mutfak masasında oturmuş pazar kahvaltısı eden beş altı kişi vardı. Sofra yiyecek doluydu: Jambonlu yumurta, koca bir çaydanlık dolusu kahve, çörek ve eritme peyniri, bir tabak füme balık. Böyle bir sofrayı aylardır görmemiştim ve ne yapacağımı bilemiyordum. Sanki bir anda bir peri masalının ortasına bırakılıvermiştim. Ormanda kay-

bolan ve şimdi o sihirli evi, yiyeceklerden yapılmış evi bulan aç çocuk gibiydim.

Güleç yüzlü, belden yukarısı çıplak evsahibim, "Buraya bakın," dedi. "Kitty'nin ikiz kardeşi."

Masadakilerle böylece tanışmış oldum. Herkes gülümsedi, merhaba dedi, ben de onlara gülümsemeye çalıştım. Çoğunun Juilliard'da öğrenci olduğu anlaşıldı – müzik, dans, şan öğrencileri. Evsahibinin adı Jim ya da John'du ve Zimmer'in eski evine daha bir gün önce taşınmıştı. Ötekiler bütün gece gezip eğlenmişler, sonra da eve gitmek yerine, Jim'in ya da John'un evine baskın yapıp "güle güle otur" kahvaltısına gelmişlerdi. Bu, evsahibinin çıplaklığını (herhalde onlar geldiğinde daha uyuyordu) ve önümdeki yiyecek bolluğunun nedenini açıklıyordu. Onlar bunları anlatırken, ben nezaketle başımı sallıyor, ama gerçekte yalnızca dinlermiş gibi yapıyordum. Anlattıkları hiç umurumda değildi ve öykü bittiğinde herkesin adını çoktan unutmuştum. Yapacak bir şey olmayınca, ikiz kız kardeşimi inceledim. İki kolunda gümüş bilezikler, başında boncuklu bir Navaho bandı olan, on dokuz yirmi yaşlarında ufak tefek bir Çinli kızdı. Ona baktığımı görünce bana gülümsedi –suç ortağıymışız gibi, şirin ve son derece içten bir gülümseyişti bu– sonra gözlerimi yeniden sofraya çevirdim, yiyeceklere bakmaktan kendim alıkoyamıyordum. Utançtan yerin dibine geçecek birşeyler yapmak üzere olduğumu farkettim. Yiyecek kokuları beynimi oyuyordu ve sofradan bir şey kapıp ağzıma atmamak için kendimi zor tutuyordum.

Gerginliği bozan Kitty oldu. Az önceki esprinin havasına girerek, "Mademki kardeşim geldi, hiç değilse onu sofraya davet edebiliriz," dedi. Aklımdan geçenleri okuduğu için onu öpebilirdim. Ama fazla sandalye bulunamayınca herkes bir duraladı. Yine Kitty imdada yetişerek, kendisiyle sağındaki kişinin arasına oturmamı işaret etti. Popomun yarısını bir sandalyeye, yarısını ötekine yerleştirerek oturdum. Önüme tabak, çatal bıçak, bardak, fincan, peçete ve kaşık kondu. O

andan sonra yemeye daldım ve her şeyi unuttum. Çocukça bir tepkiydi, ama lokma ağzıma değdiği anda kendimi daha fazla tutamadım. Tabak tabak yiyor, önüme ne koyarlarsa silip süpürüyordum. Aklımı kaçırmış gibiydim. Oradakilerin cömertliği sınırsız olduğundan, sofradakilerin hepsi bitinceye kadar soluk almaksızın yedim. En azından, öyle anımsıyorum. On beş yirmi dakika tıkındım, elimi masadan çektiğimde geriye yalnızca bir yığın balık kılçığı kalmıştı. Başka hiçbir şey yoktu. Belleğimi kurcalayıp duruyorum, gerçekten tek bir kırıntı kalmamıştı.

İşte ancak o zaman, ötekilerin bana nasıl baktıklarını farkettim. O kadar iğrenç miydim? diye düşündüm. Salyalarımı akıta akıta tıkınmış, kendimi rezil mi etmiştim? Kitty'ye döndüm, hafifçe gülümsedim. İğrenmiş değil de, daha çok şaşırmış gibiydi. Bu, biraz olsun içimi rahatlattı, ama ötekileri rahatsız ettiğim için özür dilemek istedim. En azından bunu yapabilirim diye düşündüm: Yediklerim için teşekkür edebilirdim. Söze girmek için fırsat kollarken, uzun süredir kayıp olan ikiz kardeşimin yanında oturmanın ne güzel olduğunu hissettim. Konuşmalardan anladığım kadarıyla, kardeşim dansçıydı ve Mets tişörtü alabilmek için benim yaptığımdan çok daha fazlasını yaptığına, çok daha emek verdiğine kuşkum yoktu. Etkilenmemek zordu. O arkadaşlarıyla konuşup gülerken, çaktırmadan süzüyordum. Makyajsız ve sütyensizdi. Her kıpırdayışında bilezikleri ve küpeleri şıngırdıyordu. Göğüsleri çok düzgündü ve onları hayranlık uyandıran bir kayıtsızlıkla sergiliyordu, ne insanın burnuna sokuyor ne de göğsü yokmuş gibi davranıyordu. Onu güzel buldum, ancak ası! hoşuma giden yanı, çoğu güzel kızın yaptığı gibi kendi güzelliğiyle mest olmadan ayakta kalışıydı. Bu, belki de rahat hareket etmesinden, sesindeki içtenlikli, ayağı yerde kişilikten geliyordu. Bu kız, ötekiler gibi şımartılmış orta sınıf çocuğu değil, dünyayı kendi başına öğrenmiş, ne yapacağını bilen biriydi. Bedenimin yakmlığından kaçınmaması, omzumun veya bacağımın ona değmesinden sakınmaması, hatta

çıplak kolunu benimkine dayaması, aklımı karıştırıyordu.

Birkaç dakika sonra, konuşmalara katılma fırsatını buldum. Birisi, insanların aya inişinden söz etmeye başladı. Bir başkası, bunun gerçek olmadığını söyledi. Yönetimin, dikkatleri savaştan başka yere çekmek için yaptığı bir yutturmaca, bir televizyon hilesi olduğunu öne sürdü. "İnsanlar, inanmaları istenilen şeylere inanırlar," dedi, "Hollywood stüdyolarında çekilmiş düzmece de olsa, yine inanırlar." Söze karışmak için bundan iyi fırsat olmazdı. Aklıma gelebilecek en olmayacak fikre dört elle sarılarak, son derece sakin bir tavırla, bir ay önce aya inilmesinin gerçek olmakla kalmadığını, üstelik bunun aya ilk iniş olmadığını da söyledim. İnsanlar yüzlerce, belki de binlerce yıldır aya gidiyorlar, dedim. Ben bunu söyleyince herkes kıkırdamaya başladı. Bunun üzerine komik-u-kala havama girip Lucian'dan, Godwin'den, daha başkalarından örnekler göstererek ay konusunda on dakikalık bir bilgi bombardmanına tuttum onları. Ne çok şey bildiğimi göstererek onları etkilemek istiyordum. Ama aynı zamanda güldürmek de istiyordum. Az önce yediklerimden yarı sarhoş ve Kitty'ye şimdiye kadar tanıdığı kişilerden çok farklı olduğumu kanıtlamaya kararlı olarak, bütün formumu topladım, sesimi ağırlaştırarak konuşmaya başladım. Az sonra hepsi kahkahadan kırılıyordu. Sonra, Cyrano'nun aya gidişini anlatmaya başladım, biri sözümü kesti. Cyrano de Bergerac gerçek değildi, bir oyun kahramanıydı, uydurma birisiydi, dedi. Bu yanlışı düzeltmesem olmazdı. O yüzden sözüme bir süre ara vererek onlara Cyrano'nun yaşamını anlattım. Gençlik yıllarındaki askerlik döneminden söz ettim, düşünür ve şair yönünü belirttim, yıllarca göğüs gerdiği sıkıntıları uzun uzadıya anlattım: Para sıkıntısı, frengiyle boğuşması, radikal görüşleri yüzünden yetkililerle mücadelesi. Sonunda Arpajon Dükünün onu himayesine aldığını ve üç yıl sonra, Paris'te bir sokakta damdan kafasına taş düşerek öldüğünü anlattım. Bu trajedinin çarpıcılığı ve mizahı iyice anlaşılsın diye bir an durdum. "Öldüğünde otuz altı yaşındaydı," dedim. "Bunun

bir kaza olup olmadığı da bugüne kadar ortaya çıkmadı. Düşmanlarından biri mi öldürdü, yoksa sadece bir kaza, kör talihin gökten ölüm yağdırması mıydı bu? Zavallı Cyrano. Bunlar uydurma değil arkadaşlar. Cyrano etten kemikten, gerçek dünyada yaşamış gerçek bir insandı ve 1649'da aya yaptığı geziyi anlatan bir kitap yazdı. Kendi başından geçenleri anlattığına göre, söylediklerinden kuşkuya düşülmesini anlayamıyorum. Cyrano'ya göre, ay da tıpkı burası gibi bir dünya. O dünyadan bakıldığında, bizim dünyamız dünyadan ayın göründüğü gibi görünüyor. Cennet Bahçesi de ayda. Âdem ile Havva Bilgi Ağacının meyvesini yiyince, Tanrı onları dünyaya sürmüş. Cyrano aya gitmek için önce hava kabarcığından hafif şişeleri bedenine bağlayarak yola çıkıyor, ama Yolun Ortasına gelince yeniden dünyaya iniyor ve Yeni Amerika'da çıplak dolaşan bir yerli aşiretinin tam ortasına düşüyor. Orada, kendisini aya götürecek bir makine yapıyor. Bu da, Amerika'nın öteden beri ay yolculuğunun başlangıç noktası olarak ideal bir yer olduğunu gösteriyor. Cyrano'nun ayda karşılaştığı insanlar, beş buçuk metre boyunda ve dört ayak üzerinde yürüyorlar. İki ayrı dil konuşuyorlar, ama iki dilde de sözcükler yok. Avam tabakasının konuştuğu dil, vücudun her yanını sürekli hareket ettirmeyi gerektiren bir tür mim jestlerinden oluşuyor. İkinci dili üst tabaka konuşuyor. Bu da, yalnızca sesten oluşuyor. Müziğe benzeyen, ama sözleri olmayan bir mırıldanma halinde konuşuluyor. Ay insanları yiyecekleri yutarak değil, koklayarak yiyorlar. Paraları ise şiir – ufak ufak kâğıtlara yazılmış şiirler para yerine geçiyor ve bu paranın değeri şiirin değerine göre saptanıyor. En büyük suç bekâret, gençlerin ana-babalarına saygısızlık etmesi en doğal beklenti. Burnu uzun olanlar soylu sayılıyor ve burnu ne kadar uzunsa, o ölçüde soylu kişiliğe sahip olduğuna inanılıyor. Küçük burunlu erkekler hadım ediliyor, çünkü ay halkı böyle bir çirkinliği yaşamaktansa soylarının kurumasını yeğliyor. Konuşan kitaplar ve yürüyen şehirler var. Önemli bir düşünür ölünce, dostları onun kanını içip etini yiyorlar. Bronz pe-

nisler, erkeklerin belinden sarkıyor, tıpkı on yedinci yüzyılda Fransız erkeklerinin taktığı kılıçlar gibi. Bunu görünce şaşıran Cyrano'ya aylı erkeklerden biri şöyle diyor: Ölüm aleti yerine yaşam aletini baş tacı etmek daha iyi değil mi? Cyrano kitabın büyük bölümünü bir kafeste geçiriyor. Çok küçük olduğu için, aylılar onu tüysüz bir papağan sanıyorlar. Sonunda kara derili dev gibi bir adam, onu Deccal'la birlikte geri-
sin geriye dünyaya fırlatıyor."

Konuşmayı bu minval üzere birkaç dakika daha sürdürdüm, ama konuşmaktan yorulmuştum, üstelik esin kaynağım suyunu çekmiş gibiydi. Son sözlerimin ortasında (Jules Verne ve Baltimore Atış Kulübü üzerine söylev çekiyordum) esin perim beni tamamen terketti. Kafam bir anda büzüşüp ufalıverdi, sonra koskocaman oldu; gözlerimde tuhaf ışıklar ve kuyrukluyıldızlar uçuşmaya başladı; midem sıkışmaya, bıçak gibi saplanan sancılarla kıvranmaya koyuldu, birden kusacağımı hissettim. Bir anda sözümü yarıda kestim, masadan fırladım, gitmek zorunda olduğumu söyledim. "Konukseverliğiniz için teşekkür ederim," dedim. "Ama çok acele bir işim olduğu için gitmem gerekiyor. Sevimli, iyi insanlarsınız, sizleri hiç unutmayacağıma söz veriyorum." Tam deli saçması işler yapıyordum. Bir kahve fincanını devirip sendeleyerek mutfaktan çıktım, kapıya doğruldum. Kapıya vardığımda, Kitty yanıbaşımda bitti. Oraya benden önce nasıl ulaştığını, bugüne kadar anlayabilmiş değilim.

"Tuhaf bir kardeşsin," dedi. "İnsan gibi görünüyorsun, ama sonra kendini kurda dönüştürüyorsun. Sonra da kurt, konuşma makinesi oluveriyor. Senin için en önemli şey ağız, değil mi? Önce yiyecek, sonra sözcükler – ağzına girenler ve ağzından çıkanlar. Ancak, bu arada ağzın en iyi işlevini unutuyorsun. Ne de olsa kardeşinim, bir veda öpücüğü vermeden salıvermem seni."

Özür dilemeye çalıştım, ama bir şey söylememe fırsat kalmadan, Kitty parmaklarının ucunda yükselerek ensemden tuttu ve beni öptü – çok sevecen, neredeyse sevgi dolu bir

öpücüktü. Ne düşüneceğimi bilemedim. Bunu gerçek bir öpüşme olarak mı yorumlamalıydım, yoksa bu da oyunun bir parçası mıydı? Karar veremeden kazara kapıya yaslandım ve kapı açıldı. Bu bana bir mesaj, her şeyin bittiğini belirten gizli bir işaret gibi geldi ve tek söz etmeden geri geri gitmeye devam ettim, eşikte döndüm ve oradan uzaklaştım.

O günden sonra bir daha bedava yemek yiyemedim. 13 Ağustos'ta ikinci tahliye ihbarı geldiğinde, cebimde son otuz yedi dolarım kalmıştı. O gün, büyük geçit töreni için astronotlar New York'a gelmişlerdi. Daha sonra sağlık bakanlığı, tören sırasında sokaklara üç yüz ton süprüntü atıldığını açıkladı. Bunun bütün rekorları kırdığı, tarihin en büyük geçit töreni olduğu söyleniyordu. Bu tür şeylerden uzak duruyordum. Nereye başvuracağımı bilemediğim için, evden olabildiğince seyrek çıkıyor, tükenmek üzere olan gücümü harcamamaya çalışıyordum. Bir koşu köşedeki dükkâna gidip alışveriş yaptıktan sonra hemen dönüyordum. Başka hiçbir şey yapmıyordum. Kahverengi kesekâğıtlarına silmekten kıçım nasır tuttu, ama beni en çok rahatsız eden sıcaktı. Evdeki hava dayanılır gibi değildi, Fin hamamı gibi gece gündüz basıyordu sıcak. Pencereleri ne kadar açarsam açayım, içeri bir esinti gelmiyordu. Bütün gözeneklerimden ter fışkırıyordu. Bir yerde oturmak bile terletiyordu beni, hele biraz hareket edecek olsam kan ter içinde kalıyordum. Mümkün olduğunca çok su içiyordum. Soğuk duş yapıyor, kafamı musluğun altına sokuyor, yüzüme, boynuma, bileklerime ıslak havlular bastırıyordum. Bu pek işe yaramıyordu, ama en azından kendimi temiz tutmuş oluyordum. Banyodaki sabun kâğıt gibi incelmişti ve onu tıraş için saklamak zorundaydım. Tıraş bıçaklarım da azaldığı için haftada iki kez tıraş oluyor ve tıraş günleriyle alışveriş için sokağa çıktığım günleri özenle denk düşürüyordum. Görünüşüm hiç önemli değildi, yine

de görünüşü kurtarıyorum diye düşünmek beni avutuyordu.

Bundan sonra ne yapacağımı planlamam gerekiyordu. İşte bana en çok sıkıntı veren, artık göze alamadığım şey de buydu. Önceden düşünme, tasarlama yeteneğimi yitirmiştim ve gelecekte neler olacağını hayal etmek için ne kadar çaba gösterirsem göstereyim, geleceği göremiyordum, hiçbir şey göremiyordum. Bana ait olan tek gelecek, şu anda yaşamakta olduğum dönemde ve bugünün içindeki varlığımı sürdürme çabası geri kalan her şeyi silip geçiyordu. Artık herhangi bir fikrim, herhangi bir düşüncem yoktu. Zaman anbean akıp gidiyor ve her anda, gelecek, önümde beyaz, boş bir belirsizlik sayfası olarak duruyordu. Eğer yaşam, Victor dayımm dilinden düşürmediği gibi, bir öyküyse ve herkes kendi öyküsünün yazarıysa, ben rastgele yazıyordum. Belirli bir konu olmadan çalakalem yazıyor, her cümleyi geldiğince karalayıp bir sonrakini düşünmeyi reddediyordum. Bunların hepsi iyiydi, hoştu belki, ama sorun öyküyü aklıma estiği gibi yazmak sorunu değildi. Bunu zaten yapmıştım. Sorun, kalemin mürekkebi bitince ne yapacağımdı.

Klarnet hâlâ orada, yatağın yanındaki kutusundaydı. Söylemeye utanıyorum, ama kendimi kaptırıp neredeyse satıyordum onu. Daha da beteri, bir gün bir müzik mağazasına götürüp ne kadar ettiğini bile sordum. Bir aylık kira parası kadar bile etmediğini görünce, satmaktan vazgeçtim. Ama, klarneti satmak onursuzluğundan beni alıkoyan, yalnızca para etmeyişi oldu. Zaman geçtikçe, nasıl bağışlanamaz bir günahın eşiğine kadar gelmiş olduğumu kavradım. Klarnet, beni Victor dayıya bağlayan son halkaydı, dayımdan kalan son yadigâr olduğu için de, dayımın ruhu bütün gücüyle klarnetin içindeydi. Ne zaman klarnete baksam, o gücü kendi içimde duyuyordum. Bu, dört elle sarılınacak bir şeydi, beni su yüzünde tutacak bir enkaz kalıntısıydı.

Müzik mağazasına gidişimden birkaç gün sonra, ufak bir kaza, neredeyse sonum olacaktı. Günlük besinim olan iki yumurta, tam tencereye koyacağım sırada elimden düşüp kı-

rıldı. Evdeki son yumurtalardı bunlar ve onların kırılması başıma gelebilecek en gaddar, en beter olay gibi göründü bana. Yumurtalar çattadak düştü. Yere yayılırlarken dehşet içinde durup seyrettiğimi anımsıyorum. Güneşe benzeyen parıltılı sarıları çatlakların arasına sızdı ve bir anda her yer battı, yumurta kabuğu ve vıcık vıcık bir pislik kapladı ortalığı. Sarılardan biri dağılmamıştı, eğilip kaşığa almaya çalışırken o da patladı. Bir yıldız patlıyormuş, bir büyük güneş ölüvermiş duygusuna kapıldım. Sarı, beyazın üstüne yayıldı, sonra bir nebulaya, bir yıldız gazları bulutuna dönüştü. Artık bu kadarına dayanamazdım – bu, bardağı taşıran damlaydı. Oturdum ve gerçekten ağladım.

Duygularıma hâkim olmaya çalışarak evden çıktım, Ay Sarayı'na yemeğe gittim. O da bir işe yaramadı. Kendime acıma duygusu aşırılıklara neden oluyordu ve dürtülerime boyun eğdiğim için de kendimden iğreniyordum. Bu tiksintiyi daha da ileri götürmek için, içine bütün yumurta sarısı konularak servis yapılan çorbayla işe başladım. Az önce kırılan yumurtanın sarısıyla olan çelişkili çağrışım yüzünden bunu seçmiştim. Ardından kavrulmuş Çin pilavı, baharatlı karides ve bir şişe Çin birası istedim. Yediklerimin sağlayacağı yararı, zehir dolu düşüncelerim yok etti. Neredeyse pilavın üstüne kusuyordum. Kendi kendime, bu yemek değil, dedim, bu bir son yemek, adamı darağacına sürüklemeden önce verdikleri gibi bir son yemek. Ağzımdakini çiğneyip yutmak için kendimi zorlarken, Raleigh'in idam edileceği gece karısına yazdığı son mektuptan bir cümle geldi aklıma: *Beynim paramparça.* Bundan daha uygun bir söz olamazdı. Karısının cam kutuda sakladığı Raleigh'in kesik başını düşündüm. Tepesine inen taşın altında ezilen Cyrano'nun kafasını düşündüm. Sonra kendi kafamın yarıldığını, yere düşen yumurtalar gibi patlayıp yayıldığını hayal ettim. Beynimin içimden akıp gittiğini hissettim. Kendimi paramparça gördüm.

Garsona yüklü bahşiş bırakıp eve döndüm. Apartmana girdiğimde, her zamanki gibi posta kutuma baktım ve bir şey

buldum. Tahliye tebligatları dışında, o ay bana gelen ilk mektuptu bu. Bir an, meçhul bir iyilikseverin çek yolladığını geçirdim aklımdan, ama mektuba bakınca, bunun da bir başka tebligat olduğunu gördüm. 16 Eylül'de askerlik yoklamasına çağırıyorlardı. O andaki durumum düşünülürse, tebligatı epey serinkanlı karşıladım sayılır. Artık taşın nereye düştüğü hiç farketmiyordu: Ha New York, ha Hindiçini, sonuçta ikisi de bir kapıya çıkar dedim. Kolomb bile Amerika'yı Cathay sandıktan sonra, ben kim oluyordum da coğrafyayı sorun edecektim? Eve girdim, mektubu Victor dayımın klarnet kutusuna koydum. Birkaç dakikada da onu hepten unuttum.

Kapının çalındığını duydum, ama kimin geldiğini görmek zahmetine değmez diye karar verdim. Düşünüyordum ve rahatsız edilmek istemiyordum. Birkaç saat sonra, kapının yeniden çalındığını duydum. Bu ikincisi, birinciden farklı bir çalıştı ve aynı kişi olacağını tahmin etmedim. Kapı güm güm yumruklanıyor, öfkeli bir yumruk menteşeleri sarsarak kapıyı dövüyordu. Oysa birincisi çekingen, utangaç bir tıklamaydı: Bir tek parmağın tahtaya içtenlikli mesajını iletmesi gibiydi. Bu farkı birkaç saat düşündüm, böylesine basit seslerde gizli insan bilgisinin zenginliğine şaştım. Eğer iki sefer de kapıyı çalan aynı kişi olsaydı, aradaki fark korkunç bir umarsızlığın belirtisi olurdu. Beni böyle delicesine kimin görmek isteyebileceği hiç aklıma gelmiyordu. Demek ki, ilk yorumum doğruydu. İki kişi gelmişti. Biri dosttu, öteki değildi. Büyük olasılıkla biri kadındı, öteki değil. Gece bastırıncaya kadar bunları düşündüm. Havanın kararmakta olduğunu farkedince hemen mumu yaktım, sonra uyuyana kadar yine aynı şeyleri düşündüm. Ama bütün o süre içinde, bu kişilerin kimler olabileceği sorusu hiç akhma gelmedi. Dahası, bunu neden bilmek istemediğimi anlamak için de çaba göstermedim.

Kapının gümlemesi ertesi sabah yeniden başladı. Düş görmediğimi anlayacak kadar kendime gelince, dışardan bir anahtar şıngırtısı duydum, kafamın içinde patlayan bir gökgürültüsüydü sanki. Gözlerimi açtım, o anda da kilide bir anah-

tar sokuldu. Kilit döndü, kapı açıldı ve odaya binanın yöneticisi Simon Fernandez girdi. Her zamanki gibi tıraşı en az iki günlüktü ve sırtında yaz başından beri giydiği haki pantolonla beyaz tişört vardı – tabii üzerindeki yemek lekeleri ve kirden griye çalan rengiyle, artık pek hırpani bir kıyafetti. Fernandez gözünü gözüme dikti ve beni görmemiş gibi yaptı. Kendisine yıllık balışişini vermediğim Noel'den bu yana (masraf listesinden sildiğim giderlerden biri de bu bahşişti), Fernandez bana düşman kesilmişti. Ne selâm veriyor, ne havanın nasıl olduğundan söz ediyor, ne Cleveland Indian beyzbol takımında oynamak üzere olan Ponce'lu yeğeninin hikâyelerini anlatıyordu. Fernandez, ben sanki yokmuşum gibi davranarak öcünü alıyordu ve aylardır iki çift lâf etmemiştik. Ama bu sabah beklenmedik bir strateji değişikliği vardı. Birkaç dakika odada gezindi, hasar var mı diye yoklarmışçasına duvarları elledi, sonra yatağın yanından ikinci ya da üçüncü kez geçerken durdu, döndü ve sonunda beni görünce fazlasıyla şaşırmış gibi yaptı. "Aman tanrım," dedi. "Sen hâlâ burada mısın?"

"Görünüşe göre hâlâ buradayım," dedim.

"Bugün çıkmış olman gerek. Ev ayın birinden itibaren kiraya verildi. Willie yarın sabah badanacıları getirecek. Buradan polis zoruyla çıkmak istemezsin, değil mi?"

"Merak etme. Zamanında çıkacağım."

Fernandez, sahip çıkan bir tavırla odaya bakındı, sonra yüzünü buruşturarak başını salladı. "Burayı ne hale getirmişsin. Kusura bakma ama, burası tabuta benziyor. Hani şu serserileri içine tıktıkları çam tabutlara."

"Dekoratörüm tatile gitti," dedim. "Duvarları ardıçkuşu yumurtasının mavisine boyamayı düşünüyorduk, ama mutfaktaki fayanslara uyup uymayacağını kestiremedik. İşe başlamadan biraz daha düşünelim dedik."

"Senin gibi akıllı bir üniversite öğrecisi. Bir sorunun filan mı var yoksa?"

"Sorunum yok. Biraz para sıkıntısı, hepsi bu. Son za-

manlarda piyasa sıkışık."

"Paraya ihtiyacın var, para kazanmak için çalışmalısın. Gördüğüm kadarıyla bütün gün kıçının üstünde oturmaktan başka bir şey yapmıyorsun. Hayvanat bahçesindeki şempanzeler gibi, ne demek istediğimi anlıyor musun? İşin olmazsa kirayı da ödeyemezsin."

"Ama benim işim var. Herkes gibi sabahları kalkıyorum ve bir gün daha yaşamanın yolunu arıyorum. Hem de full time bir iş bu. Ne kahve molası var, ne hafta sonu, ne ikramiyesi, ne yıllık izni. Gerçi yakınmıyorum, ama ücreti az."

"Sen kafadan kontak gibi geliyorsun bana. Kafadan kontak bir üniversiteli."

"Üniversiteyi gözünde fazla büyütme. Sandığın gibi değil."

Fernandez birden yakınlık göstererek, "Senin yerinde olsam, bir doktora görünürdüm," dedi. "Şu haline bir bak, içler acısı. Et namma bir şey kalmamış. Kemik yığını olmuşsun."

"Rejim yapıyordum. Günde iki rafadan yumurtayla da çakı gibi olmak kolay değil."

Fernandez, kendi düşüncelerine dalarak, "Bilmiyorum," dedi. "Bazan herkes çıldırmış gibi geliyor. Benim fikrimi sorarsan, bütün bunlara, o uzaya attıkları şeyler sebep oluyor. Yok uyduymuş, yok roketmiş, bütün o boktan şeyler. Ay'a insan gönderir misin, böyle olur işte. Ne demek istediğimi anlıyor musun? İnsanların tuhaf tuhaf işler yapmasına sebep oluyor. Hem gökyüzünün anasını becereksin, hem de hiçbir şey olmasın diyeceksin, olmaz o."

Sol elindeki Daily News'u açıp birinci sayfayı gösterdi. Bu en son kanıttı. Önce anlayamadım, sonra bir kalabalığın havadan çekilmiş fotoğrafı olduğunu anladım. Resimde on binlerce kişi vardı. Devasa bir insan gövdeleri yığını, o güne kadar görmediğim kadar çok insan bedeni. Woodsock. Bunun, o günlerde benim yaşadıklarımla o kadar ilgisi yoktu ki, ne düşüneceğimi bilemiyordum. O insanlar benim yaşımday-

dılar, oysa başka bir gezegendeymişim gibi, onlarla aramda hiçbir bağ duymuyordum.

Fernandez gitti. Birkaç dakika durdum, sonra yataktan çıktım, giyindim. Hazırlanmam uzun sürmedi. Sırt çantasına birkaç parça eşya tıktım. Klarnet kutusunu koltuğuma sıkıştırdım ve kapıdan çıktım. 1969 Ağustos'unun sonlarıydı. Anımsadığım kadarıyla, o sabah güneş pırıl pırıldı ve nehirden hafif bir esinti geliyordu. Güneye kıvrıldım, bir an durdum, sonra bir adım attım. Sonra bir adım daha ve sokakta ilerlemeye başladım. Bir kez olsun arkama bakmadım.

2

Bu noktadan itibaren, öykü giderek karmaşıklaşıyor. Başıma gelenleri, yaşadıklarımı yazabilirim, ama ne kadar özenle ve ayrıntılı yazarsam yazayım, bunlar anlatmak istediğim öykünün bir parçası olmaktan öteye gidemezler. Başkaları da işin içine girdiler ve sonunda başıma gelenlerde, benim kadar onların da payı oldu. Kitty Wu'yu, Zimmer'i, o sıralarda henüz tanımadığım daha başkalarını düşünüyorum. Örneğin, o gün evime gelip kapıyı çalanın Kitty olduğunu çok sonra öğrendim. O pazar sabah kahvaltısında yaptığım antikalıklardan kaygılanmış ve beni merak edip durmak yerine nasıl olduğumu görmek için evime gelmeye karar vermiş. Sorun, adresimi bulmakmış. Kitty ertesi gün telefon rehberine bakmış, ama telefonum olmadığı için adresi bulamamış. O zaman daha çok merak etmiş. Aradığım arkadaşının Zimmer olduğunu anımsayıp New York'da benim yerimi bilecek tek kişinin belki de o olduğu düşüncesiyle, Zimmer'i aramaya başlamış. Oysa Zimmer, yeni evine ancak ağustosun ikinci yarısında, yani on on iki gün sonra taşınmıştı. Kitty, istihbarattan Zimmer'in telefonunu bulduğu anda, ben de elimdeki yumurtaları yere düşürüyordum. (Her yaptığımızı bir bir düşünüp sıralayarak, neredeyse dakikası dakikasına hesaplayıp bu sonuca vardık.) Kitty, hemen Zimmer'i aramış, ama telefon meşgulmüş. Onu ancak birkaç dakika sonra bulabilmiş. Ama o sırada ben Ay Sarayı'nda, yiyeceklerin karşısında kendimi dağıtmış durumdaydım. Sonra Kitty, metroyla Yukarı Batı Yakasına gitmiş. Yol bir saatten fazla sürmüş ve evime geldiğinde, iş işten geçmiş. Ben düşüncelere daldığım için, kapının çalınınasına aldırmadım. Kitty, beş on dakika kapının önünde beklediğini anlattı. Kendi kendime konuştu-

ğumu duymuş (ağzımın içinde geveledigim için ne dediğimi anlayamamış), sonra birden şarkı söylemeye başlamışım -çılgın, hiçbir melodisi olmayan bir şarkıydı dedi- ama ben bunların hiçbirini anımsamıyorum. Kapıyı yeniden çalmış, ben yine oralı olmamışım. Kitty daha fazla rahatsız etmemek için çekip gitmiş.

Kitty'nin anlattıkları buydu. Önce olağan geldi, ama sonradan düşününce anlattıklarını pek de inandırıcı bulmadım. "Neden gcldiğini hâlâ anlayamıyorum," dedim. "Birbirimizi bir kez görmüştük ve senin için henüz bir şey ifade etmiyordum. Doğru dürüst tanımadığın biri için neden bunca zahmete girdin?"

Kitty gözlerini benden kaçırarak yere baktı. Yavaş sesle, "Çünkü kardeşimdin," dedi.

"O şakaydı. Insan, şaka uğruna kendini helak etmez."

Kitty omzunu silkerek, "Etmez herhalde," dedi. Sözünü sürdürecek sandım, ama birkaç saniye geçmesine karşın konuşmadı.

"Evet, neden yaptın bunu?" diye sordum.

Bir an başını kaydırıp bana baktı, sonra gözlerini yeniden yere dikti. "Tehlikede olduğunu sandım," dedi. "Ömrümde hiç kimseye o kadar acımamıştım."

Kitty ertesi gün yeniden evime gitmiş. Oysa ben çoktan ayrılmıştım oradan. Ama kapı açıkmış, Kitty içeri girince, pılı pırtımı plastik torbalara dolduran, bir yandan da sövüp sayan Fernandez'le karşılaşmış. Kitty'nin anlattığına göre, Fernandez, vebadan ölen bir hastanın odasını temizleyen birine benziyormuş: Panik içinde oradan oraya koşuşturuyor, mikrop geçer diye eşyalarıma el sürmekten çekiniyormuş. Kitty, nereye gittiğimi Fernandez'e sormuş, ama o da bilmiyormuş. Benim deli bozuk orospu çocuğunun teki olduğumu, olsa olsa sürüne sürüne içinde geberecek bir delik aradığını söylemiş. Bunun üzerine Kitty çıkmış, sokakta rastladığı ilk telefon kulübesinden Zimmer'i aramış. Zimmer'in yeni evi Batı Köyü Bank Sokağındaydı. Kitty'nin anlattıklarını duyun-

ca, işini gücünü bırakmış, hemen Kitty ile buluşmuş. İşte böylece kurtuldum: İkisi bir olup beni aramaya koyuldukları için kurtuldum. Tabii o zaman bunların farkında değildim, ama sonradan öğrendiklerimi düşününce, o günleri dostlarımı özlemeden anımsamam olanaksız. Onların yaptığı, bir anlamda yaşadıklarımın gerçeğini değiştiriyor. Sanki kendimi uçurumdan atmışım da, tam yere çarpacağım sırada beklenmedik bir şey olmuş gibiydi: Beni sevenler olduğunu öğrendim. Öylesine sevilmek her şeyi değiştiriyor. Uçurumdan düşmenin dehşetini azaltmıyor, ama o dehşete yepyeni bir anlam boyutu getiriyor. Uçurumdan atlamıştım ve son anda bir şey uzandı, beni havada yakaladı. O bir şeyin adına sevgi diyorum. İnsanı düşmekten alıkoyacak tek şey, yerçekimi yasalarını yok edecek kadar güçlü tek şey sevgidir.

Ne yapacağımı hiç bilmiyordum. O ilk sabah evden çıktıktan sonra öylesine yürümeye başladım. Adımlarım beni nereye götürürse oraya gidiyordum. Kafamdaki tek düşünce, işi şansa bırakmak, dürtülerin ve rastgele olayların izinden yürümekti. İlk adımlarım güneye yöneldi, ben de güneye doğru yürümeye devam ettim ve birkaç sokak ilerledikten sonra, onca zamandır oturduğum yerden uzaklaşmanın iyi olacağını farkettim. Onurum, sefaletime kayıtsız kalmak kararlılığımı yok ediyordu, onur ve utanç duygusu. Kendimi ne hale getirdiğime isyan eden, bundan dehşete düşen birşeyler vardı içimde ve tanıdıklara görünmemek istiyordum. Kuzeye yürümek Morningside Heights'a gitmek demekti ki, oradaki bütün sokaklarda tanıdık birileri vardı. Arkadaşlar olmasa bile, beni şahsen tanıyan birileri çıkacaktı: Batı Yakası barındakiler, sınıf arkadaşlarım, eski öğretmenlerim. Üzerime dikilecek bakışlarını, tuhaf tuhaf süzüşlerini, dönüp yeniden bakmalarını göğüsleyecek cesaretim yoktu. Daha da beteri, onlardan biriyle konuşmak olasılığından korkuyordum.

Güneye yürüdüm ve sokakları arşınladığım sürece Yuka-

rı Broadway'e adım atmadım. Cebimde on altı veya yirmi dolar kadar para, bir çakı, bir tükenmez kalem vardı. Sırt çantamda bir süveter, deri ceket, diş fırçası, yeni jilet takılmış bir tıraş makinesi, bir çift yedek çorap, atlet ve sırtındaki spiral tele kalem sıkıştırılmış yeşil bir defter vardı. Göç yoluna çıkışımdan bir saat kadar sonra, Columbus Alanının hemen kuzeyinde beklenmedik bir şey oldu. Bir saat tamircisinin önünde durmuş, vitrindeki antika saatin mekanizmasını seyrederken, birden ayağımın dibinde bir on dolarlık banknot gördüm. Ne yapacağımı kestiremeyecek kadar şaşırdım. Kafam zaten karışıktı ve bunu şans diye yorumlayacak yerde, son derece önemli bir şey olduğuna, dinsel bir olay, bir çeşit mucize olduğuna hükmettim. Parayı almak için eğildim, gerçek olduğunu görünce sevinçten titremeye başladım. Kendi kendime, her şey yoluna girecek, sonunda her şey düzelecek dedim. Bu konuya aklımı daha fazla takmadan, bir Yunan kahvesine girip kendime kahvaltı söyledim: Greyfrut suyu, cornflakes, jambonlu yumurta, kahve. Kahvaltıyı bitirince, bir paket sigara bile aldım ve bir fincan kahve daha içmek için oturdum. Kontrol edilmez bir mutluluk ve rahatlık içindeydim. İçimi yepyeni bir yaşam sevgisi doldurmuştu. Kahvedeki her şey gözüme olağanüstü güzel görünüyordu: Tüten kahve kazanları, döner tabureler, tost makineleri, gümüşi süt çırpma makineleri, vitrindeki taze çörekler. Kendimi yeniden doğmak üzere olan, yeni bir kıtayı keşfetmek üzere olan birisi gibi hissediyordum. Bir Camel sigarası daha tüttürürken, karşımda işiyle uğraşan tezgâhtara baktım, sonra boyalı kızıl saçlı garson kızı seyrettim. İkisinde de anlatılamayacak kadar dokunakh bir hava vardı. Benim için ne denli önemli olduklarını onlara söylemek istedim, ama sözcükler ağzımdan çıkmıyordu bir türlü. Birkaç dakika orada öylece oturup düşüncelerime kulak verdim. Aklım binbir çeşit düşünce geçiyordu. Sonra sigaram dibine kadar yandı, kendimi toplayıp yola koyuldum.

Öğleden sonra, hava dayanılmayacak ölçüde ısındı. Ne

yapacağımı bilemediğim için, Times Alanı yakınındaki Kırk İkinci Sokakta, üç film birden gösteren sinemalardan birine gittim. Beni oraya çeken, air-condition olmasıydı. Ne oynadığına bile bakmadan içeri daldım. Doksan dokuz sente, ne olsa seyrederdim. Yukarda, sigara içilen bölümde bir yere oturdum, şu anda adlarım anımsamadığım ilk iki film boyunca on on iki Camel içtim. Sinema, ekonomik bunalım sırasında yapılmış o düşsel saraylardan biriydi: Lobide kocaman avizeler, mermer merdivenler, duvarlarda rokoko süslemeler. Sinemadan çok bir tapınağa, görkemli göz boyacılığı adına dikilmiş bir tapınağa benziyordu. Dışardaki sıcak yüzünden, New York serserilerinin çoğu, sinemalara doluşmuştu. Sarhoşlar, keşler, yüzü gözü yara içinde olanlar, kendi kendileriyle ve perdedeki oyuncularla konuşanlar, horlayanlar ve osuranlar, altlarına işeyenler, ne isterseniz vardır. Yer göstericiler el fenerleriyle sıraları tarayıp uyuyan var mı diye bakıyorlardı. Gürültüye kimsenin bir dediği yoktu, ama o sinemada kendinden geçmek yasaktı anlaşılan. Yer gösterici ne zaman uyuyan birine rastlasa, feneri gözüne tutarak uyandırıyor ve gözlerini açmasını söylüyordu. Adam aldırmazsa, yer gösterici yanına kadar gidiyor, adamı uyandırıncaya kadar sarsıyordu. Uyanamayanlar, bağırıp çağırmalarına karşın dışarı atılıyordu. O gün buna benzer en az yarım düzine olay oldu. Yer göstericilerin belki de oracıkta ölüvermiş olanları aradıkları sonradan aklıma geldi.

Bunların hiçbirine aldırmış etmedim. Serin bir yerdeydim, sakindim, karnım toktu. Oradan çıktığım anda beni bekleyen bilinmezliklere kıyasla, içerde duruma hâkimdim. Sonra üçüncü film başladı ve bir anda altüst oldum. *80 Gün-de Devriâlem*, yani on bir yıl önce Chicago'da Victor dayımla seyrettiğim filmdi bu. Yeniden izlemenin hoşuma gideceğini sandım ve tam da bu filmin gösterildiği gün sinemaya gelmemi bir şans saydım. Sanki kaderim beni kolluyordu, sanki yaşamım iyi ruhların himayesindeydi. Ama çok geçmeden, tuhaf ve nedensiz yaşlar belirdi gözlerimde. Tam Phileas

Fogg ile Passepartout (filmin ilk yarım saati içinde) balona binmek üzereyken de gözyaşlarım boşanıverdi, yanaklarımdan aşağı sıcak, tuzlu yaşların indiğini duydum. Çocukluğumun binbir acısı çöreklendi üzerime ve atamadım onları. Victor dayım beni görecek olsa, yıkılırdı, kalbi kırılırdı diye düşündüm. Kendimi bir hiç haline getirmiş, cehenneme balıklama dalan biri olup çıkmıştım. David Niven ile Cantinflas, balonun sepetine oturmuş, Fransa'nın yeşil kırları üzerinde geziniyorlardı, ben ise bir alay ayyaşla birlikte karanlıkta oturuyor, heder olmuş ömrüme gözyaşı döküyordum. Yerimden kalktım, çıkış merdivenine yürüdüm. Dışarıya bakınca, akşam güneşinin ışığı gözümü kamaştırdı, sıcaklığıyla sarıverdi beni. Ben buna müstahakım diye düşündüm. Hiçbir şey yapmadım, şimdi bu hiçliğin içinde yaşamam gerek.

Birkaç gün öyle geçti. Aşırılıklar arasında gidip geliyordum. Neşe ile umutsuzluk arasında öyle çok bocaladım ki, bu gidiş gelişlerden beynim yoruldu. Bu değişimi herhangi bir şey başlatabiliyordu: Geçmişle birden yüzyüze gelmek, tanımadığım birinin kazara gülümsemesi, herhangi bir saatte ışığın kaldırıma belli bir açıyla düşüşü. İçimde bir denge kurmaya çalışıyordum, ama boşuna: Her şey istikrarsız, her şey sallantıda, her şey karışıktı. Bir an, felsefi düşüncelere dalıp neredeyse aydınlar sınıfına gireceğime inanıyor; bir an sonra ise kendi yıkıntımın altında ezilerek gözyaşlarına garkoluyordum. Öylesine kendi kendimle uğraşıyordum ki, hiçbir şeyi kendi gerçeği içinde algılayamıyordum: Nesneler düşünceye dönüşüyor ve her düşünce, içimde oynanan dramın bir parçası oluyordu.

Odamda oturup göklerin tepeme yıkılmasını beklemek başka bir şeydi, sokakta olmak ise çok daha başkaydı. Sinemadan çıktıktan on dakika sonra, beni neyin beklediğini anlayabildim. Gece oluyordu ve fazla geç olmadan uyuyacak bir yer bulmam gerekiyordu. Şimdi tuhaf geliyor, ama o zaman bunu gerçekten düşünmemiştim. Bir şekilde çözümlenir, kör talihe inanmak yeterli olur sanıyordum. Oysa olasılıkları

tartmaya başladığım anda, ne umutsuz durumda olduğumu gördüm. Sokak serserisi gibi, bütün gece gazeteye sarınıp, kaldırıma kıvrılmayacağım, dedim kendi kendime. Onu yaparsam, şehirdeki bütün çılgınların boy hedefi olurdum. Bu, gelip gırtlağımı kessinler diye davetiye çıkarmak gibiydi. Kimse saldırmasa bile, serserilikten tutuklanacağım kesindi. Ama başımı sokacak yer bulma olasılığım ne kadardı? Bir yoksullar evinde gecelemek fikri ters geliyordu. Kendimi, yüzlerce hırpaniyle aynı odada yatarken, onların kokularına katlanmak zorunda kalırken, birbirleriyle didişen morukların homurtularını dinlerken düşünemiyordum. Bedavaya bile girsem, öyle bir yerin parçası olmak istemiyordum. Tabii bir de metro vardı, ama oradaki itiş kakış, gürültü, floresan lambaları ve her an gelip copunu ayaklarıma indirecek bir polis olasılığı varken, orada gözüme uyku girmeyeceğini biliyordum. Karar vermeye çalışarak birkaç saat dolandım. Sonunda Central Park'ı seçmem, başka bir şey düşünemeyecek kadar yorgun düşmemden kaynaklandı. On bir sularında, kendimi Beşinci Caddede, elimle parkı caddeden ayıran duvarı yoklayarak yürürken buldum. Duvarın arkasına baktım, kocaman, boş parkı gördüm ve o saatte bundan daha iyi bir yer bulamayacağımı düşündüm. En kötü olasılıkla, zemin yumuşak olabilirdi. Çimenlerin üzerine uzanmak, kimsenin göremeyeceği bir yerde yatmak fikri hoşuma gitti. Metropolitan Müzesi yakınlarında bir yerden parka girdim, birkaç dakika parkın iyice içine doğru yürüdüm, sonra bir çalının dibine kıvrıldım. Daha özenli, daha dikkatli bir seçim yapabilecek durumda değildim. Central Parkla ilgili bir sürü korkunç öykü dinlemiştim gerçi, ama o anda yorgunluğum korkuma ağır basıyordu. Çalılar beni gizlemese bile, çakımla kendimi korurum diye düşünüyordum. Deri ceketimi yastık niyetine katladım koydum, iyice rahat edene kadar biraz sağa sola döndüm. Kıpırdanmayı bıraktığım anda, yanımdaki çalıdan bir ağustosböceğinin cırcırını duydum. Az sonra, hafiften bir esinti, başımın üzerindeki ince dalları sallamaya başladı. Ar-

tık ne düşüneceğimi bilmiyordum. O gece gökte ne ay vardı, ne de tek bir yıldız. Çakıyı cebimden çıkartmayı akıl edinceye kadar, çoktan uyuyup kalmışım.

Yük vagonunda yatmışım gibi bir duyguyla uyandım. Tan yeri yeni ağarıyordu. Her yanım ağrıyordu, kaslarım düğüm düğüm olmuştu. Oflaya poflaya, sövüp saya çalının altından çıktım, sonra çevreme bakındım. Geceyi, beyzbol sahasının kenarında, kalenin arkasındaki çalılıkta geçirmiştim. Saha oldukça çukurdaydı ve sabahın o erken saatinde, çimlerin üzeri kurşuni, ince bir sis tabakasıyla kaplıydı. Ortalıkta kimsecikler görünmüyordu. Sahanın ikinci durak noktası tarafında serçeler cıvıldaşıyor, tepemdeki ağaçta mavi bir alakarga ötüyordu. Burası New York'tu, ama benim bildiğim New York'a benzer yanı yoktu. Hiçbir çağrışım uyandırmayan bir yerdi ve dünyanın herhangi bir yerinde, herhangi bir nokta olabilirdi. Bunu düşünürken, ilk geceyi atlattığımı farkediverdim. Bu becerime pek sevindiğimi söyleyemem –her yanımı sızlatan ağrılar sevinmeye elvermiyordu–, yine de önemli bir işi aşmış olduğumu biliyordum. İlk geceyi atlatmıştım, bunu başarabildiğime göre, bundan sonrakileri de başarmamam için bir neden yoktu.

Ondan sonra her gece parkta yattım. Orası benim için bir sığınak, sokakların yıpratıcı saldırganlığına karşı içine kapalı bir korunak oldu. İstediğim gibi dolaşacağım çok geniş bir alan vardı, parkı çevreleyen binalar ve kuleler kitlesinin tersine, burası bana yalnız kalmak, kendimi dünyadan koparmak olanağını veriyordu. Sokaklardaki her şey gövdelerden ve gürültülü bir karmaşadan oluşur, isteseniz de istemeseniz de o ortama girerken katı bir davranış protokolü içine girmek zorunda kalırsınız. Kalabalıkta yürümek demek, hiçbir zaman başkalarından daha hızlı gidememek, yanınızdakilerden geriye düşememek, insan trafiğinin akışını aksatacak bir şey yapamamak demektir. Bu oyunun kurallarma göre oynarsanız, insanlar farkınıza varmazlar. Sokakta yürürken New York'luların gözünde belirli bir parıltı vardır. Bu, başkaları-

na kayıtsız kalmanın doğal, belki de zorunlu biçimidir. Örneğin, görünüşünüz hiç önemli değildir. Çarpıcı giysiler, tuhaf saç modelleri, üzerinde yakası açılmadık sloganlar yazılı tişörtler – kimse aldırmaz bunlara. Oysa, giysilerinizin içindeki davranış biçiminiz çok önemlidir. Ne tür olursa olsun, aykırı hareketler birer tehdit, birer tehlike gibi görünür. Kendi kendinize konuşmak, vücudunuzu kaşımak, birinin gözünün içine bakmak: Bu tür aykırılıklar, çevrenizdekilerin karşıt, hatta kimi zaman şiddet tepkisine yol açabilir. Sendelemeyeceksin, düşüp bayılmayacaksm, duvarlara tutunmayacaksın, şarkı söylemeyeceksin; çünkü kendiliğinden ya da farkında olmaksızın yapılan her hareket ters bakışlara, sert sözlere, kimi zaman dirseklenmeye ve tekmelenmeye neden olabilir. Ben bu tür tepkilerle karşılaşacak duruma düşmemiştim, ama başkalarına yapıldığını görmüştüm ve eninde sonunda kendimi kontrol edemeyeceğim bir günün geleceğini de biliyordum. Buna karşılık, Central Park'taki yaşam, çok daha geniş bir çeşitlemeler yelpazesi yaratıyordu. Çimlerin üzerine yayılıp gün ortasında uyumana kimse aldırış etmezdi. Bir ağacın altına oturup hiçbir şey yapmasan, klarnet çalsan veya avazın çıktığı kadar haykırsan, kimsenin kılı kıpırdamazdı. Öğle tatilinde, parkın caddeye yakın yerlerinde gezinen, çevre bürolarda çalışanların dışında, parka gelenlerin çoğunluğu tatildeymiş gibi hareket ederdi. Sokaktayken ürkecekleri, telâşlanacakları şeyler, parkta karşılaştıkları zaman onlara eğlence gibi gelirdi. İnsanlar birbirine gülümser, el ele tutuşur, vücutlarını olmadık şekillerde eğip büker, öpüşürlerdi. Orada geçerli kural "herkes hayatını yaşasın"dı ve başkalarmın yaptığına karışmadığın sürece, istediğini yapmakta özgürdün.

Parkın bana dünya kadar iyilik ettiği su götürmez. Bana mahremiyet verdi, dahası gerçekte olduğum kadar kötü durumda değilmişim gibi davranma olanağını yarattı. Çimenler ve ağaçlar demokrattı. Bir akşamüstü güneşin altında kestirirken, ya da akşamın ilk saatlerinde uyuyacak bir yer ara-

mak için kayaların arasında dolanırken, çevreyle kaynaştığımı hissediyor, görmüş geçirmiş birinin bile orada gezinenlerden veya piknik yapanlardan beni ayırdedemeyeceğine inanıyordum. Oysa sokaklarda böylesi avuntulara yer yoktu. Kalabalıkta yürüdüğüm zaman, kendi kendimin farkına varıyor ve utanıyordum. Kendimi bir serseri, bir pislik, insanlığın tenindeki bir başarısızlık lekesi gibi görüyordum. Her gün bir öncekinden daha kirli, daha hırpani, daha aklı karışık, herkesten daha farklı oluyordum. Oysa parkta, kendi durumumun farkına varmak yükünü omuzlamak zorunda değildim. Park bana bir eşik, bir sınır, içerisi ile dışarısını ayıracak bir çözüm sağlıyordu. Sokaklar, kendimi başkalarının gözüyle görmeye zorluyorsa, park bana iç yaşantıma dönmek, içimde olup bitenlerle ayakta kalmak şansını veriyordu. Başının üstünde bir dam olmadan yaşanabileceğini, ama iç ile dış arasında denge kurmaksızın yaşanamayacağını keşfettim. Park, işte bunu veriyordu bana. Belki oraya yuva denilemezdi, ama amaç sığınılacak bir yer ise, park bu kavrama çok yakındı.

Parkta beklenmedik bir yığın şey geliyordu başıma, şimdi düşünürken olmaz gibi gelen bir yığın şey. Örneğin bir seferinde, parlak, kızıl saçlı genç bir kadın yanıma geldi, avucuma bir beş dolar sıkıştırdı – hiçbir şey söylemeden, tastamam öylesine. Bir başka sefer, piknik yapmaya gelen bir grup, beni de çimenlerin üzerine yaydıkları sofraya davet etti. Ondan birkaç gün sonra, bütün bir öğleden sonrayı parktakilerle beyzbol oynayarak geçirdim. O günlerdeki fizik kondisyonumu düşünecek olursak, hiç de fena sayılmazdım (iki ya da üç kez tek vuruşta, alanın çevresini döndüm, bir de soldan atış kurtardım) ve atış sırası benim takıma gelince, öteki oyuncular bana boyuna birşeyler ikram ettiler: Sandviçler, tuzlu çörekler, kutu kutu bira, sigaralar, purolar. Bunlar mutlu anlarıındı ve talihimin o kadar yaver gitmediği zamanlardaki sıkıntılara dayanınama yardımcı oluyordu. Belki de her şeyden önce şunu kanıtlamam gerekiyordu: Yaşamını

rüzgârın esintisine bıraktığın zaman, daha önce hiç bilmediğin, başka koşullarda öğrenilemeyecek şeyleri keşfediyorsun. Açlıktan yarı ölü gibiydim, ama ne zaman iyi bir şey olsa, bunu şansa yormuyor, belirli bir düşünce tarzına bağlıyordum. İstek ile kayıtsızlık arasında bir denge kurabilirsem, dünyanın şu ya da bu biçimde bunun karşılığını vereceğini hissediyordum. Central Park'ta karşılaştığım cömertlikleri başka nasıl açıklayabilirdim? Kimseden bir şey istemiyor, yerimden kıpırdamıyordum. Buna karşılık hiç tanımadığım insanlar çıkageliyor ve bana yardım ediyorlardı. Benden dünyaya yayılan, insanlara bunları yaptıran bir güç olmalı diye düşünüyordum. Zamanla, iyi şeylerin, ancak onları fazlasıyla istemekten vazgeçtiğimde olduğunu, gerçekleştiğini farkettim. Bu doğruysa, tersi de doğru demekti: Yani bir şeyi çok fazla istemek, onun olmasını engelleyecekti. Bu, teorimin mantıki sonucuydu; dünyayı kendime çekebileceğimi kanıtlamışsam, dünyayı kendimden uzaklaştırmam da doğaldı. Bir başka deyişle, istediklerini, ancak onları istemeyerek elde edebiliyordun. Bu hiç akla yakın gelmiyordu, ama fikrimin mantıksızlığı onu çekici kılıyordu. Eğer isteklerim, ancak onları kafamdan atınca gerçekleşiyorsa, durumumla ilgili bütün fikirler karşıtını doğuruyor demekti. Bu görüşü benimsemeye başladığım anda, bir beyin cambazlığına koyuldum. Her zaman açken, nasıl olur da açlığı düşünmezsin? Miden sürekli zil çalarken, doyurulmak için çırpınırken, nasıl olur da mideni susturursun? Bu tür istekleri yok saymak hemen hemen olanaksızdır. Zaman zaman ben de bu isteklerin sesine kulak veriyordum ve bunu yaptığım zaman da, yardım görme şansımı ortadan kaldırdığını biliyordum. Sonuç, bir matematik formülü kadar katı, kesin ve kaçınılmazdı. Ben sorunlarımı dert ettiğim sürece, dünya bana sırt çevirecekti. O durumda, kendi işimi kendim halletmek, becerebildiğim kadarını becermekten başka yol yoktu. Zaman geçiyordu. Bir gün, iki gün, belki üç dört gün ve her türlü kurtarılma umudu giderek yok oluyor, kendimi koyveriyordum. İşte ancak o zaman mucize-

ler oluyordu. Hiç yoktan ortaya çıkıveriyorlardı. Önceden kestiremiyordum ve mucize bir kez oldu mu, bir daha olup olmayacağını da bilemiyordum. Bu yüzden, her mucize son mucize gibiydi. Ve son olduğu için de, ben sürekli olarak başlangıç noktasına dönüyor, bütün mücadeleyi al baştan ediyordum.

Her gün belirli bir süreyi parkta yiyecek arayarak geçiriyordum. Bu masrafları kısmama yardımcı oluyor, ama daha da önemlisi, sokağa çıkmak zorunda kalacağım anı geciktiriyordu. Zamanla, sokaklar en büyük korkum haline geldi, sokaktan uzak durmak için elimden geleni yapıyordum. Bu bakımdan hafta sonları harikaydı. Hava güzel olduğu zaman, parka akın akın gelenler oluyordu ve çok geçmeden hemen herkesin yanında yiyecek birşeyler olduğunu öğrendim: Her türlü yiyecekle tıka basa karın doyuruyorlardı. Bu da kaçınılmaz bir yiyecek ziyanına yol açıyordu. Bir yığın artık, ama yenilebilir durumda yemek atılıyordu. Alışmam epey bir süre aldı, ama başkalarının artığını yemeyi kabullendiğim andan itibaren, çevremde sınırsız yiyecek bulmaya başladım. Pizza kabukları, sosis artıkları, sandviçlerin ucu, yarısı dolu soda tenekeleri – çimenler, kayalıklar, çöp tenekeleri dolup taşıyordu. Tiksintimi azaltmak için, çöp tenekelerine gülünç adlar takmaya başladım. Silindirik restoranlar, ikramiyeli ziyafetler, belediye yardımı diyor, gerçek adlarını söylemekten kurtaracak her türlü yakıştırmayı yapıyordum. Bir seferinde çöp tenekesini karıştırırken, bir polis gelip ne yaptığımı sordu. Bir an gafil avlanıp duraksadım, sonra öğrenci olduğumu söyledim. Bir şehir projesi üzerinde çalışıyorum, bütün yaz şehirdeki çöp tenekelerine atılanları inceleyerek istatistiki ve sosyolojik araştırma yaptım, dedim. Sözlerimi kanıtlamak için de, cebimden Columbia üniversitesi kimliğini çıkardım. Bir yandan da kimlik süresinin haziranda bittiğini farketmesin diye dua ediyordum. Polis fotoğrafa baktı, sonra yüzüme baktı, tekrar fotoğrafa bakarak karşılaştırdı, omzunu silkti. "Dikkat et de, kafanı fazla daldırma içine," dedi.

"Yoksa başın tenekeye sıkışır kalır."

Bu işten çok hoşlandığımı söylemeye çalışmıyorum. Artık toplamanın hiçbir romantik yanı yok. İlk başlarda değişik gibi geldiyse de, çok geçmeden usandırıcı oldu. Bir zamanlar okuduğum *Lazarillo de Tormes* adındaki kitaptan bir bölüm geldi aklıma. Orada, açlıktan kıvranan biri, yemekten yeni kalkınış izlenimini uyandırmak için ağzında kürdanla dolaşır. Kürdan numarasını ben de yapmaya başladım. Ne zaman bir fincan kahve içmek için kafeteryaya gitsem, avuç dolusu kürdan alıyordum. Bunlar, öğün aralarında ağzıma atıp çiğneyeceğim bir avuntu oluyor, dahası bana kendine yeten, dingin, serinkanlı bir hava veriyordu. Bunlar önemli değildi, ama bulabildiğim her türlü aksesuar işime yarıyordu. Özellikle başkaları bana bakarken çöp tenekesine yaklaşmak zordu ve olabildiğince kayıtsız görünmek için elimden geleni yapıyordum. Eğer açlığım çekingenliğime ağır basıyorsa, karşı konulamayacak kadar aç olduğum içindi. Birkaç kez, çevredekilerin benimle alay edip gülüştüklerini gördüm, bir iki sefer de çocukların parmaklarıyla beni göstererek annelerine çöp yiyen deliye bak dediğini duydum. Bunlar, üzerinden ne kadar zaman geçerse geçsin, hiç unutulmayan şeyler. Öfkemi kontrol edebilmek için çaba gösteriyordum, ama bir seferinde küçük bir oğlan çocuğuna öylesine harladım ki, çocuk ağlamaya başladı. Yine de, bu tür horlanmaların çoğunu, sürdüğüm yaşantının doğal bir parçası olarak görebiliyordum. En güçlü olduğum anlarda ise, bu olayları bir tür ruhun sınanışı olarak yorumluyor, kendime güvenimi sınamak için yolumun üzerine konulmuş engeller olarak görüyordum. Bunların üstesinden gelmeyi öğrenirsem, daha yüksek bir bilinç düzeyine erişecektim. Daha karamsar olduğum zamanlarda da, kendime siyasal bir perspektiften bakıyor, durumumu Amerikan yaşam tarzına bir meydan okuma olarak yorumlayıp kendimi haklı çıkarmaya çalışıyordum. Ben bir sabotaj aracıyım, ulusal makinenin yerinden çıkmış bir dişlisiyim, işi işleri bozmak olan bir düzen karşıtıyım diyordum. Kimse, utanç, öfke

ya da acıma duymadan yüzüme bakamıyordu. Ben, sistemin başarısızlığının canlı kanıtı; bolluk ülkesinin oburluktan çatlayışının somut örneğiydim.

Bu düşünceler, uyanık olduğum saatlerin büyük bölümünü dolduruyordu. Ne hale geldiğimin bilincindeydim, ama bir şey olur olmaz, beynim büyük bir tutkuyla buna karşılık buluyordu. Kalıp teoriler, haykırışlar, iç konuşmalar beynimi yakıyordu. Daha sonra, kurtarıldığım zaman, Zimmer ve Kitty, onca günü hiçbir şey yapmadan nasıl geçirebildiğimi sordular. Canım sıkılmamış mıydı? Bunaltıcı gelmemiş miydi? Bunlar çok makul sorulardı, oysa gerçekte hiç sıkılmamıştım. Parkta çok çeşitli duygular yaşadım, ama bunların arasında can sıkıntısı yoktu. Gece yatacağın bir yer aramak, karnımı doyurmak gibi pratik sorunlarla uğraşmadığım sırada da yapılacak pek çok şey buluyordum. Öğleye doğru, çöp tenekelerinde genellikle bir gazete bulabiliyordum. Bir saat kadar gazete okuyor, dünyada olup bitenleri kaçırmamaya çalışıyordum. Savaş sürüyordu tabii, ama izlenmesi gereken başka olaylar da vardı: Chappaquiddick, Chicago Sekizleri, Kara Panter davası, aya ikinci yolculuk, Mets takımı. Cubs takımının tepetaklak yıkılışını özel bir ilgiyle izliyor, takımın böyle dökülmesine şaşırıyordum. Onların zirveden düşüşü ile kendi durumum arasında benzerlik kurmamak olanaksızdı, ben yine de hiç üstüme alınmıyordum. İş oraya gelince, bunu Mets takımının şansına yoruyordum. Onların geçmişi, Cubs'ınkinden çok kötüydü, ama eğer Mets takımı bataklıktan kendini kurtarıp tepeye tırmanabilmişse, bu dünyada her şeyin olabileceğinin kanıtı sayılmalıydı. Bu düşünce beni avutuyordu. Nedensellik, başlangıçtaki nedenler, artık eskisi gibi evrenin gizli hâkimi olmaktan çıkmıştı: en alttakiler en tepeye çıkıyor, en arkadaki en öne geçiyor, son başlangıç oluyordu. Heraklit gübre yığınından doğrulup yeniden canlanıyordu ve bize en basit gerçeği gösteriyordu: Gerçek değişkendi ve sürekli olan, değişken olmayan tek durum değişkenlikti.

Günün haberlerini okuduktan sonra, bir süre parkta dolaşıyor, daha önce gitmediğim kısımlarına uzanıyordum. İnsan eliyle yapılmış bir doğa âleminde yaşamanın paradoksu hoşuma gidiyordu. Burası, deyim yerindeyse, yoğunlaştırılmış doğaydı ve doğanın bu kadar kısıth bir alanda sunabileceğinden çok daha değişik yerleri ve alanları kapsıyordu. Tepeler ve düzlükler, kayalıklar ve sık yeşillikler, düz çayırlar ve dizi dizi mağaralar, hep bir aradaydı. Bu değişik bölümlerde dolaşmayı seviyordum, çünkü minyatür dünyamın sınırları içinde kalmama rağmen çok uzaklara yolculuk yapıyormuşum gibi bir duyguyu yaşayabiliyordum.

Parkın alt ucunda hayvanat bahçesi, kirahk kayıklarla dolaşılan havuz, havuza su boşaltan bent ve çocuk bahçeleri de vardı. Yalnızca insanları seyrederek uzun saatler geçiriyordum. Onların davranışlarını, konuşmalarını izliyor, onlara birer yaşamöyküsü yakıştırıyor, kendimi tamamen seyrettiğim şeylere vererek, sorunlarımdan kopmaya çalışıyordum. Hiçbir şey düşünmediğim sıralarda, sıkıcı oyunlara giriyordum. Örneğin belirli bir noktadan geçen kişileri sayıyor, insanların yüzlerini benzedikleri hayvanlara göre smıflandırıyordum: Domuzlar ya da atlar, sürüngenler ya da kuşlar, sümüklüböcekler, keseliler, kediler. Arada bir bu gözlemlerimi defterime de yazıyordum, ama çoğunlukla canım yazmak istemiyor, çevremden ayrılmaktan hoşlanmıyordum. Yaşamımın yeterinden fazlasını sözcüklere harcadığımı düşünüyordum ve eğer içinde bulunduğum sürecin benim için bir anlamı olacaksa, bu ortamın ve sürecin içinde olabildiğince dolu dolu yaşamam, burada ve şimdi'nin dışındaki her şeyi bir yana itmem, tenimde duyduğum somut algılamaları yaşamam gerektiğine inanıyordum.

Parkta tehlikelerle de karşılaştım, ama bunların hiçbiri sonuçta atlatılmayacak felâketler değildi. Bir sabah bankta otururken yanıma yaşlı bir adam ilişti, elini uzattı ve kendini Frank diye tanıttı. "İstersen Bob da diyebilirsin," dedi. "Böyle şeyleri dert etmem. Bill demediğin sürece, pekâlâ anlaşı-

rız." Bir an durduktan sonra, kumarla ilgili karmaşık bir öyküye başladı, 1936'da Cigarillo adında bir at üzerine nasıl bin dolarlık bahse girmiş, Duke diye bir gangster, Tex adında bir cokey varmış, anlattı durdu. Üçüncü cümleden sonra ipin ucunu kaçırdım, ama adamın bölük pörçük öyküsünü dinlemek hoşuma gidiyordu, üstelik çok zararsız biri gibi göründüğü için kalkıp gitmek hiç aklıma gelmedi. Oysa adam monoloğunun yaklaşık onuncu dakikasında, birden yerinden fırladı ve kucağımdaki klarnet kutusuna yapışmasıyla sarsak adımlarla patikadan aşağı koşmaya başlaması bir oldu. Ona yetişmem zor olmadı. Arkadan kolunu kavradım, adamı kendime çevirdim ve klarnet kutusunu koltuğunun altından çekip aldım. Peşinden koşma zahmetine girdiğime şaşırmış görünüyordu. Yaptığından ötürü bir pişmanlık ya da utanç belirtisi göstermeksizin, "Yaşlı birine bu yapılır mı, ayıp," dedi. Suratının ortası budur diye bir yumruk indirmek geldi içimden, ama korkudan öylesine titriyordu ki, kendimi tuttum. Tam arkamı dönüp gideceğim sırada bana korku ve öfke dolu bakışlarla baktıktan sonra ağız dolusu bir tükürük savurdu. Tükürüğün yarısı çenesinden aktı, yarısı ise gömleğimin göğsüne geldi. Gömleğime bakmak için gözümü ondan ayırdığım anda elimden kurtulup yeniden kaçmaya başladı. Omzunun üzerinden bakıyor, peşinden gidip gitmediğimi kolluyordu. İş bu kadarla kalacak sanıyordum, ama arayı iyice açınca durdu, yumruğunu öfkeyle bana doğru sallayarak bağırdı: "Siktirici komünist. Siktirici komünist kışkırtıcı. Rusya'ya git, oraya yakışırsın sen." Peşinden gideyim diye beni kışkırtıyor, bu serüvenimizi uzatmaya niyetli görünüyordu. Ama tuzağına düşmedim. Tek söz etmeden arkamı döndüm, adamı orada bırakıp yürüdüm.

Bu önemsiz bir olaydı, ama daha beterleri de oldu. Bir gece bir grup velet, Koyun Çayırında peşime düştü. Birinin düşüp bileğini burkması sayesinde paçamı kurtardım. Bir başka sefer, sarhoşun biri kırık bira şişesiyle üstüme yürüdü. Bunlar ucuz kurtulduğum olaylardı, ama en korkunç anları,

bulutlu bir gece, altında üç kişinin –iki erkekle bir kadının– sevişti̇ği çalıya kazara çarpınca yaşadım. Fazla bir şey görünmüyordu, yine de hepsi çıplakmış gibi geldi ve beni farkettikten sonraki konuşmalarından anladığım kadarıyla sarhoştular. Sol ayağımın altmda bir dal çatırdadı. Sonra kadının sesini duydum, ardından dallar ve yapraklar hışırdadı. Kadın, "Jack, orada bir serseri var," dedi. Bir yerine iki ses, ikisi de öfkeyle homurdanan ve o güne kadar duymadığım kadar ürkütücü tonda iki ses karşılık verdi. Sonra bir gölge doğruldu ve tabancaya benzer bir nesneyi bana doğrulttu. "Tek kelime söylersen," dedi, "altı kez karşılık veririm." Herhalde tabancadaki kurşunları kastediyordu. Korkudan öyle sanmadımsa, emniyetin açılması gibi bir tıkırtı duydum. Ne kadar korktuğumu bile kavrayamadan hemen uzaklaştım. Arkamı dönüp koşmaya başladım. Soluğum kesilmese, belki de sabaha kadar koşardım.

O yaşantıyı ne kadar sürdürebilirdim, bunu bilmek olanaksız. Kimsenin beni öldürmediğini varsaysak, olsa olsa havalar soğuyuncaya kadar dayanırdım herhalde. Birkaç beklenmedik olay dışında, her şey düzgün gidiyor sayılırdı. Paramı olağanüstü bir dikkatle harcıyor, günde bir, bilemediniz bir buçuk dolar sarfediyordum. Yalnızca bu bile, kaçınılmaz sonu biraz geciktirebilirdi. Param suyunu çekmeye yüz tutunca, son dakikada imdada yetişen bir şey çıkıyordu: ya yerde para buluyordum, ya da daha önce sözünü ettiğim gibi tanımadığım biri gelip bir mucize yaratıyordu. İyi yemiyordum, yine de mideme bir iki lokma gitmediği gün yoktu. Sonuçta tehlikeli derecede zayıfladığım bir gerçekti, 50 kiloya inmiştim, ama bu kiloların çoğunu parktaki son günlerimde kaybettim. Çünkü, grip midir, nezle midir, bir hastalığa yakalandım ve ondan sonra hiçbir şey yemedim. Çok takatsiz, çok zayıftım; ağzıma bir lokma atacak olsam, hemen çıkarıyordum. İki dostum beni bulmamış olsalardı, ölmem işten değildi. Beni ayakta tutacak her şey tükenmişti ve mücadele edecek silâhım yoktu.

Hava, baştan beri benden yana çıktığı için onu artık sorun edinmiyordum. Her gün hemen hemen bir önceki günün tekrarıydı: Masmavi bir yaz sonu gökyüzü, toprağı yakan kızgın güneş ve cırcır böceği sesleriyle dolu serin geceler. İlk iki hafta boyunca yağmur yağmadı denebilir, yağdığında da birkaç damla çisentiyi geçmedi. Şansımı zorlamaya başladım. Nerede olursam olayım güvende olacağıma artık inandığım için, daha çok açıkta yatar oldum. Bir gece, yıldızların altında, çimenlikte düşlere dalmış yatarken, bir sağanak boşandı. Sanki gök yarıldı, korkunç gürültülerle kovadan boşanırcasına yağmur indi. Uyanıp kendimi toplayana kadar sırılsıklam oldum, tirtir titriyordum, damlalar bilye gibi üzerime iniyordu. Karanlıkta koşmaya, sığınacak bir yer aramaya başladım, ama granit kayalıkların altmda bir kovuk buluncaya kadar birkaç dakika geçti, zaten nerede olsam farketmezdi artık. Denizden yeni çıkmış biri kadar ıslaktım.

Yağmur, zaman zaman çisentiye dönüp zaman zaman alabildiğine boşanarak, alay alay kedi ve köpek seslerini andıran gökgürültüleriyle bulutların gazabını indirerek sabaha kadar sürdü. Bu ani boşalmaları önceden kestirmek olanaksız olduğu için, yakalanma riskine girmek istemiyordum. O yüzden minik kovuğumdan ayrılmadım. Su dolu postallarım, sırılsıklam blucinim, sular süzülen deri ceketimle öylece durdum. Sırt çantam da her şey gibi suya battığı için, üzerimdekileri değiştirecek kuru bir şey kalmamıştı. Sokak köpeği gibi karanlıkta titreye titreye yağmurun dinmesini beklemekten başka bir seçeneğim yoktu. İlk bir iki saat içler acısı halime acımamak için kendimi tuttum, sonra kapıp koyverdim, tanrıya, ülkeye, allah ne verdiyse ağız dolusu verip veriştirmeye başladım. Haykıra haykıra sövüyor, aklıma gelen en yakası açılmadık küfürleri, en ağır hakaretleri zincirleme diziyordum. Bir süre sonra sinirlerim öylesine laçkalaştı ki, hem sövüyor, hem ağlıyor, hem soluğum kesiliyordu. Bir de hıçkırık tuttu. Bütün bunlara rağmen, bir Türk kabadayısını bile etkileyecek çarpıcılıkta ve uzunlukta sövgü tekerlemelerini

sıralıyordum. Bu böylece belki yarım saat sürdü. Sonra öylesine bitkin düştüm ki, ayakta olduğum halde kendimden geçip uyumuşum. Birkaç dakika kestirdikten sonra, yağmurun yeniden boşanmasıyla uyandım. Yeniden sövmek istedimse de, ağzımı açamayacak kadar bitkindim, üstelik sesim de kısılmıştı. Gecenin geri kalan bölümünü, kendi kendime acıyarak geçirip sabahı bekledim.

Sabah altıda Batı Kırk Sekizinci Sokaktaki bir aşevine girip çorba söyledim. Sarı bir suyun içinde yüzen yağh kereviz ve havuç kırıntılarıyla, herhalde sebze çorbası olmalıydı. Çorba biraz olsun içimi ısıttı, ama tenime yapışan ıslak giysilerimle çorbanın etkisi pek uzun sürmedi. Aşağı tuvalete indim, elektrikli el kurutma makinesinde kafamı kuruttum. Makineden fışkıran sıcak buhar saçlarımı öylesi gülünç biçimde karmakarışık etti ki, bir Gotik katedralinin çan kulesindeki acayip heykellere benzedim. Saçımı bir türlü düzeltemeyince, sırt çantamdaki son jileti tıraş makinesine takıp, yılankavi bukleleri dibinden kesmeye koyuldum. İşim bittiğinde neredeyse kendimi tanıyamadım, saçlarımı öylesine kısaltmıştım. Sıskalığım iyice ortaya çıkmıştı. Kulaklarım yelken gibi açılıyor, âdemelmam gırtlağımdan fırlıyor, başım çocuk kafası kadar görünüyordu. Büzülüp ufalmaya başlıyorum, dedim ve birden aynada kendimle yüksek sesle konuşmakta olduğumu farkettim. Sesim, "Korkma," diyordu. "İnsan yalnızca bir kez ölür. Bu komedi yakında sona erecek ve onu bir daha yaşamak zorunda kalmayacaksın."

Sabah birkaç saatimi, sıcakta üstüm kurur diye bir halk kitaplığında geçirdim. Üstüm başım kurumaya başlar başlamaz, kokmaya da başladı. Sırtımdakilerin bütün kıvrımları, bir anda sırlarını bütün dünyaya ilan etmeye karar vermişlerdi sanki. Daha önce böyle bir şey olmamıştı ve kendimden bu kadar iğrenç bir kokunun yükselebileceğini farketmek beni afallattı. Vaktiyle kurumuş ter ile yağmur suyunun karışımı, berbat bir kimyasal bileşim oluşturmuş olmalıydı. Giysilerim kurudukça, koku daha da beter, daha da dayanılmaz

oluyordu. Sonunda öyle felâket bir hal aldı ki, postallarının derisinden yükselen ayak kokum, zehirli gaz bulutu gibi burun deliklerime doldu. Bütün bunların benden kaynaklanması ve benim başıma gelmesi olacak iş değildi. Bir yandan Britannica Ansiklopedisini karıştırıyor, bir yandan kokuyu başkalarının farketmemesi için dua ediyordum, ama çok geçemeden duanın boşa gittiği anlaşıldı. Karşımda oturmuş gazete okuyan yaşlı bir adam başını kaldırıp havayı koklamaya başladı, sonra tiksintiyle bana baktı. Bir an ayağa fırlayıp, kabalığını yüzüne vurmak istedim, ancak bunu yapacak gücüm olmadığını farkettim. Adamın bir şey söylemesine fırsat vermeden, kalktım, dışarı çıktım.

Dışarı kasvetli bir hava vardı: puslu ve umutsuz, asık suratlı bir gündü. Yavaş yavaş kafamın durduğunu hissediyordum. Tuhaf bir güçsüzlük kemiklerime işlemişti ve yere yığılmamak için kendimi zor tutuyordum. Colisseum yakınlarında bir büfeden sandviç aldım, ama yemek isteği duymadım. Birkaç lokma ısırdıktan sonra, sonra yerim diye sırt çantama attım. Boğazım acıyor, soğuk terler basıyordu. Columbus Alanından geçip parka döndüm, yatacak bir yer aramaya koyuldum. Daha önce hiç gündüz uyumamıştım ve her zamanki yerlerim, gecenin koruyucu karanlığından sıyrılınca çok uluorta, çok elverişsiz olup çıkmıştı. Yığılıp kalmadan önce bir yer bulma umuduyla kuzeye doğru yürümeye devam ettim. Ateşim yükseliyor, müthiş bir bitkinlik beynimi yiyordu. Parkta hemen hemen kimse yoktu. Bunun nedenini tam kendime soracağım sırada, yeniden çisenti başladı. Boğazım o kadar ağrımasa, belki kahkahalarla gülerdim buna. Sonra birden kusmaya başladım. Sebze çorbası ve sandviçler parça parça ağzımdan fışkırıyor, yere saçılıyordu. Dizlerimi tuttum, krizin geçmesini bekleyerek çimenlere bakmaya başladım. İşte insanın yalnızlığı bu, diye söylendim kendi kendime. Kimsesiz olmak, işte bu. Ama artık öfkeli değildim, bu sözleri biraz da gaddar bir nesnellikle, her şeyden uzaklaşarak söylüyordum. İki üç dakika sonra bütün bu olup biten-

ler, aylarca önce olmuş gibi gelmeye başladı. Uygun bir yer aramaktan vazgeçmedim ve yürümeye devam ettim. O anda karşıma biri çıksa, belki beni hastaneye götürmesini rica ederdim. Ama kimse çıkmadı. Ne kadar yürüdüm bilmiyorum, üzeri ağaçlarla, çalılarla kaplı bir kayalığa geldim. Kayalar doğal bir mağara oluşturmuştu ve hiç düşünmeden bu basık kovuğa girdim, girişi kapatmak için kırık dal parçalarını çekip örttüm ve hemen uykuya daldım.

Orada ne kadar kaldığımı bilemiyorum. Belki iki, belki üç gün, şimdi hiç farketmiyor. Zimmer ile Kitty sorduklarında üç gün dedim, ama bu edebi bir sayı olduğu, yani Yunus peygamberin balinanın karnında geçirdiği günlerin sayısı olduğu için böyle söyledim. Bu sürenin büyük bölümünde zaten kendimde değildim, arada bir uyandığımda da, nerede olduğumu bilemeyecek kadar ağrılarla, sızılarla uğraşıyordum. Uzun uzun kusuyordum, titreme nöbetleri dakikalarca sürüyordu, kimi zaman dişlerimin takırtısından başka ses duyamaz oluyordum. Ateşim epey yüksek olmalıydı ve ateş, yanan tenimden fışkırıyormuş gibi gelen kopuk kopuk karabasanlara yol açıyordu. Hiçbir şey gerçek biçimini alıyordu. Bir ara Ay Sarayı tabelasını, gerçektekinden çok daha canlı, çok daha parlak gördüm. Tabelanın pembe ve mavi neon yazıları, parıltılarıyla gökyüzünü kaplayacak kadar büyüktü. Sonra birden harfler gözden kayboldu, yalnızca *sarayı* sözcüğünün iki "a"sı kaldı. Kendimi o "a"lardan birine tutunmuş, tehlikeli gösteri yapan bir akrobat gibi boşlukta sallanır gördüm. Sonra harfin çevresini minik bir kurt gibi dolandım, sonra ben de görünmez oldum. İki "a", sabırsızlık ve küçümsemeyle beni süzen iki kocaman insan gözüne dönüştü. Beni uzun uzun süzdüler ve bir süre sonra bunların tanrının gözleri olduğuna inandım.

Son gün, güneş açtı. Hiç anımsamıyorum ama, sürünerek kovuktan çıkıp kendimi çimlerin üzerine atmış olmalıyım. Kafam öylesine karışıktı ki güneşin ateşimi buharlaştırıp düşüreceğini, kemiklerimdeki hastalığı süzüp alacağını

kuruyordum. *Pastırma yazı* sözünü defalarca yinelediğimi ve sonunda sözlerin anlamını yitirdiğini anımsıyorum. Gökyüzü, üzerimde sonu olmayan bir parlaklık olarak yayılıyordu. Bakmaya devam edersem, ışığın içinde eriyip gidecekmişim gibi geliyordu. Sonra uykuya dalma duygusunu hiç yaşamadan, birden düşümde Kızılderilileri görmeye başladım. 350 yıl öncesiydi ve ben Manhattan ormanlarında yarı çıplak yerlileri kovalıyordum. Tuhaf bir biçimde gerçeğe yakın bir düştü bu. Her şey kusursuz, her şey hareketliydi. Güneş ışığında parıldayan yaprakların, dalların arasından da habire birileri fırlıyordu. Yeşillikler arasında esen hafif rüzgârın hışırtısı, adamların ayak seslerini bastırıyordu. Ben de onlar kadar çevik koşuyor ve her adımda ormanın ruhunu anlama noktasına daha yaklaştığımı hissediyordum. Bu görüntüleri bu kadar açık seçik hatırlamamın nedeni, belki de Zimmer ile Kitty'nin beni tam o sırada; bu tatlı düş içinde, çimenlerin üzerinde yatarken bulmalarıydı. Beni ilk gören Kitty oldu, ama aşina gelse bile, yine de tanımadım onu. Başında yine o Navaho bandı vardı ve ilk bakışta onu yeşilliklerin kuytusuna gizlenmiş, düşümdeki yerlilerden biri sandım. Sonradan, onu görünce gülümsediğimi anlattı. Yanıma eğilince, ona Pocahontas diye hitap etmişim. Güneşin parıltısından onu doğru dürüst göremiyordum, ama yanıma çömelince gözlerinin yaş dolu olduğunu farkettini. Kitty bunu sonradan hiç kabule yanaşmadı. Bir an sonra, Zimmer de görüş alanıma girdi ve sesini duydum. "Seni geri zekâh seni," diyordu. Bir an durdu, uzun uzun konuşup aklımı karıştırmak istemediği için aynı sözü yineledi: "Seni geri zekâlı. Geri zekâlı zavalhcık."

3

Bir ay kadar Zimmer'in evinde kaldım. Ateşim ikinci ya da üçüncü gün düştü, ama takatsizdim, ayağa kalktığımda dengemi bulamıyordum. İlk zamanlar Kitty haftada iki kez geliyor, fazla konuşmuyor ve yirmi otuz dakika oturup gidiyordu. Olup bitenleri daha iyi bilseydim, hele Zimmer beni nasıl kurtardıklarmı anlattıktan sonra, Kitty'nin bu davranışındaki tuhaflığı farkederdim. Üç hafta beni bulmak için dünyayı altüst eden birinin, beni bulduktan sonra böyle davranması gerçekten tuhaftı. Ama öyleyse öyle demekti ve ben de fazla üzerinde durmadım. Zaten o günlerde herhangi bir şeye kafa yoramayacak kadar bitkindim ve Kitty'nin geliş gidişlerini olduğu gibi kabullendim. Bunlar doğal olaylardı, tıpkı hava koşulları gibi, gezegenlerin hareketi gibi, öğleden sonra üçte pencereden odaya giren güneş ışığı gibi aynı güçten kaynaklanıyor ve aynı kaçınılmaz niteliği taşıyordu.

Nekahat dönemimde bana bakan Zimmer oldu. Evi, eski bir Batı Köyü apartmanının ikinci katında, kitaplar ve plaklarla dolu küçük, loş bir yerdi. Birbirine geçen iki ufak oda, minik bir mutfak, penceresiz bir banyo. Beni orada barındırmasının nasıl bir özveri olduğunu anlıyordum, ama ne zaman teşekküre kalkışsam, Zimmer yaptıkları önemli değilmiş gibi davranarak susturuyordu beni. Beni kendi cebinden besliyor, kendi yatağında yatmıyor, karşılığında hiçbir şey istemiyordu. Aynı zamanda bana kızıyor, ne kadar sinirlendiğini de saklamıyordu. Sadece geri zekâlılıkla kalmamışım, bunu yaparken neredeyse kendimi de öldürecekmişim. Benim kafa yapımda birinin böyle davranması bağışlanır gibi değilmiş. Bu tutarsızlıkmış, hamlıkmış, çatlaklıkmış. Derdim varsa, ne diye ondan yardım istememişim? Benim için her şeyi

yapacağını bilmiyor muymuşum? Bu saldırılara pek karşılık vermedim. Zimmer'in alındığım anlıyor ve böyle davrandığım için utanıyordum. Zaman geçtikçe, yaptığım kepazeliğe bir anlam vermek zorlaştı. Ben cesaret gösterdiğimi sanırken, meğer korkaklığın dik âlâsını gösteriyor, dünyaya öfkelenip olaylara karşı direnmeyi reddediyormuşum. Artık yalnızca pişmanlık duyuyordum, kendi ahmaklığıma sinirleniyordum. Zimmer'in evinde yavaş yavaş kendimi toplarken, yaşama yeni baştan başlamam gerektiğini farkettim. Yanlışlarımı düzeltmek, benimle hâlâ ilgilenen insanların hatırı için doğru davranmak istiyordum. Kendimden, düşüncelerimden, kötü kaderime yakınmaktan usanmıştım. Her şeyden çok da, kendimi arındırmak, kafamı yalnızca kendi sorunlarıma takmaktan kurtulmak gereğini duyuyordum. Mutlak bir bencillikten, mutlak bir benliksizliğe geçmeye kararlıydım. Kendimden önce başkalarını düşünecek, yaptığım hataları bilinçli bir biçimde düzeltecek, böylelikle belki birşeyler başarabilecektim. Olacak gibi bir tasarı değildi bu, ama neredeyse dinsel bir fanatizmle kendimi buna verdim. Kendimi bir ermişe, iyilik dağıtarak dünyayı dolaşan tanrısız bir ermişe dönüştürmek istiyordum. Bu düşünce şimdi ne kadar saçma görünürse görünsün, yapmayı düşündüğüm tam tamına buydu. Bir kesinlik, belirlilik arıyordum ve onu bulmak için her şeyi yapmaya hazırdım.

Ancak, yolumda bir engel daha vardı. Bu engeli aşmama şans yardım etti, o da kıl payıyla. Ateşim normale döndükten bir iki gün sonra, tuvalete gitmek için yataktan kalktım. Galiba akşamdı ve Zimmer içerdeki odada, masasında çalışıyordu. İşim bittikten sonra sendeleyerek yatağa dönerken, yerde Victor dayımın klarnet kutusunu gördüm. Kurtarıldığımdan beri o hiç aklıma gelmemişti, ne berbat durumda olduğunu görünce dehşete kapıldım. Siyah deri kaplamanın yarısı gitmiş, kalanı da çatlayıp pul pul kabarmıştı. Central Park'taki fırtına kutunun canına okumuştu. Yağmurun içeri sızarak klarneti de mahvedip etmediğini merak ettim.

Kutuyu aldım, en kötü olasılıkla karşılaşmaya hazır olarak yatağa götürdüm. Kilidi açtım, kapağı kaldırdım, ama klarneti incelememe fırsat kalmadan yere beyaz bir zarf düştü ve başımın asıl bundan sonra derde gireceği kafama dank etti. Askerlik şubesinden gelen yazıydı bu. Yalnızca muayene gününü unutmakla kalmamış, yazıyı hepten unutmuştum. O an, her şey yeniden üzerime çullandı. Belki de şu anda kanun kaçağı durumundayım diye düşündüm. Öyle ya, muayeneye gitmeyince, devlet tutuklanmam için emir çıkartmış olabilirdi – bu da başıma ummadığım işlerin açılması demek olurdu. Zarfı açtım, basılı mektuptaki boş yere 16 Eylül tarihinin yazılmış olduğunu gördüm. Hangi günde olduğumuzu bilmediğim için, bu tarih bir anlam ifade etmiyordu. Saatlere ve takvimlere bakma alışkanhğım bırakmıştım ve herhangi bir tahmin yürütemiyordum.

Hâlâ çalışan Zimmer'e seslendim, "Bir şey soracağım. Bugün günlerden ne?"

Zimmer işinden başını kaldırmadan, "Pazartesi," dedi.

"Ben tarihi sordum. Hangi ayın kaçındayız? Yılı söylemesen de olur. O kadarını biliyorum galiba."

Zimmer yine başını kaldırmadan, "Eylülün on beşi," dedi.

"Eylülün on beşi mi? Emin misin?"

"Tabii eminim. Hiç kuşkum yok."

Başımı yastığa bırakıp gözlerimi yumdum. "Olağanüstü," diye mırıldandım. "Gerçekten olağanüstü."

Zimmer sonunda başını kaldırıp bana döndü. "Neden olağanüstüymüş?"

"Çünkü suçlu değilim demek oluyor."

"Ne?"

"Çünkü suçlu değilim demek oluyor."

"İlk söylediğinde de duydum. Yinelemek, ne demek istediğini anlatmaya yetmiyor."

Mektubu kaldırıp havada salladım. "Şuna bir göz atarsan, ne demek istediğimi anlarsın," dedim.

Ertesi sabah Whitehall Sokağı'nda olmam gerekiyordu. Zimmer, muayeneye temmuzda girmiş (astımı yüzünden çürüğe ayrılmıştı). İki üç saat boyunca, yoklamada beni nelerin beklediğini konuştuk. O yıllarda milyonlarca Amerikalı genç aynı konuşmaları yapıyordu. Ancak, onların çoğunluğunun tersine, ben kendimi o kaçınılmaz an için hazırlamamıştım. Doktordan raporum yoktu, motor tepkilerimi yavaşlatmak için ilaç almıyordum, psikolojik bunalım bahanesini gösterebilmek için bir dizi bunalım numarası yapmamış, bunları belgelememiştim. Kesinlikle askere gitmemeye karar vermiştim ve bu kararı verdikten sonra da bu konuyu hiç düşünmemiştim. Başka konularda olduğu gibi, uyuşukluk ağır basmış ve sorunu kafamdan silmiştim. Zimmer dehşete düştü, ama bu saatten sonra hiçbir şey yapılamayacağını o da biliyordu. Muayenede ya sağlam çıkacaktım, ya çürük. Sağlam çıkarsam yalnızca iki yol vardı: Ya ülkeden kaçacak, ya hapse girecektim. Zimmer, Kanada'ya, Fransa'ya, İsveç'e giden bir yığın insandan söz etti, ama ilgilenmedim. Param yok, dedim, üstelik canım seyahat etmek istemiyor.

"Öyleyse suçlu sayılacaksın."

"Mahkûm," diye düzelttim, "İnanç mahkûmu. Bu farklı bir şey."

Henüz nekahat dönemindeydim ve ertesi sabah kalkıp Zimmer'in –bana birkaç beden ufak gelen– giysilerini giyince, hiçbir yere gidecek durumda olmadığımı anladım. Son derece takatsiz düşmüştüm ve odada birkaç adım atmak bile bütün enerjimi tüketiyordu. O zamana kadar, tuvalete gidip gelmek için iki üç dakikalık sürelerin dışında yataktan çıkmamıştım. Zimmer orada olup da beni tutmasaydı, oda kapısından dışarı çıkamazdım. Zimmer kollarını belime dolayarak beni ayakta tuttu, merdivenden indirdi, sendeleye sendeleye metroya giderken de beni iyice kendisine yasladı. İçler acısı bir halimiz olmalıydı. Zimmer, beni Whitehall Sokağındaki binanın kapısına kadar götürdü, sonra tam karşıdaki bir lokantayı göstererek, çıkınca kendisini orada bulabileceğimi

söyledi. Yüreklendirmek için kolumu sıktı. "Merak etme," dedi. "Müthiş bir asker olacaksın, Fogg. Üstünden akıyor." "Haklısın," dedim. "Ordunun en siktirik askeri kuşkusuz ben olurum. Bana bakan şıp diye anlar bunu." Askerce bir selâm verip binaya girdim. Düşmemek için duvarlara tutunuyordum.

Sonra olanların çoğunu şimdi anımsamıyorum. Bölük pörçük birşeyler var kafamda, ama olayın bütününü anlatacak kadar değil. Olup bitenleri kavrayamamam, anımsayamamam, ne kadar kötü durumda olduğumu gösteriyor. Orada öylece dikilmek, düşmemeye çalışmak bütün gücümü tüketti ve göstermem gereken dikkati gösteremedim. Orada durduğum saatlerin büyük bölümünde gözlerim kapalıydı ve açtığım zaman da, dünyayı algılayacak kadar uzun süre açık tutamıyordum. Aynı işlemden geçen elli veya yüz kişiydik. Büyük bir odada bir masaya oturduğumu ve bir çavuşu dinlediğimizi anımsıyorum, ama söylediklerinin bir kelimesi bile aklımda yok. Bize doldurmamız için formlar verdiler, bir çeşit yazılı test yaptılar. Belki de önce test yaptılar da, formları sonra dağıttılar. Üyesi olduğum örgütleri yazarken epey oyalandığını anımsıyorum: Üniversitede SDS, lisede SANE ve SNCC. Sonra bir önceki yıl tutuklanışımın nedenlerini açıklamak zorunda kaldım. Sınav salonunda en sona ben kalmıştım, çavuşun omuz başıma dikilip Ho Amca ve Amerikan bayrağı diye birşeyler söylediğini hayal meyal hatırlıyorum.

Sonra, kısa bir ara verildi, belki yarım saat kadar. Gözümün önüne koridorlar, floresan lambalar, üzerlerinde yalnızca donla dolaşan öbek öbek gençler geliyor. O anda duyduğum korkunç yıkkınlığı hatırlıyorum, ama aklımda başka hiçbir ayrıntı yok. Örneğin, nerede soyunduk, sırada beklerken birbirimizle neler konuştuk, hiçbirini hatırlamıyorum. Ayaklarımızla ilgili hiçbir görüntü de yok belleğimde. Dizden yukarı yalnızca külotlarımız olduğunu biliyorum, ama dizin altında kalan bölüm tamamen bir sır perdesi arkasında. Pabuçlarımızı veya çoraplarımızı giymemize izin verdiler mi, yoksa

o koridorları yahnayak mı dolaştırdılar? Bu konuda kafam bomboş, en ufak bir anı kıvılcımı yok.

Sonunda bir odaya girmemi söylediler. Bir doktor göğsümü, sırtımı dinledi, kulaklarıma baktı, hayalarımı tuttu ve öksürmemi söyledi. Bunlar fazla çaba istemeyen şeylerdi, ama sonra tahlil için kan almaya sıra geldi ve işler karıştı. O kadar kansız cansızdım ki, doktor kolumda tek bir damar bile bulamadı. İki üç kez iğneyi sapladı, tenimi yırttı, ama tüpe kan akmadı. O sırada perişan bir haldeydim herhalde –betim benzim atmış, bayılmak üzere olmalıydım–, doktor bir süre sonra damar aramaktan vazgeçti ve oturmamı söyledi. Bunu iyiliğinden veya en azından kayıtsızlığından yapmıştı. "Yeniden başın dönerse, yere otur ve geçinceye kadar kıpırdama," dedi. "Yere düşüp de kafanı yarmanı istemeyiz, değil mi?"

Oradaki tahta banka ilişiğimi anımsıyorum, ama sonra bir başka odada, masa üzerinde yatarken açtım gözlerimi. Bu iki olay arasında ne kadar zaman geçtiğini kestirmek olanaksız. Bayıldığımı sanmıyorum, ama yeniden kan almak istediklerinde, tehlikeyi göze alamadılar herhalde. Damar kabarsın diye koluma bir turnike bağlamışlardı. Doktor sonunda damarı bulup iğneyi sokunca –aynı doktor muydu, değil miydi bilmiyorum– çok zayıf olduğumu söyleyerek o sabah kahvaltı edip etmediğim sordu. O gün boyunca aklımın en başımda olduğu andı, kafamı çevirdim ve doktora aklıma gelen en içten yanıtı verdim: "Doktor, ben kahvaltısız durabilecek birine benziyor muyum?"

Başka, çok daha başka şeyler de olmuş olmalı, ama şimdi bilemiyorum. Bir yerlerde (o binada mı, dışarda bir lokantada mı) öğle yemeği yedirdiler bize, yemekten aklımda kalan tek şey, kimsenin benim yanıma oturmak istemeyişi oldu. Öğleden sonra yeniden üst kattaki koridorlara dizildik ve boyumuzla kilomuzu ölçmeye sıra geldi. Ben 50 ya da 52 kiloyla gülünç bir rekor kırdım. O andan itibaren, beni gruptan ayırdılar. Beni bir psikiatra gönderdiler. Doktordan çok

güreşçiyi andıran, kalın, küt parmaklı biriydi. Ona yalan söylemek söz konusu bile değildi. Zaten potansiyel ermişlik sürecime girmiştim ve sonradan pişman olacağım bir şey yapmak istemiyordum. Konuşmamız sırasında doktor bir iki kez göğüs geçirdi, ama görünüşümden veya söylediklerimden şaşırmış bir hali yoktu. Onun bu tür konuşmalara alışık olduğunu ve onu şaşırtacak bir şey kalmadığını tahmin ettim. Ben ise, soruların belirsizliğine ve sıradanlığına şaşırmıştım. Doktor uyuşturucu kullanıp kullanmadığımı sordu. Kullanmadığımı söyleyince kaşlarını kaldırıp beni süzdükten sonra sorusunu yineledi. Ama ikinci kez de hayır deyince, artık üsteleme-di. Ondan sonra standart sorular başladı: büyük abdest düzenim nasıldı, uykuda altıma işiyor muydum, intihar etmeyi düşünmüş müydüm. Herhangi bir yorum katmadan, lâfı dolandırmadan, olabildiğince yalın karşılıklar verdim. Ben konuşurken, doktor önündeki kâğıdın üzerinde bir takım kutuların içine işaret koyuyor ve bana bakmıyordu. Bir muhasebeci veya garaj işçisiyle konuşurmuşum gibiydim ve bu tür mahrem konulardan söz etmek tuhaf bir rahatlama veriyordu. Doktor sayfanın sonuna gelince başım kaldırdı, dört beş saniye beni süzdü.

Sonunda, "Oldukça kötü durumdasın evlât," dedi.

"Biliyorum," dedim. "Rahatsızdım, ama artık iyileşiyorum."

"Bu konuyu konuşmak ister miydin?"

"Nasıl isterseniz."

"Neden zayıfladığım anlatmakla başlayabilirsin."

"Grip oldum. Birkaç hafta önce midemi bozdum ve yemek yiyemedim."

"Kaç kilo verdin?"

"Bilmiyorum, on beş yirmi kilo kadar."

"İki haftada mı?"

"Hayır, iki yıl içinde. Ama çoğunu bu yaz verdim."

"Neden böyle oldu?"

"Birincisi, parasızlık. Yiyecek alacak param yoktu."

"İşin yok mu?"
"Hayır."
"İş aradın mı?"
"Hayır."
"Bunun nedenini açıklaman gerek evlât."
"Oldukça karmaşık. Anlayabileceğinizi sanmıyorum."
"Bırak da ona ben karar vereyim. Sen sadece ne olduğunu anlat ve gerisini düşünme. Acelemiz de yok."

Nedendir bilinmez, başımdan geçenleri hiç tanımadığım bu adama anlatmak istedim. Bundan daha uygunsuz bir şey olamazdı, ama kendimi tutamadan sözcükler ağzımdan dökülmeye başladı. Dudaklarımın hareket ettiğini hissediyordum, ama sanki bir başkasının anlattıklarını dinliyordum. Annemi, Victor dayımı, Central Parkı ve Kitty Wu'yu anlatan sesimi duyuyordum. Doktor nazik nazik başını sallıyordu, ama dediklerimden bir şey anlamadığı belliydi. Son iki yıldır yaşadıklarımı anlatırken, doktorun giderek tedirginleştiğini farkettim. Bu canımı sıktı ve doktorun kavramakta zorluk çektiğini gördükçe, iyice anlatabileyim diye büsbütün çırpınmaya başladım. İnsanlığımm tehlikede olduğunu düşünüyordum. Adamın askeri doktor olup olmaması farketmiyordu, o da bir insandı ve onunla iletişim kurabilmekten önemli bir şey yoktu o anda. Olabildiğince az ve öz konuşmaya çaba göstererek, "Yaşamımızı bir yığın rastlantı belirliyor," dedim, "ve biz dengemizi koruyabilmek için her gün bu şoklar ve rastlantılarla mücadele etmek zorundayız. İki yıl önce kişisel ve felsefi nedenlerle, bu mücadeleyi bırakmaya karar verdim. Kendimi öldürmek istediğim için değil –böyle düşünmenizi istemem–, kendimi dünyanın karmaşasına, olayların gelişine kapıp koyverirsem, sonunda belki dünya gizli bir uyumun yolunu gösterir, kendimi aşmama yardımcı olacak bir örnek, bir kalıp gösterir diye düşündüm. Her şeyi olduğu gibi kabul edecek, evrenin akışına kendimi koyverecektim. Bunu pek becerdiğimi söyleyemem. Daha doğrusu, hiç beceremedim. Ama başarısızlık, girişimin içtenliğini yok etmez.

Ölüme yaklaştımsa da, eskisinden daha iyi bir insan olduğuma inanıyorum."

Bundan daha beceriksiz bir konuşma olamazdı. Sözcüklerim giderek tuhaf ve anlamsız bir hal alıyordu ve sonunda doktorun artık beni dinlemediğini farkettim. Başımın üzerinde görünmez bir noktaya, kavrayamamak ve acımak karışımı bir bulutla gölgelenen bakışlarla bakıyordu. Monoloğumun kaç dakika sürdüğünü bilmiyorum, ama doktorun benim umutsuz vaka olduğuma, hem de kollamaya alıştığı sıradan delilerden değil, gerçekten umutsuz vaka olduğuma inanması için yeterli süre konuştum. Doktor sonunda, sözümü keserek, "Bu kadarı yeter evlât," dedi. "Durumu kavramaya başladım sanıyorum." Doktor resmi antetli bir kâğıda birşeyler yazarken ben kanter içinde tirtir titreyerek oturdum. Kâğıdı katlayıp bana uzattı, "Bunu koridorun sonundaki komutana götür," dedi. "Çıkarken de söyle, sırada kim varsa gelsin."

Elimdeki kâğıda bakmamak için kendimi zor tutarak koridorda yürüdüğümü anımsıyorum. Herkes bana bakıyormuş, aklımdan geçenleri seziyormuş gibi geliyordu. Görevli komutan, göğsü madalya dolu, iri yarı biriydi. Başını önündeki kâğıt yığınından kaldırdı, eliyle içeri girmemi işaret etti. Doktorun notunu uzattım. Komutan kâğıda göz atar atmaz otuz iki dişiyle sırıttı. "Tanrıya şükür," dedi, "Beni birkaç günlük işten kurtardın." Başka bir açıklama yapmadan masasınm üstündeki kâğıtları yırtıp çöp sepetine atmaya koyuldu. Çok hoşnut görünüyordu. "Çürük çıktığına sevindim Fogg," dedi. "Yoksa hakkında çok yönlü bir soruşturma başlatmamız gerekecekti, ama çürüğe ayrıldığına göre, bu zahmete girmemize gerek kalmadı."

"Soruşturma mı?" dedim.

Komutan neredeyse neşeyle, " Üyesi olduğun bütün o örgütlerle ilgili soruşturma," dedi. "Orduya pembe bölücüleri ve kışkırtıcıları alamayız, öyle değil mi? Askerin moralini bozar."

Ondan sonra olanları tam sırasıyla anımsamıyorum,

ama bir süre sonra öteki çürüklerle birlikte bir odada buldum kendimi. Bir düzine kadar olmalıydık, ömrümde öylesine içler acısı bir grubu bir arada hiç görmedim. Yüzü ve bütün gövdesi irinli sivilcelerle kaplı bir delikanlı, bir köşede titreyerek oturmuş kendi kendine konuşuyordu. Bir başkasının kolu gelişip serpilmemişti. En az yüz elli kilo çeken bir başkası, sırtını duvara vermiş ayakta duruyor, ağzıyla osuruk sesi çıkartıp yedi yaşında bir afacan edasıyla bu seslere gülüyordu. Geri zekâlılar, çatlaklar, hiçbir yere ait olmayan gençler vardı. Ben yorgunluktan bayılmak üzereydim ve hiçbiriyle konuşmadım. Kapının yanındaki bir sandalyeye ilişip gözlerimi yumdum. Gözümü açtığımda bir subay kolumdan tutmuş sarsıyor, uyanmamı söylüyordu. Artık evinegi debilirsin, bitti artık, dedi.

Akşamüstü güneşinde sokağın karşı tarafına geçtim. Zimmer, söz verdiği gibi, lokantada beni bekliyordu.

Ondan sonra hızla kilo aldım. Yaklaşık on gün içinde, sekiz on kilo alarak ay sonunda eski halime benzemeye başladım. Zimmer buzdolabını çeşit çeşit yiyecekle doldurarak beni özenle besliyordu ve evden çıkabilecek kadar gücümü kuvvetimi toplayınca da beni her akşam yakındaki bara götürmeye başladı. Burası sakin bir yerdi. Oturup biralarımızı içiyor, televizyonda maç seyrediyorduk. Barın televizyonunda, çimler mavi, beyzbol sopası turuncu ve oyuncular soytarı gibi görünüyordu, ama barın minik bölmesinde oturup saatlerce geleceğimizle ilgili konuşmalar yapmak hoşumuza gidiyordu. O dönem, ikimizin yaşamında da son derece dingin bir süreçti: Yeniden harekete geçmeden önceki bir anlık molaya benziyordu.

İşte o konuşmalar sırasında Kitty Wu hakkında daha çok bilgi edindim. Zimmer onu harika buluyordu ve ondan söz ederken sesindeki hayranlığı sezmemek olanaksızdı. Hatta bir seferinde, başka sevgilisi olmasa Kitty'ye âşık olacağı-

nı söylemeye kadar vardırdı işi. Tanıdığı kızlar içinde, mükemmele en yakın olanın Kitty olduğunu, öyle bir kızın nasıl olup da benim gibi cins birini sevmesini hiç mi hiç aklının almadığını söyledi.

"Beni sevdiğini sanmıyorum," dedim. "Sadece iyi yürekli, o kadar. Bana acıdı ve böyle davrandı, tıpkı kimilerinin köpeklere acıyıp bakması gibi."

"Onu her gün gördüm M.S. Hemen hemen üç hafta boyunca her gün. Senden söz etmeden duramıyordu."

"Saçma."

"İnan, ne söylediğimi biliyorum ben. Bu kız deli gibi âşık sana."

"Öyleyse neden beni görmeye gelmiyor?"

"İşi başından aşkın. Juilliard'daki dersleri başladı, ayrıca part-time çalışıyor."

"Ondan haberim yoktu."

"Tabii yok. Çünkü senin dünyadan haberin yok. Bütün gün yatıyorsun, arada bir kalkıp buzdolabına gidiyorsun, benim kitaplarımı okuyorsun. Kırk yılda bir lütfedip bulaşık yıkıyorsun. Bu durumda neden haberin olabilir ki?"

"Düzelmeye çalışıyorum. Birkaç gün içinde kendimi toplayıp normale dönerim."

"Fiziksel olarak evet. Ama kafanın düzelmesine daha çok zaman ister."

"Bu ne demek oluyor?"

"Konulara yüzeyden bakmamalısın demek oluyor M.S. Düş gücünü kullanman, düşünmen gerekiyor."

"Bunu hep fazlasıyla yaptım. Artık daha gerçekçi olmak, ayaklarımı yere basmak istiyorum."

"Kendinle ilgili konularda evet, ama başkaları için bunu yapamazsın. Kitty neden uzak duruyor sanıyorsun? Neden seni görmeye gelmiyor sanıyorsun?"

"Çok işi var da ondan. Demin kendin söyledin."

"Bu, işin yalnızca bir yönü."

"Sözü dolandırıp durma David."

"Sadece, sandığından daha fazlası olduğunu göstermeye çalışıyorum."

"Peki, işin öteki yönü neymiş?"

"Çekingenlik."

"Kitty'yi tanımlamak için akla gelecek en son söz bu olmalı. Kitty, belki de tamdığım en açık yürekli ve içinden geldiğince davranan kişi."

"Orası doğru. Ama bütün o görünüşünün altında son derece duyarlı bir duygu birikimi, incelik, çekingenlik var."

"Onu daha ilk gördüğüm gün öptü beni, bunu biliyor muydun? Tam çıkıyordum, önümü kesti, boynuma sarıldı ve dudağımdan uzun uzun öptü. Ben buna pek çekingenlik demem."

"Güzel bir öpücük müydü?"

"Doğrusunu istersen olağanüstüydü. Omrümün en güzel öpüşlerinden biriydi."

"Bak gördün mü? Bu da benim dediklerimi doğruluyor."

"Hiçbir şeyi doğruladığı yok. O anda içinden öyle geldiği için öyle yaptı."

"Hayır, Kitty ne yaptığını çok iyi biliyordu. Kitty, dürtülerine göre hareket eden biri, ama bu dürtüler aynı zamanda bir tür bilgi."

"Kendinden çok emin görünüyorsun."

"Kendini onun yerine koy. Kız sana âşık oluyor, dudağından öpüyor, seni arayıp bulmak için her şeyi bir yana bırakıyor. Peki sen onun için ne yaptın? Hiçbir şey. Kitty'nin başkalarından farkı, bunu kabullenmeye razı olması. Bir düşünsene, Fogg. Kız senin hayatını kurtarıyor ve sen ona hiçbir şey borçlu değilsin. Şenden şükran beklemiyor. Arkadaşlık bile beklemiyor. Belki için için istiyor bunları, ama hiçbir zaman dile getirmiyor. İnsanlara, istemedikleri şeyleri yapmaya zorlamayacak kadar büyük saygı besliyor. Evet, açık yürekli ve içinden geldiği gibi davranıyor, ama aynı zamanda kendini senin kollarına atıyormuş izlenimini bırakmaktansa

ölmeyi yeğler. İşte çekingenlik, düşüncelilik bu. Yeterince ileri gitti, duygularını açığa vurdu, ama bu noktadan sonra başka bir şey yapmayıp beklemekten başka seçeneği yok."

"Sen ne söylemeye çalışıyorsun?"

"İş sana kaldı demeye çalışıyorum. Bundan sonraki adımı atacak olan sensin."

Kitty'nin Zimmer'e anlattıklarma göre, babası, devrim-öncesi Çin'de bir Komintang generaliydi. Bin dokuz yüz otuzlarda da Pekin'de belediye başkanı veya askeri vali olarak görev yapmıştı. Chiang Kai-Shek'in yakın çevresinden olmakla birlikte, bir keresinde, Komintang ile Komünistleri buluşturma bahanesiyle Chiang'ın kapana kıstırdığı Chou En-Lai'yi şehirden kaçırarak hayatını kurtarmıştı. General yine de milliyetçilere sadık kalmış ve devrimden sonra Chiang'ın adamlarıyla birlikte Taiwan'a yerleşmişti. Wu'nun hane halkı kalabalıktı: Bir resmi eş, iki odalık, beş veya altı çocuk ve bir hizmetçi ordusu. Kitty 1950'de ikinci odalıktan doğmuş ve bundan altı ay sonra General Wu Japonya büyükelçisi olunca aile Tokyo'ya taşmmıştı. Bu, Chiang açısından çok akıllıca bir davranıştı, çünkü hem açık sözlü generalini önemli bir görevle onurlandırıyor, hem de onu Taipei'deki iktidar odağından uzaklaştırmış oluyordu. O sırada General Wu yetmişine yakındı ve nüfuzlu kişi olma dönemi artık sona ermiş sayılırdı.

Kitty, çocukluğunu Tokyo'da geçirdi, Amerikan okullarında okutuldu ve böylece kusursuz İngilizce öğrendi. Ayrıcalıklı koşulların sağlayabileceği bütün avantajlardan yararlandı: Bale dersleri, Amerikalıların Noel kutlamaları, özel şoförlü arabalar. Bütün bunlara rağmen, Kitty'nin çocukluğu yalnızlık içinde geçti. Kendisine en yakın üvey ablasından on yaş küçüktü. İsviçre'de bankacılık yapan ağabeylerinden biri ise ondan tam otuz yaş büyüktü. Daha da kötüsü, annesinin ikinci odahk olması nedeniyle, Kitty'nin aile hiyerarşisindeki yeri hizmetçilerden farksızdı. Altmış dört yaşındaki resmi zevce ile elli iki yaşındaki birinci odalık, Kitty'nin genç ve gü-

zel annesini kıskanıyorlar ve onun aile içindeki konumunu zayıflatmak için ellerinden geleni yapıyorlardı. Kitty'nin Zimmer'e anlattığına göre, evlerindeki yaşantı, rekabet ve yan tutmalarıyla, gizli entrikalarıyla, sessizce yürütülen tertipleri ve yapmacık yüze gülmeleriyle Çin imparatorluk sarayındaki yaşantıdan farksızdı. General pek ortalarda görünmezdi. Resmi görevleriyle uğraşmadığı zamanlarda da, pek makbul sayılmayan genç kadınlarla birlikte olurdu. Tokyo, baştan çıkarıcılık açısından çok verimli bir şehirdi ve bu tür kaçamak fırsatları sayısızdı. General, sonunda bir metres tuttu, ona lüks bir ev dayayıp döşedi, kadını mutlu etmek için kesenin ağzını iyice açtı: giysiler, mücevherler, sonunda da spor bir araba aldı. Ne var ki, uzun vadede bunlar yeterli değildi, hatta çok can ve cep yakan bir iktidar tazeleme tedavisi bile gidişatı engelleyemedi. Metresin aklı havalardaydı ve general bir gece habersiz gittiğinde kadını genç bir adamın kollarında yakaladı. Bunun üzerine mubalağa cenk oldu: Çığlıklar, sivri tırnaklar, yırtık ve kanlı bir gömlek. Bu, sersem bir bunağın son görünümüydü. General eve döndü, yırtık gömleğini odanın ortasına astı, üzerine olay tarihini gösteren bir kâğıt iliştirdi: 14 Ekim 1959. Bunu, incinmiş onurunun anıtı olarak, ömrünün sonuna kadar orada asılı tuttu.

Bir gün Kitty'nin annesi öldü. Zimmer, kadının ne koşullarda ya da neden öldüğünü bilmiyordu. O sırada general seksenini geçmişti ve sağlığı iyi değildi. Ama en küçük kızma son bir babalık etme isteğiyle, onu Amerika'ya yatılı okula gönderdi. Kitty, Fielding Lisesinin birinci sınıfına kaydolmak üzere Massachusettes'e geldiğinde, daha on dördündeydi. Girişkenliği ve sıcak kanlılığıyla, kısa zamanda çevresine uyum sağladı ve arkadaşlar edindi. Tiyatro oyunlarında rol alıyor, dans ediyor, iyi not alabilmek için çok çalışıyordu. Okulu bitirdiği zaman, Japonya'ya bir daha dönmeyeceğini biliyordu. Taiwan'a da, başka bir yere de gitmeyecekti. Amerika artık onun memleketi olmuştu. Babasının ölümünden sonra kendisine düşen mütavazi mirası idareli kullanarak Ju-

illiard'ın taksitlerini ödemeyi başardı ve New York'a taşındı. New York'a geleli bir yıl geçmişti ve Kitty ikinci sınıfa başlıyordu.

Zimmer, "Çok bildik bir öykü, öyle değil mi?" diye sordu.

"Bildik mi, hiç olur mu, ömrümde duyduğum en egzotik öykülerden biri."

"Yalnızca dış görünüşü öyle. Yerel özellikleri biraz kazırsan, altından, tanıdığım bir başkasının başından geçenlerin hemen hemen aynısı ortaya çıkıyor. Birkaç ayrıntı dışında tabii." "Hımm, ne demek istediğini anlıyorum. Fırtınaya kapılmış yetimler."

"Tastamam öyle."

Zimmer'in sözünü düşünmek için bir an durdum. Sonunda, "Galiba belirli benzerlikler var," dedim. "Ama doğruyu söylediğine emin misin?"

"Onu bilemem. Ama tanıdığım kadarıyla, bunları uydurmuş olacağını sanmam."

Biramdan bir yudum daha aldım, başımı salladım. Çok sonraları, Kitty'yi yakından tanıyınca, onun hiç yalan söylemediğini öğrendim.

Zimmer'in evinde kalmaya devam ettikçe tedirginlik duyuyordum. Nekahat dönemimdeki tüm masraflarımı Zimmer karşıladı ve halinden yakınmasa da, bunu sürgit götürecek durumda olmadığını biliyordum. Zimmer, New Jersey'deki ailesinden biraz yardım görüyordu, ama daha çok kendi başının çaresine bakmak zorundaydı. Ayın yirmisi dolaylarında, Columbia'da edebiyat üst lisansı için derslere başladı. Üniversite ona bir çeşit burs sağlamıştı – okul taksiti almıyorlar, ayrıca iki bin dolar harçlık veriyorlardı. Bu para o günlerde iyi para sayılırdı, yine de bir yıl geçinmek için yeterli değildi. Böyle olmasına karşın, Zimmer, biriktirdiği biraz parayı hiç duraksamadan benim için harcamaya devam edi-

yordu. Zimmer gerçi cömert bir insandı, ama bu davramşında gani gönüllülükten öte bir şey olmalıydı. Aynı odayı paylaştığımız ilk yıldan bu yana, onun benim yanımda bir anlamda ezildiğini, benim çılgınlıklarıma ayak uyduramadığını hep sezmiştim. Belki de şimdi ben sıkıntıya düşünce, üstünlük duygusunu yaşamak, dostluğumuzun iç dengesini düzeltmek kaygısındaydı. Kendisinin bile farkında olduğunu sanmıyorum, ama benimle konuşurken sesinin tonunda biraz yukardan bakan bir hava vardı, damarıma basmaya da bayılıyordu. Bu davranışlarına hiç alınmadan katlanıyordum. O sıralarda kendimi zaten öylesine hor görüyordum ki, Zimmer'in tutumu bir bakıma adaletin yerine gelmesi, günahlarımın cezası gibi görünüyordu.

Zimmer kıvırcık siyah saçlı, ufak tefek biriydi. Hep dik dururdu. O zamanlar öğrenciler arasında pek yaygın olan tek çerçeveli gözlükler takardı. Yeni bırakmaya başladığı sakalı ve gözlükleriyle, genç bir hahamı andırıyordu. Columbia'da tanıdığım bütün öğrenciler içinde, onun kadar parlak ve akıllı kimse yoktu. Böyle giderse kusursuz bir bilim adamı olacaktı. İkimiz de (Lycophron'un Cassandra'sı, Giordano Bruno'nun felsefi diyalogları, Joseph Joubert'in notları gibi) pek tanınmayan, unutulmuş kitaplara bayılırdık. Ancak, ben çılgın bir coşkuyu yaşar ve kitapları orasından burasından okurken, Zimmer son derece sistematik ve düzenli okur, beni şaşırtan bir yoğunlukla kitapları irdelerdi. Böyle olmasına rağmen, eleştirel yeteneğiyle övünmez, bunu önemsiz sayardı. Zimmer'in yaşamda en büyük tutkusu şiir yazmaktı; saatlerce oturur, her sözü, sanki o dünyanın kaderi o sözcüklerin dengesine bağlıymış gibi uzun uzadıya tartardı – aslında doğrusu da öyle çalışmaktı. Zimmer'in şiirleri, pek çok yönden gövdesine benzerdi: her şeyi yerli yerinde, fazlalığı olmayan bir yapıdaydı. Fikirleri öylesine yoğun bir kurguda dokurdu ki, çoğu kez anlam çıkarmak bile zor olurdu. Yine de, şiirlerin çarpıcılığına ve dilinin vuruculuğuna hayrandım. Zimmer benim görüşlerime önem verirdi, ben de fikrimi sordu-

ğu zaman dürüstçe yanıtlar, onu yüreklendirmeye çalışır, ama bana ters gelen bir şey oldu mu da lâfı evirip çevirmeden düşüncemi olduğu gibi söylerdim. Benim edebiyata hevesim yoktu, belki de bu, işi daha kolaylaştırıyordu. Yazdıklarını eleştirdiğim zaman, bunun dile getirilmemiş bir rekabetten kaynaklanmadığını biliyordu.

Son iki üç yıldır aynı kıza olan aşkını sürdürüyordu. Anna Bloom ya da Blum diye bir kız, soyadının nasıl yazıldığını hiç öğrenemedim. Kız, New Jersey'in bir banliyösünde Zimmer'lerin karşısında oturuyordu. Zimmer'in kızkardeşiyle sınıf arkadaşı olduğuna göre, Zimmer'den birkaç yaş ufak olmalıydı. Bir ya da iki kez karşılaşmıştım onunla, ufak tefek, siyah saçlı, güzel yüzlü, hareketli, canlı bir kızdı. Hatta, Zimmer'in kendini çalışmaya adayan tutumuyla, kızın bu canlılığının biraz zor bağdaşacağını düşünmüştüm. O yaz başında, kız birden karar verip, bir yabancı ülkede gazetecilik yapan ağabeyi William'ın yanına gitti ve o zamandan beri de Zimmer ondan hiç haber alamadı – ne bir mektup, ne bir kart, hiçbir şey. Haftalar geçtikçe, kızdan ses çıkmaması Zimmer'i umutsuzluğa düşürdü. Her sabah ilk iş olarak aşağı inip posta kutusuna bakıyor, arada sokağa giderse, eve girip çıkarken boş kutuyu yine yokluyordu. Bu, sabahın ikisinde üçünde bile oluyordu. O saatte bir şey gelmeyeceği kesin olmasına rağmen, Zimmer kutuya bakmaktan kendini alamıyordu. Çoğu zaman Beyaz At Meyhanesinden, birayla kafamızı bulduktan sonra yalpalayarak döndüğümüzde, arkadaşımın kutunun anahtarını zar zor çıkartıp olmayan ve hiçbir zaman da olmayacak şeyi bulma umuduyla elini kutuya daldırışını üzüntüyle izliyordum. Belki de Zimmer, evinde bu kadar uzun süre kalmama bu yüzden katlandı. Hiç değilse, benimle iki çift lâf konuşuyor, kendi dertlerini bir an olsun unutuyor, aykırı bir rahatlama yöntemine dört elle sarılıyordu.

Ne var ki, para harcamasına neden oluyordum ve o bu konuda ağzını açıp bir şey söylemedikçe, ben büsbütün tedirginlik duyuyordum. Gücümü toplar toplamaz kendime iş ara-

mayı (ne iş olursa olsun) ve ona borcumu ödemeyi tasarlıyordum. Bu tasarı, sığınacak başka bir yer bulma sorununu çözmedi, ama Zimmer'i zar zor ikna ettim, kendisi yatakta yatabilsin diye ben yerde yatmaya başladım. Yerlerimizi değiştirdikten birkaç gün sonra, Zimmer Columbia'da derslere başladı. İlk haftanın içinde bir gece eve bir tomar kâğıtla geldi ve Fransızca bölümündeki bir kız arkadaşına acele bir çeviri işi verildiğini, ama kızın bunu yetiştirmeye zamanı olmadığını söyledi. Zimmer, çeviriyi almak istediğini söylemiş, kız da kabul etmiş. New York'daki Fransız konsolosluğunun yapısal reorganizasyonu konusunda yaklaşık yüz sayfalık bir yazıydı. Zimmer bunu anlatmaya başladığı anda, bir işe yarama fırsatı bulduğumu anladım. Benim Fransızcamın da onunki kadar iyi olduğunu, şu ara beni sıkıştıran herhangi bir sorumluluğum olmadığına göre de çeviriyi bana vermesini söyledim. Zimmer karşı çıktı, bunu bekliyordum, ama diretmem karşısında yavaş yavaş çözüldü. Ona olan borcumu ödemek istediğimi, bunun en çabuk ve pratik yolunun da bu çeviriyi yapmak olduğunu anlattım. Alacağım iki yüz üç yüz doları ona verecektim ve ödeşmiş olacaktık. Bu ödeşme sözü, onu ikna etti. Zimmer özveri rolünü benimsemişti, ama benim tedirginliğimi anlayınca vazgeçti.

"O kadar önemliyse, parayı yarı yarıya bölüşürüz," dedi.

"Hayır, hâlâ anlamıyorsun. Paranın tamamını sen alacaksın. Yoksa anlamı olmaz. Son kuruşuna kadar para senin."

İstediğimi elde etmiştim ve aylardır ilk kez yaşamımın bir amacı olduğunu hissediyordum. Zimmer sabahları erkenden Columbia'ya gidiyor, ben bütün gün başımı kaldırmadan çalışıyordum. Bürokratik terimlerle dolu, zor bir metindi bu. Ama zorlandıkça işe daha hevesle sarılıyor, sevimsiz, çapraşık cümlelerden bir anlam çıkarıncaya kadar uğraşıyordum. İşin zorluğu beni yüreklendiriyordu. Çeviri kolay olsaydı, geçmişteki yanlışlarımın cezasını ödediğime inanmayacaktım. Bir başka deyişle, işin saçma sapanlığı ve yararsızlığı onu değerli kılıyordu. Prangaya vurulup çalışma kampına gönderil-

miş bir mahkûm gibi görüyordum kendimi. Görevim, elime çekici alıp taşları daha ufak parçalara ayırmak, sonra bu parçaları da parçalamaktı. Bu işin bir anlamı ve amacı yoktu. İşin kendisi bir amaçtı ve ben de örnek bir malıkûm gibi büyük bir kararlılıkla bunu yerine getiriyordum.

Havanın iyi olduğu günler, biraz kafamı dinlendirmek için çevrede yürüyüşe çıkıyordum. Ekim gelmişti, New York'un en güzel zamanıydı, sonbahar güneşinin ışınlarını izlemekten, tuğla binalara düşen ışığın başka bir duruluk kazanışını seyretmekten hoşlanıyordum. Artık yaz değildi, ama kış da lıenüz uzaktı ve sıcakla soğuk arasındaki bu dengenin keyfini çıkarıyordum. O günlerde nereye gitsem, sokaktaki herkes Mets'den söz ediyordu. Herkesin aynı şeyi düşündüğü ender birliktelik anlarından biri yaşanıyordu. İnsanlar elle-

rinde transistorlu radyolarıyla maçları dinleyerek yürüyor, büyük mağazalarm vitrinindeki sesi duyulmayan televizyonların önüne yığınlar birikiyor, köşebaşı barlarından, apartman pencerelerinden, sokaktan görünmeyen çatılardan bir anda sevinç çığlıkları yükseliyordu. Mets, önce playoof'da Atlanta'yı, sonra ligde Baltimore'u yendi. Ekimdeki sekiz maçtan sadece birini kaybetti ve maçlar bitince New York, iki ay önce astronotlara yapılandan çok daha çılgın bir gösteri yürüyüşüne sahne oldu. O gün sokaklara beş yüz tondan fazla kâğıt saçıldı. Bu, o günden bu yana kırılmamış bir rekordur.

Öğle yemeklerimi, Zimmer'in evinden iki sokak ötedeki Abingdon Alanında, ufak bir parkta yiyordum. Parkta derme çatma bir çocuk bahçesi de vardı ve çevirdiğim raporun yaşamayan dili ile çevremde koşuşturan afacanların enerjisi arasındaki zıtlık hoşuma gidiyordu. Bu zıtlık, kafamı toplamama yardım ediyordu. Hatta birkaç kez çeviriyi de alıp o gürültü patırdının içinde çalıştım. Ekim ortalarında bir öğleden sonra Kitty Wu'yu yeniden gördüm. Çok belâlı bir bölümü söküp çevirmeye çalışıyordum, Kitty gelip yanıma oturuncaya kadar onu farketmedim. Zimmer'in barda çektiği diskurdan bu yana, onu ilk görüşümdü ve hiç beklenmedik an-

da karşılaşınca hazırlıksız yakalandım. Son birkaç hafta boyunca, onu tekrar gördüğümde söylemek üzere bir yığın güzel söz hazırlamıştım, ama onu karşımda görüverince ağzımdan tek sözcük çıkmaz oldu.

"Merhaba Bay Yazar," dedi. "Seni tekrar ortalıkta görmek ne güzel."

Gözünde güneş gözlüğü vardı ve dudaklarını da parlak kırmızıya boyamıştı. Gözleri, kara camların altından görünmediği için, yapabildiğim tek şey doğrudan dudaklarına bakmaktı.

"Aslında ben yazmıyorum," dedim. "Bir çeviri bu. Biraz para kazanmak için yapıyorum."

"Biliyorum, dün David'e rastladım, anlattı hepsini."

Yavaş yavaş konuşacak kadar rahatlamaya başlıyordum. Kitty'nin, insanları içe kapanmışlıklarından çekip çıkarmak gibi bir yeteneği vardı ve ona uyum sağlamak, onun yanında rahatlamak kolaydı. Victor dayımın dediği gibi, konuşma beyzbolda birisiyle paslaşmaya benzer. İyi bir oyuncu, topu kaçırmanız olanaksız biçimde eldiveninizin ortasma doğru atar, sonra top tutma sırası kendine gelince, en beceriksiz, en hatalı vuruşlarda bile topu tutar. Kitty'nin yaptığı da işte buydu. Topu sürekli olarak eldivenimin içine gönderiyor, topu ben ona attığımda ise kendi alanının en uzak köşesine bile atsam her seferinde yakalıyordu: Başının üzerinden geçenleri tutmak için sıçrıyor, sağa sola kendini atarak en kılpayı kurtarışları başarıyordu. Dahası, bunu öylesine ustalık yapıyordu ki, o kötü atışları bile bile, sırf oyuna heyecan katmak için yapmışım duygusunu aktarıyordu bana. Beni olduğumdan daha üstün gösteriyor, bu benim güvenimi arttırıyor ve atışlarımın daha kolay yakalanır hale gelmesine yardımcı oluyordu. Bir başka deyişle, kendi kendime konuşmak yerine onunla konuşmaya başladım ve bundan aldığım tat, uzun süerdir duyduğum her şeyden üstündü.

Ekim güneşinin altında oturmuş konuştukça, konuşmayı uzatmanın yollarmı aramaya başladım. O kadar heyecanlı ve

mutluydum ki, bu konuşma hiç bitmesin istiyordum ve Kitty'nin omuzundaki çantadan –dans giysisinin kolu, fanila kazağının yakası, havlunun ucu gibi– dans çalışmalarıyla ilgili eşyanın görünmesi, onun hemen fırlayıp bir yere yetişmek için gideceği kaygısını uyandırıyordu. Hava biraz serindi, bankta oturup yirmi dakika konuştuktan sonra, Kitty'nin hafiften ürperdiğini farkettim. Bütün cesaretimi toplayıp, havanın serinlediğini, Zimmer'in evine gidersek ona sıcak kahve yapabileceğimi söyledim. Sanki mucize oldu, Kitty hemen başını sallayarak bunun iyi fikir olduğunu söyledi.

Kahve yapmaya koyuldum. Oturma odasıyla mutfağın arasında yatak odası vardı. Kitty, oturma odasında bekleyeceğine, benimle konuşmak için yatak odasına geçip yatağın üstüne oturdu. Eve girmek konuşmanın tonunu değiştirmişti, ikimiz de daha suskun, daha çekimser, şimdi konuştuklarımızı yorumlamanın bir yolunu arar gibiydik. Havada bir beklentinin gerginliği vardı ve ben, birden elimin ayağımın dolaşmasını belli etmediği için kahve pişirdiğime şükrediyordum. Birşeyler olmak üzereydi, ama bunu düşünemeyecek kadar ürküyor, umutlanırsam o şey hiç ortaya çıkmadan yok olacak diye korkuyordum. Sonra Kitty susuverdi, yirmi otuz saniye hiçbir şey söylemedi. Ben mutfakta dolanmaya devam ediyor, buzdolabını açıp kapatıyor, fincanları kaşıkları çıkartıyor, sütlüğe süt koyuyor, boyuna birşeyler yapıyordum. Bir an arkam Kitty'ye dönükken, ben farkına varmadan o yataktan kalkmış, mutfağa gelmişti. Hiçbir şey söylemeden arkama geçti, kollarını belime doladı, başını sırtıma dayadı.

Bilmezden gelerek, "O da kim?" dedim.

Kitty, "Canavar Kadın," dedi, "Seni yakalamaya geliyor."

Teninin yumuşaklığını hissederken titrememeye çalışarak ellerini tuttum, "Çoktan yakaladı," dedim.

Bir an sessizlik oldu, sonra Kitty bana daha sıkı sarıldı. "Beni birazcık olsun seviyorsun, değil mi?"

"Birazcıktan çok daha fazla. Sen de biliyorsun. Birazcık-

tan çok çok fazla."

"Hiçbir şey bilmiyorum. Bilmek için öyle uzun zamandır bekliyorum ki."

Olup bitenler bir düş gibiydi. Gerçek olduğunu biliyordum, ama aynı zamanda gerçekten daha iyi bir şey, o güne kadar hiç yaşamadığım bir biçimde, gerçekleşmesi için duyduğum isteğin hemen hemen izdüşümü gibiydi. İsteğim çok güçlü, arzularım çok yoğundu, ama ancak Kitty sayesinde bunlar açığa çıkma olanağını bulmuştu. Her şey onun tepkilerine, belli belirsiz yönlendirmelerine, deneyimli hareketlerine, bir an bile tereddüt etmeyişine bağlıydı. Kitty kendinden korkmuyor, gövdesinin içinde art düşüncesiz ve utançsız yaşıyordu. Bu, belki de onun dansçı olmasından geliyordu, ya da tam tersi, bu nitelikleri yüzünden dansçı olmuştu. Bedeninden haz duyması, onun dansetmesini sağlıyordu.

Zimmer'in giderek gerileyen akşam güneşindeki loş evinde birkaç saat seviştik. Hiç kuşkusuz, bu, yaşadıklarımın içinde en unutulmaz olaylardan biriydi ve sonunda bu olayın beni tamamen değiştirdiğine inanıyorum. Yalnızca seksten ya da arzu alışverişinden söz etmiyorum, iç duvarlarımın yıkılmasından, yalnızlığımın tam yüreğindeki bir depremden söz ediyorum. Yalnız olmaya öylesine alışıktım ki, böyle bir şeyin olabileceğini hiç sanmazdım. Kendimi belirli bir yaşam biçimine sınırlamıştım ve sonra son derece anlamsız nedenlerle bu Çinli kız karşıma çıkıvermiş, bir başka dünyadan inen bir melek gibi yaşamıma girmişti. Ona âşık olmamak, onun varlığına kapılıp gitmemek olanaksızdı.

Ondan sonra, günlerim daha hareketlendi. Sabahları ve öğleden sonraları çeviri üzerinde çalışıyor, akşamları da genellikle Columbia-Juilliard yakınlarında Kitty ile buluşmaya gidiyordum. Tek zorluk, çokça başbaşa kalamayışımızdı. Kitty, bir başka öğrenciyle paylaştığı yurt odasında kalıyordu; Zimmer'in evinde de oturma odasıyla yatak odasının ara-

sında kapı yoktu. Kapı olsa bile, Kitty'yi oraya götürmek olacak iş değildi. Zimmer'in o sıralardaki gönül sorunları varken, böyle bir şey yapamazdım: Biz sevişirken seslerimizi duymak, o içerde otururken bizim iniltilerimizi, iç çekişlerimizi dinlemek zorunda bırakamazdım onu. Bir ya da iki kez Juilliard yurdundaki oda arkadaşı gece gezmeye gidince, bunu fırsat bilip Kitty'nin daracık yatağına attık kendimizi. Birkaç sefer de, boş evlere gittik. Bu buluşmaları Kitty ayarlıyor, arkadaşlarına, arkadaşlarının arkadaşlarına, yatak odalarını birkaç saat kullanabilmek için ricada bulunuyordu. Bu oldukça tatsız bir durumdu, ama aynı zamanda çekici, aşkımıza tehlike ve belirsizlik öğesi katan bir heyecan kaynağıydı. Bana şimdi olanaksız görünen, her türlü rezilliğe yol açabilecek bir sürü riske atıldık. Örneğin bir seferinde, asansörü iki kat arasında durdurduk, apartmanda oturanlar öfkeyle bağırır ve kapıları yumruklarken, ben Kitty'nin pantolonunu, donunu indirdim, dilimle onu orgazma vardırdım. Bir başka sefer, bir partide banyoya kapandık, kapıyı kilitledik, tuvalete gitmek için kapıda bekleyenlere aldırış etmeden yerde sevistik. Bu bir tür erotik mistisizm, yalnızca iki müridi olan gizli bir dindi. Aşkımız o ilk dönemlerinde, arzu duymamız için birbirimize şöyle bir bakmamız yetiyordu. Kitty bana yaklaştığı anda, seks düşüyordu aklıma. Onu okşamaktan kendimi alamıyordum ve gövdesini tanıdıkça okşama isteğim daha da artıyordu. Bir gün de, Kitty'nin dans provasından sonra, öteki öğrenciler gidince soyunma odasında sevişmeye kadar vardırdık işi. Kitty bir ay sonra sahneye çıkacaktı, ben de fırsat bulduğumda akşam provalarını izlemeye gidiyordum. Kitty'nin dansedişini seyretmek, onu okşamak kadar güzeldi ve onun vücudunu sahnede dolanırken gördükçe deli gibi coşuyordum. Dansını hem seviyor, hem de anlamıyordum. Dans benim için tamamen yabancısı olduğum, sözcüklerle anlatılamayacak bir şeydi ve orada sesimi çıkarmadan oturup, salt hareketlerin gösterisine kendimi kaptırmaktan başka yapabileceğim bir şey yoktu.

Çeviriyi ekim sonunda bitirdim. Zimmer birkaç gün sonra arkadaşından parayı aldı, o gece Kitty ve ben de onunla birlikte Ay Sarayı'na yemeğe gittik. Yemeklerinin kalitesinden çok, simgesel değeri nedeniyle orayı seçen ben oldum. Ama Kitty, garsonlarla Çince konuşup listede olmayan şeyleri ısmarlayabildiği için, yine de çok iyi yedik. Zimmer o gece çok formundaydı, Troçki'den, Mao'dan, sürekli devrim teorisinden söz ediyordu. Gecenin bir saatinde Kitty'nin başını omzuma yasladığını, tatlı tatlı gülümsediğini ve ikimizin yastıklara yaslanıp David'i monoloğuyla başbaşa bıraktığımızı, arada bir varoluşun sorunlarına getirdiği çözümleri onaylayarak başlarımızı salladığımızı anımsıyorum. Benim için harika bir andı o, şaşırtıcı bir coşku ve denge içindeydim. Sanki dostlarım benim canlılar dünyasına yeniden dönüşümü kutlamak için orada toplanmışlardı. Yemek bitince, hepimiz "kısmetli" çöreklerimizi açtık, çok ciddiymişiz gibi yazıları dikkatle okuduk. Tuhaftır, sanki kâğıt şu anda elimdeymiş gibi, benim kısmetime çıkan sözü hâlâ unutmadım: "Güneş geçmiş, dünya bugün, ay gelecektir." Bu kehanete benzer cümleyle daha sonra da karşılaştım. Onu ilk kez Ay Sarayı'nda duymuş olmam, tuhaf ve geleceği haber veren bir gerçek gibiydi. Nedendir bilinmez, kâğıdı cüzdanıma koydum ve dokuz ay üstümde dolaştırdım, ama varlığım çoktan unutmuştum.

Ertesi sabah iş aramaya başladım. O gün hiçbir şey çıkmadı, ertesi gün de eli boş döndüm. Gazetelerdeki ilanlarla bir yere varamayacağımı anlayınca Columbia'ya gidip öğrenci iş bulma bürosunda şansımı denemeye karar verdim. O üniversitenin mezunu olduğum için, bu büronun hizmetinden yararlanma hakkım vardı. Üstelik size iş bulunca komisyon almadıklarından, iş aramaya buradan başlamak makul görünüyordu. Dodge Hall'a girdikten on dakika sonra, sorunlarımın yanıtını ilan tahtasının sol köşesine iliştirilmiş bir kartta buldum. İş ilanı şöyleydi: "Tekerlekli iskemlede yaşayan yaşlı bir bey, kendisine hizmet etmek üzere, geceleri de kalabilecek bir genç arıyor. Günlük yürüyüşler, ağır olmayan

sekreterlik görevleri yapılacak. Haftada 50 dolar, artı yatacak yer ve yemek." Bana kararımı verdiren bu son özellik oldu. Böylece para kazanmakla kalmayacak, sonunda Zimmer'in evinden çıkabilecektim. Üstelik Batı Yakası Caddesi ile Seksen Dördüncü Sokağın kesiştiği yere gideceğim için, Kitty'ye çok daha yakın olacaktım. Her şey yolunda görünüyordu. İş, övünçle ailenize bildirilecek gibi değildi, benim de mektup yazacak bir ailem yoktu nasıl olsa.

Benden önce bir başkası davranır korkusuyla, hemen oradan telefon ettim. İki saat sonra, müstakbel işverenimin odasında oturuyordum. Adam, o akşam sekizde beni Zimmer'in evinden aradı ve işe alındığımı bildirdi. Bu kararı vermekte zorluk çekmiş ve sanki ben değerli birkaç aday arasından seçilmişim havasında konuşuyordu. Uzun vadede bir şey değiştirir miydi bilmiyorum, ama onun yalan söylediğini o zaman bilmiş olsaydım, ne mene bir işe girdiğimi anlar, hazırlıklı olurdum. Çünkü benden başka aday yoktu. İş için başvuran sadece bendim.

4

Thomas Effing'i ilk gördüğümde, bana dünyanın en çelimsiz, dokunsan dağılıverecek insanıymış gibi geldi. Etleri pörsümüş, bir deri bir kemik kalmış, ekose battaniyenin altında, tekerlekli sandalyesinde oturuyor, kanadı kırık küçük bir kuş gibi gövdesi bir yana yatıyordu. Seksen altı yaşındaydı, ama daha yaşlı gösteriyordu. Yüz yaşında, ya da üstünde, hatta olacağını bilsem sayılarla belirlenemeyecek bir yaşta derdim. Her yanı, her şeyi aşılmaz bir sfenks niteliğinde, duvarlarla çevrili, dünyadan kopuktu. İki buruşuk, karaciğer lekeli el, tekerlekli sandalyenin kolçaklarını kavramış, arada bir titreyerek hareket ediyordu ve adamın bilincini henüz yitirmemiş olduğunun tek belirtisi de buydu. Onunla gözgöze bir iletişim bile kuramıyordunuz, çünkü Effing kördü, ya da en azından kör taklidi yapıyordu. Onunla iş için ilk görüşmeye gittiğimde, gözlerinin üzerinde iki siyah kumaş vardı. O ilk günü şimdi düşününce, tanışmamızın 1 Kasım'a rastlamasının çok uygun düştüğüne inanıyorum. 1 Kasım: Ölüler Günü, meçhul ermişlerin ve şehitlerin anıldığı gün.

Evin kapısını bir kadın açtı. Orta yaşlarda, iri kıyım, derbeder görünüşlü, pembe yeşil çiçekli ev entarisi giymiş bir kadındı. Benim, saat bir'de randevu istemek için telefon eden Mr. Fogg olduğuma kanaat getirince, elini uzattı ve kendisini son dokuz yıldır Mr. Effing'in hastabakıcılığını ve ev işlerini yapan Rita Hume olarak tanıttı. Bunları söylerken beni tepeden tırnağa süzüyor, gönül postası yoluyla bulunmuş müstakbel kocasını ilk gören bir kadının sakınmasız merakıyla inceliyordu. Ancak, bakışındaki içtenlik ve dürüstlük yüzünden, bu tavrı beni tedirgin etmedi. Yuvarlak dolgun yüzü, güçlü omuzları, çimentodan dökülmüş izlenimini verecek

kadar koca memeleriyle Mrs. Hume'u sevimli bulmamak olanaksızdı. Bedenindeki bunca yükü, hafif paytak yürüyüşüyle taşıyordu. Beni oturma odasına götürürken, taşıdığı yükün altmda soluksuz kaldığını burun deliklerindeki tıslamadan farkettim.

Ev, o uzun koridorlu, odaları sürgülü meşe bölmelerle ayrılmış, duvarları kabartmalarla süslü tipik Batı Yakası apartmanlarından biriydi. Her tarafta ağır, Victoria tarzı eşya yığılıydı, çevremdeki bu alışılmamış eşya bolluğunu algılamakta zorluk çektim: Kitaplar, resimler ve sigara sehpaları, üstüste halılar, koyu renk tahtadan bir alay ıvır zıvır. Koridorun yarısmda Mrs. Hume kolumu tutup kulağıma fısıldadı: "Biraz tuhaf davranırsa şaşırma. Sık sık dalıp gider, ama önemli bir şey değil. Son birkaç haftadır epey zorlandı. Otuz yıldır ona bakan adam eylülde öldü, buna alışmak zor geldi."

Bu kadını bir müttefik gibi gördüm ve bu duygu, karşılaşacağım o tuhaflık her neyse, ona karşı bir çeşit korunma gibi geldi. Oturma odası çok büyüktü. Pencereleri Hudson Nehrine ve onun ötesinde New Jersey yamaçlarına bakıyordu. Effing, tekerlekli sandalyesinde, odanın ortasında oturuyordu. Karşısında bir kanepe, kanepeyle tekerlekli sandalyenin arasında da alçak bir masa duruyordu. Onunla ilgili ilk izlenimim, belki de odaya girdiğimiz zaman hiç istifini bozmamasmdan kaynaklandı. Mrs. Hume, "Mr. M.S. Fogg iş için görüşmeye geldi," diyerek benim gelişimi haber verdi, ama Effing ona tek kelime söylemedi, en ufak bir kıpırtı olmadı. Bu, doğal olmayan bir hareketsizlikti ve ilk anda onu ölmüş sandım. Mrs. Hume bana gülümsedi, eliyle kanepeye buyur etti. Sonra gitti. Effing'le başbaşa kaldık. Sessizliği onun bozmasını bekliyordum.

Sesinin çıkması epey zaman aldı, ama ağzını açtığında, sesi şaşırtıcı bir güçle odayı doldurdu. O bedenden öyle bir sesin çıkabileceğine olasılık vermek olanaksızdı. Sözcükler gırtlağından coşkulu bir enerjiyle fırlıyor, gecenin bir saatinde bulduğunuz yabancı bir radyo istasyonunun yayınını çağ-

rıştırıyordu. Hiç beklenmedik bir durumdu bu. Elektronların rastlantısal bir akımı, bu sesi binlerce kilometre uzaktan bana taşıyor ve sesin duruluğu beni şaşırtıyordu. Birkaç saniye, acaba odada bir vantrolog mu saklanıyor die düşündüm.

İhtiyar, sözcükleri öfkeyle kusarak, "Emmett Fogg," dedi. "Ne biçim isim bu?"

"M.S. Fogg," diye düzelttim. "M. Marco, S de Stanley."

"Bu dediğin daha iyi bir şey değil ki. Hatta daha beter. Bu konuda ne yapmayı düşünüyorsun?"

"Hiçbir şey yapacak değilim. Adım ve ben, birlikte pek çok dert atlattık ve bunca yıl birlikte yaşadıktan sonra, onu iyiden iyiye sever oldum."

Effing bu söze güldü, konuyu bir daha açılmamak üzere kapattığını belirten homurtulu bir gülüştü bu. Sonra hemen doğruldu, dimdik oturdu. Bu görünüm değişikliğinin böylesine çabuk oluvermesi şaşırtıcıydı. Artık bir ayağı çukurda bir yarı ölü değildi; pürdikkat ve diri, bir anda canlanıvermiş bir zindelik yumağıydı. Sonradan, bunun gerçek Effmg olduğunu öğrenecektim, tabii eğer "gerçek" sözü, ondan söz ederken kullanılabilirse. Kişiliğinin öyle büyük bir yanı aldatmaca ve düzmeceyle örülmüştü ki, ne zaman doğru söylediğini kestirmek hemen hemen olanaksızdı. Beklenmedik deneyleri ve esinleriyle dünyayı faka bastırmaya bayılırdı. En sevdiği numara da, ölü taklidi yapmaktı.

Görüşmenin gerçekten başlamak üzere olduğunu hissettirmek istercesine öne doğru eğildi. Gözlerindeki siyah bezlere karşın, bakışları üstümdeydi. "Söyle bakalım Mr. Fogg," dedi. "İyi görür müsün?"

"Öyle sanıyordum, ama artık hiçbir şeyden emin değilim."

"Gözünün gördüğü şeyi tanımlayabiliyor musun?"

"Çoğunlukla evet. Ama kimi zaman zorlandığım oluyor."

"Örneğin."

"Örneğin, bazan sokakta kadınlarla erkekleri ayırdedemiyorum. O kadar çok kişi saçmı uzattı ki, bir bakışta kestir-

mek kolay olmuyor. Hele karşınızdaki kadınsı bir erkek ya da erkeksi bir kadınsa. Özellikler oldukça akıl karıştırıcı."

"Peki bana bakarken aklına ne geliyor?"

"Tekerlekli sandalyede oturan bir adama bakıyorum."

"Yaşlı bir adam mı?"

"Evet, yaşlı bir adam."

"Çok yaşlı bir adam mı?"

"Evet çok yaşlı bir adam."

"Bende özellikle dikkatini çeken bir şey oldu mu oğlum?"

"Herhalde gözlerinizdeki siyah bantlar. Bir de bacaklarımzın felçli oluşu."

"Evet, sakatlıklarım. Bunlar ilk anda gözüne çarpıyor, değil mi?"

"Bir anlamda, evet."

"Gözümdeki bantlardan nasıl bir sonuç çıkardın?"

"Kesin bir sonuç çıkaramadım. Önce kör olduğunuzu sandım, ama belirtiler pek öyle olduğunu göstermiyor. İnsan göremiyorsa, görmemeyi garantiye almak için ne diye kendini sıkıntıya soksun? Bunun anlamı yok. Bu yüzden aklıma başka olasıhklar geliyor. Belki de o bantlar, körlükten de beter bir şeyi gizliyor. Örneğin çirkin bir sakatlığı. Belki de bir ameliyat geçirdiniz ve o yüzden bunları takıyorsunuz. Bir başka olasılık, yarı körsünüz ve güçlü ışık gözlerinizi rahatsız ediyor. Belki de, bu bantları sırf ilginç bulduğunuz için takıyorsunuz. Sorunuzun pek çok yanıtı olabilir. Şu anda, yanıtın ne olduğunu kestirecek kadar bilgi sahibi değilim. Bildiğim tek şey, gözlerinizde siyah bantlar olduğu. Onların orada olduğunu söyleyebilirim, ama neden orada olduklarını bilmiyorum."

"Yani, hiçbir şeyi olduğu gibi kabullenmiyorsun."

"Bu tehlikeli olabilir. Çoğunlukla, görünüş aldatıcıdır ve görünüşe bakıp karar verirseniz başınızı belâya sokabilirsiniz."

"Peki ya bacaklarım?"

"Bu soru biraz daha basit. Battaniyenin altından görünüşüne bakılırsa bacaklarınız incelmiş gibi, bu da uzun yıllar kullanılmadıklarını gösteriyor. Eğer öyleyse, bundan yürüyemediğiniz sonucu çıkarılabilir. Belki de hiçbir zaman yürüyemediniz."

"Göremeyen ve yürüyemeyen bir ihtiyar. Bu konuda ne düşünüyorsun oğlum?"

"Bence bu durumdaki biri, ister istemez başkalarına başkalarından daha çok bağımhdır."

Effing homurdandı, arkasına yaslandı, sonra başını tavana kaldırdı. On on beş saniye kadar ikimiz de konuşmadık.

Sonunda, "Sesin nasıl?" dedi.

"Bilmiyorum. Konuşurken kendi sesimi duyamıyorum. Birkaç kez teypten dinledim, bana çok berbat geldi. Ama herkes kendi sesi için aynı şeyi düşünür."

"Uzun yola dayanıklı mıdır?"

"Uzun yola mı?"

"Uzun sürede yorulmaz mı diyorum. Sesin kısılmadan iki üç saat konuşabilir misin? Bütün bir öğleden sonra bana birşeyler okusan da, sözler ağzından doğru dürüst çıkmaya devam eder mi? Uzun yol derken bunu kastediyorum."

"Sanırım, bunu yapabilirim."

"Gördüğün gibi, görme yetimi kaybettim. Bu yüzden sesinle ilişkimiz sözcüklerle kurulacak, şayet sesin uzun yola dayanıklı değilse, benim için metelik etmezsin."

"Anlıyorum."

Effing yeniden öne eğildi, sonra söyleyeceklerini daha etkili kılmak için bir an durdu. "Benden korkuyor musun oğlum?"

"Hayır, sanmam."

"Korkman gerek. Seni işe almaya karar verirsem, korkunun ne olduğunu öğrenirsin. Seni temin ederim. Göremeyebilirim, yürüyemeyebilirim, ama benim de başka güçlerim var. Çok az insanın ulaşabildiği güçler."

"Ne gibi güçler?"

"Zihinsel güçler. Fiziksel dünyayı istediğim biçime sokabilecek bir irade gücü."

"Telekinezi."

"Evet, öyle de diyebilirsin, telekinezi. Birkaç yıl önceki elektrik kesintisini hatırlıyor musun?"

"1965 sonbaharındaki."

"Evet. İşte onu ben yaptım. O zamanlar daha yeni kör olmuştum, bir gün burada oturmuş, talihime verip veriştiriyordum. Saat beş sularmda, kendi kendime dedim ki: Keşke bütün dünya benim yaşadığım karanlığı yaşamak zorunda kalsa. Bir saate varmadı, şehrin bütün ışıkları söndü."

"Bir rastlantı olabilir bu."

Rastlantı diye bir şey yoktur. Bunu yalnız cahiller söyler. İster canlı, ister cansız, dünyadaki her şey elektrikten yapılmıştır. Düşünceler bile elektrik yükü yayar. Bu elektrik yükü yeterince güçlüyse, insanın düşüncesi çevresindeki dünyayı değiştirebilir. Bunu hiç unutma oğlum."

"Unutmam."

"Peki ya sen Marco Stanley Fogg, senin ne gibi güçlerin var?"

"Bildiğim kadarıyla yok. Normal insan güçlerine sahibim herhalde, ama onun ötesinde başka gücüm yok. Yemeği mi yiyebiliyor, uyuyabiliyorum. Bir yerden bir yere yürüyebiliyorum. Acı duyabiliyorum. Arada bir düşünebiliyorum da."

"Kitlelerin kışkırtıcısı, önderi. Öyle biri misin oğlum?"

"Hayır. Hiç kimseyi herhangi bir şey yapmaya ikna edebileceğimi sanmıyorum."

"Öyleyse kurbansın. İnsan ya biridir, ya öteki. Ya yönetirsin, ya yönetilirsin."

"Hepimiz birşeylerin kurbanıyız Mr. Effing. Yaşıyor olmamız, bunun için yeterli."

"Yaşadığına emin misin oğlum? Belki de yalnızca yaşadığını sanıyorsun."

"Her şey mümkündür. Siz ve ben birer hayal olabiliriz, belki de gerçekte burada yokuz. Evet, bunu bir olasılık ola-

rak kabul edebilirim."

"Çeneni tutmasını bilir misin?"

"Gerekirse, herkes kadar sıkı ağızlı olabilirim."

"Herkes gibi ne demek?"

"Herkes işte. Sözün gelişi. Duruma göre konuşabilirim ya da susabilirim."

"Seni işe alırsam, zamanla benden nefret etmen olasıdır Fogg. Ama unutma, ne yaparsam senin iyiliğin içindir. Yaptığım her şeyin gizli bir amacı vardır ve bu konuda hüküm vermek sana düşmez."

"Bunu unutmamaya çalışacağım."

"Güzel. Şimdi yanıma gel, kaslarını yoklayayım. Kendimi sokaklarda çelimsiz birine emanet edemem, değil mi? Eğer kasların işe yaramazsa, metelik etmezsin."

* * *

O gece Zimmer'le vedalaştım, ertesi sabah birkaç parça eşyamı sırt çantama doldurup Effing'in evine gittim. Tuhaftır, ondan sonra on üç yıl Zimmer'i hiç görmedim. Koşullar bizi ayırdı. 1982 baharında aşağı Manhattan'da Varick Sokağıyla Batı Broadway'in köşesinde ona tekrar rastladığımda öylesine değişmişti ki, ilk bakışta tanıyamadım. On on beş kilo almıştı. Karısı ve iki ufak oğluyla yürürken, ne kadar sıradanlaştığını farkettim: Orta yaşa özgü seyrelmiş saçlar, sıkıntılarla dolu bir aile babasının dalgın görünümü. Karşılıklı yönlere yürüyorduk ve yanyana geçip gittik. Sonra birden bana seslendiğini duydum. Geçmişte tamdığınız birine rastlamak herkesin başından geçen bir olaydır, ama Zimmer'i öyle pattadak görüvermek, unuttuğum bir dünyayı canlandırıverdi. Onun ne olduğu, California'da bir üniversitede öğretim üyeliği yapması, Fransız sineması üzerine dört yüz sayfalık bir araştırma kitabı yazması, on yıldır şiir yazmaması hiç önemli değildi, önemli olan onu görmüş olmamdı. On beş yirmi dakika o köşede durup eski günleri andık. Sonra

Zimmer ve ailesi, gidecekleri yere gitmek üzere uzaklaştılar. O günden beri de onu ne gördüm, ne de haber aldım; ama sanırım, bu kitabı yazmak fikri, dört yıl önceki o karşılaşmadan sonra, Zimmer yürümeye başlayıp da gözden kaybolduğu anda aklıma geldi.

Effing'in evine varınca, Mrs. Hume beni mutfağa aldı, bir fincan kahve yaptı. Mr. Effing'in sabah uykusuna yattığını, saat ondan önce kalkmayacağını söyledi. Bu arada bana evdeki görevlerimin ne olacağını, yemek saatlerini, her gün Effing'le kaç saat geçireceğimi saydı döktü. Kendi deyimiyle "bedensel işleri", yani Effing'i giydirmek, elini yüzünü yıkamak, yatağa yatırıp kaldırmak, tıraş etmek, tuvalete götürüp getirmek gibi işler onundu. Benim işim ise biraz daha karmaşık ve belirsizdi. Mr. Effing'e arkadaşlık etmek için işe alınmıyordum. Ama ona çok yakın bir şeydi: Onun yalnızlığını unutturacak bir can yoldaşı olacaktım. Mrs. Hume, "Tanrı bilir ya, adamın önünde pek uzun bir zamanı yok," dedi. "Hiç değilse, son günlerinin sersefil geçmesini önleyebiliriz." Anladığımı belirttim. Mrs. Hume, "Yanında genç birinin olması onun moralini düzeltecek," diye sürdürdü sözünü. "Tabii benim moralimi de."

"İşe alındığıma seviniyorum," dedim.

"Dünkü konuşmanız hoşuna gitmiş. Ona iyi yanıtlar verdiğinizi söyledi."

"Gerçekten ne diyeceğimi bilemedim. Bazan konuşmalarını izlemek zor oluyor."

"Bilmez miyim. Kafası hiç boş durmaz. Biraz ahmaktır, ama bunak olduğunu söyleyemem."

"Hayır, zorlu bir müşteri. Beni hep tetikte tutacağa benzer."

"Hoş bir sesin olduğunu söyledi. Bu, iyi bir başlangıç sayılır."

"Onun *hoş* sözcüğünü kullanabileceğini sanmazdım."

"Belki tam öyle demedi, ama öyle demek istedi. Sesinin, ona birini hatırlattığını söyledi."

"İnşallah sevdiği biridir."

"Kim olduğunu söylemedi. Mr. Thomas'la ilgili olarak ilk öğrenmen gereken budur. Hiçbir zaman kendisi istemedikçe konuşmaz, hiçbir şey anlatmaz."

Odam uzun bir koridorun dibindeydi. Arka sokağa bakan tek pencereli, keşiş hücresi gibi ufak bir odaydı. Bu, benim alışık olduğum bir konumdu, birkaç parça eşyanın bulunduğu odayı benimsemem uzun sürmedi. Başucu ve ayakucu dikey parmaklıklı, eski model bir demir karyola, bir konsol, çoğunlukla Fransızca ve Rusça kitapların dizildiği bir kitaplık. Odada bir tek resim vardı: Bir alay insanın ve bir yığın mimari ayrıntının yer aldığı mitolojik bir sahneyi canlandıran, siyah çerçeveli bir gravür. Daha sonra öğrendiğime göre, Thomas Cole'un Yeni Dünyanın yükselişi ve düşüşünü anlatan görsel destanı "İmparatorluk Süreci" adlı bir dizi tablosundan bir panonun siyah beyaz kopyasıydı. Giysilerimi çıkardım ve neyim var neyim yoksa üst çekmeye sığdığım gördüm. Yanımda sadece bir kitap vardı, o da Zimmer'in veda armağanı olarak verdiği Pascal'ın "Düşünceler"iydi. Kitabı yastığımın üstüne bıraktım, odamı incelemeye koyuldum. Fazla bir şey yoktu, ama benimdi ya. Belirsizlik içinde geçen onca aydan sonra, o dört duvarın içinde durmak, şu dünyada "benim" diyebileceğim bir yer olduğunu bilmek, içimi rahatlatıyordu.

Oraya taşınmamı izleyen ilk iki gün aralıksız yağmur yağdı. Öğleden sonra yürüyüşe çıkmak olanaksız olduğu için, hep oturma odasında oturduk. Effing, ilk görüşmemizdeki kadar saldırgan değildi, çoğu zaman susuyor, okuduğum kitapları dinliyordu. Bu suskunluğun ne anlama geldiğini kestirmem, anladığım bir biçimde beni sınamak için mi, yoksa içinden öyle geldiği için mi sustuğunu anlamam zordu. Onun yanında geçirdiği sürede sık sık başıma geldiği gibi, davranışlarında gizli bir amaç aramak ile bunları anlık bir tavır olarak önemsememek arasında bocalıyordum. Bana söylediği sözler, okumam için seçtiği kitaplar, verdiği tuhaf gö-

revler – bunlar inceden inceye tasarlanmış gizli bir planın parçası mıydı, yoksa bana mı öyle geliyordu? Kimi zaman, Effing'in bana gizemli ve kimsenin bilmediği bir bilgiyi aktarmaya çalıştığım, bana açıklamadan ruhsal ve zihinsel gelişmeme yol göstermek istediğini, beni kurallarını söylemediği bir oyun oynayama zorladığını hisseder gibi oluyordum. Bu, Effing'in manevi rehber, bana dünyanın sırlarını öğretmeye çalışan öğretmen kisvesiydi. Ama kimi zaman da bencilliği ve saldırganlığı gemi azıya alınca, onu sadece kötü ruhlu bir ihtiyar, delilikle ölüm arasındaki sınırda yaşayan tükenip bitmiş bir manyak olarak görüyordum. Hangi konumda olursa olsun, bana çok yükleniyordu ve çok geçmeden, ondan etkilenmeme rağmen, yine de usandım. Birkaç kez işi bırakmaya kalktım, Kitty engelledi. Ama sanırım içten içe ben de kalmayı istiyordum, bir dakika daha duramayacağımı sandığım anlarda bile kalmak istiyordum. Bazan haftalarca, onu görmek bile istemediğim halde, akşama kadar onunla aynı odada oturmak zorunda kalıyordum. Ama dayandım, sonuna kadar dişimi sıktım.

Effing en dalgın olduğu zamanlar bile, minik sürprizler yapmayı severdi. Örneğin işe ilk başladığım sabah, gözünde körlerin taktığı kara gözlükle geldi odaya. Konuşmamızda uzun uzadıya sözünü ettiğimiz siyah bantlar ortada yoktu. Effing bu değişiklik hakkında tek söz etmedi. Onun tavrına bakıp, çenemi tutmam gereken anlardan biri olduğunu anladım ve ben de o konuya hiç değinmedim. Ertesi sabah, madeni çerçeveli, aşırı kalın camlı, doktorun verdiği normal bir gözlük taktı. Camlar, gözlerini büyütüyor ve biçimini değiştiriyordu. Gözleri, kuş yumurtasına, kafasından fırlayıverecek iki mavi küreye benziyordu. O gözlerin görüp görmediğini anlayabilmem zordu. Bazan tamamen numara yaptığını ve gözlerinin en az benimkiler kadar keskin olduğuna inanıyor, bazan da tamamen kör olduğuna aklım yatıyordu. Tabii, Effing'in istediği de buydu. Kasıtlı olarak belirsizlik yaratıyor, sonra bu belirsizlik içinde gerçeği açıklamayı kesinlikle red-

dediyordu. Bazı günler gözlerini tamamen açıkta bırakır, bant da gözlük de takmazdı. Bir başka gün ise, kafasına siyah bir bez sararak, idam mangasının kurşuna dizmek üzere olduğu bir mahkûm görüntüsüyle çıkagelirdi. Bu değişik kılıkların ne anlama geldiğini anlayamıyordum. Kendisi bu konuda ağzını açmaz, ben de sormaya cesaret edemezdim. Canı ne istiyorsa yapsın, ama onun tuzağına düşmediğim sürece, hiçbiri beni etkileyemezdi. En azından böyle düşünüyordum. Bütün kararlılığıma karşın, bazan ona direnmek zordu. Özellikle gözlerini açıkta bıraktığı günler, gözlerine bakmaktan kendimi alamıyordum, onların beni çeken gücüne karşı koyamıyordum. O gözlerde bir gerçeği, beni doğruca kafatasının karanlığına ulaştıracak bir açıklığı keşfetmeye çalışıyor gibiydim. Ama yüzlerce saat bakmama rağmen, Effing'in gözleri bana hiçbir şey anlatmadı.

Kitapların hepsini önceden seçmişti ve neyi dinlemek istediğini kesinlikle biliyordu. Bu okumalar, vakit geçirmekten çok, belirli bir doğrultuda, çok sınırlı ve özel birtakım konuların araştırması amacıyla yürütülüyordu. Bu durum, onun kafasındakileri bana açıklamıyordu, ama hiç değilse açığa vurulmamış bir mantığı vardı. İlk kitaplar hep geziyle, çoğunlukla da bilinmeyen yerlere yapılan geziler ve yeni dünyaların keşfiyle ilgiliydi. İşe Saint Brendan ve Sir John de Mandeville'in kitaplarını okumakla başladık, sonra Kolomb'a, Cabeza de Vaca'ya, Thomas Harriot'a geçtik. Doughty'nin "Arap Çölünde Geziler"inden bölümler okuduk, John Wesley Powell'ın Colorado Nehri boyunca yaptığı harita çıkarma gezisini anlatan kitabı baştan sona hatmettik, en sonunda da on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyılda Kızılderililere tutsak olan beyazların yazdığı kitaplara sıra geldi. Bu kitapları ilginç buluyordum ve sesim uzun süre okumaya alıştıktan sonra yeterli bir okuma üslubu geliştirdim. Bütün iş, sözcükleri anlaşılabilir biçimde telaffuz etmeye bağlıydı, onu yapmak için de ton değişikliklerine, kısa duraklara ve sayfadaki sözcüklere dikkat etmek gerekiyordu. Ben okurken Effing pek

konuşmazdı, ama çapraşık veya heyecanlı bir bölüme geldiğimizde, arada bir çıkardığı seslerden dikkatle dinlemekte olduğunu anlardım. Bu okuma seansları, belki de kendimi ona en yakın bulduğum anlardı, ancak çok geçmeden, susup dinlemesini iyi niyetine vermemek gerektiğini öğrendim. Gezi konusundaki üçüncü veya dördüncü kitaptan sonra, Cyrano'nun ay gezisinden bazı bölümlerin hoşuna gidebileceğini söylemek gafletinde bulundum. Köpürüp homurdanmaya başladı. "Aklından geçenleri kendine sakla oğlum. Fikrini öğrenmek isteseydim, sorardım."

Oturma odasının dip duvarı tavana kadar yükselen bir kitaplıkla kaplıydı. O raflarda kaç kitap olduğunu bilmiyorum, ama en az beş altı yüz, belki de bin kitap vardı. Effing hepsinin yerini bilir, yeni bir kitaba başlayacağımız zaman nereye bakmam gerektiğini tastamam söylerdi. "İkinci raf," derdi örneğin, "soldan on ikinci veya on beşinci. Lewis and Clark yayınevinin. Bez ciltli kırmızı bir kitap." Hiç yanılmazdı ve belleğinin gücü giderek kanıtlandıkça, ister istemez etkilenirdim. Bir seferinde, Cicero ile Raymond Lull'm hatırlama sistemlerini bilip bilmediğini sordum, elini sallayarak beni tersledi. "Böyle şeyler sonradan öğrenilmez," dedi. "Bu doğuştan varolan bir yetenek, bir doğa vergisidir." Bir an durdu, sonra alaylı bir sesle sözünü sürdürdü. "Kitapların yerini bildiğimden nasıl emin olabilirsin? Belki gece buraya gelip, sen uyurken yerlerini değiştiriyorumdur. Ya da arkan dönükken, telepatiyle yerlerinden oynatıyorumdur. Öyle değil mi, delikanlı?" Bu sorunun, sırf lâf olsun diye sorulduğunu düşünerek, ona karşı çıkmadım. Effing, "Unutma Fogg," diye devam etti, "Hiç görünüşe aldanma. Hele benim gibi birisiyle birlikteysen."

Kasım yağmuru olanca şiddetiyle pencerelere inerken, ilk iki günü oturma odasında geçirdik. Effing'in evi çok sessizdi, bazan soluk almak için okumaya bir an ara verir ve şöminenin üstündeki saatin sesinden başka çıt duymazdım. Mrs. Hume arada bir mutfakta biraz tıkırtı yapar, sokaktan

da uzaktan uzağa trafik gürültüsü, ıslak yolda ilerleyen lastiklerin hışırtısı duyulurdu. Dışarda dünya dönüp giderken, böyle kapalı bir yerde oturmak hem tuhafıma hem hoşuma gidiyordu. Dünyadan kopma duygusunu, okuduğum kitaplar daha da pekiştiriyordu. Kitaplardaki her şey çok uzaklarda, sisler ardında, mucizelerle doluydu: 500 yılında yelkenliyle Atlantik okyanusunu aşan ve bulduğu adayı cennet sanan İrlandalı bir keşiş; Prester John'un efsanevi krallığı; New Mexico'da Zuni yerlileriyle barış çubuğu içen tek kollu, Amerikalı bilgin. Saatler geçer, ikimiz de yerimizden kımıldamazdık; Effing tekerlekli sandalyesinde, ben onun karşısındaki kanepede. Bazan kendimi okuduğum kitaba öylesine kaptırırdım ki, nerede olduğumu unutur, kendi tenimin içinden sıyrılmışım gibi gelirdi.

Öğle ve akşam yemeklerini oturma odasında, saat on ikide ve altıda yiyorduk. Effing yemek saatlerini aksatmamak konusunda çok titizdi. Mrs. Hume kapıdan başını uzatıp yemeğin hazır olduğunu haber verince, Effing kitabı dinlemekten hemen vazgeçerdi. Kitabm neresinde olursak olalım, hiç farketmezdi. Kitabın bitmesine bir iki sayfa bile kalmış olsa, Effing cümlenin ortasında sözümü keser, "Yemek zamanı geldi," derdi. "Sonra devam ederiz." Bu, acıktığından değildi –aslında çok az yerdi–, ama günlerini akılcı ve kesin bir biçimde düzenleme isteği ağır basardı. Bir ya da iki kez, okumaya ara vermek zorunda kalışımıza gerçekten üzülmüş göründü, yine de günlük programından vazgeçmeye yanaşmadı. "Ne kötü," derdi, "tam da ilginç yerine gelmiştik." Bunu ilk söylediğinde, biraz daha okumayı önerdim. "Mümkün değil," dedi. "Anlık zevkler için dünyayı altüst edemeyiz. Bunu okumak için yarın bol zamanımız var."

Effing fazla yemezdi, ama yediği kadarını kıthktan çıkmış gibi hapur hupur tıkıştırırdı. Bu görüntü midemi bulandırırdı, ama katlanmaktan başka seçeneğim yoktu. Effing, kendisine baktığımı sezdiği anda, daha da üstüne gider, yemeği ağzından çenesine akıtır, hıçkırır, geğirir, midesi bulanıyor-

muş, kalbi sıkışıyormuş gibi yapar, takma dişlerini çıkartıp masanın üstüne koyardı. Çorbaya bayılırdı ve bütün kış her yemeğe değişik bir çorbayla başladık. O güzelim sebze çorbalarını, suteresi çorbalarını, patatesli pırasa çorbalarını Mrs. Hume elceğiziyle yapardı, ama sofraya oturup Effing'in şapırtısını izlemek zorunda kalacağım anları dehşetle bekler oldum. Onunki ağız şapırdatmak değildi, bozuk bir Hoover süpürgesinin olanca gürültüsü ve hantallığıyla, çorbayı tabaktan emerek çekerdi. Bu gürültü öylesine sinir bozucu, öylesine farklıydı ki, sofrada değilken bile kulağımdan gitmez oldu. Kendimi zorlasam, bugün bile o sesi bütün özellikleriyle duyabilirim: Effing'in dudaklarının kaşığa değdiği ilk andaki şok, müthiş bir iç çekişle sessizliğin yırtılması, bunu izleyen uzun ve gürültülü şapırtı, gırtlağından inen sıvıyı çakıl taşı ve cam kırığına dönüştüren bir hırıltı, yutkunma, kısa bir duraklama, kâseye kaşığın çarpışı ve sonra gürültüyle boşalan soluk. Effing tam o anda dudaklarını yalar, hatta keyifle gülümser, sonra aynı işleme yeniden başlayıp kaşığı doldurur, ağzına götürürdü (kâseyle ağzı arasmdaki uzaklığı azaltmak için başını hep öne eğerdi, ama eli titrediğinden, kaşık ağzına giderken ince çorba derecikleri yeniden kâseye dökülürdü) ve sonra emme tulumbası yeniden harekete geçtiğinde yeni bir patlama, kulak zarlarını yeniden patlatacak gümbürtü başlardı. Allahtan, çorbayı sonuna kadar içmezdi. Şapırtılı şupurtulu üç dört kaşık çorba onu yeterince yorardı. Çorba kâsesini bir yana iter, Mrs. Hume'a ana yemeğin ne olduğunu sorardı. Bu gürültüyü kaç kez dinlemek zorunda kaldığımı anımsamıyorum, ama bir daha hiç aklımdan çıkmayacak. Ömrümün sonuna kadar kafamın içinde sürmesine yetecek kadar çok dinlediğimi biliyorum.

Bu gösteriler sırasında Mrs. Hume olağanüstü bir sabır gösterirdi. Effing'in davranışı doğal düzenin bir parçasıymış gibi ne dehşete kapılır, ne de iğrenirdi. Demiryoluna veya havalimanına yakın oturan biri gibi, Mrs. Hume da bu sağır edici şapırtı bombardmanlarına alışmıştı ve Effing bu güm-

bürtüyü patlatmaya başlayacağı sırada, Mrs. Hume susar, belânın savuşmasını beklerdi. Chicago ekspresi de hızla geceyi yararak ilerlerken camları şangırdatır, evin temellerini sarsar, ama sonra geldiği gibi yine bir anda geçip gidiverirdi. Effing'in en çekilmez olduğu günlerde Mrs. Hume bana bakar, sen ona aldırma, aklı başında değil, ama elimizden ne gelir dercesine göz kırpardı. Şimdi düşünüyorum da, evdeki dengeyi korumak açısından Mrs. Hume'un ne kadar önemli olduğunu daha iyi kavrıyorum. Daha fevri biri olsa, Effing'in aşırılıklarına, saldırganlıklarına karşılık vermeye kalkardı ve işler o zaman daha da beter olurdu, çünkü Effing, kendisine meydan okunduğunda öfkeden çılgına dönerdi. Mrs. Hume'un yumuşaklığı, tatsız olayları önlerdi. Kocaman gövdesine uygun kocaman bir yüreği vardı ve pek çok şeyi, belli etmeden sineye çekebiliyordu. İlk zamanlar, onun böylesine horlanmaya sessiz sedasız katlanışını görmek beni çok üzüyordu, ama ihtiyarın tuhaflıklarıyla başa çıkmak için en makul stratejinin bu olduğunu ben de anladım. Gülümseyeceksin, omuz silkip umursamayacaksın, işi şakaya vuracaksın. Effing'e nasıl davranmak gerektiğini bana öğreten Mrs. Hume oldu, onu örnek almasaydım o işte uzun zaman kalamazdım.

Mrs. Hume, sofraya gelirken temiz bir havlu ve önlük alır, hazırlıklı olurdu. Önlük, yemeğe başlamadan önce Effing'in boynuna bağlanır, havlu da acil durumlarda suratını silmek için kullanılırdı. Bir anlamda, bir bebekle yemeğe oturur gibiydik. Mrs. Hume, titiz anne rolünü üstlenmişti. Üç çocuk büyüttüğü için, bu işi iyi bildiğini söylerdi. Fiziksel gereksinimlerin icabına bakmak işin bir yanıydı; bir de Effing'le konuşurken onu idare etme sorumluluğu vardı. Mrs. Hume, bu işi, zorlu bir müşteriyi idare eden görmüş geçirmiş bir orospu ustalığıyla yürütürdü. İhtiyarın en saçma isteklerine bile hayır demez, hiçbir sözüne şaşırmaz, en olmayacak sözünü bile ciddiye alıyormuş gibi görünürdü. Haftada bir ya da iki kez, Effing onu kendisine karşı tertipler düzenle-

mekle suçlardı – örneğin (yarısı çiğnenmiş havuçları veya etleri masaya tükürerek) yemeğine zehir katıyor veya parasını çalmak için dalavere çeviriyor diye verip veriştirirdi. Mrs. Hume buna alınıp öfkeleneceği yerde, serinkanlılığını kaybetmez, hepimiz aynı yemekleri yediğimize göre, üçümüzün de çoktan ölmüş olması gerektiğini söylerdi. Effing diretecek olursa da, taktiğini değiştirir, itiraf yolunu seçerdi: "Evet, patates püresine altı kaşık arsenik koydum. On beş dakika sonra etkisini göstermeye başlayacak ve işte o zaman çilem bitecek. Ben para içinde yüzen bir kadın olacağım. Mr. Thomas, –ona hep Mr. Thomas derdi– siz de mezarınızda çürüyüp gideceksiniz." Bu tür konuşmalar, Effing'in çok hoşuna giderdi. "Hah! Hah!" diye gülerdi. "Demek milyonlarımın peşindesin aç gözlü kahpe. Zaten biliyordum. Sonra da kürkler ve pırlantalara sıra gelecek, değil mi? Ne yapsan boşuna şişko. Ne giyersen giy, hep çamaşırcı kılıklı kalacaksın." Sonra, davramşmdaki çelişkiye aldırmaksızın, zehirli yemeğe kaşık sallamaya devam ederdi.

Effing kadıncağızın sabrını taşıracak şeyler yapıyordu, ama sanırım Mrs. Hume alttan alta kendini ona adamıştı. Yaşlılara bakan çoğu kişinin tersine, Mrs. Hume, Effing'e geri zekâlı bir çocukmuş veya bir tahta parçasıymış gibi davranmazdı. Adamın atıp tutmasına, bağırıp çağırmasına ses çıkarmaz, ama gerektiğinde de sert ve kararlı çıkışlar yapardı. Effing'e bir yığın ad takmıştı ve damarına basıldığında bunları sayıp dökmekten çekinmezdi: İçi geçmiş su tavuğu, zampara eskisi, düzenbaz, moruk karga, bitmez tükenmez bir sözcük hazinesiydi bu. Mrs. Hume'un bu sözleri nereden bulup buluşturduğunu bilmiyorum, ama ağzını bir açtı mı hepsi peşpeşe dökülürdü. Ancak, hakaretin sevecenlikle kaynaştırıldığı sözlerdi bunlar. Dokuz yıldır Effing'in yanındaydı ve salt çile çekmiş olmak için çile çekmeye meraklı biri olmadığına göre, bu işin onu doyuran, hoşuna giden bir yanı olmalıydı. Benim açımdan, orada dokuz yıl dayanmış olması bile çekilir yük değildi. Hele ayda yalnızca bir gün izin yaptığı dü-

şünülürse, hiç akıl alacak iş değildi. Ben hiç değilse geceleri boştum, belli bir saatten sonra istediğim gibi dışarı gidip gelebiliyordum. Benim yaşamımda Kitty vardı ve Effing'in yanında çalışmak, yaşamımın tek amacı değildi. Ergeç başka bir işe geçecektim. Oysa Mrs. Hume için böyle bir kaçış söz konusu değildi. Gece gündüz demeden her an işinin başındaydı ve ancak öğleden sonraları alışverişe çıktığı bir iki saat boyunca evden uzaklaşma fırsatı buluyordu. Buna yaşamak denmezdi. Reader Digest ve Redbook dergilerini izler, arada bir polisiye romanlar okur, Effing'i yatırdıktan sonra, odasındaki siyah beyaz televizyonu, sesini iyice kısarak, dinlerdi. Kocası on üç yıl önce kanserden ölmüştü. Yetişkin üç çocuğu da başka yerlerde oturuyordu: Bir kızı California'da, bir kızı Kansas'da, oğlu Almanya'da askerdeydi. Onlara mektup yazardı ve kızları torunların resmini gönderdiği zaman çok sevinir, bu resimleri konsolun aynasına sıkıştırırdı. İzin günlerinde, Bronx'da V.A. Hastanesinde yatan kardeşi Charlie'yi ziyarete giderdi. Charlie İkinci Dünya Savaşında bombardman uçağı pilotuymuş. Mrs. Hume'un laf arasında anlattıklarından çıkardığım kadarıyla, adamcağız kafayı üşütmüştü. Mrs. Hume, her ay, hiç aksatmadan, hiç yüksünmeden ona gider, giderken de çikolata ve spor dergileri götürmeyi ihmal etmezdi. Mrs. Hume kaya gibi dirençli, dayanıklı bir kadındı. Doğrusunu söylemek gerekirse, hiç kimse, bana onun kadar çok şey öğretmedi.

Effing zor bir vakaydı, ama onu yalnızca "zor" diye tanımlamak yanlış olur. Bütün sorun onun huysuzluğu olsaydı, ne zaman ne yapacağı kestirilebilinir, bu da onunla başa çıkmayı biraz olsun kolaylaştırırdı. Ondan ne bekleyeceğinizi bilirdiniz, o zaman da ne yapacağınıza daha kolay karar verirdiniz. Oysa, ihtiyar, hiç hesaba kitaba gelmezdi. Onun zorluğu, her zaman zor olmayışından kaynaklanıyordu. Bu yüzden de karşısındakiler ne yapacaklarını bilemiyorlar, dengeyi tutturamıyorlardı. Kimi gün ağzından hakaret ve alaydan başka söz çıkmazdı. Adamda insanlığın, iyiliğin zerresi kalmadı-

ğına tam hükmedeceğim anda ise, öylesine sevecen bir lâf eder, insanları çok iyi tanıdığını ve anladığını gösteren öyle bir söz söylerdi ki, ona haksızlık ettiğime, hiç de sandığım kadar kötü olmadığına inanacak hale gelirdim. Yavaş yavaş Effing'in bir başka yanını öğrenmeye başladım. İşi "duyarlı" demeye kadar vardırmayacağım, ama zaman zaman duyarlılık noktasına çok yaklaştığı anlar oluyordu. Önce bunu bir numara, beni şaşırtmak için yaptığı bir oyun sandım, ama öyle olması için bu yumuşamaların önceden tasarlanması gerekirdi, oysa herhangi bir olay veya konuşmanın bir ayrıntısından kaynaklanan, anlık gelişmelerdi. Effing'in bu iyi yanı gerçekse, neden daha sık ortaya vurmuyordu? Bu görüntü, onun gerçek kişiliğini saptıran bir tavır mıydı, yoksa gerçek bu muydu? O konuda hiçbir zaman kesin bir sonuca varamadım, ama olasılıklardan birini kesinlikle olmaz diye kestirip atmanın da olanaksızlığına inandım. Effing, aynı anda her iki niteliği de taşıyordu. Canavarın biriydi, ama içinde iyilik de vardı, hatta hayranlık duyacağım kadar iyi bir özü de taşıyordu. Bu niteliği, ondan istediğim ölçüde nefret etmemi engelliyordu. Ona karşı tek bir duygum ağır basıp, hakkında kesin bir karara varıp adamı kafamdan atamadığım için, sürekli onu düşünür oldum. Acı çeken bir ruh, geçmişinin sıkıntılarını yaşayan, kendini için için yiyen gizli bir acıyı saklamaya çalışan biri olarak görüyordum.

Bu ikinci Effing'i ilk kez, işe başladığımın ikinci günü yemekte tanıdım. Mrs. Hume, çocukluğumla ilgili sorular soruyordu, söz arasında annemin Boston'da otobüsün altında ezilip öldüğünü söyledim. O an'a kadar söylediklerimle hiç ilgilenmeyen Effing, birden çatalını bıraktı, bana döndü. Daha önce hiç duymadığım sevecen ve sıcak bir sesle, "Bu korkunç bir şey oğlum," dedi. "Gerçekten korkunç bir şey." Bunları son derece içten söylediği belliydi. "Evet," dedim. "O olay beni çok sarstı. O zaman on bir yaşındaydım, yıllarca annemi özledim. Doğrusunu isterseniz, hâlâ da özlüyorum." Ben anlatırken Mrs. Hume başını iki yana sallıyor, gözleri

doluyordu. Kısa bir sessizlikten sonra Effing "Arabalar belâdır," dedi. "Dikkat etmezsek hepimizi gebertecekler. İki ay önce Rus arkadaşımın başına da aynı şey geldi. Sabahleyin gazete almak için evden çıktı, Broadway'de karşıya geçmek için kaldırımdan indi ve lânet olası bir sarı Ford'un altında ezildi. Şoför durmak zahmetine bile katlanmadan bastı gitti. O manyak herif olmasaydı, şu anda senin oturduğun yerde Pavel oturacak, ağzına attığın lokmaları o yiyecekti Fogg. Oysa Brooklyn'in ıssız bir köşesinde toprağın iki metre altında yatıyor."

Mrs. Hume, "Pavel Shum," diye ekledi. "Ta dokuz yüz otuzlarda Paris'teyken başlamış Mr. Thomas'ın yanında çalışmaya."

"O zamanlar adı Shumansky idi, ama otuz dokuzda Amerika'ya geldiğimizde kısalttı."

"Odamdaki Rusça kitapların nereden geldiği anlaşıldı," dedim.

Effing, "Rusça kitaplar, Fransızca kitaplar, Almanca kitaplar," dedi, "Pavel altı yedi dili anadili gibi konuşurdu. Bir bilgindi, gerçek bir bilgin. Otuz ikide onu tanıdığım zaman bir lokantada bulaşıkçılık yapıyor, ısıtma ve su tesisatı olmayan, altıncı kattaki bir hizmetçi odasında kalıyordu. İç savaş sırasında Paris'e gelen Beyaz Ruslardandı. Varlarım yoklarını kaybetmişlerdi. Onu yanıma aldım, ona yaşayabileceği bir yer verdim, o da karşılığında bana yardımcı oldu. Bu tam otuz yedi yıl sürdü Fogg, tek üzüntüm ondan önce ölmemek, onun arkasına kalmak. Hayatımdaki tek gerçek dostumdu o."

Birden Effing'in dudakları titremeye başladı, neredeyse ağlayacaktı. Daha önce yaptıklarına rağmen, ona acımaktan kendimi alamadım.

Üçüncü gün yeniden güneş açtı. Effing alışılmış sabah uykusunu uyudu, ama saat onda Mrs. Hume onu tekerlekli

sandalyesinde yatak odasından çıkardığında, sırtında kalın yün giysileri, sağ elinde salladığı bastonuyla ilk yürüyüşümüze hazırdı. Effing için her şey söylenebilir, ama olaylara kayıtsız kaldığı söylenemez. Çevre sokaklarda yapılacak yürüyüşü, Kutup gezisine çıkmak üzere olan bir kâşifin heyecanı ve coşkusuyla bekliyordu. Yapılacak sayısız hazırlık vardı: Isı ve rüzgâr hızı öğrenilecek, yola çıkmadan önce rota belirlenecek, yeterince kalın giyinip giyinmediği kontrol edilecekti. Soğuk havalarda, Effing akla gelebilecek her türlü korunma önlemini alır, kat kat süveterler giyer, boynuna atkılar dolar, ayak bileklerine kadar inen paltosunu sırtına geçirir, battaniye, eldiven ve kulaklıkları da olan Rus tipi kürk şapkayı ihmal etmezdi. Aşırı soğuk günlerde (Isı sıfır altına indiğinde) bir de ski maskesi takardı. Bütün bu giysiler, ağırlıklarıyla onu iyice koltuğuna gömer, olduğundan daha çelimsiz, daha gülünç gösterirdi, ama Effing fiziksel rahatsızlığa hiç katlanamadığı, üstelik tuhaf görünüşüyle göze batmasına aldırmadığı için, bu aşırılıkları alabildiğine abartmaktan çekinmezdi. İlk yürüyüşümüze çıkacağımız gün, hava oldukça ayazdı. Kapıdan çıkacağımız sırada, Effing paltom olup olmadığını sordu. Hayır dedim, sadece derim ceketim vardı. O yetmez dedi, hiç yetmez. "Sokakta yürürken kıçının donmasını istemem," diye açıkladı. "Yola dayanacak kıyafetler gerekir Fogg." Mrs. Hume'a, Pavel Shum'ın paltosunu getirmesini söyledi. Üstüme oldukça iyi oturan, eski, tüvit bir palto geldi: Kırmızı ve yeşil benekli, kahverengimsi bir paltoydu. Direnmeme rağmen, Effing paltoyu bana vermekte kararlıydı ve tartışma çıkmasm diye bir şey söyleyemedim. Böylece selefimin paltosu bana miras kalmış oldu. Paltonun ölmüş birine ait olduğunu bilmek tuhaf bir duygu veriyordu, ama bütün kış her sokağa çıkışımızda onu giydim. Gerginliğimi gidermek için, paltoyu bu işe özgü bir üniforma gibi görmeye çalışıyordum, bu da pek sonuç vermiyor, işe yaramıyordu. Paltoyu ne zaman giysem, bir ölünün bedenine giriyormuşum, Pavel Shum'm hayaleti oluyormuşum gibi geliyordu.

Tekerlekli sandalyenin huyunu kapmam uzun sürmedi. İlk gün birkaç kez hoplamalar sıçramalar oldu, ama kaldırımdan inerken çıkarken, sandalyeyi hangi açıda kaldıracağımı kavradıktan sonra sorun kalmadı. Effing tüy gibi hafif olduğu için kollarıma fazla bir ağırlık düşmüyordu. Ama yürüyüşlerimiz başka yönlerden bazı zorluklar gösteriyordu. Sokağa çıktığımız anda, Effing bastonunu havada sallamaya başlıyor ve bağıra çağıra bastonun neyi göstermekte olduğunu soruyordu. Yanıtı verdiğim anda da, o nesneyi enine boyuna tarif etmemi istiyordu. Çöp tenekeleri, vitrinler, kapılar: Her birini en ince ayrıntısına kadar anlatmaını bekliyor, eğer onu doyuracak sözcükleri bulamazsam, öfkeyle parlıyordu. "Hay kahrolası, kafandaki gözleri kullanmasını öğren oğlum! Ben bir bok görmüyorum, sen tutmuş 'orta boy bir elektrik direği' yahut 'bildiğimiz sokak ızgarası' deyip geçiyorsun. İki şey birbirinin eşi olamaz, geri zekâlılar bile bilir bunu. Neye baktığımızı ben de görmek istiyorum, her boku benim kafamda canlanacak biçimde anlatacaksın!" Sokağın ortasında böyle paylanmak çok küçük düşürücü bir durumdu. İhtiyar bana bağırıp çağırırken elim kolum bağlı ayakta dikiliyordum ve gelip geçenler dönüp halimize bakıyorlardı. Bir iki kez, şeytan, adamı oracıkta bırakıp yürü dedi, ne var ki, Effing pek de haksız değildi. Ben de doğru dürüst tarif etmeyi beceremiyordum. Nesneleri dikkatle bakmayı bilmediğimi farkettim. Oysa benden beklenen buydu ve gerçekten yetersiz kalıyordum. O güne kadar hep genellemeler yapmış, nesneler arasındaki farkları görmek yerine benzerlikleri görmüştüm. Ama şimdi ayrıntılar, özellikler dünyasına itiliyordum ve bu özellikleri sözcüklerle tanımlamak, ilk algılanan ayrıntıları vurgulamak, hiç de hazırlıklı olmadığım bir sorundu. Effing istediği sonucu almak için, Flaubert gibi birini işe almalıydı – ama Flaubert de kimi zaman tek cümle üzerinde saatlerce düşündüğü için, o bile yetersiz kalırdı. Benden istenen, yalnızca nesneleri tüm ayrıntılarıyla tarif etmek değil, üstelik bunu birkaç saniye içinde yapmaktı. En ağırıma giden de, bo-

yuna Pavel Shum ile karşılaştırılmaktı. Hele bir seferinde, kafam iyice bozulmuşken, Effing birkaç dakika aralıksız olarak dostunu övdü, nasıl şiirsel sözcükler bulduğunu, çarpıcı betimlemeler yapmaktaki ustalığını, nesnelerin özünü ortaya çıkarıveren bir dil cambazı olduğunu göklere çıkara çıkara anlattı. Sonra da, "Düşün ki," dedi, "İngilizce anadili de değildi." Ona ilk ve son kez işte o zaman karşılık verdim, çünkü kendimi kontrol edemeyecek kadar alınmıştım. "Benden de anadilim olmayan bir dilde konuşmamı istiyorsanız bunu seve seve yaparım," dedim. "Lâtinceye ne dersiniz? İsterseniz bundan sonra Lâtince konuşayım. Hem de Domuz Lâtincesi[1]. Onu anlamakta hiç zorluk çekmeyeceğinizden eminim." Bunu söylemekle aptallık ettiğimin farkındaydım. Effing de beni hemen hizaya getirdi zaten. "Kapa çeneni de doğru dürüst anlatmaya devam et oğlum," dedi. "Bulutların nasıl göründüğünü anlat. Batı göklerinde ne kadar bulut varsa, gözünün görebildiği yerde ne kadar bulut varsa, hepsini bir bir anlat."

Effing'in istediklerini yapabilmek için, kendimi ondan ayrı tutmayı öğrenmem gerekti. Bunun için de, onun buyruklarını bir angarya olarak görmemek, bunları kendiliğinden yapmak istiyormuşum duygusuna dönüştürmek zorundaydım. Üstelik, bu pek de yanlış sayılmazdı. Nesneleri kusursuz tanımlama çabası, edinmeyi en çok istediğim şeyi bana öğretebilirdi: Alçakgönüllülük, sabır, dikkat. Bunu, bir zorunluluğu savuşturmak yerine, manevi bir egzersiz olarak, dünyaya onu ilk kez keşfediyormuşum gibi bakmayı öğrenme işlemi olarak görmeye başladım. Ne görüyorsun? Ve eğer görüyorsan, gördüklerini sözcüklere nasıl dökersin? Dünya bize gözlerimizden girerek ulaşır, ama ağzımıza inceye kadar ona bir anlam kazandıramayız. Göz ile ağız arasındaki uzaklığın ne kadar uzun bir yol aşması gerektiğini kavramaya başladım. Gerçek ölçülerle aralarında altı yedi

---

(1) *Domuz Latincesi.* Türkçe tam karşılığı '*kuş dili*'dir. Ancak burada '*domuz*' sözcüğü ile bir hakaret anlamı yüklendiği için, olduğu gibi çevrildi. (Çev.)

santimden fazla açıklık yoktu, ama o yol boyunca ne kazalar, ne kayıplar olabileceği düşünülürse, dünyadan aya gitmek kadar uzun bir yolculuk sayılabilirdi. Effing'e nesneleri anlatmaya ilk başladığımda, sonuç umut kıracak kadar havadaydı. Nesneler bulanık bir fon üzerinde karalanmış gölgelere benziyordu. Kendi kendime, ben bu nesneleri daha önce gördüm, bunları tanımlamakta nasıl bir zorluk olabilir diyordum. Bir yangın söndürücüsü, bir taksi, kaldırımdaki ızgaradan yükselen buhar – hepsi çok iyi bildiğim, ezberlediğim şeylerdi. Ama bunları düşünürken, nesnelerin değişkenliğini, ışığın gücüne ve açısına göre veya oradan geçen birisi, anlık bir esinti, ters bir yansıma gibi çevrelerinde olanların etkisine göre değişik görünüme girebileceğini hiç hesaba katmamıştım. Her şey sürekli değişim halindeydi ve bir duvardaki iki tuğla birbirine çok benzese de, hiçbir zaman birbirinin eşi sayılamazdı. Dahası, aynı tuğla bile her zaman aynı değildi. Sürekli aşınıyor, soğuğun, sıcağın, fırtınaların etkisiyle hiç farkedilmeden yıpranıyordu ve yüzlerce yıl o tuğlayı gözleme olanağı olsa, sonunda yok olduğu görülebilirdi. Tüm cansızlar parçalanıyor, tüm canlılar da ölüyordu. Bunu ne zaman düşünsem, moleküllerin hızlı ve heyecanlı koşuşturmalarını, maddenin bitmez tükenmez patlamalarını, çarpışmalarını, tüm nesnelerin yüzeyi altında içten içe kaynayan karmaşayı ne zaman gözümün önüne getirsem, beynim zonklamaya başlıyordu. Effing'in ilk konuşmamızda dediği gibi, hiçbir zaman görünüşe aldanmamak gerekiyordu. Bunu kavrayınca, kayıtsızlıktan sıyrılıp pürdikkat kesildim. Tanımlamalarım aşırılığa varacak ölçüde kusursuzlaştı. Gördüklerimin tüm nüanslarını algılamaya, hiçbir şeyi kaçırmamak için ayrıntıları deli bohçası gibi istiflemeye başladım. Sözcükler ağzımdan makineli tüfek kurşunları gibi peşpeşe yağıyordu. Effing, bana yetişemediğinden yakınarak, boyuna yavaş konuşmamı ihtar ediyordu. Sorun, anlatış tarzımdan çok, genel yaklaşımımdan kaynaklanıyordu. Öyle çok sözcüğü üstüste yığıyordum ki, saydıklarım karşımızdaki nesneyi anlatacağı yerde,

büsbütün belirsizleştiriyor, ayrıntılar ve geometrik soyutlamalardan oluşan bir çığın altına gömüyordu. Effing'in kör olduğunu hiç unutmamak gerekliydi. Benim işim, onu uzun uzadıya nitelikler listesi sayarak yormak değil, nesneleri görmesini, kafasında canlandırmasını sağlamaktı. Sonuçta, sözcüklerin kendileri önemli değildi. Sözcüklere düşen, Effing'in nesneleri olabildiğince çabuk algılamasına yardımcı olmaktı ve bunu sağlayabilmek için de sözcükleri ağzımdan çıktıkları anda yok edebilmem gerekiyordu. Herhangi bir nesneden söz ederken, biraz boşluk bırakmanın Effing'i daha çok hoşnut ettiğini sezdim; çünkü böyle yaptığımda, işin can alıcı yanını, yani birkaç özelliğe dayanarak nesneyi kendi kafasında canlandırmak, kendi beyninin anlattığım nesneye ulaştığını algılamak aşamasını Effing'e bırakmış oluyordum. Başlangıçtaki beceriksizliğime sinirlendiğim için, yalnızken kendi kendime çalışıyordum. Örneğin, yatağa girdiğimde odada ne var ne yok tek tek tanımlıyor, anlatımımı geliştirmeye çalışıyordum. Bu konuda çaba gösterdikçe, yaptığım işi daha da ciddiye alır oldum. Konuyu artık estetik bir çalışma olarak değil, ahlaki bir etkinlik gibi görüyordum. Giderek Effing'in eleştirilerine eskisi kadar sinirlenmemeye, onun hoşnutsuzluğunun ve sabırsızlığının belki daha yüce bir amaca hizmet edeceğine inanmaya başladım. Ben gerçek ışığını arayan bir keşiştim, Effing de benim çile gömleğim, dövündüğüm çile kırbacıydı. Gelişme gösterdiğim su götürmezdi, yine de çabalarımı yeterli bulduğumu söyleyemem. Sözcükler, insanı "artık oldum" dedirtmeyecek kadar zorlar ve kişi seyrek başarılarla coşamayacak kadar sık başarısızlığa düşer. Zamanla, Effing tanımlamalarıma daha hoşgörülü oldu, ama bu tavrının, tanımlamaların onun istediğine daha uygun olduğu anlamına gelip gelmediğini bilemem. Belki benden tamamen umudu kesmişti, belki de bu konuyla eskisi kadar ilgilenip üzerinde durmaktan vazgeçmişti. O kadarını bilemezdim. Belki de, artık bana alışıyordu.

Kışın, yürüyüşlerimiz genellikle yakın çevreyle sınırlıydı.

West End Caddesi, Broadway, Seksenli ve Yetmişli Caddeleri kesen sokaklar. Yolda karşılaştıklarımızın çoğu Effing'i tanıyor ve tahminlerimin tersine, onu gördüklerine sevinmiş gibi davranıyorlardı. Hatta kimileri durup merhaba bile diyordu. Manavlar, gazete bayileri, yürüyüşe çıkmış ihtiyarlar. Effing hepsini seslerinden tanıyor ve onlarla belirli bir mesafe bırakan nezaketle konuşuyordu: Köy halkıyla kaynaşmak için şatosundan inen bir asilzade havasındaydı. Adamlardan saygı bekliyor gibiydi. İlk haftalarda sık sık Pavel Shum'ın sözü açılıyordu. Anlaşılan hepsi onu tanıyıp seviyordu. Pavel Shum'ın nasıl öldüğünü herkes biliyordu (hatta kimileri kazaya tanık bile olmuştu), Effing de bu insanların içten taziyetlerini ciddiyet ve serinkanlılıkla kabul ediyordu. Canı isteyince nasıl nazik davrandığına, halkın yaşam biçimindeki töreleri nasıl anlayışla karşıladığına şaşmamak elde değildi. Eliyle beni işaret ederek, "Bu yeni adamım," diyordu, "Mr. M.S. Fogg, Columbia Üniversitesini bitirdi." Sırf varlığımla onu onurlandırmak için öteki sorumluluklarını bir yana itmiş, önemli birisiymişim gibi tanıtıyordu beni. Effing, aynı davranış farklılığını, yürüyüşlerimizin sonunda eve dönmeden önce çay içmek için uğradığımız, Yetmiş İkinci Sokaktaki pastanede de gösteriyordu. Ağzından ne bir damla saçılıyor, ne de ufak bir şapırtı duyuluyordu. Çevrede yabancılar varken, Effing kusursuz bir beyefendi, bir zarafet örneği oluveriyordu.

Yürüyüş yaparken birbirimizle konuşmak zor oluyordu. İkimiz de aynı yöne baktığımız ve benim başım Effing'inkinden çok daha yukarda olduğu için, onun ağzından çıkanlar benim kulağıma ulaşamadan yitip gidiyordu. Duyabilmek için eğilmek zorundaydım. Effing de durmayı veya yavaşlamayı sevmediğinden, yürürken konuşmuyor, söyleyeceklerini karşıdan karşıya geçmek için yeşil ışığın yanmasını beklediğimiz anlara saklıyordu. Effing benden nesneleri tanımlamamı istemenin dışında, çok nadiren bir şey söyler veya sorardı. "Burası kaçıncı sokak? Saat kaç? Üşümeye başladım." Kimi zaman yürüyüş boyunca hiç ağzını açmaz, tekerlekli iskemle-

nin hafif salıntısına kendini bırakır, yüzünü güneşe çevirir, fiziksel bir keyif içinde kendi kendine mırıldanırdı. Havanın tenine değmesinden, çevreyi dolduran görünmez ışığı içine çekmekten hoşlanırdı ve adımlarımı tekerleklerin dönüşüne uydurabildiğim zaman, Effing'in bu ritme kendini kaptırdığını, arabada gezdirilen bir bebek gibi arkasma yaslanıp hafif hafif sallandığını hissederdim.

Mart sonları ve Nisan başlarında yürüyüşlerimizi uzatmaya, Broadway'den çıkıp öteki mahallelere uzanmaya başladık. Havaların ısınmasına rağmen, Effing sarınıp sarmalanmaya devam ediyor, en güzel havada bile paltosunu giyip battaniyesini dizlerine örtmeden evden çıkmıyordu. Havaya karşı duyarlılığı öylesine abartılıydı ki, sanki önlem almazsa ta içinin soğumasından ürküyor gibiydi. Ama kendisini garantiye aldığı zaman, havayla temas etmeyi seviyor, rüzgârda bile neşeleniyordu. Esinti başladı mı, o da bir yandan gülmeye öte yandan sövmeye başlıyor, bastonunu sallaya sallaya rüzgâra verip veriştiriyordu. Kışın bile en sevdiği yer Riverside Parkıydı. Orada saatlerce sesini çıkarmadan oturur, üstelik sandığım gibi kestirmez, tam tersine çevresindekileri izleyebilmek için bütün seslere kulak verirdi: Dalların, yaprakların arasındaki kuşlar ve sincaplar, dalları hışırdatan rüzgâr, aşağı yoldan gelen trafik gürültüleri. Çiçeklerin, ağaçların adlarını sorduğu zaman yanıt verebileyim diye, parka giderken yanıma bitkilerle ilgili bir kitap alırdım. Daha önce hiç duymadığım bir ilgi ve dikkatle yaprakları ve tomurcukları inceleye inceleye düzinelerle bitkiyi tanıdım. Efflng'in keyifli bir gününde, neden şehir dışında, doğayla daha içiçe bir yerde yaşamadığını sordum. Bunu sorduğumda, işe daha yeni girmiştim, kasım sonları veya aralık başlarıydı, ve ona soru sormaktan daha henüz korkmuyordum. Parktan çok hoşlandığını, her zaman doğaya yakın olamadığına üzüldüğümü söyledim. Yanıt vermeden önce bir süre sustu, hem öyle uzun bir süre ki dediğimi duymadı sandım. Sonunda – "O işi yaptım," dedi. "Yaptım ve şimdi hepsi kafamın içinde. Göz alabildiğine

ıssız bir yerde, doğanın ortasında aylar, aylar, aylar boyu yaşamak... koca bir ömür boyu. Bunu bir kez yaptın mı, bir daha unutamazsın oğlum. Bir yere gitmeme gerek yok. Düşünmeye başladığımda, zaten oraya gitmiş kadar oluyorum. Bugünlerde günlerimin çoğu orada geçiyor – ıssız kırlarda."

Aralık ortalarında, Effing'in gezi kitaplarına duyduğu ilgi birden bitiverdi. O zaman kadar neredeyse bir düzine kitap okumuştuk. O sırada da Frederick S. Dellenbaugh'un (Powel'in Colorado'ya yaptığı ikinci keşif gezisini hikâye eden) "Bir Kanyon Gezisi" kitabını okuyorduk. Effing cümlenin ortasında beni durdurdu, "Bence bu kadarı yeter Mr. Fogg," dedi. "Giderek sıkıcı olmaya başlıyor, oysa kaybedecek zamanımız yok. Yapılması gereken işler var."

Hangi işten söz ettiği hakkında hiçbir fikrim yoktu, ama kitabı büyük sevinçle rafa yerleştirdim ve Effing'in talimatını beklemeye koyuldum. Söylediği beni düş kırıklığına uğrattı. "Köşedeki gazeteciye git, bir New York Times al. Mrs. Hume parasını verir."

"Hepsi bu mu?"

"Hepsi bu. Çabuk ol. Oyalanacak zamanımız yok."

O güne kadar, Effing haberleri hiç merak etmezdi. Bazan yemekte Mrs. Hume ile ben olan bitenden söz açardık, ama ihtiyar konuşmaya katılmaz, fikir de beyan etmezdi. Oysa şimdi bunu istiyordu ve o günü izleyen iki hafta boyunca her sabah New York Times'daki yazıları didik didik okuttu bana. Gazetede en çok Vietnam savaşıyla ilgili yazılara ve haberlere yer veriliyordu, ama Effing başka konulardaki yazıları da okumamı istiyordu: Seçim çekişmeleri, Brooklyn'deki üç yangın, Bronx'da bıçaklanan adamlar, borsa endeksleri, kitap eleştirileri, basketbol skorları, depremler. Bunların hiçbiri, beni ilk gün apartopar gazete almaya göndermesini haklı kılacak kadar önemli değildi. Effing'in kafasında mutlak birşeyler vardı, ama aklından geçenleri sezemiyordum. Ama-

cına çok dolaylı yaklaşır, kedi fareyle oynar gibi gerçek niyetinin çevresinde dolanırdı. Aklımı karıştırmaya, beni şaşırtmaya çalıştığı kuşkusuzdu, ama aynı zamanda bu stratejiler, bana tetikte durmayı ihtar edercesine açık seçikti.

Her sabah gazete seansımızı, ölenlerin ardından yazılan yazıları baştan sona okuyarak bitirirdik. Bunlar, Effing'in ilgisini öteki yazılardan daha çok çekiyor gibiydi. Ölenler hakkında sayılıp dökülen tekzüde yazıları büyük ilgiyle dinlemesine şaşırıyordum. Sanayiciler, politikacılar, mucitler, sessiz sinemanın yıldızları: Hepsi de eşit ölçüde ilgisini çekiyordu Effing'in. Günler geçtikçe, okuma saatlerimizin daha büyük bölümünü bu ölüm yazılarına ayırır olduk. Effing bazı yazıları birkaç kez okutuyordu. Ölümlerin az olduğu günlerde de sayfanın altındaki paralı ölüm ilanlarını okumamı istiyordu. Ailesini ve dostlarını büyük acılar içinde bırakarak aramızdan ayrılan sevgili eş ve babamız George Bilmemkim, bugün saat birde Acılı Meryem Mezarlığında toprağa verilecektir. Effing bu kasvetli yazılardan hiç usanmıyor gibiydi. Yaklaşık iki hafta, ölüm yazılarıyla ilanlarını, okuma seansının sonuna bıraktan sonra, haberleri merak etme numarasından vazgeçti ve gazeteyi alır almaz önce ölüm ilanları sayfasını açmamı istedi. Bu değişikliğin nedenini sormadım, ama ölüler sayfasını bitirdikten sonra başka bir şey okumamı istemeyince, bir dönüm noktasına geldiğimizi anladım.

"Bunların neye benzediğini artık aşağı yukarı biliyoruz, değil mi oğlum?" dedi.

"Sanırım," diye yanıt verdim. "Genel havayı anlayabilecek kadar çok okuduk."

"Pek hoş bir şey olmadığını kabul ediyorum. Ama projemize başlamadan önce ufak bir araştırmanın gerekli olduğunu düşünmüştüm."

"Projemiz mi?"

"Sıra bana da geliyor. Geri zekâlılar bile görebilir bunu."

"Hiç ölmeyeceksiniz demiyorum efendim. Ama yaşıtlarınızın çoğundan uzun yaşadınız, bundan sonra da uzun bir sü-

re yaşamamanız için bir neden yok."

"Olabilir. Ama eğer yanılırsam, ömrümde ilk kez yanılmış olacağım."

"Yani öleceğinizi biliyor musunuz?"

"Evet, biliyorum. Yüzlerce belirtiden anladım bunu. Zamanım giderek azalıyor, iş işten geçmeden hazırlığa başlamalıyız."

"Ne dediğinizi hâlâ anlayamıyorum."

"Ölüm yazısından söz ediyorum. Yazmaya başlamamız gerek."

"Şimdiye kadar kimsenin kendi ölüm yazısını yazdığını duymamıştım. Bu işi başkaları yapar – yani sizin ardınızdan."

"Benimle ilgili birtakım gerçekleri biliyorlarsa, evet. Ama ya ellerinde hiç bilgi yoksa?"

"Ne demek istediğinizi anladım. Temel bilgileri derleyelim diyorsunuz."

"Tastamam öyle."

"Peki, yayınlamak isteyeceklerini nereden biliyorsunuz?"

"Elli iki yıl önce yayınladılar. Bu fırsatı yeniden bulunca, neden aynı şeyi yapmasınlar."

"Anlayamadım."

"Öldüm. Yaşayanlar için ölüm yazısı basılmaz, değil mi? Ölmüştüm, en azından öldüğüm sanılıyordu."

"Peki, siz hiç sesinizi çıkarmadınız mı?"

"İstemedim. Ölmüş olmak hoşuma gidiyordu ve öldüğüm gazetelerde yazılınca, ölü kalmayı gerçekleştirebildim."

"Öyleyse önemli biriydiniz."

"Çok önemli biriydim."

"O zaman, neden adınızı hiç duymadım?"

"Adım başkaydı. Ölünce o addan kurtuldum."

"Neydi?"

"Çıtkırıldım bir addı. Julian Barber. Nefret ederdim adımdan."

"Julian Barber adını da hiç duymadım."

"Kimsenin hatırlamayacağı kadar eskidendi o. Elli yıl öncesinden söz ediyorum Fogg. Bin dokuz yüz on altı, on yedilerden. Sırrá kadem bastım, bir daha da geri dönmedim."

"Julian Barber'ken ne yapardınız?"

"Ressamdım. Amerika'nın büyük ressamlarmdan biriydim. Eğer resim yapmayı sürdürseydim, belki de çağımın en önemli sanatçısı olurdum."

"Ne kadar alçakgönüllüsünüz."

"Ben gerçeği söylüyorum. Meslek hayatım çok kısa sürdü, yeterince yapıt vermedim."

"Resimleriniz şimdi nerede?"

"En ufak bir fikrim yok. Herhalde hepsi gitti, kayboldu. Beni hiç ilgilendirmiyor artık."

"Öyleyse, ölüm yazısım neden istiyorsunuz?"

"Çünkü yakında öleceğim, o zaman bu sırrı saklayıp saklamamanın anlamı kalmayacak. Birinci sefer yarım yamalak yazdılar. Gerçekten ölünce, belki doğrusunu yazarlar."

"Anlıyorum," dedim, ama hiçbir şey anladığım yoktu.

Effing, "Bunda bacaklarımın önemli rolü oldu," diye sözünü sürdürdü. "Hiç kuşkusuz, sen de merak etmişsindir. Herkes merak ediyor, çok da doğal bu. Bacaklarım. Büzüşmüş, bir işe yaramaz bacaklarım. Doğuştan sakat değilim, önce bunu açıklığa kavuşturalım. Gençliğimde canlı, neşeli, hayat doluydum. Bütün yaşıtlarım gibi gezer tozardım. Long Island'da, yazları geçirdiğimiz büyük evdeydik. Artık ıkış tıkış yapılar ve otoparklarla doldu, ama o zamanlar cennetten bir köşeydi. Göz alabildiğine uzanan yemyeşil çayırlar ve kıyılar. Yeryüzünde bir cennetti. 1920'de Paris'e naklettiğimde, kimseye gerçekleri açıklamaya gerek yoktu. Ne düşündükleri de önemli değildi zaten. Anlattıklarım inandırıcı olduğu sürece, gerçek kimin umurundaydı? Birkaç hikâye uydurdum. Her biri, öncekilerin geliştirilmiş biçimiydi. Koşullara ve o andaki havama göre bu hikâyeleri düzer, ufak tefek değişiklikler yapar, hikâyenin orasına bir olay, şurasına bir ayrıntı

eklerdim. Tam istediğim kıvama gelinceye kadar, yıllarca oynadım hikâyelerle. En güzel ayrıntılar da galiba savaş anılarıydı, o konuda bayağı ustalaştım. Büyük Savaştan, tüm savaşları sona erdirecek olan savaştan, dünyanın yüreğini söken savaştan söz ediyorum. Siperleri, balçığı nasıl ballandırdığını dinleyecektin. Esinlenip coşardım. Korkuyu anlatmakta, geceyi yaran silâh tarrakalarını, donuna dolduran aptal bakışlı piyadeleri anlatmakta üstüme yoktu. Şarapnel, derdim, altı yüzden çok şarapnel saplandı bacaklarıma – öyle sakat kaldım. Fransızlar yerdi bunları, dahasını da yediler. Lafayette filosuyla ilgili bir hikâyem daha vardı. Almanların beni nasıl vurduğunu anlatırken, herkesin ilikleri ürperirdi. Ama inan ki, iyi hikâyeydi, biraz daha anlatayım diye yalvarırlardı. Bütün iş, ne zaman hangi hikâyeyi anlattığımı anımsamaktaydı. Bunu yıllarca ezberimde tutup, eskiden karşılaştıklarımı bir daha görünce farklı bir hikâye anlatmamaya çalıştım. Her an yakayı ele vereceğim, birinin çıkıp da bana yalancı diyebileceği olasılığı da, ayrı bir heyecan, ayrı bir tat veriyordu. Eğer yalan söyleyeceksen, bunu kendin için tehlikeli bir yalan haline getirmek daha iyidir."

"Onca yıl gerçeği kimseye anlatmadınız mı?"

"Tek bir Allahın kuluna anlatmadım."

"Pavel Shum'a da mı?"

"Hele Pavel Shum'a, hiç. Adam nezaketin ta kendisiydi. O hiç sormadı, ben de hiç anlatmadım."

"Ve şimdi anlatmaya hazırsınız, öyle değil mi?"

"Sırası gelince oğlum, sırası gelince. Sabırlı olman gerek."

"Peki, bana neden anlatacaksınız? Birbirimizi tanıyalı daha birkaç ay oldu."

"Başka seçeneğim yok da ondan. Rus dostum öldü, Mrs. Hume da bu işlere göre biri değil. Kala kala kim kaldı Fogg? İstesem de istemesem de, tek dinleyicim sensin."

Effing'in konuyu ertesi sabah açmasını, bıraktığımız

yerden sürdürmesini bekliyordum. Bir gün önce olanları düşünürsek, en makul davranış buydu, ama Effing'den makul davranış beklememeyi öğrenmiş olmam gerekirdi. O konuşmaya dönmek yerine, bir zamanlar tanıdığı birisiyle ilgili karman çorman bir hikâyeye daldı, bir olaydan ötekine atlayarak, benim için hiçbir anlam taşımayan bölük pörçük bir anılar girdabı yarattı. Anlattıklarını izleyip kavrayabilmek için elimden geleni yapıyordum, ama o zaten anlatmaya benden önce başlamış gibiydi ve ben yanına gittiğimde, ipin ucunu yakalayamayacağım kadar geç olmuştu.

"Tıpkı bir cüce," dedi. "Oğlancık cüce gibi olmuştu. Bilemedin kırk kırk beş kiloydu ve gözlerindeki o içe kaçmış, uzak bakış, deli gözü tıpkı, hem çılgın, hem acıklı. İçeri kapatmalarmdan hemen önceydi, son görüşümdü onu. New Jersey'de bir yerdi. Dünyanın öteki ucuna gitmek gibi bir şeydi. Orange, Doğu Orange, adını siktir et, Edison da oralarda bir yerdeydi. Ama Ralph'ı tanımıyordu, belki adını bile duymamıştı. Cahil pezevenk. Edison'u siktir et. Edison'u da, Allahın belâsı o ampulünü de siktir et. Ralph paraya sıkıştığını söylüyor bana. Evde sekiz piçle karı diye öyle bir karı olursa, başka ne beklersin ki? Elimden geleni yaptım. O zamanlar zengindim, para sorun değildi. Cebime davranıp, al diyorum, benim için önemli değil. Kaç para olduğu şimdi aklımda değil. Yüz dolar mı, iki yüz dolar mı. Ralph öyle sevindi ki, ağlamaya başladı, öyle karşımda durmuş bebek gibi ağlıyor. İçime dokundu. Şimdi düşününce midem bulanıyor. Gelmiş geçmiş en büyük adamlarımızdan biri, orada öyle yıkılmış gitmiş, aklını kaçırmanın eşiğine gelmiş duruyor. Batıya yaptığı gezileri, haftalarca bir Allahın kulunu görmeden yaban ellerde dolaşmasını anlatırdı bana. Üç yıl kalmış oralarda. Wyoming, Utah, Nevada, California. O zamanlar oraları vahşi yerlerdi. Ne ampul vardı, ne sinema, ne de gelip seni ezecek lânet olası otomobiller. Kızılderilileri severdi, öyle demişti bana. Ona iyi davranmışlar, geçerken köylerine konuk etmişler. Kafayı çatlatınca da, yirmi yıl önce bir Kızılde-

rili reisinin verdiği kıyafeti giyinip New Jersey sokaklarına öyle fırladı. Kafasından sallanan tüyler, boncuklar, kayışlar, uzun saç, belinde bir hançer, ne ararsan hepsi bir tamam. Zavallı oğlancağız. Bu yetmiyormuş gibi, bir de kendi parasını kendi yapmaya kalkışmaz mı. Elle boyanmış bin dolarlık banknotlar - tam ortasında da büyük önderlerden birisi gibi kendi resmi. Bir gün bankaya gidiyor, veznedara bu paralardan birini uzatıp bozmasını söylüyor. Kimseye komik gelmiyor tabii bu, hele bizimki maraza çıkarmaya başlayınca hiç komik gelmiyor. Dolar hazretlerinin anasını belleyip, ondan sonra da paçayı kurtarmayı bekleyemezsin. O kir pas içinde Kızılderili kıyafetiyle sürükleye sürükleye dışarı atıyorlar onu. Tepiniyor, bağırıp çağırıyor. Çok geçmeden de tımarhaneye kapatmaya karar veriyorlar. New York Eyaletinde bir yere. Ölene kadar tımarhanede kaldı, ama resim yapmayı sürdürdü, inan, dur durak bilmezdi orospu çocuğu. Eline ne geçerse üstüne resim yapardı. Kâğıt, karton, puro kutuları, güneş tenteneleri. İşin tuhafı, tam o sırada eski resimleri satmaya başladı. Hem de iyi paraya, birkaç yıl önce kimsenin aklından geçmeyecek paralara. Montana'lı bir senatör "Ayışığı"na tam on dört bin dolar saydı - yaşayan Amerikalı ressamlar içinde, hiçbirinin tablosuna bu kadar para verilmedi. Bu paranın ne Ralph'a hayrı dokundu, ne de ailesine. Karısı, Catskill yakınlarında -hani Thomas Cole'un resmini yaptığı yerlerde- bir kulübede, yılda elli dolarla yaşıyor, kocasını görmek için tımarhaneye gidecek parayı bile bulamıyordu. Fırtına gibi bir oğlandı, inan bana, bir yandan resim yapar, öte yandan bangır bangır piyano çalardı. Bir keresinde gözümle gördüm, bir tuvalin başına koşuyor, bir piyanoya seyir-
tiyordu, hiç aklımdan çıkmıyor. Şu anda her şey gözümün önünde. Fırça, palet bıçağı, pomza taşı. Vur boyayı, bastır, kazı. Defalarca. Vur boyayı, bastır, kazı. Öyle bir şey olamaz. Hayır, hiç olamaz, hiç, hiç." Effing soluklanmak için bir an durdu, sonra sanki transtan çıkıyormuşçasına ilk kez bana çevirdi başını. "Ne dersin bunlara oğlum?"

"Ralph'in kim olduğunu bilsem, ne diyeceğimi düşünürdüm," dedim.

Effing, duygularını gemlemek ister gibi fısıltıyla "Blakelock," dedi. "Ralph Albert Blakelock."

"Adını duyduğumu anımsamıyorum."

"Resim konusunda hiç mi bir şey bilmiyorsun? Ben de seni okumuş etmiş biri sanırdım. O üniversitede ne Allahın belâsını öğrettiler sana sayın Ukala Eşek?"

"Fazla bir şey öğretmediler. En azından Blakelock'u öğretmediler."

"Böyle gitmez bu. Hiçbir şey bilmiyorsan, seninle konuşmayı sürdüremem."

Kendimi savunmanın bir anlamı yoktu, o yüzden dilimi tutup bekledim. Uzun bir süre geçti – iki ya da üç dakika, birinin konuşmasını beklerken sonsuz gibi gelen bir süre. Effing, daha fazla dayanamayacakmış da en iyisi uyumakmış gibilerden başını göğsüne eğdi. Başını kaldırdığında beni işten kovmasını bekliyordum. Bana bağlanmış olmasaydı, yapacağı buydu.

Sonunda, "Mutfağa git, Mrs. Hume'dan metro parası al," dedi. "Sonra paltonu, eldivenlerini giy, kapıdan çık. Asansörle aşağı in, sokağa çık ve en yakın metro istasyonuna git. Oraya varınca istasyona gir, iki jeton al. Jetonlardan birini cebine koy. Ötekini turnikeye at, aşağı in, güney yönündeki Bir Numaralı Yetmiş İkinci Sokak metrosuna bin. Yetmiş İkinci Sokakta in, platformun karşı tarafına geç, ters yöndeki metroyu bekle, iki ya da üç numaralı tren, hangisi olursa farketmez. Kapılar açılınca bin ve kendine bir yer bulup otur. Trafiğin yoğun olduğu saat geçti, onun için kolay yer bulursun. Otur ve kimseyle konuşma. Bu çok önemli. Evden çıktığın andan eve dönünceye kadar ağzından çıt çıkmasını istemiyorum. Seninle konuşmaya kalkışan olursa, sağır-dilsiz rolü yap. Gişeden jeton alırken de, kaç tane istediğini belirtmek için sadece iki parmağını kaldır. Şehre inen trendeki yerine oturunca, Brooklyn'deki Grand Army Meydanına kadar

bekle. Yol otuz kırk dakika kadar sürer. O süre boyunca gözlerini yummanı istiyorum. Olabildiğince az – hatta mümkünse hiçbir şey düşünme. Bunu yapamıyorsan, gözlerini ve dünyayı görmek gibi olağanüstü bir gücün olduğunu düşün. Görmeseydin neler olurdu, onu düşün. Dünyayı bize görünür kılan çeşitli ışıklar, güneş ışığı, ayışığı, elektrik ışığı, mum ışığı, neon ışığı altındaki bir şeye baktığım düşün. Çok sıradan bir şey olsun. Örneğin bir taş, ya da tahta parçası. Bu nesnenin o değişik ışıklar altında nasıl farklı görüneceğini düşün. Aklına başka bir şey geldiğini varsaysak bile, bundan başka bir şey düşünme. Metro Grand Army Meydanına gelince gözlerini aç. Trenden in, yukarı çık. Oradan Brooklyn Müzesine gitmeni istiyorum. Doğu Park caddesindedir, metrodan beş dakikalık mesafade. Kimseye yol sorma. Yolunu kaybetsen bile, kimseyle konuşmanı istemiyorum. Eninde sonunda bulursun, zor olmaz. Müze, McKim, Mead ve White'm, yani taze bitirdiğin üniversiteyi yapan firmanın yaptığı büyük, taş bir yapıdır. Mimarisi sana yabancı gelmez. Söz açılmışken, Stanford White'ı Madison Square Garden'ın çatısında Henry Thaw diye biri vurup öldürdü. Bu, bin dokuz yüz bilmem kaçlarda oldu. White, Mrs. Thaw ile yapmaması gereken birtakım şeyler yaptığı için. O günlerde haber bomba gibi patlamıştı, ama sen aklını bunlara takma. Sadece müzeyi bulmaya bak. Müzeye gelince merdivenden çık, lobiye gir, masada oturan üniformalı adama giriş ücretini ver. Kaç para olduğunu bilmiyorum, ama bir iki dolardan fazla değildir. Metro parasını alırken onu da Mrs. Hume'dan alırsın. Görevliye parayı verirken de konuşma. Bütün bunlar, mutlak bir sessizlik içinde yapılmalı. Amerikan ressamlarının daimi sergisinin bulunduğu kata çık ve galeriye gir. Resimlere çok yakından bakmamaya çalış. İkinci ya da üçüncü salondaki duvarlardan birinde Blakelock'ın "Ayışığı"nı bulacaksın. Oraya gelince dur. Resme bak. Salondaki her şeyi bir yana bırakıp, en az bir saat o resme bak. Kendini iyice ver. Değişik mesafelerden bak, üç metreden, yarım metreden, beş santimden

bak. Genel kompozisyonunu incele, ayrıntılarını irdele. Not alma sakın. Tablonun bütün öğelerini, insan figürlerinin, doğadaki nesnelerin tam tamına nereye yerleştirildiğini, her birinin ve tuvalin üstündeki her noktanın rengini ezberleyip aklımda tutmaya çalış. Gözlerini kapatıp kendini sına. Gözlerini tekrar aç. Karşındaki manzaranın içine girip giremediğini anlamaya çalış. Karşındaki manzarayı çizen ressamın beynine girip giremediğini kolla. Kendini Blakelock'un yerine koy, o resmi kendin yaptığını düşün. Bir saat bunları düşündükten sonra, kısa bir ara ver. İstersen galeriyi dolaş, öteki tablolara bak. Sonra tekrar Blakelock'a dön. On beş dakika daha bak ve dünyada bu resimden başka bir şey yokmuş gibi kendini sadece ona ver. Sonra tablonun önünden uzaklaş. Müzeden çık, metroya git. Manhattan ekspresine bin, Yetmiş İkinci Sokakta buranın metrosuna aktarma yap ve dön gel. Metrodayken yine aynı şeyi yap: Gözlerini kapat, kimseyle konuşma. Tabloyu düşün. Kafanda canlandırmaya, gözlerinin önüne getirmeye çalış. Anımsamaya, mümkün olduğunca uzun süre aklında tutmaya çalış. Anlaşıldı mı?"

"Sanırım," dedim. "Başka bir şey var mı?"

"Başka bir şey yok. Sakın unutma, dediklerimi harfi harfine yapmazsan bir daha seninle hiç konuşmam."

Trende gözlerimi hiç açmadım, ama hiçbir şey düşünmemek zordu. Aklımı ufak bir taş parçasına takmaya çalıştım, o bile göründüğünden zor geldi. Çevremde aşırı gürültü, çene çalan, üstüme abanan aşırı kalabalık vardı. O zamanlar, trenlerde henüz durakları anons etmek için hoparlör kullanılmadığından, nerede olduğumuzu ezberden bulmaya çalışıyor, geçtiğimiz istasyonları parmakla sayıyordum: Biri gitti, kaldı on yedi; ikisi gitti, kaldı on altı. İster istemez, yakınımda oturanların konuşmalarına kulak misafiri oluyordum. Sesleri kulağıma doluyordu ve bu sesi engellemek için yapabileceğim bir şey yoktu. Her duyduğum yeni ses, beni gözlerimi açıp kim olduğunu görmeye dürtüyordu. Bu dürtü, dayanılır gibi değildi. Birinin konuşmasını duyar duymaz, in-

san kafasında o kişiyi canlandırıyor. Birkaç saniye içinde gerekli bütün bilgileri edinmiş oluyorsunuz: Cinsiyeti, yaklaşık yaşı, toplumun hangi katmanından olduğu, doğum yeri, hatta teninin rengi. Görebildiğiniz zaman, doğal dürtüyle o kişiye bakar, tahmininizin gerçeğe ne kadar uyup uymadığını gözünüzle görebilirsiniz. Çoğu kez, tahminleriniz tutar; kimi zaman da şaşırtıcı ölçüde yanılırsınız: Kamyon şoförü gibi konuşan profesörler, genç kız sesli kokonalar, zenci sandığınız beyazlar çıkabilir karşınıza. Tren karanlıkta ilerlerken bunları düşünmekten alamıyordum kendimi. Gözlerimi açmamak için zorlanırken, dünyayı bir nebze olsun görmeye içim gidiyordu ve bu isteği duyunca körlüğün ne demek olduğunu düşündüğümü farkettim. Effing'in istediği de buydu. Birkaç dakika bu konuyu düşündüm. Sonra birden, istasyonların sayısına kaçırdığımı farkedip dehşete kapıldım. Eğer kadının biri, bir sonraki istasyonun Grand Army Meydanı olup olmadığını sormasa, Brooklyn'in son durağına kadar gidecektim.

Kış mevsiminde, hafta içi bir sabah olduğu için müze neredeyse bomboştu. Kapıda giriş parasını verdikten sonra asansörcüye beş parmağımı gösterdim ve hiç konuşmadan yukarı çıktım. Amerikalı ressamların yapıtları beşinci kattaydı ve ön salonda kestiren bekçinin dışında, koca bölümde benden başka kimsecikler yoktu. Bu durum, sanki olayın ciddiyetini daha da vurguluyormuş gibi çok hoşuma gitti. Blakelock'u bulmadan önce, Effing'in sözüne uyarak öteki resimlere bakmadan birkaç boş salondan geçtim. Gözüme birkaç renk, birkaç ad takıldı –Church, Bierstadt, Ryder–, ama resimlere alıcı gözüyle bakma dürtüsüne direndim. Sonra "Ayışığı"na, garip ve özenli yolculuğumun amacına ulaştım ve ilk anda düş kırıkhğımı engelleyemedim. Ne beklediğimi bilmiyorum –belki çok görkemli, bangır bangır bağıran yapay parıltılı bir şey bekliyordum–, ama karşımdaki o kasvetli, küçük resmi beklememiş olduğum kesindi. Yetmişe seksen boyutundaydı ve ilk bakışta hiç renk yokmuş gibiydi: Koyu kahverengi, koyu yeşil, bir köşede minicik bir kırmızı fırça dar-

besi. Ustaca yapıldığı su götürmezdi, ama Effing'i çekeceğini düşündüğüm çarpıcılıktan eser yoktu. Belki de düş kırıklığım tablodan değil, Effing'i yanlış tanımış olmamdan geliyordu. Bu çok derin bir düşüncenin ürünü, içe dönük ve dingin bir resimdi ve böyle bir tablonun, yanında çalıştığım çılgına bir anlam ifade etmesi aklımı karıştırıyordu.

Effing'i kafamdan atmaya çalıştım, sonra bir iki adım geri çekilerek resme bakmaya başladım. Tuvalin ortasında –geometrik olarak tam ortasında gibi geldi– tostoparlak bir dolunay vardı ve bu solgun beyaz yuvarlak üstündeki ve altındaki her şeyi aydınlatıyordu: Gökyüzü, bir göl, örümcek ağı gibi dalları olan bir ağaç, ufuktaki alçak dağlar. Önde, aralarından ince bir dere geçen iki ufak toprak parçası vardı. Sol kıyıda bir Kızılderili çadırıyla kamp ateşi görünüyordu. Ateşin çevresinde birtakım insanlar var gibiydi, ama ayırdetmek zordu, insan olduklarını belirleyen belirsiz çizgiler vardı yalnızca. Korların kızıllığı vurmuş beş altı kişi; büyük ağacın sağında, ötekilerden uzakta, at üstünde biri vardı. Kendinden geçmişçesine kıpırtısız suya bakıyordu. Arkasındaki ağaç kendisinden on beş yirmi kat büyüktü ve bu zıtlık adamı minnacık, önemsiz bir figür konumuna getiriyordu. Kendisi de atı da, derinliği veya bireysel özelliği olmayan birer silüetten öteye geçmiyordu. Karşı kıyıdakiler daha da loşta, neredeyse tamamen gölgedeydi. Büyük ağacınki gibi örümcek ağını andıran dallarıyla birkaç ufak ağaç vardı. Daha alt tarafta ise, resimdeki minicik tek parıltı yer alıyordu, bana bir başka insan (sırtüstü yatmış, belki uyuyor, belki ölü, belki gökyüzünü seyrediyor) ya da bir başka ateşin kalıntısı gibi geldi – ama hangisi olduğunu kestiremedim. Resmin alt bölümündeki bu belirsiz ayrıntılara kendimi öylesine kaptırmışım ki, yeniden gökyüzüne bakmak için gözlerimi kaldırdığımda, üst bölümdeki her şeyin pırıl pırıl oluşu beni afallattı. Dolunayı hesaba katsak bile, gökyüzü yine de fazlasıyla aydınlıktı. Yüzeyi kaplayan çatlamış verniğin altındaki boya, olağandışı bir yoğunlukları çatlaklardan fışkırıyordu. Ufka doğru gittikçe parıltı

daha da artıyor – sanki orada günışığı varmış dağlar güneşle aydınlanıyormuş gibi görünüyordu. Bunu farkettikten sonra, resimde başka tuhaflıklar da keşfetmeye başladım. Örneğin gökyüzü büyük ölçüde yeşile çalıyordu ve bulutları çevreleyen sarıyla karışarak ve giderek kalınlaşan fırça izleriyle büyük ağacın yanında dönmeye başlıyor, sarmallaşarak semanın derinliklerinde semavi maddeden oluşmuş bir girdaba benziyordu. Gökyüzü nasıl yeşil olur? diye sordum kendi kendime. Gökyüzü aşağıdaki göl ile aynı renkteydi ve bu olanaksızdı. En karanlık gecenin karanlığı dışındaki zamanlarda, gökyüzü ile yeryüzü hep farklıdır. Blakelock'un bunu bilecek kadar işini ehli olduğu ortadaydı. Peki ama, şayet gerçek görünümü yansıtmaya çalışmıyordu ise, ne yapmak istiyordu? Bunu tahmin edebilmek için kendimi çok zorladım, ama gökyüzünün yeşili düşünmemi engelliyordu. Yerle aynı renkte bir gök, gündüze benzeyen bir gece ve görüntünün görkemi altında cüceleşmiş insan figürleri – belirsiz gölgeler, yaşamın asgariye indirilmiş çizgileri. Aykırı, simgesel hükümler vermek istemiyorum, ama resimde gördüklerime dayanarak başka bir sonuç çıkarma seçeneğim de yoktu. Kızılderililer çevrenin büyüklüğü yanında minicik kalmalarma rağmen, korku ya da kaygı belirtisi göstermiyorlardı. Kendileriyle ve dünyayla barışık, rahat rahat oturuyorlardı. Üzerinde düşündükçe, bu dinginlik resme egemen olmaya başladı. Blakelock'un bu uyumu vurgulasın diye, cennetle dünya arasındaki bağlantıya göstersin diye, gökyüzünü yeşile boyamış olabileceği aklıma geldi. İnsanlar kendilerini kuşatan çevrede rahat yaşayabilirlerse, kendilerini çevrelerindeki nesnelerin bir parçası gibi algılamayı öğrenebilirlerse, o zaman dünyadaki yaşam cennet yaşamına dönüşür demek istiyor gibiydi. Benimkisi yalnızca tahmindi tabii, ama Blakelock'un bir Amerikan efsanesini, beyazların yıkıp yok etmesinden önceki Kızılderililer dünyasını tasvir ettiğini düşündüm. Duvardaki plaket, resmin 1885'te yapıldığını gösteriyordu. Yanlış hatırlamıyorsam, bu tam Custer'ın Son Direnişi ile Wounded

Knee'deki kıyım arasındaki döneme rastlıyordu – yani artık işin sonuna gelindiği, o dünyadan herhangi bir şey kurtarma umudunun kalmadığı bir döneme. Belki de diye düşündüm, bu resim yitirdiğimiz her şeyi simgeliyordu. Bir peyzaj değil, bir amttı, kaybolmuş bir dünyaya yakılan bir ağıttı.

Resmin karşısında bir saatten fazla durdum. Geri çekilip baktım, yaklaşıp baktım, sonunda ezberledim. Effing'in beklediği şeyi keşfedip keşfedemediğini bilmiyordum, ama müzeden çıkarken, ne olduğunu bilmesem bile bir şey keşfetmiş olduğumu hissediyordum. Bitkindim, enerjim tükenmişti. Eksprese binip yeniden gözlerimi kapattığım zaman, uyuyakalmamak için kendimi zor tuttum.

Apartmana döndüğümde saat üçü geçiyordu. Mrs. Hume'un dediğine göre, Effing uykuya yatmıştı. İhtiyar günün o saatinde hiç uyumazdı, demek ki benimle konuşmak istemiyor diye düşündüm. Çok da işime geldi. Ben de onunla konuşacak havada değildim. Mutfakta Mrs. Hume ile bir fincan kahve içtim, sonra paltomu giyip yeniden çıktım, Morningside Tepesine giden otobüse bindim. Saat sekizde Kitty ile buluşacaktım, o zamana kadar Columbia sanat kitaplığında biraz araştırma yapmak istiyordum. Blakelock hakkında fazla bilgi yoktu: Şurada burada çıkmış birkaç yazı, birkaç eski katalog, başkaca bir şey yoktu. Ama bulduğum bilgileri biraraya getirince, Effing'in yalan söylemediğini öğrendim. Ben de zaten bunu öğrenmeye gelmiştim. Gerçi bazı ayrıntıları ve tarihleri karıştırmıştı, ama önemli olayların hepsi doğruydu. Blakelock'un yaşamı içler acısıydı. Acı çekmiş, delirmiş, bir yana itilip ihmal edilmişti. Tımarhaneye konulmadan önce, gerçekten de üzerinde kendi resmi olan para yapmıştı – hem de Effing'in dediği gibi bin dolarlık değil, milyon dolarlık bankr tlar, aklın almayacağı meblağlar. Gençliğinde Batıya gitmiş, Kızılderililerle birlikte yaşamıştı. Çok ufak tefek yapılıydı (bir elliden kısa, kırk beş kilonun altında), sekiz çocuk babasıydı – bunların hepsi doğruydu. 70'lerde yaptığı ilk resimlerinden bazılarının Central Parkı iş-

lemiş olması ayrıca ilgimi çekti. Park daha yemiyken içinde duran kulübelerin resmini yapmıştı. Bir zamanların New York'undaki bu köy evlerinin röprodüksiyonlarma bakarken, orada geçirdiğim kendi içler acısı günlerimi düşündüm. Blakelock'un yaratıcılığının en parlak yıllarında hep ayışığını işleyen resimler yaptığını öğrendim. Brooklyn Müzesindekine benzer düzinelerle tablosu vardı: Aynı orman, aynı ay, aynı sessizlik. Bu yapıtların hepsinde ay, dolunaydı ve hep aynıydı: Tuvalin tam ortasında, ufak, tostoparlak, beyazın en solgun ışığıyla parıldayan bir daire. Bu aylar peşpeşe beşine altısına baktıktan sonra, giderek çevrelerinden ayrılmaya başladılar, artık onları ay olarak göremiyordum. Tuvalde birer delik haline geldiler, bir başka dünyaya bakan beyaz deliklere dönüştüler. Belki de Blakelock'un gözüydü bu. Boşlukta asılı duran ve aşağıya, artık varolamayan şeylere bakan boş bir daire.

Ertesi sabah, Effmg işe başlamaya hazır görünüyordu. Blakelock'un veya Brooklyn Müzesinin adını ağzına almadan, Broadway'e çıkıp bir defterle, iyi bir kalem almamı söyledi. "İşte," dedi, "hakikat saati geldi çattı. Bugün yazmaya başlıyoruz."

Döndüğümde kanepedeki yerime oturdum, defterin birinci sayfasını açtım, Effmg'in başlamasını bekledim. Doğum tarihi, anasının babasının adı, gittiği okullar gibi birtakım tarihler ve olaylardan söz ederek bir girizgâh yapacağını, daha önemli şeylere daha sonra sıra geleceğini tahmin ediyordum. Oysa hiç de öyle olmadı. Öylesine konuşmaya başladı ve hikâyenin ortasına bahklama daldık.

"Bana fikri ilk veren Ralph oldu," dedi, "ama onu gerçekleştirmeye beni yönelten Moran'dı. Beyaz sakallı, hasır şapkalı, hey gidinin koca Thomas Moran'ı. O sıralarda Long Island'ın ta ucunda oturuyor, belirli bir havası olan küçük suluboyalar yapıyordu. Kumsal ve çayırlar, dalgalar ve ışık,

kırsal yaşamı yansıtan ne varsa. Şimdilerde yığınla ressam gidiyor oraya, ama ilk oydu, hepsini o başlattı. O yüzden, adımı değiştirdiğimde kendime Thomas adım taktım. Onun anısını yadetmek için. Effing'e gelince, o başka hikâye, onu bulmak için epey düşündüm. Effing soyadını neden seçtiğimi belki çıkarabilirsin. Bir sözcük oyunuydu bu.[1]

"O zamanlar daha gençtim. Yirmi beş yirmi altı yaşındaydım, daha evlenmemiştim bile. New York'taki On İkinci Sokaktaki ev o zaman vardı, ama daha çok Island'da kalırdım. Orasını severdim, resimlerimi orada yapar, düşlerimi orada kurardım. O ev artık yok, başka ne beklenir? O çok eskidendi, dedikleri gibi her şey ilerliyor. İlerlemeymiş. Bungalovlar ve ıkış tıkış evler sardı her yanı, herkesin altında bir araba. Mübarek olsun!"

"Köyün adı Shoreham'di. Bildiğim kadarıyla hâlâ da öyle. Yazıyor musun bunları, bir kez anlatacağım, yazmazsan gitti gider. Unutma oğlum, işini yapmazsan seni öldürürüm. Kendi ellerimle gırtlaklarım.

"Köyün adı Shoreham'di. Şansa bak ki, Tesla gelip Wardenclyffe Kulesini tam oraya kurdu. Bin dokuz yüz birlerden bin dokuz yüz ikilerden, dünya telsiz sisteminden söz ediyorum. Belki de hiç duymamışındır. J. P. Morgan parayı verdi, Stanford White da mimarlığını yaptı. Dün ondan söz etmiştik. Madison Square Garden'ın çatısında vurulup öldürüldü, bunun üzerine proje suya düştü. Ama kulenin kalıntıları on beş on altı yıl daha orada durdu. Yetmiş metre yüksekliğindeydi, her yerden görünürdü. Devasa bir şeydi. Nöbetçilik yapan bir robota benzerdi. Onu Babil Kulesi gibi görürdüm: Her dilden radyo yayını yapılır, bütün dünya birbirine seslenirdi, hem de tam benim oturduğum köyde. Birinci Dünya Savaşı sırasında yıktılar kuleyi. Almanlar casus istasyonu olarak kullanıyor deyip yıktılar. O sırada ben çoktan oradan gitmiştim, yıkılıp yıkılmaması umurumda değildi. Hoş hâlâ

---

(1) '*Effing*' sözcüğü '*efface*'den türetilmiş olabilir. (Çev.)

orada olsaydım da, kuleyi yıktılar diye oturup ağlayacak değildim. Ben, her şey yerle bir olsun derim. Her şey yerle bir olsun ve yok olsun, tam temizlik.

"Tesla'yı ilk 1893'te gördüm. Daha çocuktum, ama tarihi iyi hatırlıyorum. Chicago'da Kolomb Fuarı açılmış ve babam beni trenle oraya götürmüştü. Evden ilk ayrılışımdı bu. Fuarın nedeni, Kolomb'un Amerika'yı keşfinin dörtyüzüncü yıldönümünü kutlamaktı. Ne kadar icat, ne kadar makine varsa, bilim adamlarımızın ne kadar zeki olduğunu göstermek için ortaya döküldü. Fuarı yirmi beş milyon kiş ziyaret etti, sirke gider gibiydi. İlk fermuarı, ilk Ferris tekerleğini, yeni çağın bütün harikalarını orada sergilediler. Tesla, Westinghouse pavyonunun başındaydı. O pavyona Kolomb'un Yumurtası admı vermişlerdi. Pavyona girdiğimizi, beyaz cetli, uzun boylu bir adamın sahnede durup dinleyicilere birşeyler anlattığını gördüm. Tuhaf bir aksanı vardı -sonunda Sırp olduğu anlaşıldı-, ömrümde duyduğum en can sıkıcı, en renksiz sesle konuşuyordu. Minik metal yumurtaları masanın çevresinde topaç gibi döndürerek, parmak uçlarından kıvılcımlar fışkırtarak elektrikle sihirbazlık numaraları yapıyor, ben dahil herkes soluksuz izliyordu yaptıklarım. O güne kadar hiç böyle bir şey görmemiştik. O günlerde Edison ile Westinghouse arasında "değişken akım-doğru akım" çekişmesi sürüyordu ve Tesla'nın gösterisi biraz da propaganda havasındaydı. Tesla, değişken akımı -dönen manyetik alanı- on yıl önce keşfetmişti ve böylece Edison'un kullandığı doğru akıma karşı büyük bir ilerleme ve üstünlük elde edilmişti. Değişken akım çok daha güçlüydü. Doğru akımda, birkaç kilometrede bir jeneratör merkezi gerekiyordu; değişken akımda ise tek bir merkez bütün şehre yetiyordu. Tesla Amerika'ya gelince bu buluşunu Edison'a satmak istedi, ama Menlo Park'taki o eşek kafalı reddetti. Kendi ampulünü ıskartaya çıkarır diye korktu. Döndük dolaştık, yine o lânet olası ampule geldik. Bunun üzerine Tesla değişken akım buluşunu Westinghouse'a sattı, onlar da Niagara Şelalesinde, ülke-

nin en büyük enerji istasyonunu kurmaya başladılar. Edison saldırıya geçti. Değişken akım çok tehlikelidir, yaklaşırsanız öldürür diyordu. Kendi görüşünü kanıtlamak için de, adamlarını seferber ediyor, eyalet ve bölge fuarlarında gösteriler yaptırtıyordu. Bacak kadar bir çocukken bu gösterilerden birini izlemiş, korkudan altıma işemiştim. Sahneye hayvanları çıkarıp elektrik veriyorlardı. Köpekler, domuzlar, hatta inekler. Hayvanları gözümüzün önünde öldürüyorlardı. Elektrikli sandalye öyle icat edildi. Edison, değişken akımın tehlikesini kanıtlamak için elektrikli sandalyeyi icat etti, sonra da bunu Sing Sing hapisanesine sattı. Onlar da hâlâ kullanıyorlar. Harika, değil mi? Dünya bu kadar güzel olmasa, işi alaya alabilirdik.

"Kolomb'un Yumurtası, tartışmalara son verdi. Tesla'yı pek çok kişi seyretti ve bu kişiler ondan sonra korkmadılar. Kuşkusuz, adam çılgının tekiydi, ama hiç değilse bunu para için yapmıyordu. Birkaç yıl sonra Westinghouse ekonomik bunalıma girince, Tesla bir dostluk gösterisi olarak patent payı sözleşmesini yırttı. Milyonlarca dolar tutuyordu bu. Sözleşmeyi yırttı ve başka bir buluşla ilgilenmeye başladı. Sonunda meteliksiz öldüğünü söylemeye gerek bile yok tabii.

"Tesla'yı gördükten sonra, yaptıklarını gazetelerden izlemeye başladım. O sıralarda, gazeteler boyuna ondan söz ederler, yeni buluşlarını haber verirler, kendisine kulak verenlere söylediği en aykırı sözleri aktarırlardı. Tesla cins bir adamdı. Waldorf'da tek başına yaşayan, yaşı belirsiz bir gulyabani: Mikroplardan ödü patlayan, akla gelebilecek her türlü fobiye saplanmış, aşırı duyarlılık nöbetleriyle çıldıracak hale gelen biriydi. Bitişik odadaki sineğin vızıltısı ona uçak filolarının gürültüsü gibi gelirdi. Bir köprünün altından geçerken, köprünün kendisini ezmek üzere olduğu duygusuna kapılır, kafatasma bastırdığını hissederdi. Laboratuvarı Manhattan'ın alt kesiminde, Batı Broadway'da, yanılmıyorsam Batı Broadway ile Grand'in kesiştiği yerdeydi. Orada icat etmediği şey kalmadı. Radyo lambaları, uzaktan kumandalı

torpidolar, telsiz bir elektrik planı. Evet, telsiz. Toprağa metal bir çubuk daldırıyorsun ve enerjiyi doğruca havadan alıyorsun. Bir seferinde, dünyadaki titreşimleri minicik bir noktaya akıtıp toplayan bir ses dalgaları cihazı bulduğunu ileri sürdü. Bu cihazı Broadway'deki yapılardan birinin duvarına bastırdı ve beş dakika içinde koca yapı temellerine kadar sarsılmaya başladı. Tesla deneyi yarıda kesmese, bina yıkılacaktı. Çocukluğumda bütün bunları okumaya bayılırdım, kafam bu öykülerle doluydu. Tesla ile ilgili binbir türlü spekülasyon yapılıyordu. Kimilerine göre, gelecek çağın peygamberiydi ve kimse ona karşı koyamazdı. Doğayı fethedecekti. Her düşün gerçekleşeceği bir dünya kuracaktı. En büyük saçmayı da Julian Hawthorne diye biri, ünlü Amerikan yazar Nathaniel Hawthorne'un oğlu yumurtladı. Adamın adı Julian'dı. Bildiğin gibi, bu benim de adım olduğu için, genç Hawthorne'un yazdıklarını biraz da kişisel bir ilgiyle izliyordum. Zamanın sevilen yazarlarından biriydi, hani o metelik etmez kitaplardan yazardı ve babası ne kadar ustaysa, bu o kadar berbattı. Melville'in ve Emerson'un gidip geldiği bir evde büyüyeceksin ve bu kadar kötü bir yazar olup çıkacaksın, akıl alır gibi değil. Elli küsur kitap, yüzlerce dergi yazısı yazdı. Hepsi de süprüntü. Bir ara da, borsa sahtekârlığı yüzünden hapse girdi çıktı, tam ayrıntıları şimdi aklımda değil. Her neyse, işte bu Julian Hawthorne, Tesla'nm arkadaşıydı. 1889 ya da 1890'da Tesla Colorado Springs'e gitti, şimşeğin etkilerini incelemek üzere dağlarda bir laboratuar kurdu. Bir gece geç saatlere kadar çalıştıktan sonra alıcıyı kapatmayı unuttu. Makineden tuhaf sesler gelmeye başladı. Belki parazit, belki radyo sinyali, kimbilir. Tesla ertesi gün bu olayı gazetecilere anlatırken, uzayda zekâ düzeyi yüksek canlıların varlığını kanıtladığını, Marslıların kendisiyle konuştuğunu öne sürdü. İster inan ister inanma, ama kimse bu sözlere gülüp geçmedi. Bir ziyafette sarhoş olan Lord Kelvin bile, bunun gelmiş geçmiş en büyük bilimsel atılımlardan biri olduğunu söyledi. Bu olaydan kısa bir süre sonra, Julian Hawthorne, bir dergide

Tesla ile ilgili yazı yazdı. Tesla'nın zekâsı öyle gelişmiş ki, onun insan olması olanaksız, dedi. Tesla bir başka gezegende –galiba Venüs'te– doğmuş ve bizlere doğanın gizlere öğretmek, insanlara Tanrının yolunu göstermek göreviyle dünyaya gönderilmişti. Sanırsın ki, insanlar buna gülüp geçtiler, hayır hiç de öyle olmadı. Çoğu kişi bunu ciddiye aldı, aradan altmış yetmiş yıl geçtikten sonra bugün bile buna inananlar var. California'da, Tesla'ya bir uzay yaratığı olarak tapınan bir mezhep var. Ben söylüyorum diye inanmak zorunda değilsin. Evde bu konuyla ilgili kitaplar var, kendi gözünle görebilirsin. Yağmurlu günlerde Pavel Shum okurdu. Bir alay zırva. Adamı öyle bir güldürür ki, kahkahadan kırılırsın.

"Bütün bunları, benim neler hissettiğimi anlayasın diye anlatıyorum. Tesla sıradan biri değildi ve Shoreham'e kulesini kurmak için geldiğinde başıma konan talih kuşuna inanamadım. O büyük adam, her hafta benim köyüme geliyordu. Trenden inişini seyreder, onu seyretmekle belki birşeyler öğrenebileceğimi, ona yaklaşırsam zekâsının bana da geçeceğini sanırdım – sanki bulaşıcı hastalıkmış gibi. Onunla konuşmaya hiç cesaret edemedim, ama önemi yoktu. Onun orada olduğunu, istediğim zaman görebileceğimi bilmek beni coşturuyordu. Bir seferinde gözgöze geldik, çok iyi hatırlıyorum çünkü bu çok önemliydi. Evet, gözgöze geldik, ben yokmuşum gibi bakışlarının beni delip geçtiğini hissettim. İnanılır gibi değildi. Bakışları gözlerimden giriyor, kafatasımın içindeki beyni tutuşturuyor, küle dönüştürüyor, sonra ensemden çıkıyordu. Ömrümde ilk kez, bir hiç olduğumu farkettim. Buna üzüldüğümü sanabilirsin, ama hiç sarsılmadım. Başlangıçta afalladım, ama ilk şokun etkisi geçmeye başlayınca, ölmüşüm de dirilmişim gibi, canımı kurtarmışım gibi bir canlılık verdi bana. Yok, tam öyle değil. O zaman ancak on sekizindeydim, daha çocuk sayılırdım. Tesla'nm gözleri beni delip geçtiğinde, ölümü ilk kez duydum, ölümle yüzyüze geldim. Bu, ne demek istediğimi daha iyi anlatıyor. Ölümlülüğün tadım ağzımda duydum ve o anda sonsuza kadar yaşamayacağı-

mı kavradım. Bunu öğrenmek çok zaman alır, ama bir kez öğrendin mi, içindeki her şey değişir, bir daha eskisi gibi olamazsın. On yedi yaşındaydım ve en ufak bir kuşkuya düşmeden, yaşamımm bana ait olduğunu, benden başka kimsenin malı olmadığını anlayıverdim.

"Özgürlükten söz ediyorum Fogg. Öyle büyük, öyle ezici, öyle yıkıcı bir umutsuzluk, çaresizlik duygusu ki, ondan sıyrılabilmek için özgürleşmekten başka seçeneğin olmaz. Bu, tek seçenektir, yoksa bir köşeye büzülüp ölürsün. Tesla bana kendi ölümümü verdi ve o anda ressam olacağımı anladım. Hep bunu istiyordum, ama o an'a kadar bunu açığa vurmaya yüreğim yetmiyordu. Babam, hisselerden, senetlerden başka bir şey bilmeyen müthiş bir işadamıydı, benim yaptıklarıma hercailik diye bakıyordu. Oysa ben direndim ve başardım, sanatçı oldum. Birkaç yıl sonra, babam Wall Street'deki bürosunda düşüp ölüverdi. Yirmi iki ya da yirmi üç yaşlarındaydım, bütün parası, son meteliğine kadar hepsi bana kaldı. Hah! Gelmiş geçmiş en zengin ressam bendim. Milyoner bir sanatçı. Bir düşün hele Fogg. Senin şimdiki yaşındaydım ve her şeyim vardı, istediğim her şey.

"Tesla'yı yeniden gördüm, ama sonra, çok daha sonra. Ortadan kayboluşumdan sonra, ölümümden sonra, Amerika'yı bırakıp gittikten ve döndükten sonra. Bin dokuz yüz otuz dokuz, bin dokuz yüz kırk. Almanlar girmeden önce, Pavel Shum ile birlikte Fransa'dan çıktım, bavullarımızı topladık ve gittik. Orası artık bize göre bir yer değildi. Sakat bir ressamla bir Rus şaire göre değildi ve orada kalmanın anlamı yoktu. Önce Arjantin'e gidelim diye düşündük, sonra New York'u yeniden görmek beni sevinçten ağlatabilir diye düşündüm. Ne de olsa yirmi yıl olmuştu. New York'a vardığımızda, Dünya Fuarı yeni açılmıştı. İlerlemenin yeni bir göstergesiydi bu, ama Avrupa'da gördüklerimden sonra beni fazla etkilemedi. Baştan aşağı yutturmacaydı. İlerleme bizi havaya uçuracaktı, her geri zekâlı kavrayabilirdi bunu. Mrs. Hume'un kardeşi Charlie Bacon'la tanışmalısın. Savaşta pi-

lotmuş. Savaşın sonlarına doğru Utah'a göndermişler, Japonya'ya atom bombasını atan ekiple birlikte eğitim görmüş. Neler olduğunu farkedince de aklını oynatmış. Zavallıcık, ama kim suçlayabilir onu? Al sana ilerleme. Her ay daha büyük ve daha iyi bir fare kapanı. Yakmda, bütün fareleri aynı anda öldürebileceğiz.

"Yeniden New York'daydım. Pavel ile şehirde yürüyüşler yapmaya başladık. Tıpkı şimdiki gibi, tekerlekli sandalyeyi iterek, nesnelere bakmak için durarak. Ama çok daha uzun yürüyorduk, bütün bir gün dolaştığımız oluyordu. Pavel, New York'a ilk kez geliyordu, ben de ona şehri gezdiriyor, o mahalle senin bu mahalle benim dolaştırıyordum. Bu arada, ben de şehirle tanışıklığımı tazeliyordum. Dokuz yüz otuz dokuz yazında bir gün Kırk İkinci Sokak ile Beşinci Caddenin kesiştiği yerdeki halk kitaplığına gittik, sonra da biraz soluk almak için Bryant Parka uğradık. İşte Tesla'yı orada gördüm. Pavel yanımda, bankta oturuyordu. Üç dört metre ilerimizde de, güvercinlere yem veren bu ihtiyar duruyordu. Ayaktaydı, kuşlar çevresinde uçuşuyor, başına kollarına konuyordu. Düzinelerle güvercin. Üstüne başına pisliyorlar, elinden yem yiyorlardı. İhtiyar onlarla konuşuyor, onlara şekerim, canım, meleğim, sevgilim diyordu. O sesi duyar duymaz, Tesla olduğunu anladım, sonra yüzünü benden yana çevirdi, ta kendisiydi. Seksen yaşında bir adam. Bembeyaz, çelimsiz, şu anda benim olduğum kadar çirkin. Onu görünce, içimden gülmek geldi. Bir zamanların uzaylı dehası, gençliğimin kahramanı. Artık çökmüş bir ihtiyardan, bir serseriden başka bir şey değildi. Sen Nicola Tesla'sın dedim. Öyle pattadak, resmiyet gözetmeden. Sen Nicola Tesla'sın, seni eskiden tanımıştım dedim. Gülümsedi ve hafifçe selâm verdi. Şimdi işim var, dedi, belki bir başka sefere konuşuruz. Pavel'e döndüm, Mr. Tesla'ya biraz para ver Pavel, belki biraz daha kuş yemi alır, dedim. Pavel kalktı, Tesla'nm yanına gitti, bir on dolarlık uzattı. Yüzlerce yılda bir rastlanacak bir andı o Fogg, eşi menendi bulunmaz bir an. Hah! Herifçioğ-

lunun gözündeki şaşkınlığı hiç unutamam. Bay Gelecek, yeni bir dünyanın peygamberi! Pavel on dolarlığı uzatıyordu. Adamın parayı görmezden gelmeye, gözlerini başka yere çevirmeye çabaladığım görüyordum – ama bunu yapamadı. Orada öylece, çatlak bir dilenci gibi dikildi durdu. Sonra parayı Pavel'in elinden kaptı ve cebine soktu. Çok teşekkür ederim dedi, eksik olmayın. Minik sevgililerime yem gerek. Sonra bize arkasını döndü, kuşlara birşeyler mırıldandı. O sırada Pavel, tekerlekli sandalyeyi iterek beni oradan uzaklaştırdı. O son oldu. Bir daha görmedim onu."

Effing, acımasızlığınm tadını çıkararak bir süre sustu. Sonra daha alçak bir sesle sürdürdü sözünü. "Devam ediyorum oğlum," dedi. "Sen hiç merak etme. Sadece yazmana bak. Her şey yolunda. Sonunda her şey söylenecek, her şey ortaya çıkacak. Long Island'dan söz ediyordum, değil mi? Thomas Moran'dan ve olayın nasıl başladığından. Görüyorsun ya, unutmamışım. Sen ağzımdan çıkanları yaz. Yazmazsan, ortaya ölüm yazısı da çıkmaz.

"Beni yönlendiren Moran oldu. Yetmişlerde Batıya gitmiş, karış karış her yanı gezmişti. Tabii Ralph gibi tek başına gidip yol iz bilmeden yaban ellerine dalmamıştı. O, nasıl derler, aynı arayış içinde değildi. Moran işi raconuna uygun biçimde yaptı. Yetmiş birde Hayden'in keşif gezisinde görevli ressam olarak yer aldı, sonra yetmiş üçde Powell ile birlikte yeniden gitti. Powell'm kitabını birkaç ay önce okuduk, oradaki bütün resimler Moran'ındı. Powell'ın uçurumdan boşluğa sallandığı, can havliyle tek elini uzatıp tutunduğu resmi hatırladın mı? Kabul et ki iyi resimdi, ihtiyar çizmesini iyi bilirdi. Moran orada çizdikleriyle ün saldı, Batmın neye benzediğini Amerikalılara gösterdi. Büyük kanyonun ilk tablosunu da Moran yaptı. Washington'da Kongre binasında asılı şimdi. Yellowstone'un, Büyük Tuz Çölünün, güney Utah'taki kanyonlar bölgesinin ilk resimlerini de Moran yaptı – hepsini. Hedef gösteren resimler. Batının haritasını çıkardılar, resimlerini yaptılar ve onu Amerika'nın devasa para makine-

si içinde erittiler. Oralar, kıtanın son parçaları, o güne kadar kimsenin ayak basmadığı boş alanlardı. Moran resimledikten sonra, tuval üzerinde herkesin gözleri önüne serildi. Ta yüreklerimize çakılan bir altın çivi gibi!

"Ben Moran gibi bir ressam değildim, sakın yanlış anlama. Ben yeni kuşağın bir parçasıydım ve o romantik zırvalarla işim yoktu. Ta dokuz yüz altılarda, dokuz yüz yedilerde Paris'e gitmiştim ve nerelere varıldığını biliyordum. Fauvizmin, Kübizmin havasını gençliğimde kapmıştım. İnsan bir kez geleceğin tadını aldı mı, geri dönüşü yoktur artık. Beşinci Caddedeki Stieglitz galerisine gelip gidenleri tanıyordum, birlikte içer, sanattan söz ederdik. Resimlerimi beğeniyorlar, beni genç yeteneklerden biri olarak kabul ediyorlardı. Marin, Dove, Demuth, Man Ray, hepsini tanıyordum. Şeytan gibiydim o zamanlar, kafam parlak fikirlerle doluydu. Şimdi herkes Armory Sergisini konuşuyor, oysa sergi açıldığında benim için hiçbir yeniliği yoktu. Yine de ötekilerin çoğundan farklıydım. Çizgi beni ilgilendirmiyordu. Mekanik soyutlama, tuvali dünya olarak görmek, entel sanat – bunu çıkmaz sokak gibi görüyordum. Ben renklerden yanaydım, konum ise uzamdı. Yalnızca uzam ve ışık: Işığın göze çarptığı andaki kaynağı. Yine de doğa resimleri yapıyordum. O yüzden de Moran gibi biriyle konuşmaktan tat alıyordum. Eskilerdendi, ama Turner'ın etkisinde kalmıştı, manzara tutkumuz, gerçek dünya tutkumuz yanısıra, bir ortak yanımız da Turner'ın etkisiydi. Moran bana boyuna Batıyı anlatırdı. Oraya gitmezsen, uzamm ne olduğunu hiçbir zaman anlayamazsın, derdi. Oraya gitmezsen resmin gelişmez. O gökyüzünü tanımalı, yaşamalısın, bu senin yaşamını değiştirecek. Aynı şeyi yineleyip dururdu. Ne zaman karşılaşsak bu konuya dönerdi, bir süre sonra kendi kendime, neden olmasm dedim, oraya gidip görmekten ne zarar gelir.

"1916 yılmdaydık. Otuz üç yaşındaydım ve dört yıllık evliydim. Bütün yaptıklarım içinde en büyük yanlışım o evlilikti. Adı Elizabeth Wheeler'dı. Varlıklı bir ailenin kızıydı, yani

benimle param için evlenmedi. Ama ilişkimizi düşünecek olursak, ha param için evlenmiş, ha evlenmemiş farketmiyor. Gerçeğin kafama dank etmesi uzun sürmedi. Zifaf gecemizde okul çağında bir yeni yetme gibi ağladı, sonra da kale kapıları kapandı. Gerçi arada bir kaleye baskınlar yapıyordum, ama daha çok öfkemden yapıyordum bunu. Her zaman benden kaçamayacağını anlasın diye. Şimdi bile, onunla neden evlendiğimi düşünüyorum. Belki yüzü çok güzeldi, belki vücudu düzgün ve dolgundu, bilemiyorum. O zamanki kızlar, evlendiklerinde hep bakire olurlardı, zamanla hoşlanmayı öğrenir sandım. Ama hiçbir gelişme olmadı. Gözyaşları ve boğuşmadan, çığlıklardan, tiksintiden başka bir şey olmadı. Beni hayvan gibi, şeytanın elçisi gibi görüyordu. O frijit kahpenin üstünde bulaşıcı bir leke gibiydim. Onun yeri manastır olmalıydı. Dünyayı sürdüren karanlığı ve pisliği ona gösterdim ve bunu yaptığım için beni hiç bağışlamadı. Homo erektus, onun için yalnızca dehşet ifade ediyordu: Erkek etinin gizemi. Sonunda o gizemin ne olduğunu görünce, benden uzaklaştı. Uzatmayayım, eski hikâye, eminim daha önce de duymuşsundur. Hazzı başka yerlerde tattım. Fırsat çoktu, inan, bizim alet hiç boş kalmadı. Genç, zarif bir beyefendiydim, para diye bir sorunum yoktu, kasıklarım her zaman alev alevdi. Hah! Vaktimiz olsa da, o konuyu biraz konuşsak. Yatıştırdığım zonklama nöbetleri, orta bacağımın serüvenleri. Öteki iki bacağım işlevlerini yitirmiş olabilir, ama küçük kardeşleri kendi yaşamını sürdürdü. İnanmayacaksın ama, hâlâ da sürdürüyor Fogg. Küçük adam işi bırakmadı.

"Neyse, bu kadar yeter. Önemli değil. Gelişmeleri anlayasın diye olayın perde arkasını anlatıyorum. Olanlara bir açıklama ararsan, Elizabeth'le evliliğim işini kolaylaştırır. Tek neden oydu demiyorum, ama etmenlerden biri kuşkusuz oydu. Ortadan kaybolma fırsatı çıkınca, hiç pişmanlık duymadan yaptım bunu. Ölmüş olmak fırsatını yakaladım ve kaçırmadım.

"Aslında öyle planlamamıştım. Üç dört ayı orada geçirir

sonra geri dönerim diye düşünüyordum. New York'takiler bana deli gözüyle bakıyorlar, gitmek isteyişimin nedenini kavrayamıyorlardı. Avrupa'ya git diyorlardı, Amerika'da öğrenilecek bir şey yok. Onlara nedenlerimi açıkladım ve her anlatışımda biraz daha coştum. Hazırlığa koyuldum, bir an önce gitmek için sabırsızlanıyordum. Yanıma birini daha almaya karar verdim. Edward Byrne – ailesinin taktığı adla Teddy diye bir gençti. Babası arkadaşımdı, çocuğu da götürmemi rica etti. Reddetmek için ciddi bir neden yoktu. Bu arkadaşlık benim de hoşuma gider diye düşündüm. Byrne nitelikli bir çocuktu, birkaç kez birlikte tekne gezisi yapmıştık, iyi bir kafası olduğunu biliyordum. On sekiz on dokuz yaşlarmda, çalışkan, çabuk kavrayan, güçlü kuvvetli, atletik bir delikanlıydı. Bütün isteği topograf olmak, Amerikan Jeolojik Araştırmalar ekibine katılmak ve ömrünü kırlarda geçirmekti. Tam o tür şeyleri düşleyecek yaştaydı Fogg. Teddy Roosevelt, pos bıyıklı, erkeksi tavırlara özentili Teddy. Babası ona bir alay araç gereç aldı – sekstant, pusula, yatay ve düşey açıları ölçen teodolit, ne ararsan eksiği yoktu – , ben de kendime birkaç yıl yetecek resim malzemesi aldım. Kalemler, kurşunkalemler, pastel boyalar, fırçalar, rulolarca tuval, kâğıt – bir sürü resim yapacağımı hesaphyordum. Moran'm konuşmaları iyice içime işlemişti, o geziden çok şey bekliyordum. En iyi resimlerimi orada yapacaktım ve malzemesiz kalmak istemiyordum.

"Yatakta taş gibi donuk olmasına karşın, Elizabeth gidişimi kendine dert etmeye başladı. Yola çıkma günü yaklaştıkça, daha da dertlendi: Ağlıyor, gitmeyeyim diye yalvarıyordu. Hâlâ anlamış değilim. Benden kurtulduğuna sevinmesi gerekirdi diye düşünüyorum. Anlaşılmaz, ne yapacağı belli olmayan bir kadındı, beklediğinin tam tersini yapardı. Yola çıkmamdan önceki son gece, en büyük özveriyi göze almaya kadar vardırdı işi. Galiba önce biraz içip kafayı buldu, hani yüreklensin diye – ve sonra ortaya çıkıp kendisini sundu bana. Kollar iki yana açılmış, gözler kapalı, sanki kendini feda edip işkenceye katlanacak bir kahraman. O halini hiç unuta-

mayacağım. Oh Julian deyip duruyordu, oh benim sevgili kocacığım. Delilerin çoğunda görüldüğü gibi, o da neler olacağını önceden sezinlemiş olmalıydı, her şeyin kökten değişeceğini anlamış olmalıydı. O gece beklediğini yaptım –ne de olsa görevimdi– ama bu, ertesi gün beni yolumdan alıkoymadı. Onu son görüşüm de o oldu. İşte bu kadar. Ben sana olayları anlatıyorum, sen onları istediğin gibi biçime sokarsın. O gecenin birtakım sonuçları olmuş, onlardan söz etmezsem eksik kalır, ama o sonuçlarm ne olduğunu ancak çok uzun zaman sonra öğrenebildim. Tam otuz yıl sonra, koca bir ömür. Sonuçlar. Bu iş böyledir oğluın. İstesen de istemesen de, her zaman olayların yol açtığı sorunlar vardır.

"Bryne ve ben, Chicago, Denver üzerinden Salt Lake City'ye kadar trenle gittik. O devirde bitmez tükenmez bir yolculuktu bu, sonunda Salt Lake City'ye vardığımızda, bir yıldır yoldaymışız gibi geldi. 1916 Nisanı'ydı. Salt Lake'de bize rehberlik edecek birini bulduk, inanmayacaksın ama, aynı gün adam demirci atölyesinde bacağını yaktı, başka birini tutmak zorunda kaldık. Bu, kötü bir işaretti, ama insan o anda bunları düşünemiyor, yapmak zorunda olduğu şeyi yapıyor. Tuttuğumuz adamın adı Jack Scoresby'dı. Eskiden süvari eriymiş, kırk sekiz elli yaşlarında, o yöreler için yaşlı sayılabilecek biriydi. Çevreyi iyi tanıdığını söylediler, kimi bulsak ancak onun kadar bilirmiş. Söylenenlere inanmak zorundaydım. Konuştuğum kişiler bana yabancıydı, istediklerini söyleyebilirlerdi, onlar için hiç farketmezdi. Onlarm gözünde, ben Doğudan gelmiş, paralı, toy biriydim, beni ne diye umursayacaklardı? İşte böyle oldu Fogg. Körü körüne dalmak ve sadece sonu iyi çıksın diye dua etmekten başka seçenek yoktu.

"Ta baştan beri Scoresby hakkında kuşkularım vardı, ama bir an önce yola çıkmak için öyle sabırsızlanıyorduk ki, daha fazla zaman kaybetmek istemedim. Pis pis gülen, her yanı kılla ve manda yağıyla kaplı, ufak tefek, hırpani bir adamdı. Ama hakkım vermek gerekirse, iyi çene yapıyordu. Bizi çok az insanın gittiği yerlere götüreceğini, o güne kadar

Tanrıdan ve Kızılderililerden başka kimsenin gözünün değmediği yerlere götüreceğini söyledi. Palavra sıktığı belliydi, yine de heyecanlanmamak elde değildi. Otelde masanın üstüne haritayı yaydık, rotamızı çizdik. Scoresby ne konuştuğunu biliyor gibiydi. Bilgisini göstermek için zaman zaman görüşlerini söylüyor, söze karışıyordu: Kaç tane at ve eşek gerekecekti, Mormonlara nasıl davranmak gerekiyordu, Güneydeki suyun azlığına karşı ne önlem alınmalıydı. Bize deli diye baktığı kesindi. Manzarayı seyretmek için oralara gitmeye anlam veremiyordu. Ona ressam olduğumu söylediğim zaman gülmemek için kendini zor tuttu. Yine de, hakça görünen bir anlaşma yapıp el sıkıştık. Birbirimizi tanıyınca işlerin yoluna gireceğini düşündüm.

"Yola çıkacağımız gece Byrne ile oturup konuştuk. Bana araştırma araç gereçlerini gösterdi. Hani bazan her şey yepyeni bir biçimde yerli yerine oturuyormuş gibi gelir ya insana, işte o gece ben de öyle bir coşkudaydım. Byrne, gökyüzündeki bir nokta ile ilinti kurulmadıkça yeryüzünde bulunduğun yerin kesin olarak saptanamayacağını anlattı. Üçgenleme, ölçüm yöntemleri gibi şeylerden söz etti, şimdi ayrıntılarını hatırlamıyorum. Ama temel görüş beni çok etkilediği için, o zamandan beri hiç aklımdan çıkmadı. İnsan, ay veya bir yıldızla bağlantı kurmadan, dünyanın neresinde durduğunu bilemiyor. Önce astronomi geliyor, yer haritaları ondan sonra ve ona bağlı olarak ortaya çıkıyor. Yani sandığımızın tam tersi. Bu konuya uzun zaman kafa yoracak olursan, adamın beynini altüst eder. "Burası" ancak "orası" ile bağlantılı olarak var, yani "orası" "burası"na göre belirlenmiyor. Ancak "o" olduğu için "bu" var. Yukarıya bakmazsak, aşağıda ne olduğunu hiçbir zaman bilemeyiz. Bir düşün oğlum. Gökyüzüne dokunmadığın sürece, ayağını yere basamıyorsun.

"Başlangıçta iyi çalışıyordum. Şehirden çıktıktan sonra batıya yollandık. Gölün kıyısında bir iki gün kamp kurduk, sonra Büyük Tuz Çölüne daldık. O güne kadar gördüğüm hiçbir şeye benzemiyordu. Yeryüzünün en düz, en ıssız, en

unutulmuş yeriydi. Günlerce gidiyorsun ve hiçbir şey görmüyorsun. Ne bir ağaç, ne bir çalı, ne bir tek çimen yaprağı. Dört yanda göz alabildiğine uzanan beyazlıktan ve çatlak topraktan başka hiçbir şey yok. Toprak tuzlu. Ta ilerde, ufukta çepeçevre dağlar, ışıkta dalgalanarak birbiri üstüne devriliyormuş gibi görünen dağlardan oluşmuş bir halka. Çevrende o ışığı ve parıltıyı görünce, suya yaklaştım sanıyorsun. Oysa bu yalnızca bir yanılsama. Orası cansız bir dünya ve yaklaştığın şey de o hiçliğin bir uzantısı. Batıya ilk gidenlerden kaçının o çölde yıkılıp öldüğünü tanrı bilir. Topraktan sivrilip çıkan beyaz kemiklerini görüyorduk. Donner ekibinin işi böyle bitmişti. Herkes bilir. Tuza saplanıp zaman kaybettiler, California'daki Sierra Dağlarına ulaştıklarında kar yollarını tıkadı ve canlarını kurtarabilmek için birbirlerini yediler. Bunu bilmeyen yoktur, Amerikan folklorunun bir parçasıdır, ama masal değil gerçektir, hem de kimsenin kimseyi suçlayamayacağı bir gerçek. Araba tekerlekleri, kafatası kemikleri, boş mermi kovanları – hepsini gördüm orada, 1916'da bile hâlâ orada duruyorlardı. Devasa bir mezarlıktı orası, ölümün boş bir sayfası.

"İlk birkaç hafta, deliler gibi resim yaptım. Aykırı bir konuydu, o güne kadar hiç öyle bir şey yapmamıştım. Orantının herhangi bir fark yaratacağım, önemli olacağını hiç düşünmemiştim, oysa nesnelerin boyutuyla başa çıkmanın başka yolu yoktu. Sayfanın üzerindeki çizimler küçüldükçe küçülüyor, yok olma noktasına kadar iniyordu. Sanki elim benden bağımsızdı ve kendi aklına eseni yapıyordu. Kendi kendime, sen gördüklerini kâğıda aktarmaya bak, sadece kâğıda geçirmeye bak, gerisini sonra düşünürsün diyordum. Wendover'de kısa bir mola verdik, temizlenip paklandık, sonra Nevada'ya girip Confusion sıradağları boyunca güneye doğru ilerledik. Yine aynı şey oldu, çevremdekiler hazırlıklı olmadığım bir biçimde üstüme üstüme geldi. Dağlar, dağların tepesindeki kar, karın çevresini saran bulutlar. Bir süre sonra hepsi birbiriyle bütünleşmeye başladı ve onları ayırdedemez

oldum. Beyazlık, sonra yine, yine beyazlık. Bir şeyin orada olduğunu bilmiyorsan nasıl çizebilirsin? Ne demek istediğimi anlıyorsun, değil mi? Artık hiçbir şeyi insancıl değildi. Rüzgâr öylesine esiyordu ki, beyninin içindeki düşünceyi bile duyamaz oluyordun, sonra bir anda kesiliyor ve insana acaba sağır mı oldum dedirtecek bir sessizlik çöküyordu. Bu dünyaya ait olmayan bir sessizlik Fogg. Duyduğun tek ses, yüreğinin atışı, bir de beyninde dolaşan kanın zonklayışıydı.

"Scoresby de yaşantımızı kolaylaştırmıyordu doğrusu. Gerçi işini yapıyor, bize yol gösteriyor, ateş yakıyor, yiyecek arıyordu, ama bize duyduğu öfke ve hor görme duygusundan vazgeçmedi, adamın üzerinden kötü niyeti akıyor ve bu da havayı gerginleştiriyordu. Homurdanıyor, yere tükürüyor, kendi kendine söyleniyor, surat asıyordu. Bir süre sonra, Byrne adamdan o kadar usandı ki, Scoresby yakınımızdayken hiç konuşmaz oldu. Biz çalışırken –genç Teddy kayaların arasında dolanıp ölçümler yapıyor, ben de bir kayaya ilişip kurşunkalemle desenler çiziyordum – Scoresby avlanmaya çıkıyordu, ama akşamları ateşin başına geçiyor, üçümüz birlikte yemek hazırlıyorduk. Bir gün, havayı biraz değiştirir umuduyla, Scoresby'ye iskambil oynamayı önerdim. Bu fikir hoşuna gitti, ne var ki, bütün ahmaklar gibi o da kendini müthiş zeki sanıyordu. Beni yenip para kazanmayı kuruyordu. Üstelik sadece iskambil oyununda değil, her alanda beni alttetmeyi, buralarda kimin düdüğünün öteceğini göstermek istiyordu. Yirmi bir oynadık, bana iyi kâğıt geldi, üstüste altı yedi el kaybetti. Kendine güvenini kaybedince kötü oynamaya başladı. Büyük paralar ortaya sürüyor, blöf yapmaya çalışıyor, her şeyi berbat ediyordu. O gece elli altmış dolar kazandım, onun gibi biri için büyük paraydı bu. Adamın nasıl allak bullak olduğunu görünce, bana borçlandığı parayı almayacağımı söyledim. Para umurumda değildi. Canını sıkma, dedim, şans bana güldü, hepsi bu, unutalım gitsin, buna benzer birşeyler söyledim. Ama anlaşılan bundan daha ağır söz edemezmişim, Scoresby onu küçümsediğimi sandı ve onuru

kırıldı. Hem de iki kez, yenildiği ve küçümsendiği için incindi. Ondan sonra aramız hiç düzelmedi, ne yaptıysam boşuna oldu. Ben de inatçı herifin biriydim, sen de anlamışsındır ya. Adamı yumuşatmak için suyuna gitmekten vazgeçtim. İnat ediyorsa, kendi bilirdi. O koskoca çöldeydik. Kilometrelerce uzaklığa kadar çevremizde hiçbir şey yoktu. Ama bütün o büyüklüğe karşın, yine de hapiste gibiydik – gözünü senden ayırmayan ve sırtına bıçağı saplamak için arkanı dönmeni kollayan biriyle aynı hücreyi paylaşmak gibi bir şeydi bu.

"Sorun da buydu zaten. Toprak öylesine göz alabildiğine uzanıyor ki, bu büyüklük bir süre sonra insanı yutmaya başlıyor. Daha fazla dayanamayacağım bir noktaya vardım. O korkunç sessizlik ve boşluk. Orada yaşamın kökenini bulmaya çalışırsın, ama öylesine büyüktür ki, boyutlar öylesine devasadır ki, sonunda orada öyle bir şey yokmuş gibi gelmeye başlar. Dünya yoktur, toprak yoktur, hiçbir şey yoktur. Evet o noktaya gelirsin Fogg, sonunda hepsi bir hayal gibi gelir. Varolduğun tek yer, kendi beynindir.

"Önce eyaletin tam ortasından ilerledik, sonra Dört Köşe denilen kamyonlar bölgesine doğru güneydoğuya inmeye başladık. Orası, Utah, Arizona, Colorado ve New Mexico'nun buluştuğu noktadır. Gördüğümüz yerler içinde en tuhaf, en alışılmamış olanı orasıydı. Bir düşler dünyasıydı. Kıpkırmızı toprak, yerden dikine yükselen birbirine düğüm olmuş kayalar. Devlerin kurduğu yitik bir şehrin kalıntılarına benziyordu. Dikili taşlar, minareler, saraylar: Her şey hem bildik, hem yabancıydı. Tamamen rastlantısal olduğunu bilsen de, çevrene bakarken tanıdık biçimler görmekten, benzetme yapmaktan kendini alamıyordun. Buzulların ve erozyonun, milyonlarca yıl boyu esmiş rüzgârların, yağışların çiğneyip attığı taşlaşmış tükürükler. Başparmaklar, göz çukurları, penisler, mantarlar, insan figürleri, şapkalar. Bulutlardan resim oluşturmak gibi bir şeydi. Oraların şimdi nasıl olduğunu herkes biliyor, sen de yüzlerce kez görmüşsündür. Glen Kanyonu, Anıtlar Vadisi, Tanrılar Vadisi. Bütün o Kızılderili-kovboy

filmlerini orada çekerler, o lânet olası Marlboro kovboyu her akşam televizyonda orada at koşturur. Ama resimler orası hakkında hiç bilgi vermez Fogg. Boyaya ya da çizgiye gelmeyecek kadar masif bir kütledir, fotoğraflar bile o havayı aktaramaz. Her şey öylesine çarpıktır ki, uzaklıkları uzayda yeniden yaratmaya benzer: Ne kadar fazlasını görürsen, kalemin o kadar az yansıtır. Orayı görmek, bir anlamda yok etmek demektir.

"O kanyonlarda birkaç hafta dolaştık. Kimi zaman geceyi Kızılderililerden kalma yıkıntılarda, Anasazi'nin kayalara oyulmuş barınaklarında geçirdik. Bunlar, bin yıl önce yok olmuş aşiretlerdi, başlarına ne geldiğini kimse bilmiyor. Geriye taş şehirlerini, resim yazılarını, çanak çömleklerini bıraktılar, ama insanlar eriyip gitti. O sıralarda temmuz sonu ya da ağustos başlarıydı. Scoresby'nin düşmanlığı giderek artıyordu, birşeyler oldu olacaktı, bunu kokusu havadaki gerilimden seziliyordu. Çevre çorak ve kuraktı. Tek tük çalılıktan başka görünürde tek ağaç bile yoktu. Sıcak iyiden iyiye azmıştı. Suyu idareli kullanmak zorunluluğu herkesin sinirini daha da geriyordu. Bir gün eşeklerden birini öldürmek zorunda kaldık, böylece öteki iki eşeğe fazla yük bindi. Atlar ikide bir tökezlemeye başlamıştı. Bluff kasabasından beş altı günlük yoldaydık. Kendimizi toplamak için bir an önce oraya varmamız gerektiğini düşünüyordum. Scoresby yolu bir iki gün kısaltacak bir kestirmeden söz edince, oraya saptık. Yüzümüz güneşte kavrula kavrula kayalıklarda yürüyorduk. Çok zor ilerliyorduk, yol o an'a kadar aştıklarımızdan çok daha sarptı. Bir süre sonra, Scoresby'nin bizi tuzağa düşürmek istediği kafama dank etti. Byrne ve ben Scoresby kadar iyi binici değildik, araziyi de tanımıyorduk. Scoresby önden gidiyordu, arkasında Byrne, en arkada da ben vardım. Birkaç dik yamaç tırmandık, sonra tepede uçurum boyunca ilerlemeye koyulduk. Patika hem dardı, hem de kayalar ve taşlarla kaplıydı. Işık kayalardan yansıyarak gözlerimizi kamaştırıyordu. Oradan geri dönemezdik, ama bu biçimde nasıl iler-

leyebileceğimizi de aklım almıyordu. Birden Byrne'in atının ayağı kaydı. Üç metre kadar önümdeydi. Taşların yuvarlanışını, ayağını sağlam toprağa basmak kaygısındaki atın kişneyişini duydum. Ama toprak kaymaya devam ediyordu ve ben yetişene kadar Byrne'in çığlık attığını duydum, sonra da atıyla birlikte uçurumdan yuvarlandığını gördüm. Uçurum yüksekti. Tepeden dibe kadar sivri kayalıklarla kaplıydı. Atımdan indim, ilkyardım çantasım kaptım, elimden birşeyler gelir umuduyla uçurumdan aşağı inmeye başladım. Önce Byrne'in öldüğünü sandım, sonra nabzım duydum. Ama cılız nabız sesinin dışında, umutlanacak pek bir şey yoktu. Byrne'in yüzü gözü kan içindeydi, sol bacağı ve sol kolu kırılmıştı. Kırıklar uzaktan bakınca bile belli oluyordu. Sonra Byrne'i sırtüstü çevirdim, kaburgalarmın arasmda kocaman bir yarık gördüm – en az on beş on altı santim eninde, içinden kan fışkıran ürpertici bir yaraydı. Korkunç bir görüntüydü, çocuk paramparça olmuştu. Tam ilaç kutusunu açacağım sırada arkamdan bir kurşun sesi duydum. Arkamı döndüm, Scoresby elinde dumanı tüten tüfeğiyle Byrne'in atınm yanında dikiliyordu. Atın bacağı kırıktı, hiçbir şey yapılamazdı diye kestirip attı. Byrne'in kötü durumda olduğunu, hemen birşeyler yapmamız gerektiğini söyledim. Ama Scoresby gelip yaralıya bakınca sırıttı, bununla zaman kaybetmeyelim dedi. Ona yapılacak tek şey, az önce ata uyguladığım dozda ilaç vermektir, dedi. Sonra tabancasını doğrulttu, Byrne'in kafasına nişan aldı. Koluna vurdum. Tetiği çeker miydi çekmez miydi, o kadarını bilemem, ama o tehlikeyi göze alamazdım. Koluna vurduğum zaman Scoresby bana ters ters bakarak işine karışmamamı söyledi. Ben de, ancak çaresiz insanlara nişan almaktan vazgeçerse işine karışmayacağımı söyledim. Bunım üzerine Scoresby döndü, silâhını bana doğrulttu. Kime istersem ona nişan alırım dedi ve birden sırıtmaya başladı. Benden üstünlüğünün keyfini çıkaran ahmak bir sırıtıştı bu. Çaresiz, dedi. Evet sen çaresizsin Bay Ressam. Bir işe yaramaz kemik çuvalından başka bir şey değilsin. Beni vuracağını san-

dım. Onun tetiği çekmesini beklerken, kurşun kalbime saplandıktan sonra ne kadar sürede öleceğimi merak ediyordum. Bu kafamdan geçen son düşünce diye düşünüyordum. Zaman geçmek bilmiyordu, karşılıklı bakışıyorduk, onun tetiği çekmesini bekliyordum. Sonra Scoresby gülmeye başladı. Büyük bir zafer kazanmışçasına, pek memnundu yaptığından. Tabancayı kılıfına soktu, yere tükürdü. Sanki beni öldürmüş gibiydi, sanki ben çoktan ölmüştüm.

"Atın yanına gitti, eyeri ve heybeyi çözmeye başladı. Az önceki tabanca olayının sarsıntısım henüz atlatamamıştım, yine de Byrne'in yanına çömeldim, elimden geldiğince yarasını temizleyip sarmaya koyuldum. Birkaç dakika sonra Scoresby geldi, yola çıkmaya hazır olduğunu söyledi. Yola çıkmak mı, sen ne diyorsun? dedim. Oğlanı götüremeyiz, hareket edecek durumda değil dedim. Scoresby, öyleyse bırakalım dedi. Nasılsa işi bitik, son soluğunu verene kadar bu allahın belâsı kanyonda oturup bekleyecek değilim dedi. Değmez buna dedi. Sen ne istiyorsan öyle yap, ama sağ olduğu sürece Byrne'i bırakmam dedim. Scoresby homurdanmaya başladı. Kitaplardaki o boktan kahramanlara benziyorsun dedi. Bu cızlamı çekene kadar belki bir hafta burada beklemen gerekir, buna ne gerek var? Ben de, bu çocuk benim sorumluluğum altında dedim. İşte bu kadar. O bana emanet edildi ve onu burada bırakmayacağım.

"Scoresby gitmeden önce, resim defterimden bir sayfa kopardım, karıma bir mektup yazdım. Neler yazdığımı hatırlamıyorum. Ama mutlaka dramatik birşeyler karaladım. Bu benden alacağın son mektuptur gibilerden bir şey yazdım. Scoresby kasabaya varınca mektubu postaya verir diye tasarhyordum. En azından öyle konuşmuştuk, ama onun sözünü tutmayacağını biliyordum. Mektubu postalayacak olursa benim yok olduğum ortaya çıkacaktı, Scoresby ise sorguya çekilmeyi neden göze alacaktı? Atına atlayıp gitmek ve her şeyi unutmak onun için en iyisiydi. Zaten öyle yaptı. Hiç değilse ben öyle sanıyorum. Çok sonra, hakkımda yazılan ölüm

yazılarını okuduğumda, Scoresby'den hiç söz edilmediğini gördüm – oysa mektupta onun arından da söz etmiştim.

"Scoresby, bir hafta içinde kasabaya varmazsam, beni aramak için bir ekip göndereceğini söyledi, ama onu da yapmayacağını biliyordum. Bunu yüzüne karşı da söyledim. Scoresby dediklerime karşı çıkacağına, yine pis pis sırıttı. Son şansın Bay Ressam dedi, benimle geliyor musun gelmiyor musun? Artık konuşamayacak kadar öfkeli olduğum için başımı sallayarak hayır dedim. Scoresby şapkasıyla beni selâmladı, atına binip yola koyulmak üzere uçurumdan yukarı tırmanmaya başladı. Tek söz etmeden. Tepeye varması birkaç dakika sürdü, gözlerimi ondan ayırmıyordum. İşi şansa bırakmak istemiyordum. Gitmeden önce beni öldürmeye kalkışacağını, bunun kaçınılmaz olduğunu düşünüyordum. Issız topraklarda gencecik bir çocuğu ölüme terketmesinin tanığı kalmasın diye beni öldürecekti. Oysa Scoresby hiç arkasına bakmadı. Bunu yufka yürekliliğinden, bizi o halde görmeye dayanamadığından yapmadığına da bahse girerim. Bence, dönüp bakmayı gereksiz bulduğu için öyle davrandı. Beni öldürmesine gerek olmadığını, nasıl olsa yaşamayacağını, oradan kurtulamayacağımı düşünüyordu.

"Scoresby atına bindi, gitti. Bir saat sonra, Scoresby diye birinin varolduğunu unuttum, öyle biri hiç olmamış gibiydi. Bu duygunun ne kadar tuhaf olduğunu anlatamam sana. Onu düşünmemeye karar vermiş değildim, düşünmek istesem de hatırlamıyordum. Suratı nasıldı, sesi nasıldı, hiçbirini hatırlamıyordum. Sessizlik insanı bu hale getiriyor Fogg, her şeyi siler götürür. Scroseby kafamdan silinip gitti. Ondan sonra ne zaman onu hatırlamaya, gözümün önüne getirmeye çalışsam, düşte görülmüş birini, hiçbir zaman orada olmamış birini hatırlamaya çalışmak gibi bir şeydi bu.

"Byrne'in ölüm üç dört gün sürdü. Belki de o kadar uzun sürmesi benim açımdan iyi oldu. Boyuna onunla ilgilendiğim için, korku duymama fırsat kalmadı. Korku ancak daha sonra, onu gömüp tek başıma kaldıktan sonra ortaya çık-

tı. İlk gün, tepeyi belki on kez tırmandım. Eşeğe yüklü yiyecekleri ve malzemeyi aşağı taşıdım. Sehpamı kırdım, parçaları Byrne'in kolunu ve bacağını tutturmak için kullandım. Yüzünü güneşten korumak için sehpanın ayaklarından ve battaniyeden bir güneşlik yaptım. Ata ve eşeğe yem verdim. Yaraların üzerine, çamaşırları yırtarak şerit haline getirdiğim çaputları sardım. Ateş yaktım, yemek pişirdim, yapılması gereken ne varsa yaptım. Bu arada sürekli suçluluk duyuyordum, olanlardan kendimi sorumlu görüyordum. Ama suçluluk duygusu bile huzur veriyordu. Bu, insancıl bir duyguydu ve başkalarının yaşadığı dünyadan henüz kopmadığımın belirtisiydi. Byrne öldükten sonra, düşünecek, yapacak bir şey kalmayacaktı ve ben o boşluktan korkuyordum. Ölesiye korkuyordum.

"Durumun umutsuz olduğunu biliyordum, hem de ilk andan beri biliyordum. Yine de çocuğun toparlanacağını düşünerek kendimi avutuyordum. Hiç kendine gelmedi, arada bir uykuda sayıklar gibi sayıklıyordu. Ne dediği anlaşılmıyordu, daha çok sözcük haline gelmemiş sesler çıkarıyordu, ama her seferinde Byrne kendine gelecek diye umuda kapılıyordum. Benimle onun arasında ince bir tül, onu bu dünyanın öte yanına atan bir zar var gibiydi. Sesimle ona güç vermeye çalışıyor, sürekli konuşuyor, şarkılar söylüyordum. Sesim ona ulaşsm ve onu uyandırsın diye dua ediyordum. Ama ne yapsam boşunaydı. Durumu giderek kötüleşiyordu. Yemek yediremiyordum, tek yapabildiğim suya batırılmış bir bezle dudaklarını ıslatmaktı, ama bu yeterli değildi, onu besleyecek bir şey değildi. Gücünün tükendiğini, canının çekildiğini anbean izleyebiliyordum. Midesindeki yara artık kanamıyordu, ama kapanmıyordu da. Sarımtrak bir yeşile dönmüştü, irin akıyordu ve sargı bezinin üzerinde karıncalar cirit atıyordu. Bu durumda kimse sağ kalamazdı.

"Byrne'i oracığa, dağın eteğine gömdüm. Ayrıntıları anlatmak istemiyorum. Mezarı kazışım, cesedi mezarın kıyısına sürükleyişim, mezara iterken benden kopup uzaklaşması-

nı algılayışım. Galiba aklımı kaçırmaya başlamıştım. Neredeyse mezarın üstünü kapatamayacaktım. Onun cansız yüzüne toprak atmak, kaldıramayacağım kadar ağır bir acıydı. Sonunda gözlerimi kapatarak toprağı örttüm. Hiç bakmadan attım toprağı. Üzerine de ne bir haç diktim, ne de dua okudum. Sikerim allahını diyordum kendi kendime, sikerim allahını, dua edip de onun keyfine hizmet edemem. Toprağa bir sopa diktim, üzerine bir kâğıt iliştirdim. Edward Byrne diye yazdım, 1898 tire 1916. Dostu Julian Barber, onu buraya gömdü. Sonra haykırmaya başladım. İşte böyle Fogg. Bunu anlattığım ilk insan sensin. Haykırmaya başladım ve ondan sonra kendimi deliliğe koyverdim."

5

O gün oraya kadar yazdık. Effing son cümlesini bitirir bitirmez soluk almak için durdu, tam o sırada da Mrs. Hume içeri dalıp yemeğin hazır olduğunu haber verdi. Anlattığı onca korkunç olaydan sonra kendisini toplamasının zor olacağını sanıyordum, oysa hiç de etkilenmiş görünmüyordu. Ellerini ovuşturarak, "Güzel," dedi, "Yemek zamanı gelmiş, açlıktan ölüyorum." Çok farklı bir ruhsal konumdan ötekine nasıl olup da böyle hızla geçebildiğine şaşırdım. Daha birkaç saniye önce, sesi duygusallıkla titriyordu. Neredeyse kendini koyverecek gibi görünüyordu, oysa şimdi keyifle, coşkuyla konuşuyordu. Sandalyesini iterek onu yemek odasına götürürken, "Yol almaya başlıyoruz artık oğlum," dedi. "Az önceki sadece girizgâhtı, hani önsöz dediğiniz türden. Biraz daha havaya gireyim de, sen asıl o zaman gör. Anlattıklarım daha hiç bir şey değil."

Sofraya oturduktan sonra, ölüm yazısından hiç söz edilmedi. Yemek her zamanki şapırtılar, gürültülerle devam etti. Diğer günlerden ne fazla, ne eksik. Effing, son üç saattir bitişik odada bana yüreğini açtığını, amlarını anlattığını çoktan unutmuş gibi görünüyordu. Her zamanki gibi yemekle ilgili konulardan biraz konuştuk, sonra da yürüyüşe hazırlanmak için havanın nasıl olduğuna baktık. Üç dört hafta böyle sürdü gitti. Sabahları ölüm yazısı üzerinde çalışıyor, öğleden sonraları yürüyüşe çıkıyorduk. Günde yirmi otuz sayfadan bir düzineyi aşkın defter doldurdum Effing'in anlattıklarıyla. Onun anlatış hızına ayak uydurabilmek için çok hızlı yazmam gerekiyordu ve kimi zaman kendi yazımı kendim okuyamayacak derecede çiziktirmek zorunda kalıyordum. Bir ara, yazmak yerine teybe kaydetme önerisinde bulundum, ama

Effing reddetti. "Elektrikli makine istemem," dedi. "O cehennem aletlerinin gürültüsünden nefret ediyorum. Tıkırtıları, hırıltıları adamın midesini kaldırıyor. Kaleminin kâğıt üzerindeki sesinden başka gürültü duymak istemiyorum." Profesyonel bir sekreter olmadığımı anlatmaya çalıştım. "Steno bilmiyorum," dedim. "Bazan yazımı okuyamıyorum." "Öyleyse, ben yokken daktiloya çek," dedi. "Sana Pavel'in daktilo makinesini veririm. İyi bir eski makinedir, otuz dokuzda Amerika'ya geldiğimiz zaman almıştım onu Pavel'e. Underwood marka. Artık öylesini yapmıyorlar. Neredeyse üç buçuk ton çeker." O gece, makineyi odamdaki dolaptan çıkartıp ufak masanın üstüne yerleştirdim. Ondan sonra her akşam birkaç saatimi, sabah aldığım notları temize çekmeye ayırdım. Gerçi yorucu bir işti, ama Effing'in anlattıkları kafamda tazeliğini korurken yazarsam, söylediklerinin çoğunu aynen aktarma fırsatını yakalıyordum.

Byrne öldükten sonra kendisinin de umudunu yitirdiğini anlattı. Kanyondan kurtulmak için gönülsüz de olsa bir çaba göstermiş, ama vadilerden, uçurumlardan, tırmanılmaz sarplıklardan oluşan labirentte çok geçmeden yolunu yitirmişti. İkinci gün atı yığılıp kalmış, ama ateş yakacak çalı çırpı bulamadığı için, atı kesmesine rağmen karnını doyuramamıştı. Taşların arasındaki cılız sürgünler tutuşmuyordu. Tütüyor, duman çıkarıyor, ama alevlenmiyordu. Effing açlığını bastırabilmek için, at leşinden ince tabakalar sıyırıp kibrit alevinde tütsülemişti. Böylece bir öğün karnını doyurmuş, kibritleri bitince, çiğ et yemek istemediği için hayvanı orada bırakmıştı. Effing yaşamının sona ermek üzere olduğuna iyice inanmıştı. Elde kalan son eşekle kayalıkların arasından çıkış yolu aramayı sürdürmüş, ama attığı her adımda kurtuluş olasılığından daha da uzaklaştığı duygusuna kapılmıştı. Resim malzemeleri olduğu gibi duruyordu, iki gün daha yetecek kadar suyu ve yiyeceği de vardı. Ama artık onun için hiç önemi kalmamıştı bunların. Canını kurtarsa bile, her şeyin bitmiş olduğunu kavramıştı. Byrne'in ölümü bu sonucu hazırlamıştı ve

artık geri dönemezdi. Bu rezaletin altından kalkamazdı: Soruşturmalar, suçlamalar, kimsenin yüzüne bakamazdı artık. Onun da öldüğünü sanmaları çok daha iyiydi, hiç değilse onuru kurtulur, ne denli zaaf ve sorumsuzluk gösterdiğini kimseler bilmezdi. İşte Julian Barber, o anda ortadan kalktı: kayalıklar ve göz kamaştırıcı ışığın ortasındaki çölde, kendi defterini dürdü, kendini yok etti. Bu, o anda çok ağır bir karar gibi gelmedi. Nasıl olsa öleceği kesindi, ölmese bile zaten ölmüş kadar olacaktı. Hiç değilse, ölmeden önce başına gelenleri kimse öğrenmemiş olacaktı.

Effing, çıldırdığını söyledi bana. Bu sözü gerçek anlamında mı kullandığını anlayamadım. Byrne'in ölümünden sonra tam üç gün uluduğunu, kayalıklarda parçalanmış ellerinden akan kanı yüzüne gözüne sürdüğünü anlattı. Ama o koşullarda böyle davranmış olması, pek aykırı gelmedi bana. Central Park'taki fırtınada ben de öyle haykırmıştım, üstelik benim durumum onunki kadar da umutsuz değildi. İnsan ipin ucuna geldiğini hissettiği zaman, haykırmak istemesi kadar doğal bir şey olmaz. Ciğerlerindeki hava düğümlenir, bu düğümü içinden atmazsa, olanca gücüyle haykırmazsa soluk alamaz. Yoksa kendi soluğuyla boğulur, soluk vermesi gereken hava boğup öldürür onu.

Yiyeceği bittiği ve matarasındaki suyun suyunu çekmek üzere olduğu dördüncü günün sabahında, bir tepenin üstünde mağaraya benzer bir şey çarptı Effing'in gözüne. Ölmek için iyi bir yer diye düşündü. Güneşin ve akbabaların giremeyeceği bu yer öylesine gözlerden uzaktı ki, kimse kendisini bulamazdı. Cesaretini toplayıp tepeye tırmanmaya koyuldu. Oraya varması iki saatini aldı. Tepeye ulaştığında tüm gücü tükenmiş, ayakta duracak hali kalmamıştı. Mağara aşağıdan göründüğünden daha büyüktü. İçeri girmek için emekleyip sürünmek zorunda kalmayışına şaşırdı. Mağaranın ağzını örten çalı çırpıyı kenara çekip içeri girdi. Umduğunun tersine, mağara boş değildi. Tepenin yedi sekiz metre içinde uzanan boşlukta birkaç parça eşya vardı: Bir masa, dört sandalye,

bir dolap, oldukça eski bir ördek soba. Neresinden bakarsanız bakın, bir evdi burası. Eşya bakımlı, odanın düzeni yerindeydi. Her şey az çok ev düzeninde, rahat edilebilecek biçimde serpiştirilmişti. Effing masanın üstündeki mumu yakıp eline alarak, odanın arka tarafına, günışığının ulaşamadığı köşelere gözattı. Sol duvarm dibinde bir yatak gördü. Yatakta bir de adam yatıyordu. Adamın uyuduğunu sandı, kendini belli etmek için öksürmesine karşılık adam kıpırdamayınca, mumu yüzüne yaklaştırdı. O zaman adamın ölmüş olduğunu anladı. Hem eceliyle değil, düpedüz öldürülmüştü. Sağ gözünün olması gereken yerde, koca bir kurşun deliği vardı. Sol gözü boş boş karanlığa dikilmişti ve, yastık kan içindeydi.

Effmg cesetten uzaklaşıp dolaba gitti. Dolap ağzına kadar yiyecek doluydu. Konserveler, et salamuraları, un ve daha bir alay malzeme. Raflar bir yıl yetecek kadar yiyecek doluydu. Hemen kendine yemek hazırladı, yarım ekmekle iki kutu fasulyeyi mideye indirdi. Karnını doyurduktan sonra, cesedi ortadan kaldırmaya girişti. Planını yapmıştı, bütün iş planı uygulamaya kalmıştı. Böyle dağ başında yaşadığına göre, adam bir tarik-i dünya olmalıydı. Eğer öyleyse, burada olduğunu pek bilen olmazdı. Effing'in gördüklerinden çıkardığı kadarıyla (ceset henüz çürümemişti, kokmamıştı, ekmek daha bayatlamamıştı), cinayet daha yeni işlenmişti – belki birkaç saat önce. O zaman, adamın öldüğünü bilen tek insan, onu öldüren kişiydi. Effing, adamın yerine geçmemesi için hiçbir neden olmadığını düşünüyordu. Aşağı yukarı aynı yaşta, aynı yapıdaydılar, ikisinin saçı da açık kestaneydi. Sakal bırakmak ve ölünün giysilerini giyinmek zor değildi. Effmg, ölünün yaşamını devralacak ve adamın ruhu kendisine aktarılmış gibi, onun adına yaşamayı sürdürecekti. Eğer bir ziyaretçi çıkagelirse, kendisi değil de, ölen adammış gibi yapacak, karşısındakini inandırmaya çalışacaktı. İşler ters giderse kendisini korumak için tüfeği vardı, ama insanlardan uzakta yaşamayı seçmiş birinin pek konuğu olamayacağına göre, koşullar kendinden yana gibi görünüyordu.

Effing, adamın üstündekileri çıkardıktan sonra, cesedi sürükleyerek mağaradan çıkardı, tepenin arkasına götürdü. Ve orada en olmayacak şeyi keşfetti: Mağara düzeyinin on on beş metre aşağısında ufak bir vaha vardı. İki kavak ağacı yükseliyor, minik bir dere akıyor ve adını bilmediği bir yığın bitkiden oluşmuş bir yeşillik uzanıyordu. O görkemli çıplaklığın oratsında, bir yaşam minyatürüne benziyordu burası. Effing, cesedi derenin kıyısındaki yumuşak toprağa gömerken, burada bütün olanaklara sahip olacağını farketti. Yiyeceği ve suyu vardı; başını sokacağı bir evi vardı; kendisine yeni bir kimlik bulmuştu. Bu, yepyeni ve hiç beklenmedik bir yaşamdı. İşlerin bu duruma gelmesi, akıl almayacak kadar şaşırtıcıydı. Daha bir saat önce, ölmeye hazırdı. Oysa şimdi mutluluktan ürperiyor, ölünün suratına kürek kürek toprak atarken kahkahalarını tutamıyordu.

Aylar geçti. Başlangıçta, Effing başına konan talih kuşundan ötürü çevresine dikkat edemeyecek kadar şaşkındı. Yiyor, uyuyor, güneşin fazla yakıcı olmadığı zamanlar mağarasının önündeki kayalara oturup, ayağının dibinde cirit atan renk renk kertenkeleleri seyrediyordu. Mağaradan görülen manzara müthişti. Kilometrelerce alan uzanıyordu gözlerinin önünde. Ancak, Effing, uzaklara pek bakmıyor, düşüncelerini yakın çevresinde yoğunlaştırmayı yeğliyordu: Kovayla dereye gidip gelmek, yakacak çalı çırpı toplamak, mağaranın içiyle ilgilenmek. Uzanıp giden manzaralara doymuştu artık ve şimdilik bunları görmezden gelmek hoşuna gidiyordu. Sonra birdenbire bu dinginlik duygusu yok oluverdi ve dayanılmaz bir yalnızlık duymaya başladı. Son ayların dehşeti üzerine çöktü ve bir iki hafta boyunca kendini öldürme noktasına geldi gitti. Kafasmda hayaller ve korkular kol geziyordu. Kaç kez, ölmüş olduğunu, mağaraya ayak basar basmaz öldüğünü ve artık öbür dünyada şeytanın tutsağı olduğunu düşledi. Yine bir çılgınlık nöbeti sırasında, ölünün tüfeğini ahp eşeği öldürdü, çünkü eşeğin, ölünün kendisi olduğuna, aralıksız anırmalarıyla ona eza çektirmek için geri dönmüş gazap

dolu bir hortlak olduğuna inanmıştı. Eşek, onunla ilgili tüm gerçekleri biliyordu ve sahtekârlığının bu tanığını ortadan kaldırmaktan başka çıkar yol yoktu. Ondan sonra, ölünün kimliğini bulmaya aklını taktı, bir ipucu, örneğin bir günlük, bir deste mektup, bir kitap yaprağı, kısacası adamın adını ortaya çıkaracak bir şey bulabilmek umuduyla mağaranın altını üstüne getirdi. Ama hiçbir sonuç alamadı, en ufak bir bilgi kırıntısı edinemedi.

İki hafta sonra yavaş yavaş kendine gelmeye, salim kafayla düşünebilmeye başladı. Bu böyle sürüp gidemez dedi kendi kendine. Bunu söyleyebilmek bile huzur verici bir şey, ona direnme gücü kazandıran bir düşünceydi. Bir noktada yiyecek stoku tükenecek ve başka bir yerlere gitmesi gerekecekti. Elindekilerle bir yıl, eğer çok idareli giderse bir yıldan biraz daha uzun süre geçirebilirdi. O zamana kadar da, insanlar, onun ve Byrne'in dönmesinden umudu kesmiş olurlardı. Scoresby'nin, karısına yazdığı mektubu postaya atacağından kuşkuluydu, hoş, atmış olsa bile sonuç pek farklı olmayacaktı. Olsa olsa, Byrne'in babası ile Elizabeth'in parasal desteğiyle bir arama ekibi yollara düşecek, birkaç hafta boyunca çölde dolanacak –kuşkusuz bir de ödül vaadedilmiş olacaktı–, kaybolanları arayacak, ama hiçbir şey bulamayacaklardı. Bilemediniz, Byrne'in mezarını bulurlardı, ama mezarı bulmaları, onları Effing'in izine ulaştıramazdı. Julian Barber yok olmuştu ve artık kimse bulamazdı. Bütün iş, kendisini aramaktan vazgeçecekleri zamana kadar dayanabilmekti. New York gazetelerinde ölümü üzerine yazılar yazılacak, bir anma toplantısı düzenlenecek ve her şey bitecekti. Ondan sonra nereye isterse gidebilir, kim olmak istiyorsa olabilirdi.

İşleri aceleye getirmenin kendisine yarar sağlamayacağını biliyordu. Ne kadar uzun süre kendini gizlerse, oradan ayrıldığı zaman o ölçüde güvenli olacaktı. Bu yüzden, yaşantısını en kısıtlı biçimde yeniden düzenledi, orada geçireceği süreyi uzatabilmek için elinden geleni yaptı: Günde bir öğün yi-

yor, kış için bol yakacak istifliyor, vücudunu formda tutmaya çalışıyordu. Kendine çizelgeler, programlar yaptı. Her gece yatmadan önce o gün neler kullandığını, kaynaklarından ne kadarını tükettiğini hesaplamaya başladı. Olabildiğince sıkı bir disiplin uyguluyordu. Başlangıçta kendi koyduğu kurallara uymak zor geliyor, şeytana uyup bir dilim ekmek, bir tabak konserve et daha yediği oluyordu. Ama yine de, disiplinli yaşamak için gösterdiği çabaya değerdi, böylelikle hep tetikte oluyor, canlılığını koruyordu. Bir anlamda, kendini kendi zaaflarına karşı sınıyor ve yapmak istedikleriyle yaptıkları birbirine yaklaştığı zaman kişisel bir zafer kazanmış gibi oluyordu. Bunun oyundan öte bir şey olmadığını biliyordu, ama bu oyunu oynayabilmek için fanatik bir inanç gerekiyordu ve aklını buna takmakla, kendini böylesine yoğun bir biçimde, tutkuyla bu disipline adamakla, umutsuzluktan kurtuluyordu.

Bu yeni, disiplinli yaşantının ikinci üçüncü haftasında, yeniden resim yapma isteği duymaya başladı. Bir akşam elinde kalemi, oturmuş gün boyu yaptıklarını yazarken, birden karşı sayfaya dağın resmini çizmeye koyuldu. Ne yaptığını farkedinceye kadar, resim bitmişti bile. Yarım dakikadan fazla sürmemişti, ama o ani, bilinçsiz atağının sonucunda öteki resimlerinin hiçbirinde olmayan bir anlatım gücünü yakalamıştı. Aynı gece, resim malzemelerini ortaya çıkardı ve o andan başlayarak boyaları tükeninceye kadar sürekli resim yaptı. Sabah erkenden mağaradan çıkıyor, bütün günü dışarda geçiriyordu. Bu böyle iki buçuk ay sürdü. O süre içinde yaklaşık kırk tablo bitirdi. Effing, o dönemin yaşamının en mutlu dönemi olduğunu anlattı bana.

Çifte zorlamanın baskısı altında çalışıyor ve bu zorlamalardan her biri ona farklı yönlerden yararlı oluyordu. Birincisi, hiç kimsenin hiçbir zaman bu resimleri görmeyeceği gerçeğiydi. Bu şevk kırıcı bir sonuçtu, ama Effing'e umutsuzluk yerine, özgürlük duygusu veriyordu. Artık kimsenin ne düşüneceğini, ne diyeceğini düşünmeden, yalnızca kendisi için resim yapıyordu ve bu kadarı bile, sanatsal yaklaşımında temel

bir farklılık yaratmaya yetiyordu. Ömründe ilk kez, sonuçları merak etmekten kurtulmuş ve buna bağlı olarak da "başarı" ve "başarısızlık" kavramları bir anda anlamlarım yitirmişlerdi. Sanatın gerçek amacının, güzel nesneler yaratmak olmadığını kavradı. Sanat, dünyayı anlamanın, dünyanın özüne inmenin ve o dünyada kendi yerini bulmanın bir yöntemiydi ve bir tablodaki estetik değerler, nesnelerin özüne inme çabasının neredeyse rastlantısal bir yan ürünüydü. O güne kadar öğrendiği kuralları unutarak çevresindeki görüntünün zorladığı kuralları uygulamaya başladı. Üzerinde kafa yorulmuş tasarıları, niyetleri bir yana iterek çalışmasını o andaki esintiye, rastlantıya, içinden geldiği gibi çizmeye yöneltti. Artık çevresindeki boşluktan ürkmüyordu. Onu tuvale aktarma çabası, o boşluğu bir bakıma içselleştirmişti ve artık kendisinin bir parçası, kendine ait bir şey gibi görüyordu. Tıpkı kendisinin de o devasa boyutlarm dilsiz gücüne ait bir parça olarak görmesi gibi. Yaptığı resimler inceden inceye işlenınemiş, çarpıcı renklerle, beklenmedik enerji patlamalarıyla dolu resimlerdi. Güzel olup olmadıkları konusunda hiçbir fikri yoktu, işin o yanı belki de önemli değildi. Önemli olan, bu resimlerin onun olmasıydı ve o güne kadar gördüğü resimlerin hiçbirine benzemiyordu. Effing, aradan elli yıl geçmesine karşılık, her birini tek tek anımsadığını söyledi.

Baskılardan ikincisi daha az hissedilen, ama daha etkili bir gerçekti: Malzemeleri tükeniyordu. Şu kadar tüp boya, şu kadar tuval kalmıştı ve resim yapmaya devam ettiği sürece nasıl olsa onlar da bitecekti. O yüzden, daha ilk anda işin sonu belliydi. Resimleri yaparken, manzara giderek kayboluyormuş gibi geliyordu. Bu duygu, o aylarda yaptığı bütün resimlere belirli bir acılık katıyordu. Her tuvali tamamlayışında, gelecek biraz daha kısalıyor, onu artık "gelecek" diye bir şeyin kalmayacağı an'a doğru çekiyordu. Bir buçuk aylık arahksız çalışmadan sonra, son tuvale sıra geldi. Ama birkaç düzine boya tüpü vardı hâlâ. Effing çalışma hızını hiç kesmeden, tuvallerin arkasını çevirdi ve yeni bir tablolar dizisine

başladı. Bu olağanüstü bir zaman kazanma, sonu ertelemeydi. Üç hafta boyunca kendini yeniden doğmuş gibi hissetti. İkinci tur manzara resimlerine, ilkinden de yoğun bir çalışmayla kendini verdi ve tuvallerin arkası da dolup bitince, mağaradaki eşyaların üzerine resim yapmaya başladı. Dolaba, masaya, tahta sandalyelere çılgınca fırça sallıyordu. Bu yüzeylerin hepsi de dolunca, boşalmaya yüz tutmuş boya tüplerini iyice sıkarak, mağaranın güney duvarını boyamaya koyuldu ve panoramik bir mağara resminin taslağını çizmeye başladı. Effing, o resmin başyapıtı olacağını, ama daha yarısına gelmeden boyalarının bittiğini anlattı.

Sonra kış geldi. Effing'in elinde birkaç defterle bir kutu kalem kalmıştı, ama boyadan kaleme geçmek yerine, kış ayları boyunca hiçbir şey çizmeyip kendini yazmaya verdi. Defterlerin birine düşüncelerini ve gözlemlerini aktardı. Eskiden görsel olarak yaptığı şeyi, bu kez sözcüklerle aktarmaya çalışıyordu. Bir başka deftere, yine her gün yaptıklarını yazmayı sürdürdü, tüketimini tek tek işledi: Ne kadar yemek yemişti, geride ne kadar yiyeceği kalmıştı, kaç mum yakmıştı, daha kaç mumu vardı. Ocak ayında bir hafta boyunca her gün kar yağdı. Effing, kızıl kayalara düşen ve artık kanıksadığı manzarayı değiştiren beyazlığı seyretmeye doyamadı. Öğleden sonraları güneş açıyor, karı yer yer eritiyor, güzel lekeler bırakıyordu. Rüzgâr esince, beyaz kar tanelerini havalandırıyor, kısa, kıvrak bir dans gibi onları boşlukta döndürüyordu. Effing saatlerce dikilip, hiç usanmadan bunları seyrediyordu. Yaşamı öylesine yavaşlamıştı ki, en ufak değişiklikleri bile görebilir duruma gelmişti. Boyaları bittikten sonra bir süre içine kapanmış, ama sonra yazmanın, resim yapmanın yerini alabileceğini farketmişti. Ancak, şubat ortalarında defterleri de bitti. Artık yazı yazacak tek sayfası yoktu. Bu durum, hiç de beklediği gibi karamsarlığa sürüklemedi onu. O an'a gelinceye kadar, yalnızlığına öylesine gömülmüştü ki, dikkatini herhangi bir şeye vermesi gerekmiyordu artık. Bunu aklı almıyordu, ama giderek çevresindeki dünya ona ye-

ter olmuştu.

Mart sonlarında, ilk ziyaretçisi boy gösterdi. Neyse ki, yabancı tepenin eteğinde göründüğü sırada Effing mağarasının üstünde oturuyordu da, adamın kayalara tırmanışım gördü, bir saate yakın süre kendisine doğru yaklaşmasını izledi. Adam tepeye vardığında, Effing elinde tüfekle bekliyordu onu. Bu sahneyi kendi kendine yüzlerce kez oynamıştı, ama iş ciddiye binince ne denli korktuğunu görerek paniğe kapıldı. Durumun açıklığa kavuşması otuz saniyeden fazla zaman almazdı: Gelen yabancının öleni tanıyıp tanımadığı, eğer tanıyorsa, büründüğü kimlikle Effing'i gerçekten ölen adam sanıp sanmayacağı az sonra belli olacaktı. Bu adam, ölenin katiliyse, zaten Effing'in kılık değiştirmesi işe yaramayacaktı. Eğer onu bulmaya çalışan bir arama ekibindense, ödül peşinde koşan son kişiyse, Effing'in gerçek kimliği yine ortaya çıkacaktı. Evet, her şey birkaç saniye içinde anlaşılacaktı, ama o zamana kadar kendini en kötü olasılığa hazırlamak durumundaydı. Effing o güne kadar işlediği tüm günahların üstüne, bir de katil olma günahını eklemek üzere olduğunu farketti.

Gelen adamın ilk göze çarpan özelliği, iriyarı oluşuydu. İkinci özelliği de tuhaf kılığıydı. Rastgele yamaların birleşmesinden oluşmuş bir şeydi sırtındaki – şurada kare biçiminde parlak kırmızı bir parça, burada mavi beyaz kareli bir dikdörtgen, bir yerde yünlü, bir yerde pamuklu. Bu haliyle gezgin bir sirkten kaçmış palyaçoya benziyordu. Başmda geniş kenarlı Batı şapkası yerine, şeridine tüy sokulmuş bir fötr vardı. Düz siyah saçları omuzlarına kadar iniyordu. Biraz daha yaklaşmca, Effing, yüzünün sol yanında yanağından alt dudağına kadar inen büyük, derin bir yaranın buruşuk izini gördü. Adamın Kızılderili olduğunu tahmin ediyordu, ama o anda bu hiç de önemli değildi. O bir hayalet, kayalıklarm arasından fışkırmış bir karabasan gölgesiydi. Adam tepeye gelip kendini yukarı çekerken soluklanmaya çalışıyordu. Sonra ayağa kalktı, Effing'e gülümsedi. Aralarında yalnızca üç dört metre vardı. Effing tüfeğini doğrultup nişan aldı. Ama ada-

mın yüzünde korkudan çok şaşkınlık okunuyordu.

Adam, geri zekâlılara özgü yavaş ve tekdüze bir konuşmayla, "Hey Tom. Beni tanımadın mı?" dedi. "Ben senin arkadaşın George'um. Bana numara yapma."

Effing bir an duraksadıktan sonra tüfeğini indirdi, ama ne olur ne olmaz diye elini tetikten çekmedi. Sesinin kendini ele vermesi kaygısıyla, neredeye duyulamayacak kadar alçak bir tonda "George," dedi.

İriyarı adam, "Bütün kış kapalı kaldım," diye sözünü sürdürdü. "O yüzden seni görmeye gelemedim." El sıkışabileceği mesafeye gelene kadar yürüdü. Effing tüfeği sol eline geçirdi, sağ elini adama uzattı. Kızılderili bir an araştıran bakışlarla onun gözlerinin içine baktı, ama tehlike hemen geçti. "İyi gördüm seni Tom," dedi. "Gerçekten iyi görünüyorsun."

Effing de, "Sağol, sen de iyi görünüyorsun," diye karşılık verdi.

İriyarı adam çocuksu bir sevinçle gülmeye başladı ve Effing o anda ölen adamın kimliğini sürdürebileceğini kavradı. Sanki dünyanın en gülünç esprisini duymuş gibi gülüyordu adam ve eğer tek söz böylesine bir sonuç sağlamışsa, Effing onu sürgit rahatça kandırabilirdi. Her şeyin bu kadar düzgün gitmesi şaşırtıcıydı. Effing ölen adama ancak kaba çizgilerle benziyordu, ama demek ki kendisini öteki adam diye kabul ettirebilecek bir yakınlık vardı yine de. Kızılderili, mağaraya Tom'u bulmaya gelmişti ve Tom dediği kişinin Tom olamayacağı hiç aklına gelmediği için de, karşısındaki somut gerçekleri kafasındaki görüntüye uyarlamış, iki Tom arasındaki farkları kendi belleğinin yanılmasına yormuştu. Adamın geri zekâlı olması hiç önemli değildi. Belki Effing'in gerçek Tom olmadığını da biliyordu. Ama oraya iki çift lâf edebileceği birini bulabilmek için tırmanmıştı ve aradığını bulduğuna göre de, o kişinin gerçekte kim olduğunu araştırmaya niyetli değildi. Sonuçta o birkaç saati ha gerçek Tom ile geçirmiş, ha başkasıyla, belki de hiç farketmiyordu.

Akşama kadar mağarada oturup sigara içtiler. George,

dostuna her zamanki gibi tütün getirmişti armağan olarak. Effing de büyük bir zevkle birbiri peşi sıra sigara tüttürüyordu. Onca ay tek başına yaşadıktan sonra, biriyle beraber olmak ilk başta tuhaf geldi ve bir saat kadar söyleyecek söz bulamadı. Konuşma alışkanlığını yitirmişti ve dili eskisi gibi dönmüyodu. Ağır, hantal, emirlerine uymayan ağzına, çörekleıımiş bir yılan gibiydi dili. Neyse ki gerçek Tom da pek konuşkan olmadığı için, Kızılderili onun arada bir tek sözcükle kendisine yanıt verip sonra suskunluğu sürdürmesine alışık gibiydi. George çok keyifli görünüyor, birkaç cümle söyledikten sonra başını arkaya atıp kahkahayı koyuveriyordu. Her gülüşünde de, konuşmanın ucunu kaçırıyor ve yeni bir konuya atlıyordu. Bu yüzden Effing onun neden söz ettiğini izlemekte zorluk çekiyordu. Navaho köyü ile ilgili bir öykü, birden bardaki bir sarhoşa dönüşüyor, oradan heyecanlı bir tren soygununa atlıyordu. Effing, bütün bu anlatılanlardan adamın adının George Çirkin Ağız olduğunu çıkarabildi. En azından insanlar onu öyle çağırıyorlardı ve gerçek adının bu olup olmaması da adamın umurunda değil gibiydi. Hatta tam tersine, dünyanın ona bir ad yakıştırmış, kimlik kartı gibi yalnızca ona ait bir ad takmış olmasından çok hoşnut görünüyordu. Effing, geri zekâlılıkla sevimliliği böylesine kaynaştırabilen başka birini görmemişti ve adamı kırmamak için onu dikkatle dinlemeye çalışıyor, gereken yerde başını sallayarak dinlediğini belirtiyordu. Birkaç kez, George'a bir arama ekibi görüp görmediğini sormak geldi içinden, ama her seferinde kendini tuttu.

Akşama doğru, Effing, gerçek Tom'la ilgili bazı bilgileri biraraya getirebildi. George Çirkin Ağız'ın kopuk öyküleri belirli yerlerde birbirine bağlanıyor, daha uzun, daha bir bütünlüğü olan öykü çıkıyordu ortaya. Birtakım olayları yineliyor, birtakım önemli olayları atlıyor, hiçbir şeyi başından sonuna kadar anlatmıyordu, ama yine de ölen adamın Gresham kardeşler diye nam salmış bir çeteden olduğunu, yasadışı işlere karıştığını anlayabildi Effing. Ölen adamın gerçek-

ten mi suç işlediğini, yoksa mağarada kalmalarına izin vererek çeteye yataklık mı yaptığını tam kestiremedi, ama gerçek hangisi olursa olsun, bu durum, adamm öldürülmesini de, ilk geldiği gün bulduğu yiyecek bolluğunu da açıklıyordu. Effing, bilgisizliğini açığa vurmak kaygısıyla, Kızılderiliyi zorlayıp birşeyler daha öğrenmeye çalışmadı, ama adamın anlattıklarından Gresham kardeşlerin yakında, belki bahar sonlarında döneceklerini çıkardı. George, çetenin şimdi nerede olduğunu bilmiyordu. İkide bir sandalyesinden fırlıyor, odada dolanarak hayranlıkla resimlere bakıyordu. Tom'un resim yapabildiğinden hiç haberi olmadığını akşama kadar defalarca yineledi durdu. Bu resimler ömründe gördüğü en güzel şeylerdi, dünyanın en güzel şeyleriydi. Eğer uslu durursa, belki bir gün Tom'un kendisine de resim yapmayı öğreteceğini söyledi. Effing onun gözlerinin içine bakarak, evet dedi, belki bir gün öğretirim. Effing, resimlerinin bir başkası tarafından görülmüş olmasma üzülüyordu, ama bir yandan da böylesine coşkulu bir tepki almaktan hoşnuttu, çünkü bu tabloların belki de başka hiç kimseden övgü almayacağını, onları kimsenin görmeyeceğini biliyordu.

George Çirkin Ağız'm ziyaretinden sonra, Effing'in yaşantısı artık eskisi gibi olamadı. Yedi ay boyunca kendini yalnız yaşamaya alıştırmış, yalnızlığını elle tutulur, yaşamının sınırlarını belirleyen bir dayanak haline getirmeye çalışmıştı, ama mağaraya birisi gelince, konumunun ne denli yapay olduğunu kavradı. İnsanlar onu nerede bulacaklarmı biliyorlardı ve bu, bir kez olduğuna göre pekâlâ başkaları da gelebilirdi. Effing her an tetikte olmak zorundaydı, bu zorunluluğun yıpratıcı etkisi, giderek kendisine kurduğu dünyanm uyumunu altüst etti. Yapabileceği hiçbir şey de yoktu. Günlerini çevreyi kollayıp beklemekle, olabileceklere kendini hazırlamakla geçirmek durumundaydı. İlk zamanlar George'un yeniden gelmesini bekledi, ama haftalar geçip de adam görünmeyince, bu kez Gresham kardeşleri düşünmeye başladı. Yapılacak en mantıklı iş, eşyasını toplayıp mağaradan gitmekti,

oysa içinde birşeyler, tehlikeye böylesine çabuk pes etmemeye yöneltiyordu onu. Gitmemenin çılgınlık olduğunu, ölümüne neden olacak saçma bir davranış olduğunu biliyordu. Ama, korumaya çalışabileceği, uğrunda savaşabileceği tek şey o mağaraydı ve oradan kaçmak gelmiyordu içinden.

Önemli olan gafil avlanmamaktı. Eğer adamlar o uykudayken gelirlerse, hiç şansı yoktu. Daha yataktan çıkmadan öldürürlerdi onu. Aynı işi bir kez yapmışlardı, bir daha yapmamaları için de neden yoktu. Adamların geldiğini haber verecek bir tür alarm uydursa bile, bu ona ancak birkaç dakika kazandırırdı. Belki uyanıp tüfeğini alabilirdi, ama kardeşlerin üçü birlikte gelirse, yine hiç şansı olmazdı. Mağaranın ağzını taşlar ve dallarla kapatarak barikat kurarsa belki biraz daha zaman kazanırdı, ama o zaman da, saldırganlara karşı tek üstünlüğünü, yani adamlarm onun orada olduğunu bilmemelerinden kaynaklanan üstünlüğü yitirmiş olacaktı. Adamlar barikatı görür görmez, mağarada birinin olduğunu anlayacak ve ona göre davranacaklardı. Effmg günlerini bu olasılıkları tartarak geçiriyor, uygulayabileceği çeşitli stratejileri düşünüyor, intiharla eş anlama gelmeyecek bir davranış biçimi arıyordu. Sonunda mağarada yatmaktan vazgeçti; yastığını, yorganını, tepenin arka yamacındaki bir düzlüğe taşıdı. George Çirkin Ağız, Gresham kardeşlerin viskiye düşkünlüğünden söz etmişti. Bu tip insanların mağaraya girer girmez içmeye başlaması doğaldı. Çölde sıkıntıdan patlamış olacaklardı ve eğer iyice sarhoş olacak kadar içerlerse, alkol Effing'in tek müttefiki olurdu. Mağaradan izlerini silmek için elinden geleni yaptı. Resimlerini, defterlerini dipteki kuytuya kaldırdı, sobayı kullanmaz oldu. Eşyanın üstündeki ve duvardaki resimleri yok edemezdi, ama hiç değilse adamlar geldiklerinde soba sıcak olmazsa, bu resimleri yapanın çekip gitmiş olduğunu sanabilirlerdi. Böyle düşünüp düşünmeyecekleri belli değildi, ancak Effing'in de başka çaresi yoktu. Adamlara, oraya birinin gelmiş olduğunu belli etmesi gerekiyordu, mağara geçen yazdan beri boşmuş izlenimini verecek olsa,

cesedin ortadan kayboluşu nasıl açıklanabilirdi. Gresham kardeşler bunu kurcalayabilirlerdi, ama mağarada birinin yaşamış olduğunu sanırlarsa, daha fazlasını merak etmeyebilirlerdi. Hiç değilse Effmg öyle umuyordu. Yine de olabilecekleri kestiremediğinden, kendini fazla umuda kaptırmıyordu.

Effing, bir ay daha cehennem azabı yaşadı, sonra adamlar geldiler. Mayıs ortalarıydı. Effmg'in Byrne ile birlikte New York'dan yola çıkışının üzerinden bir yılı aşkın süre geçmişti. Gresham kardeşler, akşam karanlığı çökerken atlarıyla geldiler. Geldikleri, kayalar arasında yankılanan gürültülerinden belli oldu: Yüksek sesle konuşmalar, kahkahalar, açık saçık şarkılar. Effmg'in hazırlıklı davranacak kadar zamam vardı, ama bu yüreğinin gümbürdemesini önlemedi. Serinkanlılığını korumak için kendi kendini uyarmasına karşılık, bu işi o gece bitirmesi gerektiğini kavrıyordu. Daha fazla direnmesi olanaksızdı.

Mağaranın arkasındaki dar düzlüğe çömeldi, çevresini karanlık kuşatırken, uygun fırsatı kollamaya başladı. Gresham'ların yaklaştığını, ne olduğunu kestiremediği bir konudaki konuşmalarını duydu. Sonra içlerinden biri, "Tom'u attıktan sonra içeriyi havalandırmamız gerekecek," dedi. Öteki ikisi bu söze güldüler, sonra birden sesler kesildi. Mağaraya girmiş olmalıydılar. Yarım saat sonra, mağaranın tepesinden çıkan ince, sac borudan duman yükselmeye başladı ve et kokuları duyuldu. İki saat boyunca hiçbir şey olmadı. Effmg, mağaranm altındaki düzlükte atların kişneyip tepindiklerini duyuyordu. Akşamm laciverdi, giderek siyaha dönüştü. O gece ay yoktu, gökyüzü yıldız doluydu. Effing arada bir kahkaha duyuyordu, ama hepsi o kadar. Sonra Gresham kardeşler, işemek için teker teker mağaradan çıkmaya başladılar. Effing onların içerde iskambil oynayıp içtiklerini ve sarhoş olacaklarını kuruyordu, ama bundan emin olamazdı. Adamların sonuncusu da sidik torbasını boşaltıp gitsin diye beklemeye başladı. Böylece bir, bir buçuk saat daha kazanmış olacaktı. Belki o zamana kadar adamlar uyurlar, mağaraya gir-

diğini duymazlardı. Effing, tüfeği tek elle nasıl kullanacağını hesaplıyordu. Eğer mağaradaki ışıklar söndürülmüşse, hedeflerini görmek için bir eline mum alması gerekecekti. Oysa tek elle hiç atış talimi yapmamıştı. Elindeki tüfek, her atıştan sonra namluya yeniden kurşun sürülmesini gerektiren cinsten bir Winchester'di ve Effing bu işi hep sol eliyle yapmıştı. Gerçi mumu ağzına sıkıştırabilirdi, ama alevi gözlerine bu kadar yakın tutmak tehlikeliydi, hele bir de sakalı tutuşursa o zaman işi işti. Mumu puro gibi tutmaya, sol elinin işaret parmağıyla orta parmağına sıkıştırmaya karar verdi. Geri kalan üç parmağıyla tüfeği idare edebilme i umuyordu. Dipçiği omzuna değil de, göğsüne dayarsa, belki sağ eliyle kurşunu sürebilirdi. Ama yine hiçbir şeyden emin değildi. Bunlar çaresizlik içinde, son dakikada yapılan hesaplardı. Effing karanlıkta oturmuş beklerken, böyle bir olasılığı düşünmemiş olmasına sövüp sayıyor, aptallığına şaşırıyordu.

Neyse ki sonunda, ışık sorun olmadı. Effing saklandığı yerden çıkıp sürüne sürüne mağaranın önüne dolandığında, içerde mum yandığını gördü. Mağaranın girişinde durdu, soluğunu tutarak içeriye kulak verdi. Gresham'lar daha uyumamışlarsa, hemen geri dönecekti. Az sonra horlamaya benzer bir ses duydu, ama bunu masa tarafından gelen başka sesler izledi: Derin bir soluk, sessizlik, sonra masaya bardak konuluyormuş izlenimini veren bir tıkırtı. Effing en azından biri uyanık diye düşündü, ama sadece birinin uyanık olduğundan nasıl emin olabilirdi? Sonra karıştırılan iskambillerin sesini duydu. Masaya yedi kez kısa darbeler indi, sonra kısa bir sessizlik. Sonra altı darbe ve yeniden sessizlik. Sonra beş darbe. Sonra dört, üç, iki ve bir. Effing, iskambil fah diye düşündü. Hiç kuşkusu yoktu. Adamlardan biri oturuyor, ötekiler uyuyordu. Öyle olması gerekiyordu, yoksa fal bakan ötekilerle konuşurdu. Konuşmadığına göre, konuşabileceği kimse yok demekti.

Effing tüfeği doğrulttu, mağaranın ağzına geldi. Mumu sol elinde tutmanın hiç de zor olmadığını anladı. Boşuna pa-

niğe kapılmıştı. Effing görününce masadaki adam birden başını kaldırdı ve dehşet içinde ona baktı. "Aman tanrım," diye korkuyla fısıldadı. "Sen ölmüştün."

Effing, "Yanılıyorsun," dedi. "Ölen ben değilim, sensin."

Tetiği çekti, bir an sonra kurşunu göğsüne yiyen adam haykırarak arkaya devrildi ve sesi kesildi. Effing, namluya kurşun sürdü, yerdeki yataktan fırlamaya çalışan ikinci kardeşe doğrulttu. Onu da tek kurşunla temizledi. Adamın suratında patlayan kurşun ensesini dağıttı, beyin ve kemik parçacıkları odaya saçıldı. Ama sıra üçüncü Gresham'a gelince, işler pek o kadar kolay yürümedi. O, mağaranın dibindeki yatakta yatıyordu ve Effmg ötekilerin işini bitirinceye kadar, üçüncü kardeş silâhına sarılacak zaman buldu. Effing'in başınm yanından bir kurşun geçti, arkadaki sobaya çarptı. Effing namluya kurşun sürerek, solundaki masayı siper almak için fırladı ve bunu yaparken mumların ikisi de sönüverdi. Mağara zifiri karanlığa gömüldü. Arkadaki adam birden hıçkıra hıçkıra ağlamaya, ölen adamla ilgili saçmasapan sözler söylemeye ve Effmg'in bulunduğu yere doğru çılgınca ateş etmeye başladı. Effing mağarayı avucunun içi gibi bildiği için, karanlıkta bile adamın tam nerede durduğunu kestirebiliyordu. Altı kurşun saydı, o karanlıkta adamın tabancasını yeniden dolduramayacağını hesaphyordu. Sonra ayağa kalktı, yatağa doğru yürüdü. Tetiği çekti, kurşun saplanırken adamın çığlık attığını duydu. Namluya yeniden kurşun sürdü, yeniden ateş etti. Mağara sessizliğe gömüldü. Effing havadaki barut kokusunu içine çekti, sonra birden tepeden tırnağa titremeye başladığını farketti. Sendeleyerek kendini dışarı attı, dizlerinin üstüne çöktü ve toprağa kustu.

Hemen oracıkta, mağaranın ağzmda uyudu. Ertesi sabah uyandığında cesetleri ortadan kaldırmaya koyuldu. En ufak pişmanlık duymayışına, öldürdüğü adamlara hiç vicdan azabı duymadan bakabilişine şaşıyordu. Adamları teker teker dışarı sürükledi, tepenin arkasına indirdi ve kavak ağacı-

nın altına, öteki adamın yanına gömdü. Son cesedi de gömdüğünde, öğleyi geçmişti. Onca çabanın yorgunluğuyla, birşeyler yemek için mağaraya döndü. Tam masaya oturup Gresham kardeşlerin viskisinden bir kadeh doldururken, yatağın altındaki heybeleri gördü. Effing'in bana anlattığına göre, o anda her şey yeniden değişti, yaşamı birden yepyeni bir doğrultu kazandı. Altı büyük heybe vardı. Effing birinci heybedekileri masanın üstüne boşaltınca, mağaradaki yaşantısının sona erdiğini kavradı – tıpkı bir kitabın hızla kapatılışı gibi birdenbire ve kesin. Masanın üzeri para doluydu. Öteki heybeleri de boşalttıkça, para yığını daha da büyüyordu. Sonunda parayı saydı, yirmi bin dolardan fazlaydı. Paraların arasında saatler, bilezikler, gerdanlıklar da vardı. Son heybeden, Colorado gümüş madenlerine, Westinghouse şirketine, Ford Motor şirketine ait toplam on bin dolarlık da hisse senedi çıktı. Effing, o devirde bu paranın akıl almaz bir servet olduğunu söylüyordu. Eğer har vurup harman savrulmazsa, ömrünün sonuna kadar yeterdi.

Çalıntı paraları geri vermek, polise gidip olanları anlatmak olanaksızdı. Yalnızca kimliğinin ortaya çıkmasından çekinmiyor, aynı zamanda bu paraya sahip olmak istiyordu. Bu istek öylesine güçlüydü ki, ne yaptığını hiç düşünmedi. Para orada olduğu için, bir anlamda kendinin sayıldığı için aldı. Doğru mu yanlış mı sorusu hiç aklına gelmedi. Kılı kıpırdamadan üç kişiyi öldürmüştü, artık doğru yanlış muhasebesi yapmanın ötesine geçmişti. Üstelik Gresham kardeşlerin ardından da çok kişinin yas tutmayacağını biliyordu. Adamlar ortadan kaybolmuşlardı ve dünya çok geçmeden onların yokluğuna alışacaktı. Dünya, Julian Barber'ın yokluğuna nasıl ahşmışsa, onlarınkine de alışırdı.

Effing ertesi gün akşama kadar yol hazırlığı yaptı. Eşyaları düzeltti, gözüne çarpan kan lekelerini temizledi, defterlerini dolaba kaldırdı. Resimleriyle vedalaşmak içini sızlatıyordu, ama elinden bir şey gelmeyeceği için resimleri yatağın ayak ucuna istifledi, duvara dayadı. Bunları yapması birkaç

saatten uzun sürmedi. Effing sabahın geri kalan saatlerini ve öğleden sonrayı, kızgın güneşin altında taşlar ve dallar toplayıp mağaranın ağzını örtmekle geçirdi. Buraya bir daha geleceğini sanmıyordu, ama yine de mağaranın gizli kalmasını istiyordu. Orası onun özel gömütü, geçmişini gömdüğü mezardı. Gelecekte orayı ne zaman hatırlayacak olsa, el değmeden durduğunu bilmek istiyordu. Böylece, bir daha ayak basmasa bile, mağara onun için hep manevi bir sığınak olarak kalacaktı.

O geceyi açıkta geçirdi, ertesi sabah yola çıkmaya hazırlandı. Heybeleri aldı, yiyecek ve su aldı, hepsini Gresham'ların üç atına yükledi. Ondan sonra neler yapacağını düşünmeye çalışarak yola koyuldu.

Buraya kadar olanları yazmamız iki haftadan uzun sürdü. Noel çoktan gelip geçmiş, ondan bir hafta sonra da 60'lı yıllar sona ermişti. Ne var ki, Effmg böyle dönüm noktalarına aldırış etmiyordu. Onun düşünceleri çok daha eskilere takılmıştı ve hiçbir şeyi eksik bırakmamak için, ufak ayrıntıları yerinde oturtayım diye anlattıklarını yeniden anlatıyor, geçmişini yeniden yakalayabilmek adına en ufak nüans üzerinde duruyor, sonsuz bir özenle öyküsünü işliyordu. Bir süre sonra, anlattıklarının gerçek olup olmadığını merak etmekten vazgeçtim. Artık öyküsü düşsel bir nitelik almıştı ve zaman zaman, yaşamının somut olaylarını anımsamaktan çok, bunların iç anlamını açıklayan bir öykü uyduruyor gibiydi. Ölen adamın mağarası, para dolu heybeler, Vahşi Batı cinayetleri – bütün bunlar aşırıydı, ne var ki, öykünün aykırılığı, belki de en inandırıcı yanıydı. Kolayına uydurulacak bir öykü değildi bu ve Effing öylesine iyi, öylesine içtenlikle anlatıyordu ki, bunlarm gerçekten olup olmadığına kafamı takmadan kendimi kaptırdım. Anlattıklarını dinliyor, yazıyor, sözünü kesmiyordum. Zaman zaman çok sinirime dokunmasına karşın, yine de onun iyi bir insan olduğunu düşünmekten kendimi ala-

mıyordum. Belki de bu duygum, öykünün mağara bölümüne gelince başladı. Benim de kendime göre, mağarada yaşanmış anılarım vardı ve Effing o sırada duyduğu yalnızlığı anlatırken, benimle aynı duyguları yaşamış olduğunu farkettim. Benim öyküm de Effmg'inki kadar aykırıydı, ama bunu ona anlatacak olsam Effing'in her sözüme inanacağını biliyordum.

Günler geçtikçe, evdeki hava boğucu bir hal almaya başladı. Dışarsı felâketti – yağmur, buz tutmuş sokaklar, insanın içine işleyen rüzgâr. Bir süre günlük yürüyüşlerimize ara verdik. Effing, ölüm yazısıyla ilgili çalışmayı yoğunlaştırdı. Öğleden sonra kısa bir süre uyuyor, saat iki buçuk üçte kalkıp, birkaç saat daha konuşmak üzere söze başlıyordu. Bu hızı sürdürebilme enerjisini nereden bulduğunu bilmiyorum, ama cümleler arasında her zamankinden biraz daha uzun durmanın dışında, sesi onu yarı yolda bırakmıyordu. Sanki bir odaymış, her geçen gün biraz daha küçülen penceresiz bir odaymış gibi o sesin içinde yaşamaya başladım. Effing, hemen hemen her zaman gözlerine siyah bantları takıyordu ve aramızda herhangi bir bağ olduğuna kendimi inandıracak hiçbir neden yoktu. O, kafasındaki öykü ile başbaşaydı, ben de onun ağzından dökülen sözcüklerle başbaşaydım. Bu sözcükler çevremdeki havanın her milimini dolduruyor ve sonuçta bana soluk alacak hava kalmıyordu. Kitty de olmasa, boğulurdum. Effing ile işim bittikten sonra, Kitty'yi birkaç saat görebiliyor, gecenin olabildiğince uzun bölümünü onunla geçirmeye çalışıyordum. Birkaç kez de sabaha karşı döndüm. Mrs. Hume nerede olduğumu biliyordu, Effing geliş gidişlerimi biliyorsa da, ağzını açıp bu konuda tek söz etmiyordu. Onun için önemli olan her sabah saat sekizde kahvaltı masasında hazır bulunmamdı, ben de bunu hiç aksatmıyordum.

Effing, mağaradan çıktıktan sonra, Bluff kasabasma gelinceye kadar birkaç gün çölde yol aldığını anlattı. Ondan sonra, işi daha kolaylaştı. Kasabadan kasabaya ağır ağır ilerleyerek kuzeye yöneldi, haziran sonunda Salt Lake City'ye

geldi ve San Francisco trenine biletini aldı. Yeni adını California'dayken icat etti. İlk gece otelde kaydını yaptırırken, kendini Thomas Effing'e dönüştürdü. Thomas adını Moran'ın anısma seçmişti, ama otel defterini imzalayıp kalemi bıraktığı anda bunun aynı zamanda mağaradaki adamın da adı olduğunu, bu adı gizliden gizliye bir yıldan beri zaten taşıdığını farketti. Bu rastlantıyı hayra yordu, seçiminin kaçınılmaz olduğunu pekiştirdi sanki. Soyadına gelince, bu konuda bana bir açıklama yapması gerekmediğini söyledi. Effing'in bir sözcük oyunu olduğunu zaten daha önce söylemişti, eğer çok yanılmıyorsam bu adın kökenini kestirebiliyordum. Thomas adını yazarken "kuşkucu Thomas" sözleri aklına gelmiş olabilirdi. Oradan "kuytuda Thomas", "kaybolan Thomas" ve sonunda kendi kendini yok eden Thomaş anlamına Effmg sözüne varmış olmalıydı. Acımasız esprilere merakını bildiğim için, bu adı bulunca nasıl keyiflenmiş olduğunu tahmin edebiliyorum.

Hemen hemen ilk günlerden başlayarak, hep bacaklarının nasıl sakatlandığını anlatmasını bekledim. Utah kayalıkları, böyle bir sakatlığa neden olabilecek kazalar için uygun bir yerdi, ama öykü ilerledikçe ilerliyor, Effing yine de nasıl sakat kaldığından söz etmiyordu. Scoresby ve Byrne ile yaptığı yolculuk, George Çirkin Ağız'la karşılaşması, Gresham'leri öldürmesi: Bu olayların hepsinden kılına zarar gelmeden kurtulmuştu. Sonra San Francisco'ya geçti ve sakatlık olayına sıra geleceğinden kuşkuya düştüm. Bir haftadan uzun bir süre, parayı ne yaptığını anlattı, yaptığı yatırımları tek tek saydı, borsada atıldığı riskleri söyledi. Dokuz ayda yeniden zengin olmuştu, neredeyse eskisi kadar zengindi artık: Rus Tepesinde, hizmetçiler uşaklarla dolu bir evi vardı, istediği kadınla birlikte oluyor, sosyetenin en seçkin çevrelerinde dolaşıyordu (zaten çocukluğundan beri de öyle yaşamaya alışıktı). San Francisco'ya gelişinden bir yıl kadar sonraki rastlantı olmasaydı, yaşantısı öyle sürüp gidecekti. Bir gece yirmi kadar konuğun çağrılı olduğu bir ziyafette, geçmişten biriyle

karşılaştı. Bu adam, New York'da on yıldan uzun süre babasıyla birlikte çalışmıştı. Alonzo Riddle artık yaşlanmıştı, ama Effing'le tanıştırılıp el sıkıştığında, onu tanımış olduğu kesindi. Riddle o şaşkınlık içinde, Effing'in eskiden tanıdığı birine tıpatıp benzediğini de söyleyiverdi. Effing işi şakaya vurdu, dünyada herkesin bir benzeri olduğunu söyleyerek durumu geçiştirmeye çalıştı. Ne var ki, Riddle bu benzerlikten öylesine etkilenmişti ki, Effing'e ve öteki konuklara Julian Barber'ın nasıl ortadan kaybolduğunu anlatmaya başladı. Effing için dayanılmaz bir andı ve o gecenin geri kalan bölümünü, Riddle'm meraklı ve kuşkucu bakışları karşısında panik içinde geçirdi.

O olaydan sonra, Effing durumunun ne kadar tehlikeli olduğunu anladı. Ergeç geçmişinden birine daha rastlayacaktı ve o sefer Riddle olayındaki kadar şanslı olup olmayacağını kimse temin edemezdi. O kişi belleğine güvenebilir, suçlamalarında daha kesin tavırlı olabilir ve göz açıp kapayıncaya kadar Effing'in başı derde girerdi. Effing önlem olarak, parti vermeyi, davetlere gitmeyi bıraktı, ama bunun uzun vadede işe yaramayacağım biliyordu. Çevresindekiler, onun kendilerinden uzaklaştığını farkedecekler, bu durum meraklarını uyandıracak, merak zamanla dedikoduya dönüşecek, onun sonu da belâya varacaktı. 1918 Kasımı'ydı. Silâh bırakışması yeni imzalanmıştı ve Effing, Amerika'daki günlerinin sayılı olduğunu biliyordu. Bu kesin olduğu halde, yine de hiçbir girişimde bulunmuyordu. Müthiş bir durağanlığa saplandı, ne plan yapabiliyor, ne önündeki olanakları hesaplayabiliyordu. Suçluluk duygusunun, yaşamını soktuğu korkunç durumun ağırlığı altmda ezilen Effing, Long Island'a dönüp, olanları bir koca yalana sarmalayarak temize çıkmayı bile düşünüyordu. Böyle bir şey söz konusu bile olamazdı kuşkusuz, ama Effing bir ödeşme gibi gördüğü bu düşe dört elle sarılıyor, bir dizi yanlış çıkış tasarlıyor, bir türlü de harekete geçemiyordu. Birkaç ay kendini dünyadan kopardı. Gündüzleri, perdeleri çekilmiş odasından çıkmıyor, geceleri de Chi-

natown'a gidiyordu. Hep Chinatown'a. Oraya gitmeyi hiç istemiyor, fakat gitmeden de edemiyordu. İstem gücünü çiğneyerek, Chinatown'un dar sokaklardan oluşmuş labirentinde genelevlere, esrar tekkelerine, kumarhanelere dadandı. Bana anlattığına göre, unutmanın ve unutulmanın peşindeydi. Kendisi için duyduğu tiksintiye eşit değerde bir pislikte boğulmak istiyordu. Geceleri, şakırdayan rulet tekerlekleri ve dumanla, çiçekbozuğu surath, dökük dişli Çinli kadınlarla, havasız odalar ve mide bulantılarıyla dolu mikrop saçan bir hava niteliğine büründü. Kumarda öylesine kaybetti ki, ağustos geldiğinde servetinin neredeyse üçte biri erimişti. Kaderin sillesiyle iki parçaya bölünmemiş olsam, kendimi öldürünceye ya da meteliksiz kalıncaya kadar bu böyle sürüp giderdi diye anlattı. Başına gelen, en beklenmedik ve en korkunç kazaydı. Ne var ki, bu olayın yol açtığı onca acıya karşın, Effing'i sürmekte olduğu yaşamdan ancak böyle bir felâketin kurtarabileceği de bir gerçekti.

Effing, o gece yağmur yağıyordu diye girdi konuya. Chinatown'da birkaç saat geçirmiş, damarlarındaki uyuşturucunun sersemliği içinde eve doğru yürüyordu. Saat sabahın üçü dördüydü. Effing, her lamba direğinde duraklayıp biraz soluklanarak, evine giden yokuşu tırmanıyordu. Yolun başlarında bir yerde nasıl olduysa şemsiyesini kaybetmiş ve eve yaklaştığında sırılsıklam olmuştu. Bir yandan yağmurun kaldırımda seken gürültüsü, öte yandan esrardan dönen başının ağırlığı yüzünden, arkasından geleni adamı farkedemedi. Bir an önce sokakta yürürken, bir an sonra üzerine koca bir yapı çökmüş gibi oldu. Bunun ne olduğunu hiç bilmiyordu – sopa, tuğla, silâh kabzası, her şey olabilirdi. Hissettiği tek şey, darbenin gücü, kafatasının kökünde korkunç bir gümbürtüydü. Sonra yere yıkıldı ve bayıhp kaldırıma serildi. Sadece birkaç saniye baygın kalmış olmalıydı. Yüzüne çarpan suyla kendine gelip gözlerini açtı. Yokuş aşağı kayıyor, denetleyemediği bir hızla kaygan sokaktan aşağı uçuyordu. Başaşağı, yüzüstü, bu çılgın inişi durdurabilecek bir şeye tutunma çabasıyla

kolları bacakları yana uzanarak gidiyordu. Ne yaparsa yapsın duramıyor, ayağa kalkamıyor, yaralı bir böcek gibi yuvarlanmanm ötesinde bir şey gelmiyordu elinden. Bir ara gövdesini biraz bükmüş olmalı ki, hafifçe açı değiştirerek kaymaya devam etti ve birden kaldırımdan sokağa düşmek üzere olduğunu farketti. Kaldırımın kenarına gelince düşmemek için gövdesini seksen doksan derecelik bir açıyla bükünce dosdoğru lamba direğine tosladı ve belkemiği demire vargücüyle çarptı. Aynı anda bir şeyin koptuğunu duydu ve hiç tatmadığı bir acı hissetti. Bu öylesine güçlü ve çarpıcı bir sızıydı ki, gövdesinin gerçekten patladığını sandı.

Effing, sakatlığımn tıbbi ayrıntılarını hiç anlatmadı. Önemli olan olayın nedeni ve nasılı değil, sonucuydu. Çok geçmeden, doktorlar görüş birliğiyle karara vardılar. Bacakları ölmüştü. Ne kadar tedavi uygulanırsa uygulansın, bir daha hiç yürüyemeyecekti. Effing, işin tuhafı, bu haber beni rahatlattı, dedi. Cezalandırılmıştı ve ceza gerçekten müthiş olduğu için de, artık kendi kendini cezalandırmasına gerek kalmamıştı. Suçunun ceremesini ödemişti ve artık aklanmıştı. Bundan böyle suçluluk duymayacak, yakalanmaktan ürkmeyecek, korku içinde yaşamayacaktı. Kaza bir başka biçimde olmuş olsaydı, belki bunları düşünmeyecekti. Oysa kendine saldıran adamı görmediği, neden saldırıya uğradığını hiç kavrayamadığı için, bunu bir çeşit ilahi adaletin tecellisi, gökten inme bir ödeşme olarak görüyordu. Hak yerini bulmuştu; gökten sert ve belirsiz bir şamar inmiş, Effing de bu belirsiz ve acımasız darbenin altında ezilmişti. Ne kendini savunmaya, ne merhamet dilenmeye fırsat bulabilmişti. Effing, yargılanmaya başladığını bile kavrayamadan, duruşma bitmiş, hüküm verilmiş ve yargıç mahkeme salonundan uzaklaşmıştı.

İyileşmesi (iyileşebileceği ölçüde iyileşmesi) dokuz ay sürdü, sonra Effing ülkeden gitmek üzere hazırlığa başladı. Evini sattı, parasını pulunu İsviçre'deki bir banka hesabına aktardı, anarşist sendikacılık işlerine bulaşmış birinden Thomas Effing adına sahte bir pasaport edindi. O sıralarda fabri-

ka baskınları, soygunlar linç olayları gemi azıya alınış, Sacco ile Vanzetti tutuklanmış, radikal grupların çoğu üyesi gizlenmeye başlamıştı. Sahte pasaportçu, Elçilik binasının bodrumundan içeri girip çıkarak işini gören bir Macar mültecisiydi. Effing, pasaporta çok para verdi. Adamın sinirleri laçka olmuştu ve Effing'in, işi biter bitmez kendisini suçüstü tutuklayacak bir gizli ajan olduğundan kuşkulandığı için, işi boyuna uzatıyor, saçmasapan bahaneler uyduruyordu. Tabii bu arada fiyat da sürekli yükseliyordu. Ancak, para Effing için önemli olmadığından, en sonunda pasaportu ertesi sabah dokuzda hazır etmesi koşuluyla, adama istediği en yüksek fiyatın iki katını ödeyeceğini söyleyerek işi olura bağladı. Bu teklif, Macar için her türlü tehlikeyi göze aldıracak kadar çekiciydi –verilecek para sekiz yüz doların üstündeydi– ve ertesi sabah Effing parayı avucuna sayıp, sonra da onu tutuklamaya kalkmayınca, adam hüngür hüngür ağlayarak Effing'in elini öpmeye başladı. Effing'in Amerika'da son gördüğü kişi o oldu ve sonraki yirmi yıl boyunca da bir daha hiçbir Amerikalıyı görmedi, o yıkılmış, tükenmiş adamı da hiç unutamadı. Bu ülkenin hayatı kaymış diye düşündü ve Amerika'yı terkettiğine hiç pişmanlık duymadı.

1920 Eylül'ünde S.S. Descartes gemisine bindi, Panama Kanalı yoluyla Fransa'ya hareket etti. Fransa'ya gitmesi için özel bir neden yoktu, ama gitmemesi için de bir neden yoktu. Bir ara, kıyı bucaktaki eski sömürge ülkelerinden birine gitmeyi kurdu –belki Güney Amerika'ya, belki Pasifik'teki bir adaya–, ama ömrünün geri kalan bölümünü, saf ve sevecen yerlilerin ortasında bir kral gibi de olsa, vahşi ormanlarda geçirmek fikri pek çekici gelmedi. Effmg, bir cennet bulmanın peşinde değildi, bütün isteği canının sıkılmayacağı bir ülkeydi. İngiltere söz konusu olamazdı (İngilizlerden nefret ederdi), Fransızlar da pek matah sayılmazdı, ama gençliğinde Paris'te geçirdiği yılın hoş anıları vardı. İtalya da fena fikir değildi, ancak iyi konuşabildiği tek yabancı dilin Fransızca olması, kefeyi Fransa'dan yana ağırlaştırdı. Hiç değilse

orada doğru dürüst yemek yer, şarabın iyisini içerdi. Gerçi Paris'te New York'dan gelme eski sanatçı arkadaşlarına rastlama olasılığı çok büyüktü, ama artık bu tür rastlantılardan ürkmüyordu. Kaza, her şeyi değiştirmişti. Julian Barber ölmüştü. Kendisi ise artık ressam değildi, hiç kimse değildi. Tekerlekli sandalyeye mahkûm, ülkesini terketmiş Thomas Effing'di ve biri çıkıp da kim olduğunu kurcalamaya kalkışırsa, rahatça canın cehenneme diyebilirdi ona. İşte bu kadar basitti. Artık kimsenin ne düşündüğünü umursamıyordu ve zaman zaman kendisiyle ilgili konularda yalan söylemesi de gerekse, pekâlâ söyleyecekti. Olay baştan aşağı düzmece olduğuna göre, ha bir eksik ha bir fazla yalan söylemiş, hiç farketmezdi.

Effing, öyküsünü bu minval üzere iki üç hafta daha sürdürdü, ama artık eskisi kadar ilgimi çekmiyordu. Temel olaylar belirlenmiş, anlatacak başka sır kalmamış, Effing'in ağzından sökülüp alınacak karanlık gerçeklerin hepsi bitmişti. Effing'in yaşamındaki önemli dönüm noktalarının tümü Amerika'da, Utah yolculuğuna çıkışıyla San Francisco'daki kaza arasında geçen dönemde yer almıştı. Avrupa'ya gittikten sonraki yaşamı, olaylar kronolojisinden, sıradan olaylardan oluşmuş sıradan bir öyküydü. Effing de bunun farkındaydı sanıyorum, çünkü bunu açıkça söylemese bile, anlatış biçimi değişti, daha önceki bölümlerin ayrmtılı ve içten anlatımı kayboldu. Şimdi daha rastgele konuşuyor, sık sık öykünün ucunu kaçırıyor, hatta kimi zaman çelişkiye düşüyordu. Örneğin, bir gün, o yılları kitap okuyarak, satranç oynayarak, bistrolarda oturarak avarelikle geçirdiğini anlatıyor, ertesi gün ise karmaşık ticari girişimlerden, yapıp sonra da yok ettiği tablolardan, bir kitabevi açtığından, casusluk yaptığından, İspanya'daki Cumhuriyetçi orduya para topladığından söz etmeye koyuluyordu. Yalan söylediği kesindi, ama bunu beni kandırmak için değil, alışkanlıktan yapıyordu. Öykünün sonlarına doğru, duyarh bir tavırla Pavel Shum ile dostluğunu, sakatlığına karşı cinsel etkinliğini nasıl sürdürdüğünü anlattı;

geliştirdiği evren kuramlarıyla ilgili uzun söylevler çekti: düşüncelerin elektriği, maddenin birbirine bağlı oluşu, ruhların birinden ötekine aktarılışı. Son gün de, Pavel ile birlikte, Almanların şehre girmesinden bir gün önce Paris'ten nasıl kaçtıklarını anlattı, Bryant Parkında Tesla ila karşılaşma öyküsünü yineledi, sonra bir anda anlatmayı kesiverdi.

"Bu kadar yeter," dedi. "Burada kesiyoruz."

Şöminenin üzerindeki saate bakarak, "Ama yemeğe daha bir saat var," dedim. "Bir sonraki bölüme başlayacak kadar zamanımız var."

"Bana karşı çıkma oğlum. Bitti dediysem, bitti demektir."

"Ama daha ancak 1939'a geldik. Daha otuz yılın öyküsünü yazmamız gerek."

"Onlar önemli değil. Bir iki cümleyle geçiştirirsin. 'Mr. Effing, II. Dünya Savaşının başlangıcında Avrupa'dan ayrıldıktan sonra New York'a döndü ve ömrünün son otuz yılım orada geçirdi,' gibi birşeyler yazarsın. Pek zorluk çekeceğini sanmam."

"Yani yalnızca bugün daha fazla yazmayacağız demiyorsunuz. Öykü kesin olarak bitti diyorsunuz. Öykünün sonuna geldik diyorsunuz, öyle mi?"

"Bunu açık seçik söylediğimi sanıyordum."

"Şimdi anladım. Bana pek akla yakın görünmüyor, ama yine de anladım."

"Zamanımız azalıyor sersem. O lânet olası yazıyı şimdi temize çekmeye başlamazsak, hiçbir zaman bitiremeyiz."

Yirmi gün boyunca, sabahları odamdan çıkmadan, eski Underwood makineyle Effing'in yaşamının değişik anlatımlarını temize çektim. Bunlardan biri, gazetelere gönderilecek olan ve ancak çok yüzeysel olaylara değinen beş yüz sözcükten oluşmuş kısa bir metindi. İkincisi, Effing'in ölümünden sonra bir sanat dergisine vermemi istediği, yaklaşık üç

bin sözcükte aktarılan ve oldukça çarpıcı nitelik taşıyan "Julian Barber'ın Gizemli Yaşamı" başlıklı yazıydı. Üçüncüsü ise, Effing'in ağzından yaşamöyküsünü aktaran anıların tümünü kapsayan yazıydı. Bu yazı yüz sayfayı geçti ve en çok bunun üzerinde titizlendim, yinelemeler, cümle düşüklükleri olmasın diye uğraştım, kimi cümleleri sivrilttim, sözlerin gücünü yok etmeden yazıya dökmeye çalıştım. Bu, çetin ve karmaşık bir işti. Çoğu yerde, anlamlarını koruyabilmek için bazı bölümleri neredeyse yeni baştan kurgulamak zorunda kaldım. Effing'in bu otobiyografiden ne beklediğini bilmiyorum (çünkü artık, bu bir ölüm yazısı olmaktan çıkmıştı), ama kusursuz olmasını istiyor, orasını burasını düzelttiriyor, beğenmediği bir cümle okursam bana bağırıp çağırıyordu. Her öğleden sonra, yazıları okuyor, en ufak anlatım biçemi konusunda bile birbirimize giriyorduk. Bu, ikimiz için de yıpratıcıydı (ölümcül bir çarpışmaya girmiş iki inatçıydık çünkü), yine de bölümler üzerinde zamanla anlaşmaya vardık. Mart başında işimiz bitti.

Ertesi gün, yatağımın üzerinde üç kitap buldum. Hepsi de Solomon Barber diye biri tarafmdan yazılmıştı. Effing kahvaltıda kitaplardan söz etmemiş olduğu halde, bunları odama onun koyduğunu tahmin ettim. Tam Effing'e göre bir davranış biçimiydi –gizli kapaklı, görünürde belirli bir nedeni olmayan, dolambaçh–, ama artık onu yeterince tanıyordum ve bu davranışının kitapları okumamı istediği anlamına geldiğini kestirebiliyordum. Yazarın adma bakılırsa, bu öyle sıradan bir istek de değildi. Effing, birkaç ay önce "olayların sonuçları"ndan söz etmişti. Acaba onları anlatmaya mı hazırlanıyor diye düşündüm.

Kitaplar Amerika tarihi üzerineydi ve her biri değişik bir üniversite yayınları arasında çıkmıştı: *Piskopos Berkeley ve Kızılderililer* (1947), *Yitik Roanoke Kolonisi* (1955) ve *Amerika'nın Çölleri* (1963). Kitapların kabındaki biyografiler kısaydı. Onlardan çıkardığım kadarıyla, Solomon Barber 1944'de tarih doktorası yapmış, bilimsel dergilere çeşitli yazı-

lar yazmış, Orta Batıdaki birkaç üniversitede ders vermişti. Bu bilgiler içinde en önemlisi 1944 yılı idi. Effing, 1916'da yola çıkmadan önce karısını gebe bıraktıysa, oğlu ertesi yıl doğmuş demekti, yani 1944'de yirmi yedi yaşında olmalıydı, bu da doktora vermek için uygun bir yaştı. Her şey yerli yerine oturuyor gibiydi, ama hemen bir sonuç çıkarmamak gerektiğini biliyordum artık. Effing'in konuyu açması için üç gün daha sabretmek zorunda kaldım ve o zaman tahminimin doğru olduğunu anladım.

Effing, çayına biraz daha şeker isteyen birinin serinkanlılığı içinde "Salı günü odana bıraktığım kitaplara göz atmadın herhalde," dedi.

"Göz attım," dedim. "Hatta okudum bile."

"Beni şaşırtıyorsun oğlum. Yaşmı düşünecek olursak, sende umut var gibi geliyor bana."

"Herkes için umut vardır efendim. Dünyayı döndüren de bu umuttur."

"Özdeyiş yumurtlamaya kalkma Fogg. Kitapları nasıl buldun?"

"Çok beğendim. İyi yazılmış, inandırıcı tartışmalar getirilmiş ve hiç bilmediğim bilgilerle dolu kitaplar."

"Örneğin?"

"Örneğin, Berkeley'in Bermuda yerlilerini eğitme planım hiç bilmiyordum, Rhode Island'da geçirdiği yıllar hakkında da bilgim yoktu. Bunlar beni şaşırttı, ama kitabın en iyi yanı, Barber'ın, Berkeley'in deneyimleri ile algılama konusundaki felsefi çalışmaları arasında bağlantı kurmuş olması. Bu yaklaşımı çok özgün ve ustaca buldum."

"Peki öteki kitaplar hakkında ne düşünüyorsun?"

"Aynı şeyi. Roanoke konusunda da fazla bilgim yoktu. Barber olayın sırrını çözebilecek bir sav getiriyor, kaybolan topluluğun Croatan yerlilerine katılarak yaşadıkları görüşü bana da uygun geldi. Raleigh ve Thomas Harriot ile ilgili bilgiler de hoşuma gitti. Harriot'un teleskopla ay'ı gözleyen ilk kişi olduğunu biliyor muydunuz? Ben hep Galileo sanırdım,

meğer Harriot birkaç ay farkla ondan önce davranmış."

"Evet biliyorum oğlum. Bana nutuk çekmene gerek yok."

"Sadece sorunuza yanıt verdim. Ne öğrendiğimi sordunuz, ben de söyledim."

"Bana karşılık verme. Burada soruları ben sorarım. Anlaşıldı mı?"

"Anlaşıldı. İstediğiniz soruyu sorabilirsiniz Mr. Effing, ama kısırdöngülerde dolanmanıza da gerek yok."

"Bu ne demek oluyor?"

"Daha fazla zaman kaybetmemize gerek yok demek oluyor. Bana bir şey anlatmak istediğiniz için o kitapları odama koydunuz, söylemek istediğinizi neden lâfı dolandırmadan söylemiyorsunuz, onu anlamıyorum."

"Vay vay vay, bugün kafamız iyi işliyor galiba, değil mi?"

"Sonuç çıkarmak o kadar da zor değil."

"Zor olmasa gerek. Zaten az çok anlattım sana, değil mi?"

"Solomon Barber, sizin oğlunuz."

Effing, konuşmanın bizi vardırdığı noktayı hâlâ kabullenmek istemiyormuş gibi, uzunca bir süre duraksadı. Gözlerini boşluğa çevirdi, siyah gözlüklerini çıkardı, mendille camlarını sildi –kör biri için son derece gereksiz bir hareketti bu–, sonra ta derinlerden gelen bir sesle konuştu. "Solomon," dedi. "Ne korkunç bir ad. Bunda benim günahım yok tabii. Varolduğunu bilmediğin birine ad koyamazsın, öyle değil mi?"

"Onu hiç görmediniz mi?"

"Hayır, ne ben onu gördüm, ne de o beni. Babasının 1916'da Utah'da öldüğünü biliyor."

"Oğlunuz olduğunu ne zaman öğrendiniz?"

"1947'de. Pavel Shum ortaya çıkardı işi. Bir gün elinde Piskopos Berkeley kitabıyla geldi. Sana söylemiştim, Pavel çok okurdu. Barber adındaki bu genç tarihçiden söz etmeye

başlayınca, tabii kulak kabarttım. Pavel geçmiş yaşantımla ilgili hiçbir şey bilmediği için, yazarı hakkında daha fazla bilgi edineyim diye kitapla ilgileniyorınuş gibi yapıyordum. O noktada hiçbir şey kesin değildi. Barber, pek seyrek rastlanılan adlardan değil. Solomon'un benimle ilgisi olacağını düşünmem için de neden yoktu. Ama içimden birşeyler dürtüyordu. İnsanlık mesleğinde geçirdiğim uzun ve ahmakça yıllardan sonra öğrendiğim bir şey varsa, o da dürtülere kulak vermenin önemidir. Pavel'e bir masal uydurdum. Hoş, belki buna hiç gerek yoktu, çünkü benim için her şeyi göze ahrdı. Kuzey Kutbuna git desem, hemen koşardı. İstediğim biraz bilgiydi, ama bunu uluorta söylemek tehlikeli olabilir diye, yetenekli genç yazarlara ödül vermek üzere bir vakıf kurmak istediğimden söz açtım. Bu Barber denilen çocukta bir parıltı var, dedim. Onu bir araştırsak da, fazladan bir para sağlasak ne dersin? Pavel bu öneriyi coşkuyla karşıladı. Ona göre, dünyada beynin yaşamını ödüllendirmekten daha büyük iyilik olamazdı."

"Peki ya karınız? Onunla ilgili bilgi almadınız mı hiç? Bir oğlu olup olmadığını öğrenmek zor olmazdı. Bu bilgiyi edinmenin yüzlerce yolu var."

"Var tabii. Ama Elizabeth'le ilgili bir araştırma yapmamaya söz vermiştim kendi kendime. Merak ediyordum –etmemek elde değildi– ama eski yaraları da depreştirmek istemiyordum. Geçmiş geçmişti ve benim için kesinlikle kapanmıştı. Elizabeth sağ mıydı değil miydi, yeniden evlenmiş miydi evlenmemiş miydi –bunları bilmek ne sağlardı? Bilmemeyi yeğledim, kendimi zorladım. Bu gerilimli bir tutumdu, bana kim olduğumu hatırlatmaya, artık bir başkası olduğumu aklımdan çıkarmama yardım ediyordu. Artık geri dönüş yoktu– önemli olan buydu. Pişmanlığa, acınmaya, zaaflara yer yoktu. Elizabeth hakkında bilgi edinmeyi reddederek, kendimi güçlü kılıyordum."

"Ama oğlunuz hakkında bilgi edinmek istediniz."

"O başka. Bir insanın dünyaya gelmesinden sorumlu ol-

muşsam, onun hakkında bilgi edinmek hakkındı. Sadece gerçeği öğrenmek istiyordum, fazlasını değil."

"Pavel'in bu bilgiyi edinmesi uzun sürdü mü?"

"Çok sürmedi. Pavel, Solomon Barber'm izini sürerek, Midwest'teki bir taşra üniversitesinde ders verdiğini öğrendi - Iowa mı, Nebraska mı, şimdi unuttum. Pavel ona kitabıyla ilgili bir mektup yazdı, hani hayran okuyucu mektubu türünden birşeyler. Sonrası kolay oldu. Barber bir teşekkür mektubu gönderdi. Pavel yeniden yazdı ve Nebraska ya da Iowa'ya yolu düşeceğini belirterek görüşüp görüşemeyeceklerini sordu. Tamamen rastlantı havasında. Hah! Sanki dünyada rastlantı diye bir şey olabilirmiş gibi. Barber de onunla görüşmekten sevinç duyacağını bildirince, iş çözümlendi. Pavel, trenle Iowa ya da Nebraska'ya gitti, bir akşam buluştular ve Pavel öğrenmek istediğim bütün bilgilerle donanmış olarak geri döndü."

"Neydi bu bilgiler?"

"Şuydu: Solomon Barber 1917'de, Long Island'm Shoreham kasabasında doğmuştu. Babası yıllar önce Utah'da ölmüş bir ressamdı. Annesi de 1939'da ölmüştü."

"Yani sizin Amerika'ya döndüğünüz yıl."

"Öyle."

"Peki sonra?"

"Sonra ne?"

"Sonra ne oldu?"

"Hiçbir şey. Pavel'e, vakıf kurma düşüncesinden caydığımı söyledim, konu orada kapandı."

"Ve onu görmeyi hiç istemediniz. Konuyu böyle kapatabildiğinize inanmak zor."

"Benim de kendime göre nedenlerim vardı oğlum. Kolay mı oldu sanıyorsun, ama direnmem gerekiyordu. Zar zor katlandım buna."

"Çok soylu bir davranış."

"Evet, çok soylu. Ben kusursuz bir prensim."

"Peki şimdi ne düşünüyorsunuz?"

"Her şeye rağmen, onun izini kaybetmedim. Pavel onunla mektuplaşmayı sürdürdü, Barber'ın ne yaptığı, nasıl olduğu hakkında hep bilgi edindim. Bunları onun için anlatıyorum sana. Ben öldükten sonra yapmanı istediğim bir şey var. Gerçi bunu avukatlar da halledebilir, ama ben senin yapmanı istiyorum. Sen onlardan daha iyi çözümlersin."

"Ne tasarlıyorsunuz?"

"Paramı ona bırakacağım. Tabii Mrs. Hume'a da birşeyler kalacak, ama gerisi oğluma gidecek. Zavallıcığın hayatı öyle heder olmuş ki, belki bu paranın bir hayrı dokunur. Şişko, çoluğu çocuğu olmayan, meteliksiz biri, ayaklı sefalet örneği. Kafası da var, yeteneği de var, ama meslek hayatı bombok. Dokuz yüz kırklarda ilk işinden bir skandal yüzünden atıldı – bildiğim kadarıyla erkek öğrencileri becermekten. Sonra tam toparlanmaya başlıyordu ki, bu kez de Mccarthy olayında sille yiyip yeniden yıkıldı. Ömrünü akla gelebilecek en berbat yerlerde, adı sanı duyulmamış okullarda geçirdi."

"Acıklı bir öykü."

"Tastamam öyle. Acıklı. Yüzde yüz içler acısı."

"Peki, burada bana düşen görev ne? Parayı ona bıraktığınızı vasiyetinizde açıklarsınız, avukatlar da verirler. En kestirmesi böyle görünüyor."

"Ona otobiyografimi göndermeni istiyorum. Üzerinde neden böylesine titiz çalıştık sanıyorsun? Zaman öldürelim diye yapmadık o işi oğlum, bir amacı vardı. Unutma, benim yaptığım her şeyin bir amacı vardır. Öldüğüm zaman, bunun nasıl, ne amaçla yazıldığını anlatan bir mektupla birlikte ona göndermeni istiyorum. Anlaşıldı mı?"

"Pek değil. 1947'den bu yana mesafeyi koruduktan sonra, şimdi neden onunla ilişki kurmak istediğinizi anlayamıyorum. Hiç anlamı yok."

"Herkesin kendi geçmişini bilmeye hakkı vardır. Onun için yapabileceğim fazla bir şey yok, ama hiç değilse bu kadarını yapabilirim."

"O bilmek istemese de mi?"

"Evet, o bilmek istemese de."

"Bu pek hakça görünmüyor bana."

"Hakça davranmaktan söz eden kim? Onunla bir ilgisi yok. Sağlığımda kendimi ondan uzak tuttum, ama artık öldüğüme göre, işin aslının ortaya çıkma zamanıdır."

"Bana pek ölmüş gibi görünmüyorsunuz."

"Yakında öleceğim, inan bana. Çok yakında."

"Bunu aylardır söylüyorsunuz, ama her zamanki kadar sağlıklısınız."

"Bugün ayın kaçı?"

"On iki Mart."

"Demek ki iki ayım kalmış. Bugünden tam iki ay sonra, yani 12 Mayıs'ta öleceğim."

"Bunu kestiremezsiniz. Kimse bilemez."

"Ben biliyorum Fogg. Bu sözüme mim koy. Bugünden tam iki ay sonra ölmüş olacağım."

O tuhaf konuşmadan sonra, her zamanki günlük yaşantımıza döndük. Sabahları ona kitap, gazete okuyordum, öğleden sonraları da yürüyüşe çıkıyorduk. Programımız hiç değişmemişti, ama bana hiç de eskisi gibi gelmiyordu artık. Önceleri, Effing'in kitap seçimi belirli bir düzene bağlıydı, oysa şimdi tamamen tutarsız, rastgeleydi. Bir gün tutup kendisine "Decameron"dan ya da "Binbir Gece Masalları"ndan bölümler okumamı istiyor, ertesi gün "Yanlışlıklar Komedisi" diye tutturuyor, üçüncü gün kitapları bir yana bırakıp, Florida'daki beyzbol ilkbahar kamplarının çalışmalarıyla ilgili spor haberlerini okutuyordu. Belki de konuları bir oradan bir buradan seçmeye karar vermişti; giderek çeşitli türdeki yapıtlara bir veda anlamında göz atmak istiyor olabilirdi, belki de dünyaya veda etmenin bir yoluydu bu. Peşpeşe üç dört gün, (kitaplığın altındaki dolaba saklanmış) porno romanlar okuttu bana, ama o kitaplar bile onda herhangi bir kıpırtı uyandırmadı. Gerçi bir iki kez kıkır kıkır güldü, ama en ateş-

li bölümlerden birinin ortasında da uykuya daldı. O uyurken ben okumayı sürdürdüm. Yarım saat sonra uyandığında, ölme talimi yaptığını söyledi bana. "Seks düşünürken ölmek istiyorum," dedi. "Çekip gitmenin en iyi yolu odur." O zamana kadar hiç porno kitap okumamıştım, hem tahrik edici, hem saçma geldi. Bir gün, en çarpıcı bölümlerden birkaçını ezberleyip, akşam buluştuğumuzda Kitty'ye aktardım. Onda da aynı etkiyi yaptı. Hem güldü, hem de bir an önce soyunup yatağa girmek istedi.

Yürüyüşlerimiz de eskisinden farklıydı. Effing fazla hevesli görünmüyor, yol boyu gördüklerimizi anlatmam için beni sıkıştırmıyor, sesini çıkarmadan dalgın ve düşünceli oturuyordu. Eski alışkanlıkla anlatmayı sürdürüyordum, ama Effing dediklerime kulak vermiyor gibiydi ve onun eleştirileri, paylamaları olmayınca, ben de coşkumu yitiriyordum. Onu tanıdığımdan bu yana ilk olarak, Effing dalgın, çevresinden kopuk, neredeyse dingin bir durumdaydı. Ondaki bu değişiklikten Mrs. Hume'a da söz ettim, o da bu durumun kendisini de kaygılandırmaya başladığını söyledi. Ama, fiziksel yönden ikimiz de Effing'de büyük değişiklik görmüyorduk. Her zamanki kadar çok ya da az yiyor, barsakları düzenli çalışıyor, kendisi de yeni ağrılardan veya rahatsızlıklardan yakınmıyordu. Bu uyuşukluk dönemi yaklaşık üç hafta sürdü. Sonra, tam Effing'in ciddi bir çöküntüye girdiğine inanacağım sırada, bir sabah kahvaltıya o eski Effing olarak geldi. Keyfi yerindeydi ve mutlu görünüyordu.

Yumruğunu masaya vurarak, "Karar verildi!" dedi. Yumruk öylesine şiddetli inmişti ki, çatal bıçaklar şakır şukur yerlerinden fırladı. "Günlerdir düşünüyorum, kafamda evirip çevirip kusursuz bir plan yapmaya çalışıyorum. Sonunda, işi hallettiğimi haber vermekten sevinç duyuyorum. Halledildi! Tanrı biliyor ya, ömrüm boyunca aklıma gelen en iyi fikir bu. Bir başyapıt, kesin bir başyapıt. Biraz eğlenceye ne dersin, hazır mısın evlât?"

Onun keyifli haline ayak uydurmanın en uygunu olacağı-

nı düşünerek, "Tabii," dedim, "eğlenceye her zaman varım."

"Harika, işte böyle olmalı." Effing keyifle ellerini ovuşturarak sözünü sürdürdü. "Sizlere söz veriyorum çocuklarım, bu harika bir kuğu şarkısı, eşi olmayan bir son selâm olacak. Bugün hava nasıl?"

Mrs. Hume, "Hava açık," dedi. "Radyoda sıcaklığın öğleden sonra daha da yükseleceğini söylediler."

"Demek hava açık ve sıcaklık yükselecek. Bundan iyisi can sağlığı. Ya ayın kaçı Fogg, takvimin neresindeyiz?"

"Nisanm biri. Yeni bir ay başhyor."

"1 Nisan. Kaba saba şakalar günü. Fransa'da Nisan Balığı derler. Biz de onlara biraz balık verelim de koklasınlar bakalım, ne dersin Fogg? Koca bir sepet dolusu balık!"

"Hem de nasıl," dedim, "Canlarma okuyalım."

Effing kalıvaltı boyunca bu coşkulu konuşmayı sürdürdü, yulafını kaşıklamak için bile pek seyrek ara verdi sözüne. Mrs. Hume kaygılı görünüyordu, ama ben her şeye karşın bu çılgınca enerjiden yüreklenmiştim doğrusu. Sonu neye varırsa varsm, son haftalardaki kasvetten daha iyi olduğu kesindi. Effing, somurtkan, mariz ihtiyarlar gibi davranacak adam değildi, onu suskunluğa gömülmüş görmektense, kendi coşkusu içinde ölmesini yeğlerdim.

Kahvaltıdan sonra, kendisini dışarı çıkmak üzere hazırlamamızı istedi. Her zamanki donanıma büründü –battaniye, kaşkol, palto, şapka, eldivenler– sonra dolabı açıp bot ve lastik çizme yığının altmda duran ufak bir ekose çantayı almamı söyledi. "Ne dersin Fogg?" dedi. "Bu yeterince büyük mü?"

"Ne için kullanacağınıza bağlı."

"Para koymak için kullanacağız. Yirmi bin dolar."

Benim yanıt vermeme fırsat kalmadan Mrs. Hume atıldı. "Öyle bir şey yapmayacaksınız," dedi. "Ben taraftar değilim Mr. Thomas. Elinde yirmi bin dolarla sokak sokak dolaşan kör bir adam. Bu saçmalığı hemen kafanızdan atın."

Effing, "Kes sesini şırfmtı," diye bağırdı. "Kes sesini,

yoksa bir vuruşta yerle bir ederim seni. Para benim param, canım ne isterse onu yaparım. Güvenilir koruyucum yanımda, hiçbir şey olmaz. Olsa bile, bundan sana ne? Anlıyor musun, şişko inek? Bir tek lâf daha edersen, gider bohçanı toplarsın."

Bu çılgınca saldırıya karşı Mrs. Hume'u korumaya çalışarak, "Kadıncağız görevini yapıyor," dedim. "Bu kadar sinirlenecek ne var."

"Sözüm senin için de geçerli ukala dümbeleği," diye bağırdı. "Size ne söyleniyorsa onu yapın, yoksa işinize son verildi sayın. Bir, iki, üç, işte o kadar, sonunuz geldi demektir. İnanmıyorsanız, hele bir deneyin."

Mrs. Hume, "Yazıklar olsun size," dedi. "Thomas Effing, siz kocamış bir bok çuvalısınız. Dilerim tanrıdan, o paranın hayrını görmeyesiniz. Dilerim çantadan uçsun gitsin, bir daha da paranın yüzünü görmeyin, emi!"

Effing, "Ha! Hah ha ha!" diye kahkahayı patlattı. "O parayı ne yapacağımı sanıyorsun at suratlı? Harcayacak mıyım? Thomas Effing'in bu kadar bayağılaşabileceğini mi sanıyorsun? O parayla ilgili büyük planlarım var, şimdiye kadar kimsenin aklından bile geçmemiş harika planlar."

Mrs. Hume, "Hepsi zırva," dedi. "İsterseniz gidip bir milyon dolar harcayın, benim de çok umurumdaydı sanki. Bana ne. Yetti artık. Şeytan görsün suratınızı, sizin de, maskaralıklarınızın da."

Effing, birden beklenmedik bir seveçenlikle, "Hadi hadi," dedi. "Küsecek ne var ördek yavrusu?" Uzandı, Mrs. Hume'un elini tuttu, kolunu birkaç kez öptü, öptü, çok içten görünüyordu. "Fogg benimle ilgilenir. Gücü kuvveti yerinde. Başımıza bir iş gelmez. İnan, yapacaklarımızı en ufak ayrıntısına kadar hesapladım."

Mrs. Hume, öfkeyle elini çekti, "Beni kandıramazsınız," dedi. "Aptalca bir işin peşindesiniz, biliyorum. Sonra benim için dediydi dersiniz. Ağlaya zırlaya gelip özür dilemeye kalkışmayın benden. İş işten geçti artık. İnsan yedisinde kafasız-

sa yetmişinde de kafasızdır. Annem öyle derdi, haklıymış."

Effing, "İmkân olsa sana anlatırdım," dedi. "Ama zamanımız kıt. Üstelik, Fogg beni buradan bir an önce çıkartmazsa, bu battaniyelerin altında pişeceğim."

Mrs. Hume, "Gidin öyleyse," dedi. "Çok umurumdaydı sanki."

Effing sırıttı, doğruldu, sonra bana döndü. Bir denizci edasıyla, "Hazır mısın evlât?" dedi.

"Siz hazırsanız ben de hazırım," diye yanıt verdim.

"Güzel. Öyleyse yola koyulalım."

İlk molayı Broadway'deki Chase Manhattan Bank'ta verdik. Effing yirmi bin dolar çekti. Meblağın büyüklüğü yüzünden, işlemin tamamlanması neredeyse bir saat sürdü. Banka yetkililerinden birinin onay vermesi gerekti. Sonra veznedarın Effing'in isteği üzerine yalnızca elli dolarlık banknotlardan yeterli miktarı bulması epey uzun sürdü. O bankanın eski bir müşterisiydi. Müdüre sık sık yinelediği gibi "önemli bir müşteriydi" ve müdür tatsız bir olayı önlemek için elinden geleni yaptı. Effmg işi gizli kapaklı götürmekten yanaydı. Kendisine yardım etmemi istemedi ve banka defterini çıkardığında da, sanki hesabında kaç para olduğunu görmeyeyim diye defteri benden gizlemeye çalıştı. Onun bu tür davranışlarına artık alınmıyordum, üstelik hesabında kaç para olduğu da beni hiç mi hiç ilgilendirmiyordu. Sonunda para hazır olunca, veznedar iki kez saydı, sonra da Effing işi sağlama almak için bir kez bana saydırdı. O kadar parayı bir arada hiç görmemiştim, ama saymayı bitirdiğimde işin sihri çoktan kaybolmuş, para gerçekte olduğu tanıma indirgenmişti: Yani dört yüz tane yeşil kâğıt parçası. Paranın tamam olduğunu söylediğim zaman, Effmg keyifle gülümsedi, sonra parayı çantaya yerleştirmemi söyledi. Çanta, desteleri rahatça aldı. Çantanın fermuarını kapattım, dikkatle Effing'in kucağına koydum ve tekerlekli sandalyeyi iterek bankadan çıkardım. Kapıya kadar yapmadığım komadı, bastonunu sallaya sallaya, yarın ölecekmiş gibi bir telâşa kapıldı.

Dışarı çıkınca, Broadway'in ortasındaki refüjlerden birine gitmemizi istedi. Gürültülü bir yerdi, iki yanımızdan vızır vızır arabalar geçiyordu. Ama Effing o kargaşaya hiç aldırış etmiyordu. Refüjdeki bankta oturan olup olmadığını sordu. Olmadığını söyleyince, bana otur dedi. O gün gözünde siyah gözlükleri vardı. İki koluyla sıkı sıkıya sarılıp göğsüne bastırdığı çantayla, insan tanımına her zamankinden daha uzaktı. Sanki uzaydan henüz gelmiş, aşırı büyük bir sinekkuşu gibiydi.

"Harekete geçmeden önce, planımı seninle birlikte gözden geçirmek istiyorum," dedi. "Bankada konuşamazdık, evde de o sersem hatunun bizi duymasını istemedim. Belki kendi kendine sorular soruyor, merak ediyorsundur. Bu işte rol oynayacağına göre, baklayı ağzımdan çıkarmanın sırasıdır."

"Eninde sonunda bunu yapacağınızı tahmin ediyordum."

Bak şimdi delikanlı, günlerim sayılı, bu yüzden de son birkaç ayı işleri yoluna koymakla geçirdim. Vasiyetnamemi hazırladım, ölüm yazımı tamamladım, her şeyi yerli yerine oturttum. Bir tek şey dışında –önemli bir borç de istersen buna– ama birkaç hafta düşününce ona da çözüm buldum. Hatırlayacaksın, elli iki yıl önce, bir çuval para bulmuştum. Bu parayı aldım ve daha çok para kazanmak için kullandım, o günden bu yana beni ayakta tutan parayı kazanmak için. Artık yolun sonuna geldiğime göre, o çuval dolusu paraya ihtiyacım yok. Peki ne yapayım onu? En akla yakın çözüm, o parayı geri vermek."

"Geri vermek mi? Gresham kardeşler çoktan öldü. Üstelik o para onların da değildi. Hiç tanımadığınız insanlardan, adı sanı bilinmedik yabancılardan çalmışlardı. Kimden çaldıklarını bulsanız bile, büyük olasılıkla, hepsi çoktan ölmüş gitmiştir."

"Hiç kuşkusuz. Hepsi ölmüştür ve vârislerinin izini bulmak da olanaksızdır, öyle değil mi?"

"Evet, ben de onu söylüyorum."

"O kişilerin adı sanı bilinmedik yabancılar olduğunu da

söyledin. Bir an dur ve düşün. Bu allahın belâsı şehirde en bol bulunan şey, adı sanı bilinmedik yabancılar, öyle değil mi? Sokaklar onlarla dolu. Kafanı nereye çevirirsen, adı sanı bilinmeyen bir yabancı çıkar karşma. Çevremizde onlardan milyonlarcası var."

"Ciddi konuşmuyorsunuz herhalde."

"Tabii ki ciddiyim. Ben her zaman ciddiyimdir. Bunu öğrenmiş olman gerek."

"Yani sokak sokak dolaşıp tanımadığınız insanlara elli dolarlıklar mı dağıtacağız? Ortalık birbirine girer. İnsanların aklı başından gider, bizi paralarlar."

"Doğru dürüst yaparsak paralamazlar. Bütün iş planın doğru olmasında, bizim planımız da doğru. İnan bana Fogg. Bu, yaptığım en büyük şey olacak, yaşamımı taçlandıran bir olay!"

Effing'in planı basitti. Gün ortasmda sokakta dolaşıp gelen geçen herkese (ki zaptedilmez bir kalabalık olurdu bu) para dağıtmaktansa, titizlikle seçilmiş birkaç yerde gerilla saldırısı gibi ufak çaplı vurkaç eylemleri yapacaktık. Operasyon on güne yayılacak, herhangi bir belirli noktada para dağıtılanların sayısı kırkı geçmeyecek, bu da bir tatsızlık olasılığını en aza indirecekti. Parayı cebimde taşıyacaktım ve eğer biri bizi soymaya kalkışacak olursa, çalabileceği en büyük miktar iki bin doları geçmeyecekti. Paranın gerisi evdeki çantada, kimsenin zarar veremeyeceği bir yerde olacaktı. Effing, şehri boydan boya dolaşacağımızı, birbirini izleyen günlerde birbirine yakın mahallelere gitmeyeceğimizi söylüyordu. Bir gün şehir merkezine gidersek ertesi gün kenar mahallelere gidecek, pazartesi Doğu Yakasma gitmişsek, salı Batı Yakasını dolaşacaktık. İnsanların ne yaptığımızı anlayabileceği kadar uzun süre durmayacaktık hiçbir yerde. Kendi mahallemize ise son güne kadar uğramayacaktık. Böylece proje, insan-ömründe-bir-kez olan olay niteliğini koruyacak ve insanlar herhangi bir harekette bulununcaya kadar işimiz bitmiş

olacaktı.

Effing'i fikrinden caydırmak için yapabileceğim hiçbir şey olmadığını anladım. Bir kez kararını vermişti ve onu kararından caydırmaya uğraşmak yerine, planı olabildiğince güvenli uygulamanın yollarını aramak bana daha akla yakın geldi. Planın çok iyi olduğunu, ancak her şeyin seçtiğimiz saate bağlı olacağını söyledim. Örneğin akşamüstleri pek uygun olmazdı. O saatte sokaklar insan kaynardı, oysa planın en önemli özelliği, birine para verirken başkalarının görmesine fırsat vermemekti. Böylece, sorunlar en aza indirilmiş olacaktı.

Effing beni dikkatle dinleyerek, "Hmmm," dedi. "Peki sen ne zaman çıkmamızı öneriyorsun oğlum?"

"Akşamları. Çalışma saatleri bittikten sonra. Ama ıssız sokaklarda yolumuzu kesecekleri kadar da geç saate kalmamak gerek. Örneğin akşam yedi buçukla on arası diyelim."

"Yani akşam yemeğimizi yedikten sonra. Bir çeşit yemek üstü gezintisi."

"Aynen öyle."

"Bu işi oldu say Fogg. Akşam karanlığı çöker çökmez işimize koyulacağız. Avlanmaya çıkmış iki Robin Hood gibi, yolumuzun üstüne rastgelenlere servet dağıtacağız."

"Ulaşım sorununu da düşünmeniz gerekir. Burası büyük şehir. Gideceğimiz bazı yerler bundan kilometrelerce uzakta. Yayan gezecek olursak, bazı geceler çok geç kalırız. Kaçmamızı gerektiren bir durumla karşılaşırsak, başımız belâya girebilir."

"Saçmalıyorsun Fogg. Başımıza bir şeyin geleceği yok. Yorulursan taksi tutarız. Yürüyecek haldeysen yürürüz."

"Ben kendimi düşünmüyorum. Sadece sizin ne yaptığınızdan emin olmanızı istiyorum. Araba kiralamayı hiç düşündünüz mü? O zaman istediğimiz anda geri dönebiliriz. Yapacağımız tek şey arabaya atlamak olur. Şoför bizi götürür."

"Şoför mü? – Bu saçma bir fikir. Bütün işi berbat eder bu."

"Neden berbat etsin. Amaç parayı dağıtmak, ama bunun için ille de bahar ayazında bütün şehri yaya dolaşmanız gerekmez ki. İyilik edeyim derken hastalanıp yatağa düşmenin bir anlamı yok."

"Ben sokaklarda dolanmayı, olayların oluşumunu hissetmeyi istiyorum. Bunu, bir arabada oturarak yapamazsın. Sokakta olman gerek, herkesin soluduğu havayı soluman gerek."

"Ben yalnızca bir öneri olarak söylemiştim."

"Önerilerin senin olsun. Ben hiçbir şeyden korkmuyorum Fogg. Artık korku duyamayacak kadar yaşlıyım. Sen de benim için ne kadar az üzülürsen o kadar iyi edersin. Bu işte varsan, ne âlâ. Ama eğer bu işte varsan, işe başladıktan sonra çeneni kapatırsın. Sonucu ne olursa olsun, bu işi benim tarzıma göre yürüteceğiz."

İlk sekiz gün her şey yolunda gitti. İkimiz de, bir değer hiyerarşisini kabul etmekte görüş birliğine vardık, bu da bana uygun gördüğüm tarzda hareket olanağı verdi. Önemli olan her gelip geçene para dağıtmak değil, bunu gerçekten hak edenlere dağıtmak, en muhtaç durumda olanları göze kestirmekti. Yoksullar otomatik olarak hali vakti yerinde olanlara göre öncelik kazanacak, sakatlar sağlamlara yeğlenecek, deliler akıllılardan önce gelecekti. Bu kuralları ta işin başında saptadık. New York sokaklarının özellikleri düşünülürse, bu kurallara uymakta pek de zorluk çektiğimiz söylenemez.

Kimileri parayı uzattığım zaman ağlamaya başlıyorlardı, kimileri kahkahayı koyveriyordu, kimileri ise hiçbir şey söylemiyordu. Ne tepki göstereceklerini önceden kestirmek olanaksızdı ve çok geçmeden, insanların yapacaklarını sandığım şeyleri yapmalarını beklemekten vazgeçtim. Kendilerine numara yaptığımızı sanan kuşkucular da vardı – hatta biri parayı yırtmaya kadar vardırdı işi. Birkaç kişi kalpazanlıkla suç-

ladı bizi. Elli doları az gören açgözlüler, eteğimize yapışıp bırakmayan dosta hasret kişiler, bize içki ısmarlamaya kalkan ehlikeyifler, yaşamöykülerini anlatmaya kalkışan mutsuzlar, şükranlarını belirtmek için dans edip şarkı söylemeye koyulan sanat meraklıları çıktı karşımıza. Beni şaşırtan, hiçbirinin bizi soymaya kalkışmaması oldu. Belki şansımız yaver gitti, ama bu arada hızlı hareket ettiğimizi, hiçbir yerde uzun süre durmadığımızı da söylemem gerek. Parayı çoğunlukla sokakta dağıtıyordum, ama zaman zaman Blarney Stones, Bickfords, Chock Full o'Nuts gibi kenar köşe barlara ve kahvelere de giriyor, tezgâhta oturanların önlerine birer elli dolarlık bırakıyordum. "Biraz güneş ışığı dağıtalım!" diye bağırarak parayı olabildiğince kısa sürede dağıtıp afallayan müşteriler ne olduğunu kavrayamadan, bir koşu sokağa fırlıyordum. Şişko kadınlara, sokak orospularına, ayyaşlara ve serserilere, hippilere ve evden kaçmış çocuklara, dilencilere ve sakatlara yani karanlık çöktükten sonra sokaklara düşen ayaktakımına para veriyordum. Her akşam kırk kişiye para dağıtıyorduk ve bunu yapmamız bir buçuk saatten uzun sürmüyordu.

Dokuzuncu akşam yağmur yağıyordu, Mrs. Hume ile birlikte Effing'i evden çıkmamaya razı ettik. Ertesi gece de yağmurluydu, ama bu kez evde tutamadık onu. Zatürree olsa bile aldırmayacağını, yapılacak işi olduğunu ve bu işi yapacağını söyledi. Ben yalnız gitmeyi önerdim. Dönüşümde, ayrıntılı olarak her şeyi anlatırdım ve sanki kendisi gitmiş kadar olurdu. Hayır, olmazmış bu. İlle de kendisi gitmeliymiş. Hem parayı kendi cebime indirmeyeceğimden nasıl emin olabilirmiş? Sokaklarda bir süre gezinir, sonra gelip ona yalan kıvırabilirmişim. Doğruyu söyleyip söylemediğimi nereden bilecekmiş.

Bir anda tepem attı. "Eğer böyle düşünüyorsanız," dedim, "alın paranızı kıçınıza sokun. Ben işi bırakıyorum."

Onu tanıyışımdan beri geçen altı ay içinde ilk kez, Effing gerçekten etkilendi ve özür diledi. Çok duygusal bir an-

dı. O pişman olduğunu, özür dilediğini söyledikçe, neredeyse acıdım adama. Gövdesi titriyor, salyası akıyor, her yanı dağılacakmış gibi görünüyordu. Dediğimi gerçekten yapacağımı anlamıştı ve işi bırakmamı göze alamıyordu. Kendisini bağışlamamı rica ediyor, iyi bir çocuk olduğumu, ömründe benim kadar iyi bir çocuk tanımadığını söylüyor, ölünceye kadar bir daha bana kötü söz söylemeyeceğine, azarlamayacağına söz veriyordu. "Yaptığım hatayı tamir edeceğim," dedi, "Sana söz veriyorum, tamir edeceğim." Sonra elini çantaya daldırdı, bir avuç elli dolarlık çıkardı. "Al," dedi, "bunlar senin Fogg. Fazladan para vermek istiyorum sana. Tanrı biliyor ya, bunu çoktan hakettin."

"Bana rüşvet vermenize gerek yok Mr. Effing," dedim. "Yeterince para alıyorum."

"Hayır, :ı'olur. Bunu almanı istiyorum. Prim olarak kabul et. Üstün hizmet ödülü gibi kabul et."

"Parayı çantaya koyun Mr. Effing. O parayı, gerçekten muhtaç olanlara vermeyi yeğlerim."

"Ama kalacaksın, öyle değil mi?"

"Evet, kalacağım. Özür dilemenize karşılık sizi bağışlıyorum. Ama bir daha sakın böyle bir şey yapayım demeyin."

Bütün bunlardan sonra, o gece dışarı çıkmadık. Ertesi gece hava açıktı, saat sekizde Times Alanına gittik ve rekor bir hızla işimizi yirmi beş otuz dakikada bitirdik. Saat daha erken, ev de çok yakın olduğu için, Effmg yürüyerek dönelim diye ısrar etti. Bu, önemli bir şey değildi, yolda başımıza ilginç bir olay gelmese, sözünü bile etmezdim. Kolomb Alamnın hemen güneyinde, yolun karşı tarafmda bize paralel yürüyen, benim yaşlarımda bir zenci delikanlı gördüm. Gördüğüm kadarıyla, aykırı bir yanı yoktu. Üstü başı düzgündü, sarhoş ya da deli izlenimi verecek bir şey yapmıyordu. Ama gökte tek bulutun görülmediği bu bahar akşamında, şemsiyesini açmış, öyle yürüyordu. Bu tuhaflık yetmiyormuş gibi, şemsiye de kırıktı: Şemsiyenin kumaşı sökülmüştü ve boşluğa açılmış çıplak telleriyle, delikanlı kocaman bir çelik çiçek

taşıyor gibiydi. Gülmemi tutamadım. Gördüğümü anlatınca, Effing de kahkahayı bastı. Onun kahkahası benimkinden sesli olduğu için, karşı kaldırımdaki adamın da dikkatimi çekti. Gülümseyerek, bizim de şemsiyenin altma girmemizi işaret etti. "Ne diye yağmur altında duruyorsunuz?" dedi. "Buraya gelin de, ıslanmayın." Çağrısı öyle içtendi ki, onu reddetmek kabalık olacaktı. Karşı kaldırıma geçtik ve Broadway'in bir başından öteki başına kırık şemsiye altında yürüdük. Effing'in kolayca espri havasına girmesi hoşuma gitti. Böyle bir saçmalığın, ancak ona inanıyormuş gibi yaparsak sürdürülebileceğini sezdiği için, hiçbir soru sormadı. Şemsiyelinin adı Orlando'ydu. Anadan doğma komedyendi. Yerdeki hayali su birikintilerinin çevresinden ayakucuna basarak dolanıyor, şemsiyeyi eğip sallayarak yağmur damlalarını silkeliyor, gülünç benzetmeler ve esprilerle dolu, yaylım ateşi gibi bir monoloğu ardı arkası kesilmeksizin sürdürüyordu. Bu, düş gücünün en yalın, en salt biçimiydi: Olmayan şeyleri yaşama geçirme ve gerçekte varolmayan bir dünyanın varlığına başkalarını da inandırma eylemi. Bu olayın o akşam olması, Effing ile benim az önce Kırk İkinci Sokakta yaptığımız işe pek uygun düşüyordu. Her iki davranış biçimi de benzer dürtülerden kaynaklanıyor gibiydi. Şehre çılgınlık egemen olmuştu. Onun bunun cebinde elli dolarlıklar geziyor, yağmur hem yağıyor hem yağmıyor, kırık şemsiyemizden içeri boşanan sağanak, üzerimize tek damla düşürmüyordu.

Broadway ile Seksen Dördüncü Sokağın köşesinde, el sıkışıp, ömür boyu dost kalmaya söz vererek Orlando ile vedalaştık. Orlando son olarak avucunu uzattı, yağmurun durumuna baktı ve bir an bekledikten sonra, yağmurun dindiğini haber verdi. Başka bir şey söylemeden şemsiyesini kapattı, o akşamın anısı olarak bana armağan etti. "Al arkadaş," dedi. "Bu sende dursun, yağmurun ne zaman başlayacağı belli olmaz, ıslanmanızı istemem. Havanın kötü yanı da bu işte: Boyuna değişiyor. Her şeye hazırlıklı olmazsan, hiçbir şeye hazırlıklı değilsin demektir."

Effing, "Tıpkı bankadaki para gibi," dedi.

"Tam üstüne bastın Tom. Yatağının altına koy ve yağmurlu bir güne sakla."

Kara güç eylemcilerinin selâmıyla yumruğunu kaldırdı, sonra sokağın ucuna doğru kalabalığa karışıp kayboldu.

Bu tuhaf bir olaydı, ama New York'da, hele bu tür olaylara açıksanız, sandığınızdan da sık rastlarsınız bunlara. Bu rastlantıyı bence önemli kılan, yarattığı neşe değil, daha sonraki olaylar üzerinde yarattığı gizemli etki oldu. Orlando ile karşılaşmamız, ilerde olacakların bir habercisi, Effing'in yazgısının bir belirtisi gibiydi. Bize yeni bir imgeler dizisi aktarılmıştı ve artık onların büyüsüne kapılmıştık. Öncelikle ve özellikle yağmurları, şemsiyeleri düşünüyorum; ama daha da öte, değişimi – her şeyin nasıl bir anda ve hepten değişebildiğini düşünüyorum.

Ertesi gece, son geceydi. Effing o günü her zamankinden daha huzursuz geçirdi. Uyumak istemedi, kitap okumamı istemedi, ilgisini başka yönlere dağıtmak için yaptığım bütün önerileri reddetti. Akşamüstü biraz parka çıktık, ama hava pusluydu, yağmur yağacak gibiydi. Tasarladığımızdan daha önce eve dönmeye zorladım Effing'i. Akşam, yoğun bir sis kapladı şehri. Her yan kurşuniye çalıyordu ve binaların ışıkları, nem yüklü sisin içinde sarılıp sarmalanmış gibi görünüyordu. Bunlar hiç de hayra alamet değildi, ama o anda yağmur yağmadığı için, Effing'i son seferimizden caydırmaya çalışmak boşuna olurdu. İşimizi kısa sürede bitiririz, sonra da kazaya belâya uğramadan onu hemen eve getiririm diye hesaplıyordum. Mrs. Hume bu fikrimi beğenmedi, ama Effing'in şemsiye alacağını söyleyince çaresiz razı oldu. Effing de bu çözümü kabullendi. Saat sekizde sokak kapısından çıkarken, işlerin yolunda olduğunu düşünüyordum.

Ancak, Effing'in kendi şemsiyesi yerine, bir gece önce Orlando'nun verdiği şemsiyeyi aldığını bilmiyordum o zaman. Durumu öğrendiğimde, evden beş altı sokak uzaklaşmıştık. Effing çocuksu bir keyifle kendi kendine söylenerek,

battaniyenin altından kırık şemsiyeyi çıkardı, açtı. O şemsiye ile evde bıraktığının sapları aynı olduğundan, yanlışlıkla bunu aldığını sandım. Ama kendisine söylediğim zaman, işine burnumu sokmamamı söyleyerek bir güzel payladı beni.

"Aptallık etme," dedi. "Bunu bile bile aldım. Bu şemsiye sihirli. Ahmaklar bile anlayabilir bunu. Açtığın zaman görünmez oluyor."

Tam yanıt verecektim ki, yutkunup sustum. Nasıl olsa yağmur yağmıyordu, ben de Effing ile boşu boşuna tartışmaya hevesli değildim. Ben bir an önce işimizi bitirmekten yanaydım. Yağmur yağmadığı sürece de, Effmg'in o gülünç nesneyi tepesinde tutmasının sakıncası yoktu. Birkaç sokak daha yürüdük, uygun görünen kişilere elli dolarları dağıta dağıta gidiyordum. Paranın yarısı bitince, caddenin karşı tarafına geçtim, eve doğru yürümeye başladık. İşte tam o sırada, sanki kaçınılmazmış gibi, sanki Effing yağmasını istemiş gibi, yağmur boşandı. Damlalar önce seyrek sepelekti. Sisin neminden pek ayırdedilmiyordu. Ama ikinci köşe başını geçtikten sonra, çisenti iyiden iyiye hissedilir bir yağışa döndü. Yağmur geçene kadar bekleyelim diye, Effing'i bir kapı aralığına soktum, ama ihtiyar yakınmaya başladı.

"Ne yapıyorsun?" dedi. "Şimdi mola vermenin sırası mı? Dağıtmamız gereken para var daha. Hadi yola düşelim oğlum. Hadi gidelim. Sana emrediyorum!"

"Belki farkında değilsiniz, ama yağmur yağıyor. Üstelik gelip geçici bir bahar yağmuru değil. İyiden iyiye yağıyor. Damlalar çakıltaşı iriliğinde, kaldırıma çarpınca top gibi havaya sıçrıyorlar."

Effing, "Yağmur mu?" dedi. "Ne yağmuru? Ben yağmuru duymuyorum." Sonra sandalyenin tekerleklerine abandı, elimden kurtuldu ve kaldırıma çıktı. Kırık şemsiyeyi aldı, iki koluyla iyice yükseğa kaldırdı ve "Yağmur yağmıyor," diye bağırdı. Yağmur tepesinden boşanıyor, iliklerine işliyor, suratını dövüyordu. "Belki senin üstüne yağıyordur oğlum, ama bana yağmıyor! Kupkuruyum! Güvenli şemsiyem elimde,

her şey yolunda. Hah ha! İstediği kadar gürleyip yağsın, ben hiçbir şey hissetmiyorum!"

O zaman Effing'in ölmek istediğini anladım. Bu gülünç oyunu, hastalanmak için düzenlemişti ve beni şaşırtan bir umursamazlık ve neşeyle de oynuyordu. Şemsiyeyi öne arkaya sallıyor, yağmurun sesini bastıran kahkahalar atıyordu ve o anda ona duyduğum onca öfkeye karşın, yürekliliğine hayranlık duymamak elde değildi. Gloucester'ın bedeninde yeniden dünyaya gelmiş bir çılgın Lear'e benziyordu. Bu onun son gecesiydi ve çılgınlık yapmak, en son, en görkemli eylemi olarak kendi ölümünü kendi yaratmak istiyordu. İlk tepkim, onu kaldırımdan alıp korunabileceği bir yere götürmeyi düşünmek oldu, ama dikkatle bakınca, artık geç kaldığımı farkettim. İliklerine kadar ıslanmıştı, Effing gibi cılız ve dirençsiz biri için, ne olacaksa olmuş demekti. Soğukalgınlığı, arkadan zatürree, kısa bir süre sonra da ölüm. Bunlar bana öylesine kesin göründü ki, birden direnmeyi bıraktım. Kendi kendime, bir cesede bakıyorum, artık bir şey yapsam da yapmasam da farketmez dedim. O günden beri, o geceki kararım için pişmanlık duymadığım gün olmadı, ama o anda akla yakın gelmiş, Effing'e engel olmak yanlış görünmüştü. Adam zaten ölmüşse, onun keyfini bozmaya ne hakkım vardı? Kendini yok etmeyi aklına takmıştı ve beni de kendi çılgınlığının girdabına çektiğinden, onu durdurmak için parmağını bile kıpırdatmadım. Öylece durup seyirci kaldım, intiharın gönüllü suçortağı oldum.

Kapı aralığından çıktım, yağmurdan gözlerimi kırpıştırarak Effing'in sandalyesini tuttum. "Galiba haklısınız," dedim. "Yağmur bana da gelmiyor." Ben bunları söylerken, gökyüzünde yılan gibi bir şimşek kaydı, ardından müthiş bir gökgürültüsü koptu. Yağmur aman vermiyor, korunmasız gövdelerimizi sıvı kurşunlarla tarıyordu. Rüzgârın bir sonraki patlayışında, Effing'in gözlükleri düştü. O ise fırtınanın şiddetiyle eğlenerek kahkaha atıyordu.

O gürültü arasında, "Harika, değil mi?" diye bağırdı.

"Kokusu yağmur gibi, sesi yağmur gibi, hatta tadı yağmur gibi. Yine de biz kupkuruyuz. Bu aklın madde karşısındaki zaferidir Fogg. Sonunda başardık! Evrenin sırrını çözdük!"

Ta içimde gizemli bir sınırı açmış, Effing'in yüreğine ulaşan gizli bir geçitten geçmiş gibiydim. Yalnızca onun çılgın planına razı gelmekle kalmamış, onun son özgürlüğüne geçerlilik tanımış ve böylelikle de sonunda kendimi ona kanıtlamıştım. İhtiyar ölecekti, ama yaşadığı sürece beni sevecekti. özel kitap grubu

Yedi sekiz sokak daha ilerledik. Effing boyuna coşuyor, "Bir mucize bu!" diye haykırıyordu. "Görülmemiş bir mucize. Gökten para yağıyor, toplamaya bakın! Para yağıyor! Herkese para yağıyor!"

Sokaklar bomboş olduğu için onu duyan yoktu kuşkusuz. Yağmurdan kaçacak yer aramamış tek deli bizdik. Kalan parayı dağıtabilmek için, yol üstünde birkaç bara ve kahveye girip çıktım. İçeri girerken, Effing'in sandalyesini kapının önüne bırakıyor, paraları verirken adamların çılgın kahkahalarma hedef oluyordum. O ses kulaklarımda çmlıyordu: Çılgın finalimize eşlik eden çılgın bir müzikti bu. Artık her şey çivisinden çıkmıştı. Bir doğal afete, yolunun üstündeki suçsuz kurbanlarını yutan bir tayfuna dönüşmüştük. Bir yandan gülerken öte yandan gözlerimden yaşlar boşanarak "Para!" diye haykırıyordum. "Herkese bir elli dolarlık!" Öylesine ıslanmıştım ki, bastığım yerde su birikintileri oluşuyordu. İnsan boyunda bir gözyaşı damlası gibiydim ve herkesin üstüne damlıyordum. Neyse ki sonuna gelmiştik. Biraz daha uzun sürecek olsa, belki de tehlikeli olduğumuz gerekçesiyle içeri atarlardı bizi.

Son uğrağımız, bir kahveydi. Duman içinde, göz kamaştıran floresanlarla aydınlatılmış bir izbeydi burası. Tezgâha abanmış on on beş müşteri vardı. Hepsi birbirinden sefil, birbirinden düşkün görünüyordu. Cebimde yalnızca beş altı banknot kalmıştı, birden ne yapacağımı şaşırdım. Artık düşünemiyor, karar veremiyordum. Ne yapacağını kestiremeyin-

ce, paraları avucuma aldım, havaya savurdum. "İsteyen alsm!" diye bağırdım. Sonra koşarak çıktım, Effing'in arabasını yeniden fırtmanın içine sürdüm.

Effing, o geceden sonra bir daha evden hiç çıkmadı. Öksürük ertesi sabah başladı, hafta sonuna doğru bronşlarındaki balgam ciğerleri sarmaya başlamıştı. Doktor çağırdık, zatürree olduğunu söyledi. Effing'in hemen hastaneye kaldırılmasını istedi, ama ihtiyar karşı çıktı, kendi yatağında ölmeye hakkı olduğunu haykırarak, onu evden çıkartmaya yeltenen olursa, kendini öldüreceğini söyledi. "Gırtlağımı usturayla keserim. Ömür boyu vicdan azabı çekersiniz." dedi. Doktor, Effing'e daha önce de bakmış olduğu için, yanında özel hastabakıcı hizmeti veren yerlerin listesini getirmeyi akıl edecek kadar hazırlıklıydı. Mrs.Hume ve ben, gerekli olanları yaptık ve ertesi hafta boyunca gırtlağımıza kadar işe battık: Avukatlar, banka hesapları, vekâletnameler vb. Edilecek bitmez tükenmez telefonlar, imzalanacak bitmez tükenmez kâğıtlar vardı. Bunların ayrıntısına girmenin gereği olduğunu sanmıyorum. Önemli olan, bu işler yüzünden Mrs. Hume ile barışmış olmamdı. O fırtına gecesi Effing'le eve dönmemizden sonra, Mrs. Hume öyle öfkelendi ki, iki gün ağzım açıp tek söz konuşmadı benimle. Effing'in hastalığından beni sorumlu tutuyordu ve temelde ben de aynı düşüncede olduğum için, kendimi savunmaya kalkmadım. Mrs. Hume ile dargın olmak çok zoruma gitti. Artık aramız hiç düzelmez sanmaya başlarken, durum birden değişti. Nasıl olduğunu bilmiyorum, belki bu konuda Effing'e birşeyler söylemiştir, Effing de beni sorumlu tutmaması gerektiğine inandırmıştır onu. Karşılaştığımız zaman Mrs. Hume bana sarılıp özür diledi, ağlamamak için kendini zor tutuyordu. "Eceli geldi," dedi. "Her an gidebilir, bunu önleyecek bir şey de gelmez elimizden."

Hastabakıcılar sekiz saatte bir nöbet değiştiriyorlardı. İlaçları ayarlayan, sürgüyü değiştiren, Effing'in kolundaki se-

rumu denetleyen hep onlardı. Birkaçı dışında hepsi sert, sevecenlikten uzak, soğuk kadınlardı. Sanırım, Effing de onları olabildiğince az görmek istiyordu. Bu karşıtlığı, artık onların farkına varamayacak kadar güçten düştüğü son günlere kadar sürdü. Özel olarak yapmaları gereken bir işleri yoksa, Effing hastabakıcıların odaya girmesini istemiyordu. Bu yüzden de kadınlar genellikle oturma odasındaki kanepede oturuyor, sigara içip dergileri karıştırırlarken sessiz bir öfkeyi dile getiriyorlardı. Birkaçı işi bıraktı, birkaçını da biz kovduk. Ancak, hastabakıcılara yaptığı tersliğin dışında, Effing şaşırtıcı bir nezaket içindeydi. Yatağa düştüğü anda kişiliği değişmiş, ölümün yaklaşmasıyla kötülüklerden arınmış gibiydi. Fazla ağrısı sızısı olduğunu sanmıyorum. Bazı günler iyi, bazı günler kötü olmasına karşın (örneğin bir kez tamamen iyileşmiş gibi oldu, ama arkasından yetmiş iki saatlik bir komaya girdi), hastalığın yönü, ağır ağır tükenişe doğru yol alıyor, gücünün yavaş yavaş kesilmesi, kalbinin durmasıyla noktalanacak gibi görünüyordu.

Yanından ayrılmamamı istediği için, her günümü o odada, yatağının yanı başında geçiriyordum. O yağmurlu geceden sonra ilişkimiz öylesine değişmişti ki, bana kendi canından kanından biriymişim gibi davranıyordu. Elimi tutuyor, ona huzur verdiğimi, odasında oturduğuma ne kadar sevindiğini söylüyordu. Başlangıçta bu duygusal patlamalardan sıkıldım, ama bu nevzuhur sevecenliğin göstergesi günden güne tırmandıkça, içten bir duygu olarak kabullenmekten başka seçeneğim kalmadı. İlk günlerde, daha henüz konuşabilecek durumdayken, bana yaşamımla ilgili sorular soruyor, ben de ona annemden, Victor dayımdan, üniversitedeki günlerimden, yıkıntıma yol açan o umutsuz dönemden, Kitty Wu'nun beni nasıl kurtardığından söz açıyordum. Effing (kendi deyimiyle) nalları diktikten sonra benim ne duruma düşeceğimi düşünüyor, kaygılandığını söylüyordu. Başımın çaresine bakabilecek durumda olduğuma onu inandırmaya çalışıyordum. "Sen bir düşseversin evlât," dedi. "Aklın ayda, görünüşe bakı-

lırsa da hiçbir zaman oradan inmeyeceğe benzer. Hırsın yok, parayı umursamıyorsun, felsefi yanının ağır basması yüzünden sanatçı da olamazsın. Ne yapacağım seninle ben? Birinin sana bakması, midende lokma, cebinde para bulunmasını sağlaması gerek. Ben gittikten sonra, tekrar başladığın yere döneceksin."

Konuyu değiştirme umuduyla, "Birtakım planlar yaptım," diye yalan söyledim. "Geçen yıl Columbia'daki kütüphanecilik okuluna başvurmuştum, beni kabul ettiler. Size bundan söz ettiğimi sanıyordum. Dersler sonbaharda başlayacak."

"Peki okul parasını nasıl vereceksin?"

"Hem bütün okul masraflarımı karşılayan bir burs verdiler, hem de belirli bir harçlık bursu vermeyi kabul ettiler. Bu büyük bir fırsat. Okul iki yıl sürecek, sonra ekmeğimi kazanabilecek duruma geleceğim."

"Seni kütüphaneci olarak düşünmek zor Fogg."

"Tuhaf göründüğünü ben de biliyorum, ama bana uygun bir iş gibi geliyor. Ne de olsa, kütüphaneler gerçek dünyanın içinde sayılmaz. Dünyanın dışmda, salt düşüncenin barındığı yerlerdir. Böylece, ömrümün sonuna kadar ayda yaşamayı sürdürebilirim."

Effmg'in bana inanmadığını biliyordum, ama aramızdaki barışı bozmamak, uyumu sürdürmek adına o da benim yalanıma katıldı. Son haftalarda hep böyle yapıyordu. Bana gösterdiği sevecenlik, sanki istediklerini hâlâ yapabilme gücünü kanıtlıyormuşçasına, bu güce sahipken ölmekten gurur duyuyordu sanıyorum. Gücünün giderek tükenmesine karşın, yazgısını hâlâ elinde tutabildiğine inanıyordu ve bu inanç son an'a kadar sürdü: Kendi ölümünü planladığına, her şeyin plana göre geliştiğine hep inandı. Mayısın on ikisinde öleceğini söylemişti ve artık onun için önemli olan tek şey, bu sözünü yerine getirmekti. Ölüme hem kucak açmış, hem de son gücüyle ona karşı koymaya, son anın kendi istediği zamana denk düşmesi için ölümü geciktirmeye uğraşmıştı. Artık

konuşamaz olduğu, gırtlağından zar zor bir hırıltı çıkarabildiği dönemde bile, sabahları odaya girdiğimde benden öğrenmek istediği ilk şey, ayın kaçı olduğuydu. Ayın üçünde ya da dördünde, iyice ağırlaştı, ayın on ikisine kadar dayanması olanaksız görünüyordu. Onu planının yürüdüğüne inandırmak için tarihleri değiştirmeye, her soruşunda daha ileri bir tarih söylemeye başladım. Hatta bir gün, birkaç saat içinde üç gün ileri gittim. Ayın yedisi dedim, ayın sekizi, ayın dokuzu. Effing, bu tutarsızlığı farkedemeyecek kadar tükenmişti artık. Hafta sonuna doğru durumu biraz düzeldiğinde, ben yine gerçek tarihin ilerisindeydim ve iki gün süreyle, ayın dokuzu olduğunu yinelemekten başka seçeneğim yoktu. Onu mutlu etmek için hiç değilse bunu yapabilirim diye düşünüyordum, böylece irade sınavını kazandığına inanarak doyuma erişecekti. Gerçek ne olursa olsun, yaşamının ayın on ikisinde son bulmasını sağlayacaktım.

Sesimin ona iyi geldiğini söylüyor ve artık kendisi konuşamayacak duruma geldikten sonra bile benim konuşmayı sürdürmemi istiyordu. Ne söylediğim önemli değildi, yeter ki sesimi duysun ve orada olduğumu bilsin. O anda aklıma ne gelirse, konudan konuya atlayarak, elimden geldiğince gevezelik ediyordum. Bu tür bir monoloğu sürdürmek kolay değildi ve konu bulmakta zorluk çekmeye başladığım zaman, birtakım yardımcı öğelere başvuruyordum: Roman ve film öykülerini anlatıyor, ezbere şiir okuyordum –Effing Sir Thomas Wyatt'ın ve Fulke Greville'in şiirlerine bayılırdı– ya da gazetelerdeki haberlerden söz ediyordum. İşin tuhafı bu haberlerden (Kamboçya'daki savaşın yayılması, Kent State'deki cinayetler gibi) bir kısmını hâlâ anımsıyorum ve bunlar ne zaman aklıma gelse, kendimi Effing'in odasında, yatağın başucundaymışım gibi hissediyorum. Onun dişsiz, açık ağzını görüyorum; hava almak için çabalayan tıkanmış ciğerlerinin hırıltısını duyuyorum; tavana dikilmiş sulu, kör gözlerini, battaniyeyi kavrayan örümceğe benzer ellerini, buruşuk derisinin solgunluğunu görüyorum. Bu çağrışım önlenemez. Bilin-

meyen ve denetlenemeyen bir itiyle, bu olaylar Effing'in yüz çizgilerine işlemiş durumda ve onun yüzünü gözlerimin önüne getirmeksizin o olayları düşünemiyorum.

Kimi zaman, oturduğumuz odayı uzun uzadıya anlatmaktan başka bir konu bulamıyordum. Yürüyüşlerimizde uyguladığım yöntemle, odadaki herhangi bir nesneyi seçiyor, onun hakkında konuşmaya başhyordum. Yatak örtüsünün deseni, köşedeki çalışma masası, pencerenin yanındaki duvarda asılı duran çerçeveli Paris haritası. Effing sözlerimi izleyebildiği ölçüde, anlattıklarımdan çok hoşnut görünüyordu. Her şeyin kendisinden el etek çektiği o günlerde, nesnelerin somut varlığı, bilincinin kıyısında bir cennet gibi, sıradan mucizelerin erişilmez dünyası gibi duruyordu: Yaşamı kuşatan elle tutulabilir, gözle görülebilir, algılanabilir bir alan. Bu nesneleri sözcüklere yükleyerek, Effing'e onları bir kez daha yaşama fırsatını veriyor, insanın nesneler dünyasındaki yerini alması iyiliklerin en büyüğüymüş gibi bir iyilik etmiş oluyordum. Bir anlamda, o odada gösterdiğim çaba, Effing'in yanında çalıştığım süre boyunca gösterdiğim her çabadan daha yoğundu. En ufak ayrıntının, en ufak malzemenin üzerinde titizlikle duruyordum –yünlüler ve pamuklular, gümüşler ve kurşunlar, ahşap oymalar ve alçı süslemeler– her kıvrımın içine giriyor, her rengi ve her biçimi tek tek sayıyor, gözle görülen ne varsa hepsinin mikroskopik geometrisini anlatıyordum. Effing kötüleştikçe, ben çabamı katladım, böylelikle aramızda giderek büyüyen uzaklığa bir köprü kurmaya çalışıyordum. Sonunda, işi öylesine ileriye vardırdım ki, odadakileri anlatmamı saatler sürmeye başladı. Tanımlamalarım milimetre milimetre ilerliyor, havadaki toz zerrelerini bile kaçırmak istemiyordum. O uzamın sınırlarını, bitmez tükenmez boyuta getirinceye kadar zorladım. Dünyalar içinde dünyalar yarattım. Bir noktada, artık boşluğa konuşuyormuşum, boşuna konuşuyormuşum gibi geldi, ama Effing'i hayatta tutan tek şeyin sesim olduğu inancıyla kendimden geçerek konuşmayı sürdürdüm. Kuşkusuz, konuşup konuşmamamı hiç-

bir şeyi değiştirmiyordu. Effing gidiyordu ve yanında geçirdiğim son iki gün boyunca söylediklerimin bir tek sözünü bile anladığından kuşkuluyum.

Öldüğünde orada değildim. Ayın on birinde akşam sekize kadar yanında oturdum. Sonra Mrs. Hume geldi ve o gece artık orada oturmamamı söyledi. "Onun için yapabileceğimiz hiçbir şey yok," dedi. "Sabahtan beri buradasın, git biraz hava al. Geceyi çıkarırsa, hiç değilse yarın sabah dinlenmiş olarak gelirsin."

"Bu işin yarını olacağını sanmıyorum," dedi.

"Belki. Ama dün de aynı şeyi konuşmuştuk, bak hâlâ dayanıyor."

Kitty'yi Ay Sarayı'na yemeğe götürdüm, sonra Thalia'daki sinemalardan birine gittik (galiba Küller ve Elmaslar diye bir film oynuyordu, ama yanılabilirim de). Normal olarak sinemadan çıkınca Kitty'yi yurda götürmem gerekirdi, ama Effing'le ilgili sıkıntılı birşeyler doğdu içime. O yüzden sinemadan sonra, Mrs. Hume'a durumu bir soralım diye Batı Yakası Caddesinden eve yürüdük. Vardığımızda saat bire geliyordu. Rita kapıyı açtığında iki gözü iki çeşmeydi. Ne olduğunu anlamam için, herhangi bir şey söylemesine gerek yoktu. Effing bizim gelmemizden biraz önce ölmüştü, daha bir saat bile olmamıştı. Hastabakıcıya saat tam kaçta öldüğünü sordum. 12.00'de yani geceyarısından iki dakika sonra öldüğünü söyledi. Demek Effing, sonunda ayın on ikisini yakalamıştı. Öyle saçma geliyordu ki bu olay, ne tepki göstereceğimi bilemedim. Başım zonkluyordu, beynimin telleri birbirine karışmış gibiydi. Birden boşanıp ağlayacağımı sezdim, bir köşeye çekilip ellerimi yüzüme kapadım. Gözyaşlarımın akmasını bekledim, ama akmadı. Birkaç saniye geçti, sonra gırtlağımdan tuhaf seslerin titreşimi yükselmeye başladı. Kahkahalarla gülmeye başladığımı ancak bir iki saniye sonra farkedebildim.

Bıraktığı talimat uyarınca, Effing'in cesedi yakılacaktı. Cenaze veya gömme töreni olmayacaktı ve hiçbir din temsilcisinin hazır bulunmamasını özel istek olarak belirtmişti. Tören son derece basit olacaktı. Mrs. Hume ile ben Staten Island vapuruna binecek ve Manhattan'ı geçtikten sonra (Özgürlük Anıtı sağımızda göründüğü sırada) Effing'in küllerini New York limanında denize serpecektik.

Bu törene katılması gerekir düşüncesiyle Solomon Barber'a haber vermek üzere Minnesota, Northfield'e telefon ettim. Birkaç kez evinden aramama karşın cevap alamayınca Magnus Üniversitesi tarih bölümünü aradım. Profesör Barber'ın bahar döneminde tatilde olduğunu söylediler. Sekreteri daha fazla bilgi vermek istemiyor gibiydi, ama neden aradığımı anlatınca, biraz duraksadıktan sonra, Profesörün bir araştırma için İngiltere'ye gittiğini söyledi. Nerede bulabilirim diye sordum. Bulamayacağımı, çünkü adres bırakmadığını söyledi. Peki ya mektuplarını ne yapıyorsunuz? diye üsteledim. Bir yere gönderiyor olmalısınız. Kız, hayır dedi. Mektupları bir yere göndermiyorlardı. Barber, kendisi dönünceye kadar mektupları biriktirmelerini söylemişti. Peki ne zaman dönecekti? Kız, daha fazla yardımcı olamadığı için özür dileyerek, ağustosta döneceğini söyledi. Sesinin tonundan anlaşıldığı kadarıyla doğru söylüyordu. Aynı gün oturdum, Barber'a uzun bir mektup yazarak, durumu elimden geldiğince anlattım. Zor bir mektuptu bu, üzerinde iki üç saat uğraştım. Bitirince daktiloya çektim ve Effing'in otobiyografisiyle birlikte bir paket yapıp gönderdim. Bence, o konudaki sorumluluğum bitmişti. Effing'in istediğini yapmıştım, artık işin bundan sonrası, zamanı geldiğinde Barber ile ilişkiye geçecek avukatlara kalıyordu.

İki gün sonra, Mrs. Hume ile birlikte, Effing'in küllerini aldık. Küller, ancak ekmek büyüklüğünde gri metal bir kaba konmuştu. Effing'in gerçekten onun içinde olduğuna inanmak zordu. O kadar büyük bölümü duman olup uçmuştu ki,

geriye birşeyler daha kaldığını düşünmek bile tuhaf geliyordu. Benden çok daha gerçekçi olan Mrs. Hume, küllerin durduğu kaptan biraz ürkmüştü. İçinde zehirli, radyoaktif madde varmış gibi, yol boyunca kolunu uzatabildiği kadar uzatarak kabı öyle tuttu. Hava ister açık olsun, ister yağışlı, vapur gezimizi ertesi gün yapmaya karar verdik. O gün akıl hastanesinin de ziyaret günüydü. Mrs. Hume, kardeşini görmekten yoksun kalmamak için, onun da bizimle gelmesini önerdi. Bunu söylerken, Kitty'yi de alabileceğimiz aklına geldi. Bu bana pek gerekli görünmedi, ama Kitty'ye söylediğim zaman, gelmek istediği belirtti. Bunun önemli bir olay olduğunu, ayrıca Mrs. Hume'u çok sevdiği için ona moral destek vermek üzere orada bulunmasının uygun olacağını söyledi. Böylece, iki yerine, dört kişi olduk. New York'un o güne kadar öylesine birbirine aykırı kişilerden oluşmuş bir cenaze cemaati görmediğinden kuşkum yok.

Mrs. Hume ertesi sabah erkenden kardeşini almaya gitti. O gittikten sonra Kitty geldi. Sırtında mini eteklerin en minisinden mavi bir etek vardı. Bakır rengi düzgün bacakları, tören için giydiği yüksek topuklu ayakkabılarla çok güzel görünüyordu. Kitty'ye, Mrs. Hume'un kardeşinden söz ettim, pek normal olmadığını, ama kendim görmediğim için bunun tam olarak ne demeye geldiğini bilmediğimi anlattım. Charlie Brown elli yaşlarında, iriyarı, yuvarlak suratlı, seyrelmeye başlamış kızıl saçlı, keskin bakışlı biriydi. Kardeşiyle birlikte geldiğinde, biraz şaşkın bir hali vardı (ne de olsa bir yılı aşkın süre içinde hastaneden ilk kez dışarı çıkıyordu), ilk birkaç dakika elimizi sıkıp gülümsemekten başka bir şey yapmadı. Üstünde gırtlağına kadar fermuarı çekilmiş mavi bir rüzgârlık, yeni ütülenmiş haki pantolon, ayaklarında gıcır gıcır siyah pabuçlar ve beyaz çorap vardı. Ceketinin cebinde ufak bir transistorlu radyo taşıyordu. Radyonun kulaklığını kulağından hiç çıkarmıyor, iki dakikada bir elini cebine atıp istasyonları kurcalıyordu. Charlie bunu yaparken bir başka

galaksiden gelen mesajları dinliyormuşçasına gözlerini kapatıyor, pürdikkat kesiliyordu. En çok hangi istasyonun yayınından hoşlandığını sorduğum zaman, hepsinin aynı olduğunu söyledi. "Ben radyoyu eğlence olsun diye dinlemiyorum," dedi. "İşim bu benim. İşimi hakkıyla yaparsam, şehrin altındaki büyük vurucuların durumunu kavrayabilirim."

"Büyük vurucular mı?"

"H-bombaları. Yeraltındaki tünellere bir düzine bomba yerleştirdiler, Ruslar bombaların yerini keşfetmesin diye de boyuna yer değiştiriyorlar. En az yüz değişik yere taşıyorlar – şehrin ta altında, metrodan bile daha derinde."

"Peki bunun radyoyla ne ilişkisi var?"

"Bilgileri şifreyle veriyorlar. İstasyonlardan birinde canlı yayın varsa, bu vurucuların yerini değiştirdiklerine işarettir. Beyzbol maçları en iyi işaretlerden biridir. Eğer maçı Mets beş iki kazanırsa, bu, vurucuları elli ikinci noktaya yerleştirdiler demektir. Eğer altı bir kaybederlerse, vurucular on altı numaralı pozisyona getirilmiş demektir. Bir kez işin püf noktasını kavradın mı, gerisi kolay."

"Peki ya Yankee'lerin maçı olursa?"

"New York'ta kimin maçı varsa, onun skorunu izleyeceksin. Zaten aynı gün takımların ikisi birden New York'da olmaz. Mets'in New York'da maçı varsa, Yankee'ler deplasmandadır, Yankee'ler New York'dayken de Mets deplasmana gider."

"Bombaların yerini bilmek bize ne kazandırır?"

"Kendimizi koruyabiliriz. Seni bilmem, ama ben havaya uçurulmayı hiç istemem doğrusu. Birinin olup bitenleri izlemesi gerek, eğer bu işi yapacak başka kimse çıkmazsa, ben yaparım."

Ben kardeşiyle bunları konuşurken, Mrs. Hume da üstünü değiştiriyordu. O hazır olunca evden çıktık, vapur iskelesine gitmek için bir taksiye bindik. Hava çok güzeldi. Gökyüzü masmaviydi. Tatlı bir esinti vardı. Araba Batı Yakası oto

yolunda ilerlerken, elimde kül kabıyla arka koltukta oturmuş, Charlie'nin Effing hakkında anlattıklarını dinliyordum. Anlaşıldığı kadarıyla birkaç kez karşılaşmışlardı. Charlie, Effing ile arasındaki tek ortak konuyu (Utah) bitirdikten sonra, kendisinin oralarda geçirdiği günleri kopuk kopuk anlatmaya koyuldu. Savaş sırasında, bombardman uçaklarındaki eğitimini Wendover'da, çölün ortasındaki minyatür tuz kentlerini bombalayarak yapmıştı. Otuz kırk kez Almanya üzerinde görev uçuşuna gitmiş, savaş bitince de yeniden Utah'a gönderilerek atom bombası programında görevlendirilmişti. "Ne üzerinde çalıştığımız bizden gizli tutuluyordu, ama ben öğrendim," dedi. "Eğer bir yerde bir bilgi kırıntısı varsa, hiç meraklanma, Charlie Bacon o bilgiyi bulur çıkarır. İlki Koca Oğlan'dı, hani Albay Tibbets'in Hiroşima'nın üstüne attığı bomba. Ben de üç gün sonraki uçakta, Nagazaki'ye gidende görevliydim. Bana o işi yaptırmaları olanaksızdı. O çapta bir kıyım ancak Tanrı'ya vergidir. İnsanların bu işe burnunu sokmaya hakkı yoktur. Kafadan kontak numarası yapıp kandırdım onları. Bir gün çıktım çöle, o kavurucu sıcağa doğru yürümeye başladım. Çekip vursalar da umurumda değildi. Almanya'da yaptıklarımız zaten yeterince berbattı, beni bir ölüm makinesi haline getirmelerine izin veremezdim. Yok beyim, ömür boyu vicdan azabı çekeceğime deli olurum daha iyi. Bana sorarsan, o Japonlar beyaz ırktan olsaydı, bombayı atmazlardı. Sarı derili diye umursamıyorlar." Charlie birden Kitty'ye dönüp, "Sakın alınma, ama sarı derililere gelince, onlarm da köpekten farkı yok," dedi. "Şu anda Güneydoğu Asya'da ne yaptığımızı sanıyorsunuz? Yine aynı şeyi, kıstırdığımız yerde öldürüyoruz sarı derilileri. Sanki Kızılderilileri sil baştan yok ediyoruz. Şimdi atom bombasının yerine hidrojen bombalarımız var. Generaller daha hâlâ, Utah'ta, bütün gözlerden uzakta yeni silâhlar yapıyorlar. Geçen yıl ölen koyunları hatırlıyor musun? Tam altı bin tane. Havaya yeni bir zehirli gaz attılar, kilometrelerce uzanan bir

alan üstündeki her şey öldü. Yok beyim, ben elimi kana bulamam. Yok sarı ırkmış, yok beyaz ırkmış, ne farkeder? Hepimiz aynıyız, öyle değil mi? Yok beyim yok, Charlie Bacon'ı o pis işlerinize bulaştıramazsınız. O vurucularla ortalığı birbirine katacağıma, deli olurum daha iyi."

Charlie'nin monoloğu, iskeleye varmamızla kesildi ve ondan sonra da bütün gün transistorlu radyosunun gizemli dünyasına kapandı. Ama vapura binmek hoşuna gitti. Ben de, hiç beklemediğim halde, keyifliydim. Görevimizin karamsar düşünceleri yok eden tuhaf bir özelliği vardı. Mrs. Hume bile gözyaşı dökmemeyi becerdi. Aklımdan hiç çıkmayan da, Kitty'nin o mini etekli giysisi, rüzgârda uçuşan uzun siyah saçları ile ne denli güzel olduğuydu. Minik, zarif eli avucumdaydı. Vapur günün o saatinde kalabahk değildi. Güvertede yolcudan çok martı vardı. Özgürlük Anıtı görünmeye başlayınca, elimdeki kabın kapağını açtım, külleri rüzgâra savurdum. Beyaz, gri, siyah karışımı küller birkaç saniyede gözden kayboldu. Charlie sağımda, Kitty solumda duruyordu. Kolunu Mrs. Hume'un omzuna dolamıştı. Küllerin anlık uçuşmasını gözden kaybolunca ya kadar seyrettik, sonra Charlie kardeşine döndü, "Rita, ben ölünce de böyle yapmanı istiyorum," dedi. "Öldüğüm zaman, beni yak ve havaya savur. Harika bir görüntü bu, bir anda her yöne dağılıvermek, dünyanın en güzel görüntüsü."

Vapur Staten Island iskelesine yanaşmca, bir sonraki vapura binip şehre döndük. Mrs. Hume büyük bir şölen yemeği hazırlamıştı, eve gelince sofraya oturduk, yemeye koyulduk. Artık her şey bitmişti. Bavulumu toplamıştım, yemek bitince Effing'in evinden bir daha dönmemek üzere gidecektim. Mrs. Hume, miras işleri çözümlenene kadar kalmak niyetindeydi, (mirastan kendisine düşecek payı kastederek) her şey yolunda giderse Florida'ya taşınacağım ve Charlie ile birlikte yeni bir yaşama başlayacağını söyledi. Belki ellinci kez, evde istediğim kadar kalabileceğimi yineledi; ben de

Kitty'nin bir arkadaşının yanında kalacağımı ellinci kez anlattım ona. Ne yapmayı düşündüğümü, planlarımın ne olduğunu merak ediyordu. Artık o noktada ona yalan söylemenin anlamı yoktu. "Bilmiyorum," dedim. "Düşünmem, bir çare bulmam gerek. Ama çok geçmeden icabına bakarım sanıyorum."

Sarılıp kucaklaşarak, gözyaşları içinde vedalaştık. Birbirimizi arayacağımıza söz verdik, ama aramadık tabii ve o gün onu son görüşüm oldu.

Kapıda, "Sen çok iyi çocuksun," dedi. "Mr. Thomas'a ne kadar iyi baktığını hiç unutmayacağım. Üstelik, çoğu zaman bu iyiliği hiç de haketmezdi."

"Kim olursa olsun, herkes iyi davranılmayı hakeder," diye yanıt verdim.

Kitty ile kapıdan çıkmış, koridorun yarısına gelmiştik ki, Mrs. Hume koşa koşa peşimizden yetişti. "Az kalsın unutuyordum," dedi. "Sana vermem gereken bir şey var." Eve girdik. Mrs. Hume salondaki dolabı açtı, üst raftan buruşmuş, kahverengi bir kesekâğıdı çıkardı. "Mr. Thomas bunu geçen ay verdi," dedi, "Sen gidinceye kadar saklamamı, sonra sana vermemi söyledi."

Paketi koltuğumun altına sıkıştırıp kapıdan çıkacakken Kitty durdurdu. "İçinde ne olduğunu merak etmiyor musun?" diye sordu.

"Dışarıya çıkıncaya kadar bekleyelim diyordum. Belki içinde bomba vardır."

Mrs. Hume buna çok güldü. "O kart atmacadan da beklenir hani böylesi," dedi.

"Evet. Mezardan nanik yapar bize."

Kitty, "Eğer sen açmayacaksan ben açarım paketi," dedi. "Belki güzel bir şey vardır içinde."

Mrs. Hume'a döndüm, "Görüyorsunuz ya, ne iyimser kız," dedim. "Her şeyi iyiye yorınaktan yana."

Charlie de coşkuyla söze karıştı. "Bırak açsın," dedi.

"Bahse girerim ki, içinden değerli bir armağan çıkacak."

Paketi Kitty'ye uzattım, "Pekâlâ, ben azınlıkta kaldığıma göre, paketi açma onurunu da sana bırakıyorum."

Kitty, kesekâğıdının büzülerek kapatılmış ağzını özenle araladı ve içine göz attı. Başını kaldırdığında, bir an şaşkınlıkla duraksadı, sonra bir gülümseme yayıldı yüzüne. Kitty tek söz etmeden, kesekâğıdını başaşağı çevirip içindekileri yere boşalttı. Paralar saçılmaya, buruşuk banknotlar peşpeşe yağmaya başladı. Onluklar, yirmilikler, ellilikler ayaklarımızın dibine inerken hiç sesimizi çıkarmadan seyrettik. Saydığımızda, yedi bin dolardan fazla para çıktı.

6

O günü, olağanüstü bir dönem izledi. Sekiz dokuz ay hiçbir zaman tatmadığım bir yaşantı sürdüm ve bu gezegende geçirdiğim şunca yıl içinde dünya cennetine en yakın olduğum zaman o dönem oldu. Bunu sağlayan yalnızca para değildi (kuşkusuz paranm rolü de küçümsenemezdi), her şeyin bir anda değişivermesiydi. Effing'in ölümü, beni ona tutsak olmaktan kurtarmıştı, ama aynı zamanda Effmg de beni dünyaya tutsaklıktan kurtarmıştı ve genç olduğum, dünyayı çok az tanıdığım için, bu mutluluk döneminin günün birinde sona erebileceğini kavrayamıyordum. Çölde yolumu yitirmiş, sonra Kenan Diyarımı, bana vaadedilmiş ülkeyi buluşvermiştim sanki. Yapabileceğim tek şey coşmak, dizüstü kapanıp şükretmek ve bastığım toprağa yüz sürmekti. Bunların yok olabileceğini düşünmek için, asıl sürgünün sonradan başlayacağını kestirmek için daha henüz çok erkendi.

Kitty'nin dersleri, parayı almamdan bir hafta kadar sonra bitti ve haziran ortalarında başımızı sokacak bir yer bulduk. Üç yüz doların altmda bir kirayla, Chatham Alanı ile Manhattan Köprüsüne yakın bir yerde, Doğu Broadway üzerinde, büyük, tozlu bir çatı katı tuttuk. Burası Chinatown'un göbeğindeydi. İşi Kitty ayarladı. Çinli tanıdıklarım araya sokarak, ev sahibi kadını evi beş yıllığına kiralamamıza ve onarım harcamalarını da kiradan taksit taksit düşmemize razı etti. 1970 yılındaydık ve çatı katlarını stüdyoya dönüştüren birkaç ressamla heykeltıraş dışında, eski iş yerlerini ev olarak kullanma fikri New York'da daha yeni yeni gelişiyordu. Kitty, rahatça dans çalışabileceği için (yedi yüz metrekarelik bir yerdi çünkü), benim ise pash çinko tavanı, duvar üstün-

den geçen borularıyla eski bir depoda yaşamak fikri hoşuma gittiği için, seçtik o çatıyı.

Doğu Yakasmdan elden düşme bir fırınla buzdolabı aldık, banyoya uydurma bir duşla termosifon taktırdık. Sokak sokak dolaşıp atılmış eşya –bir masa, bir kitaplık, üç dört sandalye, eski bir çalışma masası– topladıktan sonra, köpük şilte ile birkaç parça mutfak eşyası aldık. Eşya, o koskoca mekânda neredeyse kayboluyordu, ama ikimiz de ikış tıkışlıktan hoşlanmadığımız için, eşyanın azlığından hoşnuttuk ve hiçbir ekleme yapmadık. Çatıya dünyanın parasını dökmektense –zaten bin dolara yakın para vermiştim– kendimize üstbaş edinmek için alışverişe çıktık. Bana gerekli olanları bir saatten kısa sürede buldum, günün geri kalan bölümünü Kitty için tam gönlümüze uygun giysiyi bulalım diye o dükkân senin bu dükkân benim dolaşarak geçirdik. Aradığımızı sonunda Chinatown'a döndüğümüz zaman bulduk: Kırmızı ve siyah işlemelerle süslü, parlak çivit rengi bir ipekliydi. Yanındaki uzun yırtmacı, kalçaları ve göğüsleri saran darlığı ile tipik Canavar Kadın giysisiydi. Çok pahalı olduğu için, Kitty'nin itirazını ancak kolunu bükerek durdurabildim ve elbiseyi aldım. Benim açımdan çok yerinde harcanmiş bir paraydı ve Kitty'yi o giysi içinde görmekten bıkıp usanmadım. Elbise biraz uzunca zaman dolapta kalacak olsa, sırf onu Kitty'nin sırtında görmek zevkini tadayım diye, lokantaya gitmek için bahane icat ediyordum. Kitty, aklımdan geçen yaramazlıkları çok çabuk algılardı. Bu elbiseye tutkumu anladıktan sonra, evde kaldığımız bazı geceler de onu giymeye, bir baştan çıkarma harekâtı olarak çıplak bedenine o giysiyi geçirmeye başladı.

Chinatown benim için yabancı bir ülke gibiydi. Ne zaman sokağa çıksam nerede olduğumu karıştırıyordum. Burası Amerika'ydı, ama kimsenin ne konuştuğunu anlamıyor, gördüklerime anlam veremiyordum. Çevredeki bazı dükkân sahipleriyle ahbap olduktan sonra bile, ilişkilerimiz nazik gü-

lümsemelerden ve işaretlerden öteye geçmedi. Gerçek içerikten yoksun bir işaretler dili konuşuyorduk. Nesnelerin suskun yüzeylerini aşıp özlerine inemiyordum ve kimi zaman bu dışlanmışlık, bana bir düşler ülkesinde yaşadığım, yüzlerine maske takmış bir oyuncular kalabalığı içinde dolaştığım duygusunu veriyordu. Sandığımın aksine, bu çevrede dışardan biri olmak ağırıma gitmiyordu. Bu, tuhaf bir biçimde beni kamçılayan bir deneyimdi ve uzun vadede, yaşadığım her şeyin yeniliğini daha da büyütüyor, daha da vurguluyordu sanki. Şehrin bir başka mahallesine taşınmışım gibi gelmiyordu. Bulunduğum yere gelebilmek için dünyanın yarısım dolaşmıştım ve artık kendim dahil hiçbir şeyin bana tanıdık gelmemesi çok akla uygundu.

Çatıya yerleştikten sonra, Kitty yaz tatilinde çalışmak üzere bir iş buldu. Onu caydırmaya çalıştım. İşe gitme sıkıntısından kurtarmak için oradan alacağı parayı vermeyi önerdim, ama kabul etmedi. Eşit koşullarda yaşamak istediğini, bana yük olmaktan hoşlanmayacağını söyledi. Önemli olan parayı idare edebilmek, olabildiğince uzun süre dayanmasını sağlamaktı. Bu konulara Kitty'nin daha çok aklı eriyordu. Ben de onun mantıklı önerisine boyun eğdim. Geçici sekreterlik işleri veren bir iş bulma bürosuna başvurdu, üç gün geçmeden Altıncı Caddedeki McGraw-Hill iş merkezinde, ticari dergilerden birinde iş buldular Kitty'ye. Derginin adıyla öyle çok alay ettik ki, bugün bile aklımda, üstelik bugün bile sözünü ederken kendimi tutamayıp gülüyorum: "Modern Plastik: Toplu Plastik Kuşatması Dergisi". Kitty o yaz sıcağında milyonlarca kişiyle birlikte metrolara biniyor iniyor, her gün dokuzdan beşe kadar dergide çalışıyordu. Bu, hiç de kolay olmasa gerekti, ama Kitty halinden yakınmayı sevmezdi. Akşamları evde iki üç saat dans çalışıyor, ertesi sabah erkenden neşeyle uyanıp işe koşuyordu. O yokken ben evi derleyip topluyor, alışverişi kotarıyor ve Kitty eve döndüğünde yemeği hazır etmiş oluyordum. Bu benim ilk evcil yaşantımdı

ve hiçbir şey düşünmeksizin, çok doğal olarak bu yaşantıya kapıldım. İkimiz de gelecekten söz etmiyorduk, ama birlikte yaşamaya başladıktan iki üç ay sonra öyle bir nokta geldi ki, ikimiz de evliliğe yöneldiğimizi sanmaya başladık.

Effing'in ölüm yazısını Times'a gönderdim, ama bir red yanıtı bile vermediler. Belki mektubum postada kayboldu, belki de kafadan çatlak birinin yolladığını sandılar. Effing'in isteği üzerine "Aylık Sanat Dünyası" dergisine gönderdiğim uzun yazı geri çevrildi, ama bu tutumlarında pek haksız sayılmazlardı. Yayın müdürünün mektupta açıkladığı gibi, dergidekilerin hiçbiri Julian Barber adını duymamıştı ve tablolarının dialarını göndermediğim takdirde, bu yazıyı yayınlamanın büyük risk olacağını belirtiyordu. Mektup, "Sizin de kim olduğunuzu bilmiyorum Mr. Fogg," diye devam ediyordu, "ama bana öyle geliyor ki, çok ince bir şaka düzenlemişsiniz. Bu, öykünüzün çekici olmadığı anlamına gelmez, ancak, bunun bir biyografi olduğu iddiasından vazgeçip öykü olarak sunarsanız, yayınlatma şansınız daha fazla olur kanısındayım."

Effing adına çaba göstermeyi kendime borç biliyordum. "Aylık Sanat Dünyası"ndan bu mektubu aldığımın ertesi günü kitaplığa gittim, Julian Barber'ın 1917'deki ölüm yazısından bir kopya çıkarttım ve kısa bir mektupla derginin yayın müdürüne gönderdim. "Barber ortadan kaybolduğunda genç ve pek tanınmamış bir ressamdı, ama gerçekten yaşamıştı," diye yazdım. "New York Sun"da yayınlanan bu ölüm yazısı, size gönderdiğim yazının düzmece olmadığını kanıtlayacaktır. "Hafta sonuna doğru dergiden özür dileyen bir mektup geldi, ama bu da yeni bir geri çevirişin girizgâhıydı. Yayın müdürü, "Bir zamanlar Julian Barber adında bir Amerikalı ressamın yaşadığını kabul ediyorum," diye yazıyordu, "Ama bu, Thomas Effing ile Julian Barber'ın aynı kişi olduklarını kanıtlamaz. Aynı kişi olsa bile, Barber'ın yapıtlarının röprodüksiyonu olmadıkça, sanatçılığı konusunda bir yargıya varmamız olanaksız. Fazla tanınmamış olduğuna göre, söz ko-

nusu kişi büyük bir yetenek değildi. Eğer durum böyleyse, dergimizde ona yer vermenin anlamı yok. Önceki mektubumda, elinizdeki malzemenin iyi bir roman olabileceğini belirtmiştim. Bu sözümü geri alıyorum. Söz konusu olay, psikolojik bir bozukluğun kamtıdır. Kendi başma ilginç olabilir, ama sanatla en ufak bir ilintisi yok."

Ondan sonra işin arkasını bıraktım. İsteseydim, Barber'm tablolarmdan birinin röprodüksiyonunu bir yerlerden bulabilirdim, ama onun resimlerinin nasıl olduğunu ben de bilmek istemiyordum. Effing'i aylarca dinledikten sonra, resimlerini kafamda canlandırmaya başlamıştım ve artık yarattığım o güzel görüntüleri hiçbir şeyin zedelemesini istemiyordum. O yazıyı yayınlamak, o hayalleri yıkmak demek olacaktı, buna da değmezdi. Julian Barber ne kadar büyük bir sanatçı olursa olsun, resimleri Thomas Effmg'in bana verdikleriyle boy ölçüşemezdi. O resimleri, Effmg'in sözlerinden ben kurmuştum ve bu halleriyle, gerçeği gerçeğin kendisinden çok daha kusursuz, sınırsız yansıtıyorlardı. Gözlerimi açmadığım sürece, o resimleri sonsuza kadar düşleyebilirdim.

Günlerimi harika bir tembellik içinde geçiriyordum. Evdeki ufak tefek işlerin dışında, kayda değer bir sorumluluğum yoktu. Yedi bin dolar o günlerde çok iyi paraydı ve herhangi bir plan yapmak için de zorlanmıyordum. Yeniden sigaraya başladım, kitap okuyor, aşağı Manhattan sokaklarında geziniyor, günlük tutuyordum. Bu karalamalar, kısa denemelere, biter bitmez Kitty'ye okuduğum yazılara dönüştü. Onu Cyrano üzerine söylevimle etkilediğim ilk karşılaşmamızdan bu yana, Kitty benim yazar olacağıma inanmıştı ve şimdi beni her gün elimde kalemle görünce, kehanetinin doğru çıktığını düşünüyordu. Okuduğum onca yazar içinde, beni en çok etkileyen, esinlendiren Montaigne'di. Onun gibi ben de yazılarımm çatısını kendi deneyimlerimden kurmaya çalışıyordum ve konu beni aykırı, soyut bir alana sürüklese bile, o soyutu anlatıyormuşum gibi değil de, kendi yaşamöykümün su yüzüne çıkmamış bir yanını yazıyormuşum gibi geli-

yordu bana. Yazdığım konuların hepsini anımsamıyorum, ama kendimi zorlayınca birkaçı aklıma geliyor: Örneğin para üzerine düşünceler, giyim kuşam üzerine görüşler, yetimlerle ilgili bir yazı, intihar üzerine oldukça uzun bir deneme. Bu yazıda daha çok on dokuz yaşındayken kendine on yıl daha ömür biçen ve yirmi dokuzuna basınca kendisini vurarak sözünü yerine getiren, tanınmamış Fransız Dadaistlerinden Jacques Rigaut'nun tutumunu uzun uzadıya tartışmıştım. Doğal dünyaya karşı makineler konulu bir projenin parçası olarak Tesla üzerinde de araştırma yaptığımı anımsıyorum. Bir gün Dördüncü Caddedeki bir sahaf dükkânında kitaplara göz atarken, Tesla'nın "İcatlarım" adlı otobiyografisi elime geçti. Otobiyografi ilk kez 1919'da "Elektrik Mühendisi" adında bir dergide yayınlanmıştı. Kitabı aldım, eve gidip okumaya başladım. Birkaç sayfa okuduktan sonra, bir yıl kadar önce Ay Sarayı'nda niyetli kurabiyeden çıkan cümlenin eşine rastladım: "Güneş geçmiş, dünya bugün, ay gelecektir." O niyet kâğıdı hâlâ cüzdanımdaydı. Bu cümleyi Tesla'nın, Effing için büyük önem taşıyan o kişinin yazmış olmasına şaşırdım. Bu olayların çakışmasının bir anlamı vardı, ama nasıl bir bağlantı olduğunu çıkaramıyordum. Sanki yazgım bana sesleniyordu; ancak, ne zaman kulak vermeye çalışsam, anlamadığım bir dilden konuşuyordu. Çin'deki bir niyetli kurabiye fabrikasının işçisi Tesla'nın kitabım mı okumuştu? Bu pek olacak iş gibi görünmüyordu, tutun ki okumuş olsun, masamızda o mesajı içeren kurabiyeyi seçen kişi neden bendim? Olanlardan huzursuzluk duyuyordum. Bu çözülemez bir düğümdü ve yalnızca aykırı, akıl dışı bir çözümü olabilirdi: Maddenin tuhaf oyunları, kehanetler, Charlie Bacon'un dünyasına benzer bir dünya olabilirdi. Tesla hakkındaki yazımı bir yana bıraktım, rastlantıları sorgulamaya başladım, ama bir yere ulaşamadım. Benim altından kalkamayacağım kadar zor bir konuydu ve sonunda bir başka zaman yeniden ele alma düşüncesiyle irdelemekten vazgeçtim. Tabii, bir daha da elime almadım.

Kitty, eylül ortalarında Juilliard'daki derslerine başladı ve o ilk haftanın sonuna doğru Solomon Barber'dan nihayet bir ses çıktı. Effing öleli neredeyse dört ay olmuştu ve artık Barber'dan mektup beklemiyordum. Zaten yanıt yazması da gerekmiyordu; üstelik onun konumundaki birinin duyabileceği tepkileri –şok, öfke, mutluluk, korku– düşünürsek, beni aramadığı için suçlayamazdım onu. Ömrünün elli yılını babanın öldüğünü sanarak geçireceksin, sonra bütün bu yıllar boyunca sağ olduğunu keşfedeceksin, ama aynı anda da artık gerçekten öldüğünü öğreneceksin. Bu boyutta bir çığ altında kalan insanın nasıl tepki göstereceğini hiç mi hiç kestiremiyordum. Sonra Barber'ın mektubu geldi: Nazik, özür diler havada bir mektuptu. Ömrünün son aylarında babası için yaptıklarıma gönül dolusu teşekkür ediyordu. Benimle tanışmak fırsatı bulursa buna çok sevineceğini, bir sakıncası yoksa sonbaharda bir hafta sonu New York'a gelmek istediğini yazıyordu. Öylesine kibar ve düşünceli bir anlatımı vardı ki, hayır demek aklımın köşesinden geçmedi. Mektubu okur okumaz hemen yanıt yazdım, ne zaman isterse onunla tanışmaktan sevinç duyacağımı bildirdim.

Barber, çok geçmeden – havanın yeni yeni soğumaya başladığı ekim başlarında bir cuma günü New York'a geldi. Şehrin göbeğindeki Warwick oteline iner inmez beni arayıp geldiğini haber verdi, lobide buluşmaya karar verdik. Ben hemen yola koyuldum. Onu nasıl tanıyacağımı sorduğum zaman, Barber hafifçe güldü, "Oradaki en iriyarı adam ben olacağım," dedi. "Ama benim gibi biri daha olursa, bilin ki kafasında tek tel saç olmayan, dazlak olan benim."

Az sonra gözlerimle göreceğim gibi, "iriyarı" tanımı bile zor uyuyordu ona. Effmg'in oğlu et üstüne et yığılmış, görkemli bir kütleydi. Hiç öylesine şişman birini görmemiştim ve lobiye girip onu koltukta otururken gördüğüm anda, yamna gidip gitmemekte duraksadım. Barber, zaman zaman kalabalıkta karşılaştığınız o devasa şişmanlardan biriydi: Gözünüzü kaçırmak için ne kadar çaba gösterirseniz gösterin, ona

bakmaktan kendinizi alıkoyamıyordunuz. Öylesine şişman, öylesine taşıp yayılan bir et yığınıydı ki, ona bakarken ister istemez kendinizi daha da ufalmış gibi hissediyordunuz. Sanki onun üç boyutluluğu, öteki insanlarınkinden daha belirgin, daha göze batar nitelikteydi. Yalnızca ötekilerden daha fazla yer kaplamakla kalmıyor, o kapladığı yerden dışarı yayılıyor, kendi gövdesinin sınırlarından taşıp kendisinin bulunmadığı yerleri kaplıyordu. Dazlak kafası masif boynunun katları arasmda sivrilmiş, orada öyle otururken, efsanevi bir görüntüsü, bana hem iğrenç, hem trajik gelen bir havası vardı. O ufak tefek, cılız Effing'in böyle bir oğul döllemesi olanaksızdı: Bu adam genetik bir yanlışlık, başını alıp gitmiş, her türlü ölçü sınırı aşarak gelişmiş dejenere bir tohumdu. Bir iki saniye, karşımdakinin bir hayal olduğunu bile sandım, ama sonra gözgöze geldik, adamın yüzü bir gülümseyişle aydınlandı. Yeşil tüvit bir kostüm, açık kahverengi mokasenler giymişti. Sol elindeki yarısı içilmiş puro, topluiğne gibi görünüyordu.

"Solomon Barber siz misiniz?" diye sordum.

"Aynen öyle," dedi. "Siz de Mr. Fogg olmalısınız. Sizi tanımaktan onur duyuyorum efendim."

Ciğerlerindeki puro dumamndan hafifçe çatlamış, dolgun, renkli bir sesi vardı. Uzattığı kocaman eli sıktım ve kanepeye, yanına oturdum. Birkaç saniye ikimiz de bir şey söylemedik. Barber'ın yüzündeki gülümseme yavaş yavaş kayboldu, yüzü dalgın, huzursuz bir anlatıma büründü. Beni dikkatle inceliyor, ama aynı zamanda da akhna çok önemli bir şey gelmiş gibi düşünceli görünüyordu. Sonra gözlerini kapadı, derin derin göğüs geçirdi.

Sonunda, "Bir zamanlar Fogg adında birini tanımıştım," dedi. "Çok eskiden."

"Çok sık rastlanılan bir ad değildir. Ama yine de birkaç Fogg var."

"Bu sözünü ettiğim Fogg, dokuz yüz kırklarda öğrencimdi. O zamanlar daha yeni öğretmen olmuştum."

"Adamın ilk adını anımsıyor musunuz?"

"Evet, anımsıyorum, ama erkek değil, genç bir kadındı. Emily Fogg. Amerikan tarihi birinci sınıfmda öğrencimdi."

"Nereli olduğunu biliyor musunuz?"

"Chicago'luydu. Galiba Chicago."

"Annemin adı Emily idi, o da Chicago'luydu. Aynı okulda, aynı şehirden iki Emily Fogg olabilir mi?"

"Belki olabilir, ama pek sanmam. Çok benziyorsunuz. Kapıdan girdiğiniz anda onu görmüş gibi oldum."

"Peşpeşe rastlantılar," dedim. "Evren rastlantılarla dolu gibi görünüyor."

Barber yeniden dalgınlaşarak, "Evet, rastlantılar kimi zaman çok şaşırtıcı olabiliyor," dedi. Birkaç saniye daldıktan sonra zorla kendini toplayarak sözünü sürdürdü. "Umarım soruma alınmazsınız, ama nasıl oluyor da annenizin kızlık soyadını kullanıyorsunuz?"

"Babam ben doğmadan ölmüş, annem de Fogg soyadım kullanmayı seçmiş."

"Kusura bakmayın. Geçmişinizi kurcalamak gibi bir niyetim yoktu."

"Hiç önemli değil. Babamı hiç tanımadım, annem öleli de yıllar oldu."

"Evet, ben çok sonradan duydum. Galiba trafik kazasıydı. Korkunç bir felâket. Sizin için çok acı olmalı."

"Boston'da otobüs çiğnedi. Ben daha çocuktum o zaman."

Barber, "Korkunç bir felâket," diye yineledi ve yine gözlerini yumdu. "Anneniz güzel ve zeki bir kızdı. Onu çok iyi anımsıyorum."

On ay sonra, Barber kırık belkemiğiyle Chicago'daki bir hastanede ölüm döşeğinde yatarken, gerçeği otel lobisinde ilk karşılaştığımızda sezinlediğini anlattı. O zaman konuyu açmamasının tek nedeni, beni ürkütüp kaçırmaktan kork-

masıymış. Daha beni tanımıyordu ve böyle beklenmedik, sarsıcı bir açıklama karşısında nasıl tepki göstereceğimi kestirebilmesi zordu kuşkusuz. Yaşanacak sahneyi düşünmek bile, dilini tutması gerektiğini anlamasına yetmişti. 150 kiloluk bir yabancı beni bir otele çağırıyor, elimi sıkıyor ve kendisiyle konuşmaya geldiğim konuları konuşmak yerine, gözlerimin içine bakıp fi tarihinde kaybolan babam olduğunu söylüyor. Bunu söylemek dürtüsü ne denli güçlü olursa olsun, olacak iş değildi. Onu deli sanabilir ve bir daha görüşmek istemeyebilirdim. Birbirimizi tanıyacak zamanımız olduğuna göre, zamansız bir açıklama ile şansım tepmek istememişti. Anlatmaya çalıştığım öyküdeki diğer pek çok şey gibi, bu varsayım da yanlış çıktı. Barber'ın sandığının tersine, önümüzde hiç de fazla zaman yoktu. Barber, sorunun çözümünü geleceğe bırakmıştı, ama o gelecek hiç gelmedi. Bunda onun suçu yoktu, ama yine de faturasını o ödedi, onunla birlikte ben de. Sonuçlara karşın, başka türlü hareket etmesi de bana olanaksız geliyor. Neler olacağını kimse bilemezdi, bizi bekleyen karanlık ve korkunç şeyleri kimse kestiremezdi.

Şimdi bile, ne zaman Barber'ı düşünsem derin bir acıma duygusuna kapılıyorum. Babamm kim olduğunu hiç bilmesem bile, en azından bir zamanlar bir babam olduğunu biliyordum. Ne de olsa, bir çocuğun bir yerlerden gelmesi gerekir ve o çocuğu dölleyen adama da ister istemez baba denir. Öte yandan, Barber hiçbir şey bilmiyordu. Annemle yalnızca bir kez (1946 baharında, puslu, yıldızsız bir gece) yatmıştı ve annem ertesi gün gitmiş, Barber'ın yaşamından bir daha dönmemek üzere çıkmıştı. Barber onun gebe kaldığını bilmiyordu, bir oğlu olduğunu bilmiyordu, yaptığı işin nereye vardığını bilmiyordu. O olayı izleyen felâketi düşünecek olursak, çektiği acıların karşılığında birşeyler almış olması, en azından yaptığı şeyin sonucunu öğrenmesi hakça olurdu. O sabah erkenden hizmetçi kadın kapıyı vurmadan içeri girmiş ve gırtlağından yükselen çığlığı bastıramadığı için de, Barber ile annem sırtlarma bir şey geçirme fırsatını bulama-

dan pansiyon ahalisi odaya doluşmuştu. Onları gören sadece hizmetçi olsaydı, bir hikâye uydururlar, belki paçalarını kurtarırlardı, ama aleyhlerine pek çok tanık vardı. On dokuz yaşında bir üniversite birinci sınıf öğrencisi, tarih profesörü ile koyun koyuna. Bu tür olaylara karşı kurallar vardı ve hele Ohio, Oldburn gibi bir yerde, ancak bir budala, yakalanmak gafletini gösterebilirdi. Barber'ın işine son verildi, Emily Chicago'ya kaçtı ve her şey bitti. Barber'm meslek yaşamı bir daha düzelmedi, ama en kötüsü Emily'yi yitirmiş olmaktı. Bu acı ömür boyu sürdü ve (hastanede bana anlattığına göre) Emily'nin onu acımasızca reddedişini, evlenme önerisinde bulunduğu zaman Emily'nin yüzündeki dehşeti anımsamadığı tek bir an bile geçirmedi. Barber evlenelim dediğinde, Emily, "Beni mahvettin," dedi. "Seni bir daha görürsem, tanrı belâmı versin." Ve Barber onu bir daha görmedi. On üç yıl sonra izini bulabildiğinde, Emily çoktan toprağa girmişti.

Anladığım kadarıyla, annem olanlardan kimseye söz etmedi. Anası babası ölmüştü. Victor da, Cleveland Orkestrası ile orası senin burası benim turnede olduğu için, annemin yaşadığı skandalı açıklamasını gerektiren bir durum yoktu. Alt tarafı üniversiteyi yarıda terketmiş kızlardan biriydi ve 1946 yılında, genç bir kadın için bu o kadar da korkunç bir şey değildi. İşin anlaşılmaz yanı, gebe kaldığını anladıktan sonra bile, çocuğun babasını açıklamak istemeyişiydi. Birlikte yaşadığımız süre içinde birkaç kez bunu dayıma sordum. Dayım, "O Emily'nin sırrıydı," dedi. "Kimbilir kaç kez bu konuda sıkıştırdım onu, ama en ufak bir ipucu vermedi." O devirde gayrımeşru bir çocuk doğurmak, cesaret ve direnç isteyen bir işti, ama annem hiç çekinmedi. Ona borçlu olduğum her şeyin yanısıra, bir de bu yüzden teşekkür borcum var. İradesi daha zayıf bir kadın, beni evlâtlık verir – ya da daha beteri, kürtaj yaptırabilirdi. Bunu düşünmek pek iç açıcı değil, ama eğer annem güçlü bir kadm olmasaydı, ben hiç dünyaya gelmeyebilirdim. Eğer annem akla yakın davranışı seçmiş olsaydı, ben daha doğmadan ölmüş olacak, bir arka so-

kaktaki çöp tenekesinin dibinde yatan üç aylık cenin olmaktan öteye gidemeyecektim.

Duyduğu tüm acıya karşın, annemin kendisini reddedişi Barber'ı pek şaşırtmadı ve yıllar geçtikçe, böyle davrandığı için annemi suçlayamadı. İşin asıl tuhaf yanı, annemin başlangıçta onu beğenmiş olmasıydı. 1946 baharında Barber çoktan yirmi dokuzuna gelmişti ve Emily para almadan koynuna giren ilk kadındı. Hoş, parayla yattığı kadınlar da pek az ve seyrekti. Bir kadınla yatağa girmenin riski, göze alınamayacak kadar büyüktü ve Barber, horlanmanın zevki öldürdüğünü bir kez öğrendikten sonra, bunu denemeyi çok seyrek göze alabildi. Barber, kendisi hakkında boş hayaller beslemezdi. İnsanların kendisine baktığı zaman ne gördüklerini anlıyor ve duygularında haklı olduklarını biliyordu. Emily onun tek şansıydı, onu da yitirmişti. Gerçi kabullenmesi zordu, ama Barber buna müstahak olduğunu da seziyordu.

Bedeni bir hapisaneydi ve Barber, af isteme hakkı, ceza indirimi umudu, göz açıp kapayıncaya kadar bitiriliverecek bir infaz şansı olmayan unutulmuş bir hükümlü gibi, ömür boyu o hapisanenin içinde yaşamaya mahkûmdu. Şimdiki boyuna on beşindeyken erişmiş, bir seksen beş bir doksan arası boyu ile sürekli kilo almaya başlamıştı. Delikanlılık çağında, kilosunu 125'in altında tutabilmek için çok çaba harcadı, ama ne sabahlara kadar süren işret âlemlerinin yararı oldu, ne de zayıflama rejimleri kâr etti. Aynalardan kaçar, yalnız yaşar oldu. Onun için dünya, üzerine dikilen bakışlardan ve kendisini gösteren parmaklardan oluşmuş engebeli bir yoldu ve o, teşhir edilen bir hilkat garibesi, kahkahalar arasında yürüyen, gözü takılanları oldukları yerde mıhlayan bir balon adamdı. Kitaplar Barber için bir sığınak, kendisini -yalnızca başkalarından değil, kendi düşüncelerinden de uzak tutup gizleyen- bir korunak oldu. Çünkü Barber, bu hale gelmesinde kendinden başka kimsenin suçu olmadığını biliyordu. Önünde duran sayfadaki sözcüklerin içine dalarak bedenini unutabiliyor ve böylelikle kendini suçlamaktan kurtuluyordu.

Kitaplar, varlığının kafasında askıya alınmasını, boşluğa çıkmasını sağlıyordu ve bütün dikkatini kitaplara verdiği sürece, kurtulduğuna, kendisini o şekilsiz bedene bağlayan iplerin koptuğuna inanarak avunabiliyordu.

Barber, Long Island'daki ufak Shoreham kasabasında herkese parmak ısırttıran notlar alarak liseyi birincilikle bitirdi. Haziran'da sınıf birincisi olarak mezuniyet töreninde konuşma yaparken, her ne kadar konu dışı da olsa, barıştan, İspanya Cumhuriyetinden ve Roosevelt'in ikinci kez başkan seçilmesinden yana içtenlikli sözler söyledi. 1936 yılıydı. Sıcak salondaki dinleyiciler, onun politik görüşlerini desteklemeseler de, sözlerini coşkuyla alkışladılar. Sonra, varlığından habersiz olduğu oğlunun yirmi dokuz yıl sonra yapacağı gibi, Barber de New York'a gitti ve dört yıl Columbia Üniversitesinde okudu. O sıralarda, kilosunu 140'larda tutabiliyordu. Üniversiteyi bitirince doktorasını yaptı, sonra da askere gitmek istedi ve geri çevrildi. Çavuş alayli bir sırıtmayla, "Şişkoları almıyoruz," dedi. Böylece Barber cephe gerisinde, felçliler ve akli dengesi yerinde olmayanlarla, askere alınamayacak kadar ufak ve askere alınamayacak kadar yaşlı olanlarla birlikte kaldı. O yılları Columbia Üniversitesi tarih bölümünde kadınlarla kuşatılmış durumda, kitap rafları arasında düşünceye dalmış muazzam bir et yığını olarak geçirdi. Ama yaptığı işi iyi yaptığını yadsıyan yoktu. Piskopos Berkeley ve Kızılderililer üzerine hazırladığı tezi, 1944'de Amerikan Araştırmalar Ödülü'nü kazandı. Bunun üzerine Doğu üniversitelerinden kürsü önerileri geldi. Kendisinin de açıklayamadığı nedenlerle, Barber Ohio Üniversitesinin çağrısını kabul etti.

Birinci yıl oldukça iyi geçti. Sevilen bir öğretmen oldu. Bariton olarak fakülte korosuna girdi ve Kızılderililerin tutsaklık öykülerini inceleyen bir kitabın ilk üç bölümünü yazdı. Sonunda Avrupa'daki savaş o bahar sona erdi ve ağustosta o iki bomba Japonya'ya atılınca, Barber bir daha savaş çıkmayacağı düşüncesiyle kendini avuttu. Her şeye rağmen, ertesi

yıl çok parlak başladı. Barber, eylül ile ocak arasında kilosunu yüz elliye indirmeyi başardı ve ömründe ilk kez, geleceğe iyimser gözlerle bakmaya başladı. Bahar sömestri, tarih bölümü birinci smıfına Emily Fogg'u getirdi. Emily, canlı, çekici bir kızdı ve hiç beklenmedik bir biçimde Barber'a yakınlık göstermeye başladı. Bu, inanılamayacak kadar güzel bir olaydı ve Barber, ihtiyatı elden bırakmamaya çalıştıysa da, giderek her şeyin olurluğuna, daha önce aklından geçirmeyi bile göze alamadığı şeyin gerçekleşebileceğine inanmaya başladı. Sonra pansiyon, hizmetçinin odaya dalışı ve felâket çıkagel-di. Olayın gelişme hızı, Barber'ın elini kolunu bağladı, tepki gösteremeyecek kadar afalattı. O gün müdürün odasına çağırıldığında, işten uzaklaştırılışını protesto etmek bile gelmedi aklına. Odasına döndü, eşyasını topladı ve kimseyle vedalaşmadan çekti gitti.

Gece treniyle Cleveland'e gitti, YMCA'de bir oda bul-du.[1] İlk tasarısı, kendini pencereden atmaktı, ama uygun zamanı kollamak için üç gün bekledikten sonra, bunu yapacak yüreği olmadığını anladı. Onun üzerine, kendini kapıp koyvermeye, mücadeleyi hepten bırakmaya karar verdi. Ölmeye cesaretim yoksa, bari özgür bir insan olarak yaşayayım dedi kendi kendine. Bu kesindi. Artık kendinden kaçmayacak, ne olduğuna başkalarının karar vermesine göz yummayacaktı. Dört ay kendinden geçercesine yemek yedi. Kremalı pastaları, çörekleri, tereyağlı patatesleri, ağır soslu et kızartmalarını, tavukları, tas tas sebze çorbalarım soluksuz mideye indiriyordu. Kilosunu gösteren sayılara bakmaktan vazgeçmişti, böylelikle de o sayılar varolmaktan çıkmıştı.

Bedeni ne kadar irileştiyse, Barber da kendini o bedenin içine aynı ölçüde gömdü. Amacı, kendini dünyadan gizlemek, kendi et yığınının içinde görünmez olmaktı. Cleveland'de geçirdiği aylar boyunca, başkalarının kendisi için ne düşündüklerini umursamamayı, görülmek, bakılmak acısına

1. YMCA: Young Men's Christian Association. Gençlere hizmet veren bir hayır kurumu.

karşı bağışıklık kazanmayı öğrenmeye çalıştı. Her sabah, en kalabalık saatte Euclid caddesinde yürüyüş yaparak, cumartesi, pazarları Weye Parkına gidip olabildiğince çok kişiye kendini göstererek, atılan lâflara, üzerine dikilen bakışlara aldırmayarak, kendini sınadı. Artık yalnızdı, herkesten tamamen kopuktu: Kendi vicdanının yıkıntıları arasında gezinen, kocaman, yumurta biçiminde, bir tek hücreli organizmaydı. Ama gösterdiği çaba boşa gitmedi, yalnızlıktan ürkmez oldu. İçindeki karmaşanın derinliklerine dalarak, sonunda Solomon Barber, yani bir kişilik, yani bir kişi, yalnızca kendine ait, yeni baştan yaratılmış bir dünyası olan adam olup çıkmıştı.

Bu sürecin doruk noktasına, birkaç yıl sonra, saçları dökülmeye başladığı zaman ulaştı. Başlangıçta, bu durum biraz tatsız bir şaka gibi görünüyordu –soyadı berber anlamını taşıyan dazlak biri–, ama peruk takması söz konusu olmadığına göre, dazlak dolaşmaktan başka seçeneği yoktu. Kafasmdaki o güzelim bahçe, yavaş yavaş soldu, bitti. Bir zamanlar kızılkahve sık dalgaların bittiği yerde, artık yalnızca çıplak et vardı. Barber, görünümündeki bu değişiklikten hiç hoşlanmadı, dahası bunun tamamen kendi istenci dışında bir gelişme olmasıydı. Kendi kendini biçimlendirmekte edilgin bir konuma düşmüş oluyordu ve buna katlanamıyordu. Bu yüzden, kelleşme süreci yarı yoldayken (tepesinde saç kalmamıştı, ama iki yanlarda hâlâ birkaç tel vardı), usturayı aldı, kalan saçları kökünden kazıdı. Bu deneyin sonucu, sandığından da etkili oldu. Barber, aynaya bakmca kafasının koskocaman, mitolojik bir taş kütlesine benzediğini gördü ve bedeninin oluşturduğu küreye böyle bir ayın pek yaraştığı kanısına vardı. O günden sonra, bedeninin uydusu olan bu aya büyük özen gösterdi, parlaklığı ve düzgünlüğü gitmesin diye her sabah başma kremler, yağlar sürüyor, elektrikli masaj yapıyor, kirden tozdan korumak için her şeyi yapıyordu. Şapka kullanmaya başladı, akla gelebilecek her çeşit şapkayı giyiyordu ve zamanla bu şapkalar onun eksantrik kişiliğinin alameti farikası, kimliğinin çarpıcı simgesi durumuna geldi. Artık yal-

nızca Şişko Solomon Barber değildi, Şapkalı Adam'dı. Onun yaptığını yapmak için yürek isterdi, fakat o zamana kadar Barber aykırılığını daha da geliştirmekten zevk almayı öğrenmiş, başkalarını şaşırtma yeteneğini geliştiren çeşitli donanımlar edinmişti. Melon şapkalar ve fesler, beyzbol kepleri ve fötrler, madenci kaskları ve kovboy şapkaları, kisacası modaya ve biçime aldırmaksızın hoşuna giden ne varsa alıp başına geçiriyordu. 1957'de şapka koleksiyonu o kadar büyümüştü ki, aynı şapkayı ikinci kez giymeye ancak yirmi üç günde bir sıra geliyordu.

Barber, (kendi taktığı adla) Ohio'daki çarmıha gerilme olayından sonra, Orta Batıda ve Batıda birtakım ufak, adı sanı duyulmamış üniversitelerde iş buldu. Başlangıçta geçici bir sürgün olarak gördüğü şey yirmi yıldan fazla sürdü ve bu sürgün sona erdiğinde, Barber'ın yürek yaralarından oluşan harita, Amerika'nın iç kesimindeki her köşeye uzanmış durumdaydı: Indiana ve Texas, Nebraska ve Oklahoma, Güney Dakota ve Kansas, Idaho ve Minnesota. Hiçbir yerde iki üç yıldan fazla kalmadı. Okullar hemen hemen birbirinin eşi olmakla birlikte, oradan oraya gitmek Barber'ın sıkıntıdan patlamasını önledi. Yoğun çalışmayı seven biri olduğu için, bu ücra yerlerin tozlu dinginliğinde çalışmaktan başka bir şey yapmadı. Peşpeşe yazılar ve kitaplar yazdı, kongrelere katıldı, konferanslar verdi, öğrencilerine öyle çok zaman ayırdı ki, kampuslarm tartışmasız en sevilen hocası oldu. Bilimsel yetkinliğinden kimsenin kuşkusu yoktu, ama Ohio rezaleti küllendikten sonra bile, büyük üniversiteler onu yine geri çevirdiler. Effing, McCarthy'den söz etmişti, oysa Barber'ın sol politikayla tek ilişkisi dokuz yüz otuzlarda Columbia'daki barış eylemlerini desteklemek olmuştu. Resmen hiçbir kara listeye girmemişti, ama onu reddedenler, bu davranışları için daha geçerli bir gerekçeymiş gibi adını solcuya çıkarmayı yeğliyorlardı. Kimse çıkıp açık açık söylemiyordu, ama Barber'm okula alınmasının yakışık almayacağı duygusu yaygındı. Barber, gereğinden şişman, gereğinden iri yarı, gereğin-

den delişmendi ve gerektiği kadar da pişmanlık göstermiyordu. Yale Üniversitesinde, kafasında 10 galonluk şapkayla dolaşan 170 kiloluk bir dev düşünün. Olacak iş değildi. Adamm utanması sıkılması, en ufak bir estetik duygusu yoktu. Sadece varlığı bile düzeni altüst ederdi. Öyleyse, bunca uygun aday varken, onu işe alıp sıkıntıya girmenin ne gereği vardı?

Belki de böylesi daha iyiydi. Barber, kenarda köşede kalarak, kendi istediği gibi bir kişi olma konumunu sürdürebiliyordu. Ufak üniversiteler onunla çalışmaktan hoşnuttular. Üstelik gelmiş geçmiş en şişko profesör olmakla kalmayıp aynı zamanda Şapkalı Adam unvanını da taşıdığı için, taşra şehirlerinde yaşamı zehir eden çekişmelerden, dönen dolaplardan da uzak kalıyordu. Onunla ilgili her şey öylesine aşırı ve aykırı, öylesine alışılmış kalıplarm dışındaydı ki, kimse onun hakkında yargı yürütmeyi göze alamıyordu. Yaz sonuna doğru, yolun kiri pası içinde gelir, eski arabasının peşinde bir de karavan çekerdi. Çevrede öğrenciler varsa, Barber eşyalarını taşıtmak için onları çağırır, yaptıkları işe karşılık bol para verir, sonra da yemeğe götürürdü. Böylece, ilk anda aralarında bir dostluk kurulurdu. Öğrenciler onun kitap koleksiyonunu, sayısız şapkalarını, Topeka'da özel yaptırılmış çalışma masasını görmeye gelirlerdi. Barber, koca göbeğini sığdırabilmek için yarım daire biçiminde oyulmuş bu masaya Saint Thomas Aquinas masası adını takmıştı. Onu tanıyıp da yakınlık duymamak elde değildi: Soluk soluğa oradan oraya koşuşturuşunu, o koca kütlesini zar zor taşıyışını, üstünü başını kül içinde bırakan ve ağzından hiç düşmeyen purolarını görüp de onunla ilgilenmemek olanaksızdı. Öğrenciler arkasından alay ederler, ama aynı zamanda çok da severlerdi onu. Çiftçilerin, dükkân sahiplerinin, din adamlarının oğulları ve kızları olan bu öğrenciler için ömürlerinde görebilecekleri tek zeki, kültürlü, parlak kişi Barber'dı. Hiç kuşkusuz, yürekleri onun için çarpan (ve beynin bedenden önemli olduğunu kanıtlayan) kız öğrenciler de vardı, ama Barber dersini almıştı artık

ve o tuzağa bir daha düşmeyecekti. Genç kızların çevresinde pervane olmasından için için hoşlanıyor, ama anlamazlıktan gelerek, huysuz bilim adamını, ununu eleyip eleğini çoktan asmış harem ağasını oynuyordu. Bu yalnızlık ve acı veren bir işti, ama Barber için bir korunma önlemi oluyordu. Bu yöntemin de etkisiz kaldığı durumlarda ise, perdeleri kapatacak, kapıyı kilitleyecek kadar akıllanmıştı. Oradan oraya gidip gelmelerle geçen yıllar boyunca, hiç kimse onda bir kusur bulamadı. Başkalarına benzemez özellikleriyle çevresindekilerden üstün oluyor ve meslektaşlarının ondan bıkıp usanmasına zaman kalmadan bir başka okula gitmek üzere herkesle vedalaşıp, gün batarken yola koyuluyordu.

Bana anlattığına göre, Barber, Victor dayımla da karşılaşmıştı. Ancak, yaşamlarının ayrıntılarını göz önüne alacak olursak, bu karşılaşmaların olsa olsa üç seferden fazla olmadığı ortaya çıkar. İlk karşılaşmalarının 1939'da New York Dünya Fuarmda olması gerekir. İkisinin de oraya gittiğini biliyorum. Çok ufak bir olasılık da olsa, ikisi de fuara aynı gün gitmiş olabilirlerdi. Onları bir serginin önünde –örneğin Geleceğin Otomobili veya Yarının Mutfağı– yan yana dururken düşünüyordum. Kazara çarpışıyorlar, sonra şapkalarını çıkartarak birbirlerinden özür diliyorlar. Biri şişman öteki zayıf iki genç adam, kafatasımdaki projeksiyon odasında benim için gösteri yapan düşsel bir komedi ikilisi oluşturuyordu. Tabii, Avrupa'dan yeni dönmüş olan Effmg de o fuarday-dı. Kimi zaman onu da modası geçmiş tekerlekli hasır sandalyesi ve sandalyeyi iten Pavel Shum ile birlikte bu düşsel sahnenin içinde oturtuyordum. Belki de Effing oradan geçerken, Barber ile Victor dayı yan yana duruyorlardı. Belki de tam o sırada Effmg, Rus arkadaşına bağırıp çağırıyor ve adamın herkesin içinde böyle kaba davranmasına şaşıran Barber ile Victor birbirlerine gülümsüyorlar, biraz da ayıplayarak başlarını sallıyorlardı. Tabii ki, o adamın, birinin babası, ötekinin ise daha doğmamış yeğeninin dedesi olduğunu ikisi de bilmiyordu. Bu tür rastlantı olasılıklarının hesabı kitabı yok,

ama ben bunları olabildiğince yalın düşlemeye çalışıyordum: bir gülümseme, bir şapka selâmı, bir özür dileme. Daha fazlasını göze almazsam, ufak, önemsiz ayrıntılar üzerinde durursam, bu olayların gerçekten yaşanmış olduğuna sanki daha kolay inanabilirim gibi geliyor.

İkinci karşılaşmaları, 1946'da Cleveland'de olabilir. Bu, belki birincisinden de çok yakıştırma, ama Chicago'daki Lincoln Parkında dayımla yürürken, çimenlerin üzerine oturmuş sandviç yiyen dev gibi şişman birini gördüğümüzü çok iyi anımsıyorum. O adam, Victor'a Cleveland'de bir ara gördüğü başka bir şişkoyu anımsatmıştı ("O zamanlar daha orkestrada çalışıyordum" diye tarih düşmüştü), gerçi hiçbir kanıtım yok, ama onu böylesine etkilemiş olan adamın Barber olduğunu düşünmek hoşuma gidiyor. Üstelik, tarihler de uyuyor, çünkü Victor Cleveland'de 1945 ile 1948 arasında çalıştı, Barber da YMCA'ye 1946 baharında gitti. Anlattığına göre, Victor bir akşam İşsizlik Sigortası bürosundan üç sokak ötedeki, gürültülü, büyük bir pastane olan Lansky's Pastanesinde peynirli pasta yiyordu. Orkestra, tamamen Mozart'ın yapıtlarından oluşan bir konser vermişti ve Victor nefesli çalgılarda görevli üç orkestra arkadaşıyla birlikte birşeyler atıştırmak için oraya gitmişti. Lokantanın arkasındaki masadan, yan bölmenin önünde tek başına oturan şişman adamı gördü. Gözlerini bu kocaman, yapayalnız adamdan ayıramayan dayım, adamın iki kâse çorba, kabak dolması, börek, üç tabak lahana salatası, bir sepet ekmek, altı yedi salatalık turşusunu yiyişini dehşetle seyretti. Victor bu oburluk gösterisinden öylesine afallamıştı ki, ömür boyu aklından çıkmadı ve bunu insan mutsuzluğunun salt ve el değmemiş bir portresi olarak yorumladı. "Böyle yiyen biri, kendini öldürmeye çalışıyor demektir," demişti bana. "Açlıktan ölen bir insanı seyretmekten farksız bir şey bu."

Son karşılaşmaları 1959'da, dayımla ben Minnesota, Saint Paul'de oturduğumuz döneme rastladı. Barber o sırada Macalester Üniversitesinde görevliydi. Bir akşam evinde

oturmuş, "Pioneer Press" gazetesinin satılık araba ilanlarını karıştırırken, "eski Cleveland Orkestrası müzisyenlerinden" Victor Fogg diye birinin klarnet dersleri ilanı gözüne çarptı. Bu ad, bir mızrak gibi belleğinin derinliklerini yırttı ve Emily'nin hayali, yıllardır görmediği kadar canlı ve renkli olarak gözlerinin önüne geldi. Emily bir anda yeniden Barber'ın içindeydi, adının ortaya çıkmasıyla yeniden yaşama dönmüştü ve Barber o hafta boyunca Emily'yi kafasından silemedi, ona ne olduğunu merak ederek, kafasmda çeşitli yaşam biçimleri geliştirdi. Emily'yi kendisini sarsacak ölçüde canlı ve gerçek gibi görüyordu. Müzik öğretmeni belki de Emily'nin akrabası değildi, ama Barber bunu araştırmakta bir sakınca olmadığını düşündü. Önce Victor'a telefon etmeye karar verdi, ama ona ne söyleyeceğini tasarlayınca telefon etmekten vazgeçti. Öyküsünü anlatmaya çabalarken, telefonun öbür ucundaki bir yabancıya birbirinden kopuk, tutarsız şeyler gevelerken gülünç duruma düşmek istemedi. Mektup yazmayı yeğledi ve yedi sekiz müsvedde yaptıktan sonra mektubu postaya verdi. Zarf posta kutusunda gözden kaybolduğu anda da yaptığına pişman oldu. Bir hafta sonra sarı bir defter sayfasma eğik harflerle yazılmış, fazla açıklayıcı olmayan bir yanıt geldi. "Efendim, Emily Fogg gerçekten de benim kardeşimdi," diye yazıyordu. "Sekiz ay önce bir trafik kazasında öldüğünü üzülerek bildiririm. Acımız sonsuz. Saygılar, Victor Fogg."

Mektup, Barber'ın bildiklerine yeni bir şey katmamıştı. Victor yalnızca Barber'm çok eskiden beri bildiği bir gerçeği kesinliğe kavuşturmuştu: Emily'yi artık bir daha hiç göremeyecekti. Ölüm bu gerçeği değiştirmiyor, mutlak olan bir şeyi bir kez daha pekiştiriyor, Barber'ın yıllardır yaşadığı acıyı yeniliyor ve yeniliyordu. Ancak, bilinen bir gerçeği de aktarsa, mektubu okurken Barber yine acı duydu. Gözyaşları dindiğinde ise, biraz daha bilgi edinmek için kıvranmaya başladı. Emily'ye neler olmuştu? Nereye gitmiş, ne yapmıştı? Evlenmiş miydi? Ardında bir yavrusu kalmış mıydı? Onu seven bi-

ri olmuş muydu? Barber gerçekleri öğrenmek istiyordu. Kafasındaki boşlukları doldurmak, edindiği bilgilerle Emily'ye bir yaşantı kurmak, yanında dolaştırabileceği elle tutulur birşeylere sahip olmak istiyordu: Bir dizi resim, istediği zaman kafasmda açıp uzun uzun bakabileceği bir albüm. Ertesi gün Victor'a yanıt yazdı. Önce başsağlığı dileyip üzüntüsünü bildirdikten sonra bu sorularm yanıtlarını öğrenmenin kendisi için çok önemli olduğunu uygun bir dille yazdı. Sabırla yanıtı beklemeye koyuldu, ama iki hafta hiç ses çıkmadı. Sonunda, mektubun kaybolmuş olabileceğini düşünerek Victor'a telefon etti. Telefon birkaç kez çaldıktan sonra, santral araya girerek telefonun kesik olduğunu söyledi. Bu şaşırtıcıydı, ama Barber umudunu kesmedi (adamcağız telefon parasını ödeyemeyecek kadar yoksul olabilirdi) ve 51 model Dodge'una atlayıp Victor'un 1025 Linwood Caddesindeki evine gitti. Apartmanın kapısındaki zillerde Fogg'un adım bulamayınca kapıcının zilini çaldı. Birkaç saniye sonra, sarılı yeşilli süveter giymiş, ufak tefek bir adam ayaklarını sürüyerek kapıya geldi ve Mr. Fogg'un gittiğini söyledi. "O ve küçük oğlan on gün kadar önce eşyalarını alıp gittiler," dedi. Bu Barber için büyük bir düşkırıklığı, beklenmedik bir darbe oldu. Ama bir an bile küçük oğlanın kim olabileceğini düşünmedi. Düşünseydi de farketmezdi. Klarnetçinin oğlu sanır, geçerdi.

Yıllar sonra, Barber Victor'dan aldığı mektuptan söz edince, 1959'da Saint Paul'u neden öyle apar topar terkettiğimizi anladım. Olanlar şimdi anlam kazanıyordu: Bir geceyarısı toplanıp yollara dökülüşümüz, arabayı hiç durdurmaksızın Chicago'ya gidişimiz, iki hafta otelde kalışımız ve benim okula gidemeyişim. Victor, Barber ile ilgili gerçeği bilemezdi, ama bu gerçekten kuşkulanması korkması için yeterliydi. Yeğeninin bir yerlerde babası vardı mutlak, öyleyse Emily hakkında bilgi edinmek için böylesine çırpman bir adamla karşılaşmak tehlikesini niye göze alacaktı? Adamın kalkıp da çocuğun velayetini istemeyeceğini kim bilebilirdi? Victor ilk mektuba yanıt verirken benden söz etmeyerek işi

geçiştirmişti, ama sorularla dolu ikinci mektup gelince Victor kapana kısıldığını farketti. Mektuba yanıt vermemek, sadece sorunu biraz ertelerdi, çünkü yabancı, göründüğü kadar meraklıysa eninde sonunda bizi aramaya gelecekti. O zaman ne olacaktı? Victor kaçmaktan, geceyarısı beni alıp dumanlar arasında izini kaybettirmekten başka çıkar yol bulamadı.

Bu öykü, Barber'ın bana anlattığı en son şeylerden biriydi ve onu dinlerken yüreğim paramparça oldu. Victor'un ne yaptığını kavradım, benim için gösterdiği bu özveri, bana olan bu tutkusu, bir duygu seline kaptırdı beni – dayımın acısını yüreğimde duydum, onun ölümüne bir kez daha yandım. Ama aynı zamanda yitirilmiş yıllar adına da acı ve öfkeye kapıldım. Victor, kaçmak yerine Barber'ın ikinci mektubuna yanıt vermiş olsaydı, babamın kim olduğunu ta 1959'da öğrenmiş olacaktım. Bunun için kimse suçlanamaz; ancak, suçlu olmaması demek durumu sineye çekmenin zorluğunu ortadan kaldırmaz. Kurulamamış ilişkiler, yanlış zamanlamalar, karanlıkta el yordamıyla araştırmalar bu sonucu hazırlamıştı. Hep yanlış zamanlarda doğru yerde, doğru zamanlarda yanlış yerlerdeydik. Hep kılpayı kaçırmıştık birbirimizi. Gerçeği yakalamaya hep birkaç santim uzakta kalakalmıştık. Bence işin özeti bu. Bir dizi kaçırılmış fırsat. Bütün parçalar, ta baştan beri ortadaydı, ama kimse onları nasıl birleştirip bütünleştireceğini bilemiyordu.

* * *

Bunların hepsi ilk karşılaşmamızda ortaya çıkmadı kuşkusuz. Barber, benimle ilgili tahminlerinden söz açmamaya karar verince, konuşacağımız tek konu babası oldu ve Barber'ın New York'ta kaldığı günlerde bu konuyu enine boyuna konuştuk. İlk akşam, beni *Elli İkinci* Sokaktaki Gallagher's lokantasına yemeğe götürdü; ikinci akşam Kitty'yi de alıp Chinatown'da bir lokantaya gittik; üçüncü gün Yani pa-

zar günü, Minnesota uçağına yetişmesinden önce otelde onunla birlikte kahvaltı ettim. Barber'ın zekâsı ve sevimliliği, çok geçmeden talihsiz görüntüsünü unutturuyordu. Onunla uzun uzun oturup konuştukça, giderek daha rahatladım, yanında büyük bir huzur duymaya başladım. Hemen hemen ilk günden başlayarak sıkılmadan konuştum, birbirimize öykülerimizi anlatırken şakalar yaptık ve Barber gerçeklerden korkan biri olmadığı için, babasmdan söz ederken kendimi sansür etmeden konuşabildim, Effing ile geçirdiğim ayları iyi ve kötü yanlarıyla olduğu gibi anlattım.

Barber'a gelince, o hiçbir şeyden haberdar değildi. O doğmadan birkaç ay önce babasınm Batıda öldüğünü söylemişlerdi. Evin duvarları tablolarla dolu olduğu, herkes de babasının ressam olduğunu, özellikle manzara resminde uzmanlaştığını ve resim yapmak için sık sık gezilere gittiğini söylediği için, babasının ölümüyle ilgili açıklama da inandırıcı görünmüştü. Babasının son kez Utah çöllerine gittiğini ve tanrının unuttuğu o yerlerde öldüğünü anlatmışlardı. Ama nasıl öldüğü hiçbir zaman açıklanmamıştı. Barber yedi yaşmdayken, yengesi babasının uçurumdan yuvarlandığım söylemişti. Üç yıl sonra dayısı babasının Kızılderililere tutsak düştüğünü anlatmış, ondan altı ay sonra da Molly Sharp, bunun şeytan işi olduğunu söylemişti. Molly Sharp, okuldan dönünde Barber'a o güzelim tatlıları pişirip yediren aşçı kadındı – dişleri aralık, kırmızı suratlı bir İrlandalıydı. Barber kadının yalan söylediğini hiç duymamıştı. Babası neden ve nasıl ölmüş olursa olsun, annesinin odasma kapanmasının nedeni olarak hep babasının ölümü öne sürüldü. Annesi kimi zaman odasından çıktığı halde, aile içinde onun durumundan söz ederken hep odasma kapanma deyimi kullanılırdı. Oysa annesi, özellikle sıcak yaz geceleri evin koridorlarında dolaşır, hatta kıyıya inip oturur, minik dalgaların sesini dinlerdi.

Barber, annesini pek sık görmezdi ve annesi, iyi zamanlarında bile, onun adını anımsamakta zorluk çekerdi. Ona Teddy der, yahut Malcolm veya Rob diye seslenirdi – hem

de gözünün içine bakıp adını doğru söylediğinden emin olarak konuşurdu. Kimi zaman da Barber'a hiçbir anlam ifade etmeyen takma adlarla çağırırdı onu: Bally-Bal, Pooh-Bah ya da Mr. Jniks gibi. Barber annesinin yanlışını düzeltmeye hiç kalkmadı, çünkü onunla geçirdiği saatler böyle şeylerle harcanmayacak kadar nadirdi ve Barber en ufak bir tartışmanın, annesinin ruhsal durumunu bozacağını biliyordu. Ev halkı da Barber'a Solly derdi. Barber, bu takma ada hiç itiraz etmezdi, çünkü böylece gerçek adına kimse ilişmiyor, bu ad sanki yalnızca kendisinin bildiği bir sır olarak kalıyordu: Solomon, İbranilerin akıllı kralı, bir bebeği ikiye böleceğini söyleyecek kadar adalet yanlısı bir adam. Daha sonra, takma adının sonundaki ek de unutuldu ve kısaca Sol oldu. Elizabeth dönemi şairlerinden, bu sözcüğün eskiden "güneş" anlamma kullanıldığını öğrendi. Çok geçmeden de, aynı sözün Fransızca'da "yer" anlamına geldiğini keşfetti. Aynı anda hem güneş hem dünya olabilmek iyice aklını kurcaladı ve Barber birkaç yıl evrenin tüm çelişkilerini yalnızca kendisinin taşıdığına inandı.

Annesi, bir alay yardımcı ve hizmetçiyle dördüncü katta yaşıyordu ve uzun süre bir kez olsun aşağı inmediği oluyordu. Koridorun bir ucuna yeni yaptırılan mutfağı ve öteki uçtaki dokuz köşeli odasıyla o kat bambaşka bir dünyaydı. Babasının resimlerini o odada yaptığını söylerlerdi. Odanın pencereleri öyle yapılmıştı ki, hangisinden baksanız denizden başka bir şey görmezdiniz. Pencerelerin önünde uzun süre duracak ve yüzünüzü cama yapıştırarak bakacak olsanız, gökyüzünde uçuyormuş duygusuna kapılırdınız. Barber'ın oraya sık sık çıkmasına izin vermezlerdi, ama alt kattaki odasmdan, kimi geceler annesinin yürüdüğünü (halının altmdaki tahtaların gıcırtısından) anlar, arada bir de insan sesleri duyardı: Ne olduğu anlaşılmayan konuşmalar, kahkahalar, bölük pörçük şarkılar, inlemeler ve hıçkırıklar. Barber'm dördüncü kata çıkışları, hastabakıcılarm denetimindeydi ve her hemşire kendine göre ayrı bir kural uygulardı. Miss Forrest,

ancak perşembe günleri bir saatliğine yukarı çıkmasına izin verirdi. Miss Caxton, onu annesinin odasma bırakmadan önce tırnak muayenesinden geçirirdi. Miss Flower, kıyıda kısa yürüyüşlerden yanaydı. Miss Buxley kakao ikram eder, Miss Gunderson ise Barber'ın duyamayacağı kadar alçak sesle konuşurdu. Barber bir gün akşama kadar annesiyle kılık değiştirme oyunu oynadı, bir başka sefer de akşama kadar havuzda oyuncak kayık yüzdürdüler. Bunlar, annesiyle ilgili en belirgin anılarıydı ve yıllar sonra da annesiyle geçirdiği en mutlu saatlerin onlar olduğunu kavradı. Anımsadığı kadarıyla, annesi ona yaşlı bir kadın gibi geliyordu. Kır saçları, makyajsız yüzü, soluk mavi gözleri, uçları aşağı bakan ağzı, ellerinin üzerindeki karaciğer lekeleriyle hiç de genç değildi. Hareket ederken, her yanı hafifçe, ama sürekli titriyor ve bu, onu olduğundan daha güçsüz, dokunsan kırılıverecekmiş gibi gösteriyordu – sinirleri laçka, her an bunalımın eşiğinde bir kadın. Barber yine de annesini deli olarak görmüyordu (onu daha çok "*mutsuz*" diye tanımhyordu). Annesi, herkesi ürküten şeyler yaptığı zaman bile, Barber onun deli numarası yaptığına inanıyordu. Zaman zaman çeşitli bunalımlar yaşandı (hemşirelerden biri kovulduğunda annesi saatler süren bir çığlık nöbetine tutuldu, bir kez intihar girişiminde bulundu, birkaç ay sırtına giysi giymemekte direndi), sonra annesi, evdekilerin deyimiyle uzun bir dinlenme için İsviçre'ye gönderildi. Barber, İsviçre'nin Connecticut Hartford'daki bir tımarhanenin kibarcası olduğunu çok sonra öğrendi.

Barber, hüzünlü bir çocukluk geçirdi, ama kendine göre güzel yanları da yok değildi o dönemin. Üstelik sanıldığı gibi, yalnız bir çocukluk da değildi. Annesinin ailesi çoğu zaman onlarla birlikte kalırdı ve anneannesi, boş inançlar, ucuz kitaplar gibi kuş beyinli uğraşlara meraklı olmasına karşın, Barber'e çok iyi davranırdı. İç Savaş öyküleri anlatan, Barber'a yaban çiçeklerini tanıyıp toplamayı öğreten dedesi de onu severdi. Daha sonra Binkey dayısı ile Clara yengesi de onlarm yanına taşındılar ve birkaç yıl çekişmeli, çelişkili

bir uyum içinde birlikte yaşadılar. 1929 bunalımı onları pek etkilemedi, ama yine de bazı konularda ekonomi yapmak gerekti. Pearce Arrow elden çıkarıldı, şoföre yol verildi, New York'ta kiralanan apartman boşaltıldı ve Barber'm planlandığı gibi yatılı okula gönderilmesinden vazgeçildi. 1931'de babasmın koleksiyonundan birtakım tablolar satıldı – Delacroix'nın desenleri, Samuel French Morse'un tablosu, alt kattaki oturma odasında asılı duran ufak boy Turner. Yine de geriye çok resim kaldı. Barber özellikle yemek odasmdaki iki Blakelock'a bayılırdı (sağ duvarda bir ayışığı tablosu, güneye bakan duvarda bir Kızılderili kampı), ayrıca başını nereye çevirse babasının resimleri asılıydı: Long Island görüntüleri, Maine kıyısını gösteren tablolar, Hudson Irmağı çizimleri ve Catskills'e yaptığı gezinin ürünü olan bir oda dolusu resim: köhne köy evleri, bir başka dünyaya aitmiş gibi görünen dağlar, ışık dolu koca koca alanlar. Barber bu resimlerin karşısında yüzlerce saat geçirdi ve lisenin üçüncü sınıfındayken, belediye salonunda bir sergi düzenledi. Babasının sanatı ve yapıtlarıyla ilgili bir yazı hazırlayarak açılışa gelenlere dağıttı.

Ertesi yıl, Barber geceleri oturup babasının yok oluşuyla ilgili bir roman yazdı. O zaman daha on yedisindeydi ve gençlik coşkusuyla kendisini bir sanatçı, acılarını kâğıda dökerek ruhunu kurtaracak olan bir deha adayı olarak görmeye başladı. Barber Minnesota'ya döndükten sonra bu romanın bir kopyasmı bana gönderdi –romanla birlikte yolladığı mektupta, bunu yeni yetmelik dönemindeki yeteneğiyle gösteriş yapmak için değil (zaten yirmi üç yayıncı kitabı reddetmişti), babasının yokluğundan ne ölçüde etkilendiğini bana göstermek için yolladığını yazıyordu. Kitabın adı "Kepler'in Kanı"ydı. Dokuz yüz otuzlarda moda olan aşırı duygusal bir kurgusu vardı. Biraz Western tarzı, biraz bilim-kurgu kokan öykü, bir olmazlıktan ötekine sıçrıyor, bir düşler dünyası içinde yol alıyordu. Kitabın bazı bölümleri berbattı, yine de kendimi kaptırıp okudum ve bitirdiğim zaman Barber'ı daha iyi

tanıdığımı, onu nelerin biçimlendirdiğini, yönlendirdiğini daha iyi kavradığımı anladım.

Roman, gerçek tarihlerden kırk yıl kadar öncesine aktarılmıştı ve olaylar 1870'lerde geçiyordu. Ama tarih değişikliğinin dışında, öykünün geri kalan yerleri, Barber'm babasıyla ilgili olarak öğrenebildiklerirıe tıpatıp uygundu. John Kepler adında bir ressam karısı ve küçük oğluna veda ederek, Utah ve Arizona'da altı ay sürecek bir gezi için Long Island'daki evinden ayrılır. Ressam, on yedi yaşındaki yazarın deyimiyle "bir harikalar diyarını, yaban güzellikler ve çarpıcı renklerle dolu bir dünyayı, en ufak taşın bile sonsuzluk duygusunu aktaracak ölçüde görkemli boyutlarda bir âlemi keşfetmeyi" bekler. Birkaç ay her şey yolunda gider ve sonra Kepler'in başına, sözümona Julian Barber'ın başına gelen kazanın benzeri gelir: Uçurumdan yuvarlanır, kemikleri hurdahaş olur ve kendini kaybeder. Ertesi sabah kendine geldiğinde hareket edemediğini farkeder ve yiyeceklerine ulaşamadığı için bu ıssız topraklarda açlıktan öleceğini düşünür. Ama üçüncü gün, Kepler artık ölmek üzereyken bir grup Kızılderili tarafından kurtarıhr – bu da Barber'ın çocukken duyduğu bir başka öyküden kaynaklanıyor. Kızılderililer, ölmek üzere olan adamı, sarp yamaçlarla çevrili kayalık bir kuytudaki köylerine taşırlar. Yuka ve ardıç ağaçlarının kokusuyla dolu bu köyde, onu yeniden sağlığına kavuştururlar. Köyde hemen hemen birbirine eşit sayıda erkek, kadın ve çocuktan oluşan otuz kırk kişi vardır. Bunlar yakıcı yaz sıcağında yarı çıplak veya çıplak dolaşırlar. Birbirleriyle de, Kepler'le de pek az konuşurlar, Kepler'e su içirerek, o güne kadar tatmadığı yiyecekleri yedirerek bakarlar, iyileştirmeye çalışırlar. Kepler, kendini topladıkça, bu insanların, yöredeki aşiretlerin –Ute ve Navaho, Paiute ve Shoshone aşiretlerinin halkına benzemediğini de görür. Kiminin gözleri mavidir, kiminin saçı hafıfçe kızıla çalar, hatta erkeklerin göğsü kıllıdır. Kepler, gerçeği kabullenmek yerine, hâlâ cançekişmekte olduğunu, gördüklerinin yarı komadayken hayal ettiği şeyler olduğunu dü-

şünür. Ama bu da uzun sürmez. Yavaş yavaş iyileştikçe, yaşadığını ve çevresindeki her şeyin de gerçek olduğunu kabullenmek zorunda kalır.

Barber, "Kendilerine İnsan, Halk, Uzaktan Gelenler diyorlardı," diye yazıyor, "Kepler'e anlattıklarına göre, ataları bir zamanlar ayda yaşarlardı. Sonradan büyük bir kuraklık oldu ve Pog ile Ooma'nın, yani ilk Baba ile Ananın dışında bütün insanlar öldü. Pog ile Ooma yirmi dokuz gün yirmi dokuz gece çölde yürüdüler, sonra Mucizeler Dağına vardılar, dağın tepesine tırmandılar ve kendilerini bir buluta bağladılar. Bulut onları yedi yıl gökte taşıdı, yedi yılın sonunda süzülerek dünyaya indiler ve İlkler Ormanını keşfederek, dünyayı, yaşamı yeniden başlattılar. Pog ile Ooma'nın iki yüzden fazla çocuğu oldu. İnsanlar yıllarca mutlu yaşadılar, ağaçlarm altmda kendilerine evler yaptılar, mısır ektiler, sihirli geyikleri avladılar, sudan balık tuttular. Ötekiler de İlkler Ormanında yaşıyorlardı ve kendi bildiklerini başkalarına da öğretmek istediklerinden, İnsanlar onlardan bitkiler ve hayvanlar konusundaki Yüce Bilgi'yi öğrendiler ve dünyayı benimsediler. İnsanlar da Ötekiler'in yaptığı iyiliğe kendi armağanlarıyla karşılık verdiler ve iki topluluk kuşaklar boyu uyum içinde yaşadı. Ama sonra dünyanın öteki ucundan Yaban Adamlar, büyük tahta gemileriyle geldiler. Bir süre Sakalhlar dostça göründüler, ama sonra İlkler Ormanına girip bir yığın ağaç kestiler. İnsanlar ile Ötekiler, ağaçları kesmemelerini söyleyince Yaban Adamlar gök gümbürtüsü ve şimşek sopalarını çekip onları öldürdüler. İnsanlar, bu silâhların gücüne erişemeyeceklerini anladılar, ama Ötekiler direnip savaşmayı seçtiler. İşte o zaman Korkunç Ayrılık saati geldi. İnsanlar'ın bir bölümü Ötekiler'e katıldı, Ötekiler'in bir bölümü İnsanlar'ın safma geçti ve sonra iki aile kendi yollarma gittiler. İnsanlar evlerini terkedip İlkler Ormanında yürüyerek, Yaban Adamlar'm erişemeyeceği bir noktada Karanlıklar ülkesine taşındılar. Bu yıllar boyu pek çok kez yinelendi; çünkü insanlar ne zaman ormanda yeni bir yurt kursalar Yaban

Adamlar hemen yetişiyordu. Sakallılar, önceleri hep dost görünüyor, ama sonradan ağaçları kesmeye, İnsanlar'ı öldürmeye, kendi tanrılarım, kendi kitaplarını, kendi güçlerini övmeye başhyorlardı. Bu yüzden İnsanlar, göçü sürdürdüler. Hep Batı yönünde ilerliyor, hep Yaban Adamlar'm uzağında olmaya çabalıyorlardı. Sonunda İlkler Ormanının sonuna geldiler ve bitmez tükenmez kışları, kısa, cehennem gibi yazları olan Yassı Dünyayı keşfettiler. Oradan Gökyüzü Ülkesi'ne göçtüler, orada da yaşayamaz olunca Kıt Su Ülkesine indiler. Burası öylesine kurak, öylesine ıssızdı ki, Yaban Adamlar bile orada yaşamak istemedi. Yaban Adamlar, ancak bir başka yere giderken oralarda görünüyordu ve içlerinden orada kalmayı seçen olursa, bunların sayısı öyle az, evleri öylesine seyrekti ki, İnsanlar onlarla kolayca başedebilirdi. İşte İnsanlar, Yeni Zaman'ın başından beri burada yaşıyorlar. Aradan öyle çok zaman geçti ki, ondan öncesini kimse anımsamıyor."

Kepler, başlangıçta onların dilinden anlamaz, ama birkaç hafta içinde basit bir konuşmayı sürdürecek duruma gelir. Önce isimleri, çevresindeki nesnelerin adlarını öğrenir ve konuşmayı yeni söken bir çocuk gibi derdini anlatmaya başlar. *Crenepos* kadın demektir. *Mantoac* tanrılarm adıdır. *Okepenauk* yenilebilir kökler, *tapisco* taş demektir. Kepler, çok kısa sürede çok şey öğrenmek zorunda kaldığı için, dilin temel yapısına önce kavrayamaz. Örneğin adıllar bağımsız sözcükler değil, konuşanın cinsiyetine ve yaşına göre değişen fiil ekleri biçimindedir. Sık kullanılan bazı sözcüklerin tamamen zıt çift anlamı vardır: üst ve alt, öğle ve geceyarısı, çocukluk ve yaşlılık. Kimi durumlarda da, sözcüğün anlamı, konuşanın yüzündeki anlatıma göre değişir. İki üç ay içinde, Kepler'in dili bu yabancı seslere biraz daha iyi dönmeye başlar, birbirinden farksız görünen heceler kümesi, anlamlara bölündükçe Kepler'in kulağı da daha keskinleşir, nüansları ve tonlamaları kapmaya başlar. İşin tuhafı, İnsanlar konuşurken Kepler'in kulağına İngilizce kırmtıları çalınır – onun bildiği

İngilizce değildir bu, İngilizce sözcüklerin kalıntıları, yarısı kırpılmış heceleri, nasıl olmuşsa bu yabancı dilin içine sızmış değişik bir İngilizce. Örneğin Kıt Su Ülkesi, tek sözcüğe dönüşmüştür: Kı-s-ül. Yaban Adamlar Yab-ad, Yassı Dünya Ya-dün biçimindedir. Başlangıçta, Kepler bu benzerlikleri birer rastlantı olarak yorumlar. Ne de olsa, dilden dile aktarılan, çakışan sesler vardır. Kepler, kendini hayallere kaptırmak istemez. Ne var ki, İnsanlar'ın dilindeki her yedi sekiz sözcükten biri aynı yapıdadır ve Kepler düşüncesinin doğru olup olmadığını smamak için sözcükler uydurup bunları İnsanlar'a söylediğinde (bu sözcükler ona öğretilmiş sözcükler değil, başka sözcükleri bölüp birleştirerek kendisinin kurduğu sözcüklerdir), İnsanlar'ın anladığı sözler ettiğini farkeder. Başarısından cesaret alan Kepler, bu yabancı aşiretin kökeniyle ilgili görüşler geliştirmeye başlar. Ay efsanesi bir yana bırakılırsa, bu insanların İngilizler ile Kızılderililerin karışmasından türemiş bir soy olduğunu düşünür. Barber, Kepler'in görüşlerini şöyle anlatıyor: "Yeni Dünya'nın uçsuz bucaksız ormanlarında kaybolan, belki kırılıp yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan ilk sömürgeci gruplarından biri, başedemedikleri doğa güçlerine karşı korunup varlığını sürdürebilmek için Kızılderililerin arasına karışmak istemişti. Kepler, bu Kızılderililerin, belki de efsanedeki "Ötekiler" olduğunu düşünüyordu. Eğer öyleyse, belki içlerinden bir bölümü aşiretten ayrılıp Batı'ya ilerlemiş ve sonunda Utah'a yerleşmişti. Kepler, varsayımım bir adım daha ileri götürerek, Kızılderililerin kökenleriyle ilgili efsaneyi Utah'a geldikten *sonra*, böyle çorak bir yerde yaşama kararlarından manevi güç almak için uydurdukları sonucunu çıkardı. Çünkü dünya, başka hiçbir noktada aya bu kadar benzeyemezdi."

Kepler ancak yerlilerin dilini çözdükten sonra, kendini neden kurtardıklarını anlar. İnsanlar'ın sayısı azalmaktadır ve eğer çoğalmazlarsa soyları yok olacaktır. Liderleri ve bilgeleri Sessiz Düşünce, bir önceki yıl aşiretten ayrılıp çölde yalnız yaşamaya ve kurtulmaları için duaya başlamıştır ve dü-

şünde ölmüş birinin kendilerini kurtaracağı söylenmiştir. Adamın cesedini çevredeki dağlardan birinin eteğinde bulacaklar ve gerektiği gibi bakarlarsa ceset dirilecektir. Bütün bunlar aynen Sessiz Düşünce'nin dediği gibi çıkmıştır. Kepler, bulunmuş, diriltilmiştir, artık yeni soyun babası olma zamanıdır. O, aydan düşen Yaban Baba, İnsan Ruhlarının Babası, Halk'ı yok olmaktan kurtaracak Ruhların Adamı'dır.

Barber'm kitabı, bu noktadan sonra saçmalamaya başlıyordu. Kepler, en ufak bir vicdan azabı duymadan yerlilerin arasma karışıyor, İnsanlar'la birlikte yaşamaya karar veriyor, karısma ve oğluna dönmeyi kafasından atıyordu. Barber, ilk otuz sayfadaki özenli, entelektüel anlatımı bir yana bırakarak, masturbasyon düşlerinin coşkusunda bir delikanlı aşırılığıyla uzun uzadıya cinsel fantezilere giriyordu. Kadınlar Kuzey Amerika yerlilerinden çok, kendilerini kıkırdayarak Kepler'e sunan, güzel, çıplak göğüslü, seks oyuncağı haline getirilmiş Polinezyalı kızlara benziyordu. Anlattıkları tamamen uydurmaydı: Birbirleriyle ve tüm dünya ile barışık yaşayan, soylu vahşilerden kurulmuş ve modası geçmiş bir saflığı koruyan toplum. Kepler çok geçmeden, onların yaşam biçiminin kendisininkinden kat kat üstün olduğunu anlar. On dokuzuncu yüzyıl uygarlığıyla bağlarmı kopartarak taş devrine döner ve İnsanlar ile seve seve kaynaşır.

Kitabın ilk bölümü Kepler'in ilk İnsan çocuğunun doğumuyla biter. İkinci bölüm başlığında, aradan on beş yıl geçmiştir. Konu yeniden Long Island'da döner. Kepler'in Amerikalı karısının cenazesini, on sekiz yaşına gelmiş oğlu John Kepler Jr.'ın ağzından dinleriz. Babasının ortadan kaybolmasmdaki esrarı çözmeye kararlı olan delikanlı, cenaze töreninin ertesi günü yollara düşer, ömrünü bu arayışa adamaya karar vermiştir. Utah'a gider ve bir buçuk yıl ıssız çöllerde dolaşarak ipucu arar. Mucizevi bir rastlantıyla (Barber'm buradaki anlatımı hiç inandırıcı değildi), kayalıklar arasında İnsanlar'ın yurduna gelir. Babasının sağ olabileceği hiç aklına gelmemiştir. Ama nüfusu yüze ulaşan bu ufak aşiretin kurta-

rıcısı ve sakallı reisiyle tanıştırıldığı zaman, adamın John Kepler olduğunu anlar. Şaşkınlık içinde, kendisinin John Kepler'in Amerikalı oğlu olduğunu söyler, ama serinkanlılığım ve kayıtsızlığını hiç bozmayan Kepler onu anlamazdan gelir. "Ben buraya aydan gelen bir ruh adamıyım," der. "Tek ailem de bu insanlar. Sana yiyecek veririz, gece burada ağırlarız, ama yarın sabah bizi bırakıp yoluna gitmelisin." Babasının kendisini reddetmesiyle yıkılan oğul, intikam duygusuna kapılır, geceyarısı yatağından usulca kalkar, Kepler'in yanına sürünür ve bıçağını adamm kalbine saplar. Ötekiler durumu farkedip arkasma düşmesinler diye de, hemen karanlığa karışıp kaybolur.

Cinayetin bir tek tanığı vardır. Kepler'in İnsan çocukları içinde gözbebeği olan, Jocomin (Yaban Göz) adında on iki yaşında bir çocuktur bu. Jocomin üç gün üç gece katili kovalar, ama bulamaz. Dördüncü günün sabahında, çevreyi daha iyi kolaçan edebilmek için bir tepeye çıkar ve tüm umutlarını yitireceği anda Sessiz Düşünce ile, yıllar önce aşireti terkedip çölde yalnız yaşayan ihtiyarla karşılar. Sessiz Düşünce, Jocomin'i evlât edinir, kendi sanatının sırlarını ona öğretir, yıllar yılı çocuğu eğiterek, On İki Değişim'in sihirli güçlerini ona aktarmaya çalışır. Jocomin istekli ve yetenekli bir öğrencidir. Hastalıkları iyileştirmeyi, tanrılarla ilişki kurmayı öğrenmekle kalmaz; yedi yıl uğraşıp didindikten sonra Birinci Değişim'in sırrını çözer, beyninin ve bedeninin güçlerine öylesine egemen olur ki, istediği anda kendisini kertenkeleye dönüştürebilecek konuma gelir. Öteki değişimler hızla birinciyi izler: Sırasıyla kırlangıca, atmacaya, akbabaya dönüşür; bir taş ve bir kaktüs olur; köstebek, tavşan, çekirge, kelebek, yılan olur ve son olarak değişimlerin en zorunu başarır ve çakala dönüşür. Jocomin'in Sessiz Düşünce'nin yanına gelmesinden bu yana dokuz yıl geçmiştir. Yaşlı adam bütün bildiklerini manevi oğluna öğretmiştir ve artık ölme zamanının geldiğini söyler. Başka tek söz etmeden, tören giysilerine bürünür, üç gün oruç tutar, sonra ruhu bedeninden uçar ve aya,

İnsan ruhlarının ölümden sonra yaşadığı yere gider.

Jocomin, yurda döner, birkaç yıl reis olarak yaşar. Ama İnsanlar için zor günler başlamıştır. Kuraklık kıtlığa, kıtlık bozguna yol açar. Jocomin düşünde, babasının ölümünün intikamı alınmadıkça, aşirete mutluluğun geri dönmeyeceğini görür. Ertesi gün aşiretin çok yaşayıp çok bilenleriyle konuştuktan sonra, Jocomin İnsanlar'dan ayrılır, John Kepler Jr.'u bulmak için doğuya, Yaban Adamlar'ın dünyasına gider. Jack Moon adını alır, sonunda New York'a varır ve gökdelenler yapan bir inşaat şirketinde iş bulur. Yirmi yıl süreyle dünyanın en yüksek yapısı unvanım korumuş bir mimari harikası olan Woolworth Binasını yapan ekibin en gözde elemanı olur. Jack Moon harika bir işçidir, inşaatın en yüksek yerlerine çıkmaktan yılmaz, kısa zamanda öteki işçilerin saygısını kazanır. Ama işinin dışmda kimseyle arkadaşlık etmez, yalnız dolaşır. Bütün boş saatlerini üvey kardeşini aramakla geçirir. Bu, iki yıl sürer. John Kepler Jr. zengin bir işadamı olmuştur. Brooklyn Tepesindeki Pierrepont Sokağında konak gibi bir evde, karısı ve altı yaşındaki oğluyla yaşar, her sabah, şoförün kullandığı uzun, siyah arabasıyla işe gider. Jack Moon birkaç hafta evi gözler, önce Kepler'i öldürmeye niyetlidir, ama sonra Kepler'in oğlunu kaçırıp İnsanlar'ın yanına götürürse intikamını daha iyi alacağına karar verir. Bir gün çocuğu dadısının elinden kapar kaçar ve Barber'ın romanındaki dördüncü bölüm burada biter.

Jocomin, (bu arada kendisine iyice bağlanmış olan) çocukla Utah'a döndüğünde, her şeyin değişmiş olduğunu görür. İnsanlar ortada yoktur. Boş evlerinde yaşam belirtisi görünmez. Jocomin altı ay onları arar, ama izlerini bulamaz. Sonunda, düşünün kendisini aldattığını anlayarak, halkının öldüğünü kabullenir. Büyük bir acı duyar, orada kalınaya, çocuğu kendi çocuğuymuş gibi büyütmeye karar verir. Soyu yeniden türetmeyi umar. Çocuğa Numa (Yeni Adam) adını takar ve cesaretini yitirmemeye çalışır. Yedi yıl geçer. Jocomin, Sessiz Düşünce'den öğrendiği sırları oğluna öğretir ve

üç yıl daha çalıştıktan sonra On Üçüncü Değişimi gerçekleştirmeyi başarır. Jocomin kendini kadına dönüştürür. Genç ve doğurgan kadın, on altı yaşındaki çocuğu baştan çıkarır. Dokuz ay sonra biri kız biri oğlan ikizleri doğar ve bu iki çocuktan İnsan soyunun yeniden yayılacağı anlaşılır.

Konu yeniden New York'a döner. Kepler Jr. oğlunu aramaktadır. Peşinden koştuğu ipuçlarından hiçbir sonuç çıkmaz, ama bir gün rastlantıyla -Barber'ın kitabmdaki her şey rastlantılara bağlanıyor zaten- Jack Moon'un izini bulur ve yavaş yavaş parçaları biraraya getirerek gerçeği öğrenir. Babasma yaptıklarma karşılık oğlunun kaçırıldığını anlar. Utah'a gitmekten başka çıkar yolu yoktur. Kepler kırk yaşına gelmiştir, çölde yürümek onun için çok zordur, ama yirmi yıl önce babasını öldürdüğü yere dönmenin dehşetini yaşaya yaşaya yola devam eder, çünkü oğlunu bulabileceği tek yer orasıdır. Son sahnede, gökyüzünde dolunay vardır. Kepler, İnsanlar'ın yurduna yaklaşır, geceyi geçirmek için dağda kamp kurar. Herhangi bir kıpırtıyı kollasın diye elinde tüfek nöbet bekler. On beş yirmi metre ötesindeki kayalıklarda, ayışığında silüeti belirlenen bir çakal görür. Bu ıssız topraklarda her şeyden korkan Kepler, tüfeğini doğrultup hayvana ateş eder. Çakal tek kurşunla ölür ve Kepler keskin nişancılığından övünç duyar. Tabii o anda öz oğlunu öldürdüğünün farkında değildir. Kepler ayağa kalkıp ölen çakalın yanına gitmeye fırsat bulamadan, karanlıktan üç çakal atlar üzerine. Kendini savunamayan Kepler, birkaç dakika içinde çakallarm dişleri arasında parçalanıp yutulur.

Barber'm tek roman denemesi olan "Kepler'in Kanı" böyle bitiyordu. Kitabı yazdığı zamanki yaşı göz önüne alınırsa, bu çabasını acımasızca eleştirmek doğru olmazdı. Kitap, bütün eksiklerine ve aşırılıklarına karşın, benim için psikolojik değer taşıyordu ve Barber'ın çocukluğundaki acıları nasıl dışa vurduğunu kanıtlıyordu. Babasının öldüğünü kabul etmek istememişti (Kepler'in İnsanlar tarafından kurtarılışı bu dürtüden kaynaklanıyordu); ama babası ölmemişse ailesinin

yanına dönmemesinin gerekçesi yoktu (Kepler Jr.'un babasını bıçaklaması burdana geliyordu). Ama böyle bir cinayet fikri, cezasını bulmak fikrini de birlikte getiriyordu. Böyle bir şey düşünen kişi cezalandırılmalıydı. Yazgısı kitaptakilerin hepsinden kötü olan Kepler Jr. işte böyle cezalandırılıyordu. Öykü, suçluluk ve özlem duygularının bir karmaşasıydı. Özlem suça dönüşüyor, suç hoşgörülemeyeceği için, kendini cezalandırma, acımasız bir adalete boyun eğme özlemi haline geliyordu. Barber'm bilimsel çalışmalarmdan çoğunun Kepler'in Kanı kitabındaki görüşleri irdelemesi, bence hiç de rastlantısal değildi. İzi yitmiş Roanoke halkı, Kızılderililerin arasmda yaşayan beyazların öyküsü, Batı Amerika efsanesi – bunlar, Barber'm bir tarihçi olarak ele aldığı konulardı ve bunları irdelerken ne denli yansız ve profesyonel davranırsa davransın, incelemelerinin ardında hep kişisel bir çıkış noktası, kendi yaşamının sırlarını arama inancı vardı.

1939 baharında, Barber, babasıyla ilgili birşeyler daha öğrenebilme fırsatım yakaladı, ama bu son fırsattan da bir sonuç alamadı. O zaman Columbia Üniversitesinde öğrenciydi. Mayıs ortalarında, Victor dayımla Dünya Fuarında karşılaştığını sandığım günden tam bir hafta sonra, Clara yengesi onu aradı ve annesinin uyurken öldüğünü haber verdi. Barber, sabah treniyle Long Island'a gitti, cenaze işlemlerini yaptı: Cenazenin kaldırılması, vasiyetnamenin okunması, avukatlar ve muhasebecilerle yapılan azap verici konuşmalar. Annesinin son altı aydır oturduğu evin parasını ödedi, kâğıtlar ve formlar imzaladı, kendini tutmaya çalışmasma rağmen hıçkıra hıçkıra ağladı. Cenazeden sonra geceyi geçirmek için büyük eve döndü. Bunun, orada geçireceği son gece olduğunun bilincindeydi. Evde yalnızca Clara yenge kalmıştı, o da oturup kendisiyle konuşacak durumda değildi. Barber, o gün bilmem kaçıncı kez, istediği kadar o evde oturabileceğini yengesine yineledi. Yengesi yine ona teşekkür etti, parmaklarının ucuna basarak uzandı, yanağından öptü, sonra yeniden odasında sakladığı şarap şişesinin başına döndü. Barber doğ-

duğu zaman sayıları yediyi bulan hizmetçi kadrosu, artık tek kişiye inmişti – Clara yengenin yemeğini pişiren, arada bir evi temizleyen, Hattie Newcombe adında topal, bir zenci kadındı bu. Ev son yıllarda iyiden iyiye köhnemişti. Dedesinin 1934'te ölümünden sonra bahçeye hiç bakılmamış; bir zamanlar renk renk çiçeklerin, çimenlerin uzandığı bahçe insanın göğsüne kadar yükselen ayrıkotlarıyla kaplanmıştı. Evin içinde, neredeyse her tavandan örümcek ağları sarkıyor, sandalyelere dokununca toz bulutları havalamyor, odalarda fareler cirit atıyor ve Clara, her zaman gülümseyen, her zaman kafası dumanlı Clara, hiçbirinin farkma varmıyordu. Bu öylesine uzun zamandır süregeliyordu ki, artık Barber da aldırış etmiyordu. Bu evde yaşamaya hiç cesaret edemeyeceğini biliyordu ve Clara da günün birinde kocası gibi alkolden ölüp gittikten sonra, evin çöküp çökmemesi Barber'm hiç umurunda değildi.

Barber, ertesi sabah, Clara yengeyi salonda buldu. İlk kadeh şarabın saati henüz gelmemişti (genellikle, şişe öğle yemeğinden sonraya kadar açılmazdı). Barber, eğer yengesiyle ergeç konuşacaksa, en uygun zamanın o an olduğunu anladı. Barber odaya girdiğinde, yengesi köşedeki oyun masasında oturmuş, hafiften bir şarkı mırıldanarak fal açıyordu. Barber onun yanına giderken "Uçan Trapezdeki Adam" diye şarkının adını anımsadı, yengesinin arkasmda durdu, elini omzuna koydu. Yün şalın altındaki gövde, kemik yığınından ibaretti.

Barber, iskambilleri göstererek, "Siyah dörtlünün üstüne kırmızı üçlüyü getir," dedi.

Clara, bunu nasıl farketmediğine şaşırarak kendi ahmaklığına cık cık ederek iskambili yerine koydu. Onu kaldırdığı yerde boşa çıkan kartı açtı. Kırmızı bir papaz açıldı. Clara, "Eksik olma Sol," dedi. "Bugün bir türlü aklımı toparlayamıyorum. Almam gereken kâğıtları görmüyorum, sonra da yok yere hile yapıp başka kartları açıyorum." Hafiften bir kahkaha attıktan sonra, yeniden şarkıyı mırıldanmaya koyuldu.

Barber, söze nereden başlayacağını düşünerek Clara yengenin karşısındaki sandalyeye oturdu. Kadının kendisine anlatacak fazla bir şey bildiğini sanmıyordu, ama konuşabileceği başka kimse yoktu. Barber birkaç saniye öyle oturup kadının suratını seyretti, dal dal örülmüş ince kırışıklara, yanaklarmdaki beyaz pudra tabakasına, parlak kırmızı dudak boyasına baktı. Kadının içler acısı bir halde olduğunu düşündü. Bu aileye gelin gelmenin, onca yıl dayısına karılık etmenin, çocuk sahibi olamamanın hiç de kolay olmadığını geçirdi aklından. Binkey, neşeli, kuş beyinli bir çapkındı. 1880'lerde, Providence'deki Galileo Tiyatrosunda Maestro Rudolfo'nun sihirbazlık numaralarında asistanlık yaparken görüp beğendiği Clara ile, tanıştıklarından bir hafta sonra evlenmişti. Barber, kadının kumpanya günleriyle ilgili saçmasapan öykülerini dinlemeye bayılırdı çocukluğunda ve şimdi ailede kendilerinden başka kimsenin kalmamış olması tuhafına gidiyordu. Barber'ların sonuncusu ile Wheeler'ların sonuncusu. Büyükannesinin deyimiyle, aşağı tabakadan bir kız, güzelliğini otuz yıl önce yitirmiş bir beyinsiz ve şişko, harika çocuk, deli bir kadınla bir hayaletten dünyaya gelmiş olan kendisi. Barber, Clara yengeye o anda duyduğu kadar sevecenlik duymamıştı hiç. Barber, "Bu akşam New York'a dönüyorum," dedi.

Clara başını iskambillerden kaldırmadan yanıt verdi: "Beni merak etme. Ben yalnız başıma pekâlâ idare ederim. Buna alışkınım, biliyorsun."

Barber, "Bu akşam dönüyorum," diye yineledi, "Ve bir daha da bu eve ayak basmayacağım."

Clara yenge, kırmızı bir altıhyı siyah bir yedilinin üstüne koydu, siyah kızı kaldırabileceği bir yer aradı, düş kırıklığıyla içini çektikten sonra Barber'a baktı. "Sol, bu kadar dramatik olmana gerek yok," dedi.

"Dramatik değilim. Yalnızca, birbirimizi belki de son kez gördüğümüzü söylemeye çalışıyorum."

Clara yenge yine anlamadı. "Anneni kaybetmenin çok

acı olduğunu biliyorum," dedi. "Ama kendini bu kadar harap etmene gerek yok. Elizabeth'in ölümü kendisi için kurtuluş oldu. Yaşamı cehennemden farksızdı, şimdi huzura kavuştu." Clara yenge bir an durdu, uygun bir sözcük aradı. "Saçmasapan şeyler düşünme," dedi.

"Saçmasapan olan benim düşüncelerim değil, evin hali. Buraya bir daha gelmeye gönlüm elvermez."

"Ama burası artık senin evin. Sahibi sensin. İçindeki her şey senin malın."

"Benim olması, onu elde tutmamı gerektirmez. İstediğim zaman başımdan atarım."

"Ama Solly... daha dün evi satmayacağını söyledin. Söz verdin."

"Satacak değilim. Ama birine vermemi engelleyecek bir neden yok, değil mi?"

"İkisi de aynı kapıya çıkar. Ev bir başkasının olacak, ben de bir alay kocakarıyla dolu bir odada ölmek üzere kapı dışarı edileceğim."

"Evi sana verirsem, kapı dışarı edilmezsin. Burada kalırsın."

"Saçmalamayı bırak. Biraz daha böyle konuşursan, kalbim tutacak."

"Evi sana devretmek hiç zor değil. Bugün avukatı çağırırım, işlemlere başlatırım."

"Ama Solly..."

"Resimlerden bir kısmını alırım, ama geri kalan her şey senin olur."

"Doğru değil bu. Neden bilmiyorum, ama böyle konuşman hiç doğru değil."

Barber onu duymazdan gelerek, "Benim için bir tek şey yapmanı istiyorum," dedi. "Bir vasiyetname hazırlayacaksın ve bu evi Hattie Newcombe'a vasiyet edeceksin."

"*Bizim* Hattie Newcombe'a mı?"

"Evet, *bizim* Hattie Newcombe'a."

"Ama Sol, bu doğru olur mu sence? Yani demek isti-

yorum ki, Hatti... Hattie, sen de biliyorsun ya, şeydir..."

"Nedir, Clara yenge?"

"Zencidir. Hattie zencidir."

"Hattie buna aldırmıyorsa, sen niye kendine dert ediyorsun?"

"Herkes ne der sonra? Cliff Evi'nde bir zenci kadın. Sen de pekâlâ biliyorsun ki, bu kasabadaki tek zenciler, hizmetçilerdir."

"Bu, Hattie'nin senin en yakın dostun olduğu gerçeğini değiştirmez. Bildiğim kadarıyla, tek dostun o. Hem insanlarm ne diyeceğini neden umursayalım? Bu dünyada dostlarımıza iyilik etmekten daha önemli bir şey yoktur."

Clara yenge, yeğeninin içtenliğini kavradığı zaman, kıkır kıkır gülmeye başladı. Yeğeninin sözleri, koca bir düşünce yapısını yıkmıştı. Böyle bir şeyin olabileceğini düşünmek çok hoşuna gitti. "İşin tek kötü yanı, Hattie'nin evi devralmasından önce benim ölmemin gerekli oluşu," dedi. "Yaşayıp da kendi gözlerimle görmeyi isterdim."

"Eğer dedikleri gibi cennet varsa, göreceksin demektir."

"Bunu neden yaptığını anlıyorsam canım çıksın."

"Anlaman gerekli değil. Kendime göre nedenlerim var, onlara senin kafa yormana gerek yok. Önce seninle birkaç şey konuşmak istiyorum, sonra bu işi hallederiz."

"Ne gibi şeyler?"

"Eski hikâyeler. Geçmişle ilgili şeyler."

"Galileo Tiyatrosuyla mı?"

"Hayır, onu bugün konuşmayalım. Benim aklımda başka şeyler vardı."

"Ya." Clara yengenin aklı karıştı, durdu. "Hani Rudolfo'dan söz etmem hep hoşuna giderdi de. Hani beni nasıl tabuta koyup yarıdan kestiğini anlatırdım ya. Güzel numaraydı, programm en güzel numarasıydı. Hatırlıyor musun?"

"Tabii hatırlıyorum. Ama şimdi konuşmak istediğim o değil."

"Nasıl istersen. Zaten o kadar çok geçmiş gün var ki, he-

le benim yaşıma gelince."

"Babamı düşünüyordum."

"Ha, babanı. O da çok eskidendi. Gerçekten çook eski. Belki bazı şeyler kadar değil, ama yine de eski."

Binkey ile senin, o kaybolmadan önce buraya taşınmadığınızı biliyorum. Ama acaba onu aramaya giden araştırma ekibi hakkında birşeyler biliyor musun?"

"Onları deden ayarlamıştı, şeyle birlikte, neydi adamın adı?"

"Mr. Byrne mı?"

"Evet Mr. Byrne, oğlu olan adam. Altı ay kadar aradılar, ama hiçbir şey bulamadılar. Bir ara Binkey de gitti, biliyorsun. Dönüşünde bir alay gülünç hikâye anlatmıştı. Onların Kızılderililer tarafından öldürüldüğünü öne süren de Binkey oldu."

"Onunki yalnızca bir tahmindi, öyle değil mi?"

"Palavra atmakta Binkey'in üstüne yoktu. Söylediklerinde zerre kadar gerçek payı olmazdı."

"Peki ya annem, o da gitti mi Batıya?"

"Annen mi? Yok canım, Elizabeth hep buradaydı. Elizabeth... nasıl desem... yolculuk yapabilecek durumda değildi."

"Gebe olduğu için mi?"

"Bir bakıma öyle denebilir."

"Ya başka bakımlardan?"

"Akli durumu. Pek sağlıklı değildi o zaman."

"Daha o zaman delirmiş miydi?"

"Elizabeth hep tutarsızdı. Bir bakarsın surat ediyor, bir dakika sonra gülüp söylüyor. Ta yıllar önce, onu ilk tanıdığımda bile öyleydi. *Sinirleri gergin* derdik o zamanlar."

"Durumu ne zaman kötüleşti?"

"Baban dönmeyince."

"Yavaş yavaş mı o hale geldi, yoksa birdenbire mi oldu?"

"Birdenbire oldu Sol. Korkunç bir manzaraydı."

"Sen gördün mü?"

"Gözlerimle gördüm. Her şeyi. Hiçbir zaman unutamam."

"Ne zaman oldu?"

"O gece, senin... yani bir gece... ne zaman olduğunu hatırlamıyorum. Bir kış gecesiydi."

"Hangi geceydi Clara yenge?"

"Karlı bir geceydi. Hava soğuktu, fırtına vardı. Bunu hatırhyorum, çünkü doktor zarzor gelebilmişti."

"Ocak ayında bir geceydi, değil mi?"

"Olabilir. Ocakta genellikle kar yağar. Ama hangi ay olduğu aklımda değil."

"11 Ocak'tı, değil mi? Benim doğduğum gece."

"Sol, beni sıkıştırıp durma. O kadar uzun zaman oldu ki, artık hiç önemi yok."

"Benim için önemi var Clara yenge. Ve bunu anlatabilecek tek kişi sensin. Anlıyor musun? Geriye kalan tek kişi sensin Clara yenge."

"Bağırmana gerek yok. Sağır değilim Solomon. Bağırıp çağırmaya, kabalaşmaya hiç gerek yok. Beni zorlamana hiç gerek yok."

"Ben seni zorlamıyorum. Sadece soru sormaya çalışıyorum."

"Yanıtı zaten biliyorsun. Az önce ağzımdan kaçırdım, çok da pişmanım."

"Pişman olma. Önemli olan gerçeği anlatman. Ondan daha önemli bir şey yok."

"Öyle şeydi ki, şey... uydurduğumu sanmanı istemiyorum. O gece, onun odasında, yanındaydım. Molly Sharp ile birlikte doktorun gelmesini bekliyorduk. Elizabeth öyle çok haykırıyor, öyle çırpınıyordu ki, ev yıkılacak sandım."

"Ne diye haykırıyordu?"

"Korkunç şeyler. Düşündükçe içim fena oluyor."

"Anlat bana Clara yenge."

"Elizabeth, 'Beni öldürmeye çalışıyor,' diye bağırıyordu. 'Bu oğlan beni öldürmeye çalışıyor. Onun dışarı çıkması-

na izin veremeyiz.'"

"Beni mi kastediyordu?"

"Evet, bebeği. Oğlan olduğunu nereden biliyordu bilmiyorum, ama öyle diyordu. Zaman daralıyordu, doktor da hâlâ gelmemişti. Molly ile ben, onu yatağa yatırıp doğum pozisyonuna sokmak istedik, ama Elizabeth söz dinlemiyordu. 'Bacaklarını aç, sancın azalır,' diyorduk. Ama Elizabeth dediğimizi yapmıyordu. O gücü nereden bulduğunu Tanrı bilir. Elimizden kurtulup kapıya koşuyor, boyuna o korkunç sözleri haykırıyordu. 'Beni öldürmeye çalışıyor, onun dışarı çıkmasına izin veremeyiz.' diyordu. Sonunda zorla yatağa yatırdık – daha doğrusu Molly yatırdı, ben ona yardım ettim, Molly Sharp öküz gibi güçlü kuvvetliydi. Yatağa yatırdıktan sonra da, bacaklarını açmamakta direndi. 'Onu dışarı çıkarmayacağım,' diye bağırıyordu. 'Onu orada boğacağım. Canavar oğlan. Canavar oğlan. Onu öldürünceye kadar dışarı çıkarmayacağım.' Bacaklarını zorla ayırmaya çalıştık, ama Elizabeth debeleniyor, çırpınıyordu. Sonunda Molly onu tokatlamaya başladı – vargücüyle şak şak şak vuruyordu. Elizabeth buna öyle sinirlendi ki, ondan sonra bebek gibi bağırmaya başladı, yüzü kıpkırmızı kesildi, ölüleri uyandıracak kadar çok bağırıp çığlık atıyordu."

"Aman Tanrım."

"Ömrümde gördüğüm en korkunç şeydi. O yüzden sana anlatmak istemedim."

"Yine de yolunu bulup çıktım, değil mi?"

"Kimsenin görmediği kadar iri, güçlü bir bebektin. Doktor beş kilodan fazla olduğunu söyledi. Tosuncuk. O kadar iri olmasaydm, doğamazdm Sol. Bunu hiç unutma. Dünyaya gelmeni sağlayan, iri yapılı olmandı."

"Peki ya annem?"

"Sonunda doktor geldi – altı yedi yıl önce araba kazasmda ölen Doktor Bowles'di– Elizabeth'e iğne yapıp uyuttu. Elizabeth ertesi güne kadar uyanmadı, uyandığında da her şeyi unutmuştu. Yalnız bir önceki geceyi değil, her şeyi

–tüm yaşamını, yirmi yıldır olanların hepsini unutmuştu. Molly ile ben oğlunu görsün diye seni içeri götürdüğümüz zaman, seni kardeşi sandı. Öyle tuhaftı ki Sol. Yeniden minik bir kız olmuştu ve kim olduğunu bilmiyordu."

Barber bir soru daha soracaktı ki, koridorda asılı büyük çalar saat çalmaya başladı. Clara yenge başım yana eğip saatin sesini kulak verdi, saatleri parmağıyla saydı. Saatin çalması durunca, Clara yenge on ikiyi bulmuştu. Bu, yüzüne bir kıpırtı, bir canlılık verdi. "Öğlen olmuş," dedi. "Hattie'yi bekletirsek ayıp olur."

"Yemek saati mi?"

Clara, "Öyle," diyerek yerinden kalktı. "Kendimizi besleme saati."

"Sen git Clara yenge, ben birazdan gelirim."

Barber, Clara yengenin odadan çıkışını seyrederken, konuşmanın birden bittiğini farketti. Dahası, bir daha başlamayacağını da sezdi. Olanca kozunu tek elde oynamıştı ve artık ona rüşvet diye vereceği ev de yoktu, konuşmaya razı edeceği başka numarası da kalmamıştı.

Barber, masadaki iskambilleri topladı, karıştırdı ve fal açmaya koyuldu. Fal açılıncaya kadar bakmaya karar verdi ve bir saatten fazla oturdu. Yemek çoktan bitmişti, ama önemi yoktu. Barber yaşammda ilk kez açlık duymuyordu.

Barber bu sahneyi bana anlattığı zaman, otelin kafeteryasmda oturmuş kahvaltı ediyorduk. Pazar sabahıydı. Zamanımız daralıyordu. Birlikte son birer kahve daha içtik, sonra Barber'ın bavulunu almak için asansörle çıkarken, öykünün sonunu anlattı. Clara yengesinin 1943'te öldüğünü söyledi. Ev Hattie Newcombe'a kalmış ve Hattie, odaları çocukları ve torunlarıyla doldurarak 1950'ye kadar köhne bir görkem içinde saltanat sürmüştü. Hattie 1951'de ölünce damadı Fred Robinson, Cavalcante Kalkınma Şirketine satmış, ev de yerle bir edilmişti. On sekiz ay içinde, arazi yarım dönüm-

lük yirmi parsele bölünmüş, her parsele, öteki on dokuz parseldekinin eşi birer ev kondurulmuştu.

"Böyle olacağını bilseydiniz, evi yine verir miydiniz?" diye sordum.

Barber, sönmüş purosunu yeniden yakıp dumanım üfleyerek, "Tabii," dedi. "Başka bir şey yapmak hiç aklıma gelmedi. Böylesine cömertlik yapma fırsatını her zaman bulamayız, ben de o fırsatı heba etmediğime seviniyorum. İyi düşünecek olursak, o evi Hattie Newcombe'a vermek, belki de ömrümün en akıllıca işi oldu."

O sırada otelin önünde durmuş, kapıcının taksi çevirmesini bekliyorduk. Vedalaşma anı geldiğinde, Barber neredeyse ağlayacaktı. Bunun, gecikmiş bir tepki olduğunu, o hafta sonunun ona çok acı verdiğini düşündüm – tabii o anda neler duyduğunu bilemezdim, o konuyla ilgili hiçbir şeyi bilmiyordum daha. Ben yeni tanıştığım, yalnızca iki gün birlikte olduğum birini uğurlarken, o oğluna veda ediyordu. Taksi önünde duruyor, kapıcı bavulu bagaja koyarken taksimetre çılgın bir tempoyla çalışıyordu. Barber beni kucaklayacakmış gibi bir hareket yaptı, sonra kendini topladı, iki omzumdan tuttu sıktı.

"Bunları anlattığım ilk insan sensin," dedi. "Beni dinlediğin için teşekkür ederim. Bana öyle geliyor ki... nasıl desem... artık aramızda bir bağ var gibi geliyor."

"Hiç unutamayacağım bir hafta sonuydu," dedim.

"Evet, öyleydi. Unutulmaz bir hafta sonu. Bütün hafta sonlarına ağır basan bir hafta sonu."

Sonra o koca kütlesini arabaya sığıştırdı, arka koltuktan başparmağını kaldırarak bana selâm verdi ve araba trafiğe karışıp kayboldu. O anda, Barber'ı bir daha göreceğimi sanmıyordum. İşimizi bitirmiş, araştıracağımız ne varsa araştırmıştık. Her şey bitmiş görünüyordu. Ertesi hafta "Kepler'in Kanı" postadan çıktığı zaman bile, bunu bir başlangıcın devamı olmaktan çok, sonucu olarak, tanışmamızın son anısı olarak algıladım. Barber kitabı göndermeye söz vermişti, neza-

ketinden böyle davrandığını düşündüm. Ertesi gün bir teşekkür mektubu yazdım, tamştığımıza çok sevindiğimi belirttim ve sonra onunla ilişkim tamamen kesildi.

Chinatown cennetim sürüyordu. Kitty dansediyor, okula gidiyordu. Ben de yazmaya ve yürüyüşlere devam ediyordum. Kolomb Günü geçti, Şükran Günü geçti, Noel ve Yılbaşı geçti. Sonra ocak ortalarında bir sabah telefon çaldı, karşımdaki Barber'dı. Nereden aradığını sordum, New York'ta olduğunu söylerken sesindeki heyecanı ve mutluluğu sezdim.

"Eğer boş zamammz varsa, yine buluşalım," dedi.

"Evet, ben de çok istiyorum. Ama sen benim için programmı bozma. Bir süre burada kalacağım."

"Sizin okulda sömestr tatilleri uzun oluyor galiba."

"Ben yine izin aldım. Gelecek eylüle kadar okula gitmeyeceğim, bu süre içinde New York'ta oturmayı düşünüyorum. Onuncu Sokakta, Beşinci ve Altmcı caddelerin arasındaki blokta bir daire tuttum."

"Güzel yerdir. Oradan çok geçtim."

"Kiralık ilanında dediği gibi sevimli, şirin bir yer. Daha dün akşam taşındım, çok hoşuma gitti. Sen ve Kitty gelip konuğum olmalısınız."

"Seve seve geliriz. Siz bir gün verin, o gün gelelim."

"Harika. Yerleşir yerleşmez, hafta içinde tekrar ararım. Seninle görüşmek istediğim bir proje var. Onun için aklını başına topla da gel."

"Beynimin içinde fazla bir şey bulacağınızı sanmam, ama olanı hizmetinize amadedir."

Üç dört gün sonra Kitty ile Barber'ın evine akşam yemeğine gittik, ondan sonra da sık sık görüşür olduk. Bu dostluğu başlatan Barber'dı ve bize yakınlık göstermesinin bir nedeni varsa bile, ikimiz de bunu sezmedik. Bizi lokantalara, sinemalara, konserlere götürüyor, pazar günleri arabayla gezmeye çıkarken bizi de yanma alıyordu. Ve adam son derece

sevimli, sevecen olduğu için, ona diretemiyorduk. Nereye gitse kafasında o tuhaf şapkaları, şakaları, çevrenin meraklı bakışlarına umursamazlığıyla Barber, bizi evlât edinmek istercesine kanatlarmın altına aldı. Kitty de ben de yetim olduğumuz için, bu durum hepimizin işine geliyordu.

İlk buluştuğumuz gece, Barber, Effing'in miras işinin çözümlendiğini söyledi. Kendisine çok para kalmıştı ve ömründe ilk kez işinden kazandığı paraya bağımlı değildi. İşler umduğu gibi giderse, iki üç yıl daha hocalık yapmasına gerek olmayacaktı. "Bu, benim yaşama şansım," dedi, "Ben de keyfini çıkaracağım."

"Effing'in çok parası vardı. Bu kadar parayla, emekliye ayrılacağınızı sanırdım."

"Nerede o şans. Veraset vergileri, arazi vergileri, avukat ücretleri, adını duymadığım daha bir alay masraf. Onlar epey para götürdü. Üstelik, sandığımız kadar da para çıkmadı."

"Yani milyonlar yok muydu?"

"Ne gezer. Ancak binlerden söz edebiliriz. Her şey bittikten sonra Mrs. Hume ile bana kırk altışar bin dolar kadar bir şey kaldı."

"Ondan böyle bir şey beklemeliydim," dedim. "Sanki New York'un en zengin adamıymış gibi konuşurdu."

"Evet, abartmayı severmiş galiba. Ama aleyhinde konuşmak bana hiç düşmez. Ömründe bir kez bile görmediğim birinden kırk altı bin dolar miras kaldı. Hiç bu kadar param olmamıştı. Bu akıl almayacak kadar büyük bir nimet."

Barber, son üç yıldır Thomas Harriot üzerine bir kitap yazmakta olduğunu anlattı. Normal olarak, kitabın bitmesi iki yıl daha isterdi, ama artık başka iş yapmayacağına göre, kitabı yaz ortalarında, yani altı yedi ay sonra bitirebileceğini sanıyordu. Bunun üzerine, telefonda sözünü ettiği proje aklına gelmişti. Birkaç haftadır bunu kafasından geçirdiğini, ama üzerinde ciddi olarak düşünmeye başlamadan benim görüşümü almak istediğini söyledi. Bu daha sonra, Harriot kita-

bının tamamlanmasından sonra başlayacak bir projeydi, ama eğer buna girişecekse, önceden iyice plan yapılınalıydı. "Sanırım bütün iş bir soruya bağlı," dedi. "Bana çok kesin bir yanıt verebileceğini sanmıyorum. Ama bu koşullarda, güvenebileceğim tek kişi sensin."

Yemeğimizi bitirmiş, masada oturuyor, konyakla Barber'm Kanada gezisinden getirdiği Küba purolarını içiyorduk. Hepimiz hafif çakırkeyiftik ve o hava içinde Kitty bile, Barber'm ikram ettiği koca Churchill purolarından tüttürüyordu. Dar Çinli giysisiyle oturmuş, dumanı sakin sakin üfleyişini seyretmek hoşuma gidiyordu. Ama Barber'm kılığı da çok gülünçtü. O akşamm şerefine smokin giymiş, başına da bir fes oturtmuştu.

"Eğer tek kişi bensem, o zaman babanızla ilgili bir konu olmalı," dedim.

"Evet, tastamam öyle." Barber sözünü vurgulamak için başını arkaya attı ve puronun dumanını halka biçiminde üfledi. Kitty ve ben "O"yu hayranlıkla izledik, yanımızdan geçip yavaş yavaş biçimini kaybedişini seyrettik. Barber biraz durduktan sonra sesini iyice alçalttı ve "Mağarayı düşünüyordum," dedi.

"Ha, şu mağara," dedim. "Çöldeki gizemli mağara."

"Onu düşünmekten kendimi alıkoyamıyorum. İnsanın aklına takılan o eski şarkılar gibi, kafamdan çıkmıyor hiç."

"Eski bir şarkı. Eski bir öykü. Bunlardan kurtuluş yok. Ama gerçekten mağara olup olmadığını nasıl bilebiliriz?"

"Ben de sana bunu soracaktım. Öyküyü dinleyen sensin. Ne dersin M.S.? Doğru söylüyor muydu, söylemiyor muydu?"

Ben ne söyleyeceğimi toparlamaya çalışırken, Kitty dirseğine dayanıp sola döndü bir bana baktı, sağa döndü bir Barber'a baktı, sonra o karmaşık sorunu iki cümleyle çözdü. "Tabii doğruyu söylüyordu," dedi. "Anlattığı olaylar her zaman doğru olmayabilir, ama o doğruyu söylüyordu."

Barber, "Harika bir yanıt," dedi. "Hiç kuşkusuz, bir an-

lam ifade eden tek yanıt bu."

"Korkarım öyle," dedim. "Gerçekten bir mağara yok idiyse bile, bir mağara deneyimi vardı. Her şey, Effing'in sözlerini ne ölçüde gerçek anlamıyla aldığımıza bağlı."

Barber, "Öyleyse," diye sözünü sürdürdü, "sorumu şöyle sorayım. Emin olamayacağımıza göre, sizce riske girmeye ne ölçüde değer?"

"Ne gibi bir risk?" diye sordum.

Kitty, "Zamanı boşa harcama riski," dedi.

"Hâlâ anlamıyorum."

Kitty, "Mağarayı aramak istiyor," dedi. "Öyle değil mi Sol? Oraya gidip mağarayı bulmak istiyorsun."

Barber, "Leb demeden leblebiyi anlıyorsun canım," dedi. "Evet, öyle düşünüyorum ve oraya gitme isteği aklımı çeliyor. Eğer mağara gerçekten varsa, onu bulmak için her şeyi yaparım."

"Olabilir," dedim. "Belki büyük bir olasılık değil, ama yine de denememek için bir neden yok."

Kitty, "Tek başma gidemez," dedi. "Çok tehlikeli olur."

"Doğru," dedim, "kimse dağa yalnız başına çıkmamalı."

Barber, "Hele hele şişkolar," dedi. "Ama bunlar sonra düşünülecek ayrıntılar. Önemli olan, bu düşüncemi sen nasıl buluyorsun? Oraya gitmem doğru olur mu?"

Kitty atıldı, "Hep birlikte gideriz. M.S. ve ben, keşif kolu oluruz."

Kendimi birden deri giysiler içinde, at üzerinde ufku tararken hayal ederek, "Tabii," dedim. "Ne yapıp edip o mağarayı bulacağız."

Doğrusunu söylemek gerekirse, bunların hiçbirini ciddiye almıyordum. İnsanların kafayı bulduktan sonra gecenin bir saatinde konuşup ertesi sabah da unuttukları sözler gibi görüyordum ve ondan sonra ne zaman karşılaşsak "keşif gezisi"nden söz açılmasına rağmen, ben bunları hep şaka olarak alıyordum. Haritaları, fotoğrafları incelemek, yanımıza almamız gereken şeyleri, hava durumunu tartışmak hoşuma gidi-

yordu, ama projeyi bir oyun gibi görmekle ona gerçekten inanmak çok farklıydı. Utah öylesine uzak, bizim de böyle bir geziye hazırlanma olasılığımız öyle azdı ki, Barber niyetinde ciddi olsa bile, gezinin gerçekleşeceğini sanmıyordum. Şubatta bir pazar günü, Barber'ın Berkshire korusunda yürüyüşünü seyrederken, bu kuşkum daha da pekişti. Barber öylesine şişman, öylesine hantal, öylesine soluksuzdu ki, on dakika yürüyünce durup soluklanmak gereğini duyuyordu. Yüzü kıpkırmızı kesiliyor, kendini en yakın ağaç kütüğünün üstüne atıyor ve en az yürüdüğü süre kadar oturuyordu orada. Koca göğsü inip inip kalkıyor, kafası eriyen bir buz kütlesiymiş gibi, şapkasının altından oluk oluk ter boşanıyordu. Eğer Massachusettes'in yumuşak eğimli tepeleri onu bu hale getiriyorsa, Utah kanyonlarıyla nasıl başeder diye düşündüm. Hayır, keşif gezisi bir komedi, keşke olsa diye düşünülüp geliştirilen bir oyundu. Konuşma çerçevesi içinde kaldığı sürece bir zararı yoktu. Ama eğer Barber gerçekten gitmeye kalkışacak olursa, onu vazgeçirmenin bir görev olduğunu Kitty de ben de anladık.

Başlangıçtaki bu direnmemi düşünecek olursak, sonunda mağarayı aramak için yola düşen kişinin ben olması, çok tuhaf kaçıyor. Geziden ilk söz edişimizin üzerinden sekiz ay geçmişti, ama o arada öyle çok şey yaşandı, öyle çok şey yıkılıp yok oldu ki, başlangıçtaki duygularımm hiç önemi kalmadı. Başka bir seçeneğim olmadığı için gittim. Gitmek istediğimden değil, koşullar gitmememi olanaksız kıldığı için gittim.

Mart sonlarında Kitty gebe olduğunu farketti ve haziran başında onu yitirdim. Bütün yaşamımız, birkaç hafta içinde darmadağın oldu ve sonunda durumun onarılmaz olduğunu kavradığım zaman, yüreğim sökülüp alınmış gibi oldum. O zamana kadar, Kitty ile olağanüstü bir uyum içinde yaşamıştık ve birlikteliğimiz uzadıkça, aramızı bozacak bir şeyin çık-

ması olasılığı daha da uzak görünüyordu. İlişkimiz daha çekişmeli olsaydı, kavga edip birbirimizin kafasmda tabak fırlatarak yaşasaydık, bunalımı atlatmaya belki daha hazırlıklı olurduk. Kitty'nin gebeliği, minik havuzumuza bir top güllesi gibi düştü ve biz kendimizi şoka hazırlayamadan teknemiz alabora oldu, can havliyle çırpmmaya başladık.

Sorun, birbirimizi sevmememiz değildi. En büyük, en gözü yaşlı kavgalarımızda bile, hiçbir zaman gerçeği yadsımadık, duygularımız değişmiş gibi davranmadık. Bütün sorun, artık aynı dili konuşmuyor olmamızdı. Kitty için aşk yalnızca ikimiz demekti. O aşkın içinde çocuğa yer yoktu ve ne karar verirsek verelim, tamamen kendimiz için istediğimiz şeylere bağlı olmalıydı bu karar. Gebe olan kendisi olduğu halde, bebek Kitty için soyut bir kavramdan öteye gitmiyor, varlığı gerçekleşmiş bir yaşam olarak değil, gelecekteki bir yaşamın varsayımı olarak görüyordu bebeği. Doğuncaya kadar, yok demekti. Benim açımdan ise, Kitty onu içinde taşıdığını söylediği andan beri bebek varolmuştu. Parmak kadar bile olsa, bir kişi, kaçılamaz bir gerçekti. Çocuğu aldıracak olursak, bunun cinayet demek olacağım düşünüyordum.

Koşullar Kitty'den yanaydı. Bunu biliyordum, ama benim için farketmiyordu. İnatçı bir mantıksızlığa saplandım, kendi öfkeme şaşırıyor, ama engelleyemiyordum. Kitty, daha anne olamayacak kadar genç olduğunu söylüyordu. Bunun geçerli bir gerekçe olduğunu bildiğim halde, kabule yanaşmıyordum. Annelerimiz bizi doğurdukları zaman senden daha büyük değillerdi, diyor ve birbiriyle hiç ilintisi olmayan iki durumu inatla bağdaştırmaya çalışıyordum. Sonra işin en can alıcı noktasma geliyorduk. Kitty, annelerimiz için sorun olmadığını söylüyor, ama kendisinin çocuk bakmak zorunda kalırsa dansa nasıl devam edeceğini soruyordu. Ben de, çok bilirmişim gibi, çocuğa benim bakacağımı söylüyordum. Kitty, olmaz diyordu, bir çocuğu annesinden yoksun bırakamazsın. Çocuk sahibi olmak büyük sorumluluk ister, ciddiye alınınası gerekir. Bir gün, çocuğumuz olmasını çok istediği-

ni, ama şimdi sırası olmadığım, henüz hazır olmadığını söyledi. Ben de, sırası geldi dedim. Sen istesen de istemesen de, bir bebek yaptık ve artık gerçekleri olduğu gibi görmeliyiz. Benim inatçılığımdan bezen Kitty ağlamaya başladı.

Onun gözyaşı döktüğünü görmek beni üzüyordu, ama gözyaşları bile beni caydırmadı. Kitty'ye bakıyor, kendi kendime bırak bu işi.diyordum, git sarıl kıza, onun isteğini kabul et. Ama kendimi yumuşatmak için ne kadar çaba gösterirsem, o kadar katılaşıyordum. Baba olmak istiyordum ve baba olma fırsatını yakalamışken yitirmeye dayanamıyordum. Bebek, çocukluğumun yalnızlığım gidermek, kendimi bir ailenin parçası görmek, kendimden başka bir şeye ait olmak şansımdı ve o güne kadar bu özlemin farkında olmadığım için, şimdi umutsuz patlamalar halinde yüreğimden fışkırıyordu. Annem mantıklı davranmış olsaydı, ben hiç dünyaya gelmeyecektim diye bağırdım Kitty'ye. Sonra onun yanıt vermesine fırsat bırakmadan ekledim: Çocuğumuzu öldürürsen, beni de öldürmüş olacaksm.

Zaman aleyhimize işliyordu. Karar vermek için ancak birkaç haftamız vardı ve üzerimizdeki baskı her geçen gün biraz daha artıyordu. Başka hiçbir konumuz yoktu, sürekli bunu konuşuyor, gece yarıları kavga ediyor, mutluluğumuzun bir sözcükler denizinde, ihanet suçlamaları içinde dağılıp eriyişine seyirci oluyorduk. Ne kadar tartışırsak tartışalım, ikimiz de ilk başta savunduğumuz görüşten bir adım geri atmıyorduk. Gebe olan Kitty idi, o yüzden onu ikna etmek bana düşüyordu, onun beni ikna etmesine gerek yoktu. Sonunda hiç umut olmadığını anladım ve nasıl biliyorsa öyle yapmasım söyledim. Onu daha fazla cezalandırmak istemediğimi söyledim ve bir solukta, kürtaj parasını benim vereceğimi de ekledim.

O zamanlar yasalar farklıydı. Bir kadının yasal yoldan çocuk aldırabilmesi için, doktordan doğumun kendisi için tehlikeli olduğunu gösteren bir rapor alması gerekliydi. New York Eyaletindeki yasalarm açık kapısı, "ruhsal tehlike"ye

(yani çocuk doğarsa kadının kendini öldürmeye kalkışacağı tehlikesine) de cevaz veriyordu. Bu yüzden, bir psikiyatrın raporu da doktor raporu kadar geçerli sayılıyordu. Kitty'nin sağlığı yerinde olduğu ve onun yasadışı bir kürtaj yaptırmasını istemediğim için –ondan çok korkuyordum– suçortaklığını kabullenecek bir psikiyatr bulmaktan başka seçenek yoktu. Kitty öyle birini buldu, ama çok para istiyordu. Kürtajın yapıldığı St. Luke Hastanesinin faturası da ona eklenince, kendi çocuğumu ortadan kaldırmak için birkaç bin dolar harcamak zorunda kaldım. Neredeyse yeniden meteliksiz kalmıştım. Hastanede Kitty'nin başucunda otururken, onun yüzündeki süzgün ve acılı anlatımı görünce, her şeyin bittiğini, yaşamımın benden çekilip koparıldığını düşünmeden edemedim.

Ertesi sabah Chinatown'a döndük, ama artık hiçbir şey eskisi gibi değildi. Kendimizi, olanları unutacağımıza inandırmaya çalışmıştık; oysa eski yaşamımıza dönmek istediğimiz zaman, onun artık varolmadığını farkettik. Konuşmalar ve kavgalarla dolu haftalardan sonra, birbirimize bakmaktan ürküyormuş gibi suskunluğa gömüldük. Kürtaj, Kitty'nin sandığından daha zor olmuştu ve Kitty doğruyu yaptığına inanmakla birlikte, yaptığının yanlış olduğunu düşünmekten de geri durmuyordu. Geçirdiği olaylar yüzünden yıpranan, umutsuzluğa düşen Kitty, yas içindeymiş gibi asık suratla dolanıyordu evde. Onu avutmam gerektiğini biliyordum, ama ben de kendi kırgınlığımı aşacak gücü bulamıyordum. Orada öyle oturup onun acı çekmesini seyrediyordum. Öyle bir an geldi ki, bundan zevk aldığımı, Kitty'nin yaptığının ceremesini ödemesini istediğimi farkettim. Bence, olayın en kötü noktası buydu ve içimdeki çirkinliği, acımasızlığı görünce, dehşet içinde kendi kendimin aleyhine döndüm. Böyle sürdüremezdim. Bu kişiliğimde artık katlanamazdım. Ne zaman Kitty'ye baksam, kendi zaafımı, canavarlaşmış suretimi görüyordum.

İşleri yoluna koymak için bir süre gitmem gerektiğini

söyledim, ama bunu Kitty'ye gerçeği söyleme cesaretim olmadığı için yaptım. Yine de Kitty anladı. Olanları anlaması için sözcükleri duymasına gerek yoktu. Ertesi sabah eşyalarımı toplayıp gitmeye hazırlandığımı görünce, kalmam için yalvardı, dizlerinin üzerine çökerek yalvardı. Yüzü gerilmiş, gözyaşlarıyla ıslanmıştı. Ama ben bir tahta parçası kadar duyarsızlaşmıştım ve hiçbir şey durduramazdı beni. Cebimdeki son bin doları masanın üzerine bıraktım, ben yokken bununla idare etmesini söyledim Kitty'ye. Sonra kapıdan çıktım. Sokağa indiğimde çoktan ağlamaya başlamıştım.

7

Barber, baharın geri kalan bölümünde beni kendi evinde konuk etti. Kiraya katılma önerimi reddetti, ama cebim sıfırı tüketmek üzere olduğundan kendime hemen bir iş buldum. Oturma odasmdaki kanepede yatıyor, sabahları altı buçukta kalkıyor, ufak bir nakliyeti şirketi olan bir arkadaşımın yanında çalışıyor ve sabahtan akşama kadar bütün günlerimi merdivenlerde ev eşyası indirip çıkarmakla geçiriyordum. Yaptığım işten nefret ediyordum, ama beynimi uyuşturmaya yetecek kadar yorucuydu, hiç değilse başlangıçta. Daha sonraları, bedenim işe alışınca, sersemleyinceye kadar içmeden uyuyamadığımı farkettim. Barber'la geceyarısma kadar oturup konuşuyorduk. Sonra ben oturma odasında yalnız kalıyor ve sabaha kadar tavana bakmak ile sarhoş olmak arasında seçim yapmak durumuna geliyordum. Genellikle gözlerimi kapatabilmem için bir şişe şarabı bitirmem gerekiyordu.

Barber bana bundan daha iyi davranamaz, bundan daha anlayışlı ve cana yakın olamazdı. Ama ben öylesine bir acı içindeydim ki, Barber'm varlığını bile pek farketmiyordum. Benim için gerçek olan tek kişi Kitty idi ve onun yokluğu öylesine elle tutulur, öylesine eziciydi ki, başka hiçbir şey düşünemiyordum. Her gece, gövdemde aynı sancıyla, yeniden onun dokunuşunu duymak için çektiğim hep o aynı soluk kesici, sancılı özlemle başlıyordu ve ben ne olduğunu kavrayamadan, beni bir arada tutan dokular parçalanacakmış gibi bir gerilme yayılıyordu tenimin altına. Bu, en beklenmedik, en somut, en mutlak biçimdeki yoksunluk duygusuydu. Kitty'nin bedeni benim bedenimin bir parçasıydı ve o yanımda olmadan, kendimi artık kendim gibi hissetmiyordum. Bir yanım eksilmiş, sakat kalmış gibiydim.

Sızı dindikten sonra, hayaller beynimin içinde geçit yapmaya başlıyordu. Kitty'nin ellerinin bana dokunmak için uzandığını görüyordum, çıplak sırtını ve omuzlarını, kalçalarının kıvrımını, yatağın kenarına oturup külotunu giyerken içeri çekilen düzgün karnını görüyordum. Bu görüntüleri kovalamak olanaksızdı ve biri göründü mü, arasından ötekiler çorap söküğü gibi geliyor, beraber yaşantımızın en ufak, en mahrem ayrıntıları canlanıyordu. Mutluluğumuzu acı duymadan anımsayamıyor, beni perişan etmesine rağmen yine de bu acıyı aramakta diretiyordum. Her gece, telefonu alıp onu arayacağımı söylüyordum kendi kendime ve her gece bu dürtüye karşı koymak için savaş veriyor, kendimi tutmak için kendi kendimden nefret edeceğim ne varsa hepsini aklıma getiriyordum. İki hafta kendime böyle işkence ettikten sonra, kendimi tutuşmuş gibi hissetmeye başladım.

Barber çok üzgündü. Korkunç bir şey olduğunu biliyordu, ama ne ben, ne Kitty bunun ne olduğunu anlatıyorduk. Başlangıçta, Barber arabuluculuk rolünü üstlendi, birimizle konuşuyor, gidip konuşulanları ötekine aktarıyordu, ama bütün bu gidip gelmelere karşılık hiçbir sonuç sağlayamadı. Sırrımızı öğrenmek için bizi sıkıştırdığı zaman, ikimiz de aynı yanıtı veriyorduk: Ben söyleyemem, ona sor. Barber, Kitty ile benim hâlâ birbirimize âşık olduğumuzdan hiç kuşku duymuyordu, ama bu konuda herhangi bir atakta bulunmayı reddedişimiz onu şaşırtıyor, karamsarlığa sürüklüyordu. Kitty senin dönmeni istiyor, fakat döneceğini sanmıyor diyordu. Dönemem diyordum. Ona dönmekten daha çok istediğim hiçbir şey yok, yine de yapamam bunu diyordum. Barber son bir kurtarma stratejisi olarak işi daha da ileri götürdü ve (ikimize de ötekinin de orada olacağını söylemeden) bizi aynı anda yemeğe çağırdı, ama Kitty lokantaya girerken beni görünce, Barber'ın planı yürümedi. Köşeyi iki saniye sonra dönmüş olsa, her şey yolunda gidecekti, fakat beni gördüğü için Kitty tuzağa düşmedi, içeri gireceği yerde arkasını dönüp eve gitti. Ertesi sabah, Barber ona neden böyle davran-

dığını sorunca, Kitty küçük oyunlarla hiçbir şeyin düzeleceğine inanmadığını söyledi. "İlk adımı atmak M.S.'ye düşer," dedi. "Ben onu çok kıracak bir şey yaptım ve beni bir daha görmek istemezse, bu yüzden hiç suçlamam onu. Kasıtlı yapmadığımı biliyor, yine de bu beni bağışlamasını gerektirmez."

O olaydan sonra, Barber kendini geri çekti. Aramızda haber getirip götürmekten vazgeçti, olayları kendi seyrine bıraktı. Kitty'nin son yanıtı, onun her zamanki yürekliliğinin ve yüce gönüllülüğünün tipik bir örneğiydi. Aylarca, hatta yıllarca sonra bile, o sözleri ne zaman aklıma getirsem, kendimden utandım. Acı çekmiş biri varsa, o da Kitty idi, buna karşılık olanların sorumluluğunu omuzlayan da yine oydu. Ondaki iyiliğin zerresi bende olsaydı, o anda yanına koşmam, önünde diz çöküp beni bağışlaması için yalvarmam gerekirdi. Oysa hiçbir şey yapmadım. Yaralı bir hayvan gibi kendi acımın içine çöreklendim, harekete geçmeyi reddettim. Belki hâlâ oradaydım, ama artık varolduğum söylenemezdi.

Barber, aşk meleği rolünü beceremişti, ama beni kurtarmak için elinden geleni yaptı. Beni yeniden yazıya yöneltmeye çalışıyor, kitaplardan söz açıyor, sinemalara, lokantalara, barlara, konferanslara, konserlere gitmeye zorluyordu. Bunlar pek yarar sağlamıyordu, yine de Barber'ın çabasını takdir edecek kadar akhm başımdaydı henüz. Barber, benim için kendini helak ediyordu, neden böyle davrandığını merak etmeye başladım. Thomas Harriot üzerine hazırladığı kitaba yoğun bir biçimde çalışıyor, günde altı yedi saat daktilonun başından kalkmıyordu. Ama ben eve girer girmez, benimle arkadaşlık etmek kitabından daha değerli ve ilginçmiş gibi, Barber her şeyi bir yana bırakıyordu. O sıralarda benimle arkadaşlık etmenin hiç de keyifli olmadığını bildiğim için bu duruma şaşırıyor, insanın benimle oturup konuşmaktan nasıl tat alabileceğini bir türlü anlayamıyordum. Aklıma başka bir olasılık gelmediği için, acaba adam homoseksüel

mi, beni görünce başka şeylerle ilgilenemeyecek kadar coşuyor mu diye düşünmeye başladım. Bu akla yakm bir tahmindi, ama boş çıktı ~ bu da bir kör atış oldu. Bana asılmaya kalkışmadı, üstelik sokaktayken kadınlara bakışından anladığım kadarıyla, istekleri hep karşı cinse yönelikti. Öyleyse, sorunun yanıtı neydi? Belki de yalnızlık diye düşündüm, sadece yalnızlık. New York'ta benden başka dostu yoktu ve yeni bir arkadaş edininceye kadar, beni olduğum gibi kabullenmeyi yeğliyordu.

Haziran sonlarında bir gece, bira içelim diye Beyaz At Barına gittik. Sıcak, yapış yapış bir geceydi. Arka salondaki (1969'da Zimmer ile sık sık oturduğumuz) masada otururken, Barber'ın yüzünden ter boşanmaya başladı. Kareli, kocaman bir mendille terini silerek, ikinci birasını da bir iki yudumda bitirdikten sonra, yumruğunu birden masaya indirdi. "Bu şehir dayanılmayacak kadar sıcak," dedi. "İnsan yirmi beş yıl buradan uzak kalınca yaz aylarındaki halini unutuyor."

"Hele bir temmuzu, ağustosu bekle," dedim. "Daha bir şey görmedin."

"Gördüğüm kadarı yetti. Burada biraz daha kalacak olursam, elimde havlularla dolaşmam gerekecek. Her taraf Türk hamamı gibi."

"Tatile çıkabilirsin. Çoğu kişi sıcak aylarda buradan kaçar. Dağlara, plajlara, nereye istersen gidebilirsin."

"Benim gitmek istediğim yalnızca bir yer var. Neresi olduğunu da sen çok iyi biliyorsun."

"Peki ya kitabm? Önce onu bitirmek istediğini sanıyordum."

"Öyleydi, ama fikrimi değiştirdim."

"Bunun nedeni yalnızca sıcak olamaz."

"Hayır, biraz dinlenmeye gereksinim duyuyorum. Bu senin için de geçerli."

"Ben iyiyim Sol, gerçekten çok iyiyim."

"Çevre değişikliği sana da iyi gelecek. Seni burada daha

fazla tutacak bir şey yok ve burada ne kadar kalırsan o kadar kötü olacaksm. Kör değilim, biliyorum."

"Atlatırım. Yakında her şey değişecek."

"Hiç sanmam. Kafanı taktın M.S. Kendini yiyip duruyorsun. Tek çare uzaklaşmak."

"İşimi bırakamam."

"Neden?"

"Birincisi, paraya gereksinimim var. İkincisi, Stan bu iş için bana güveniyor. Onu yüzüstü bırakmak doğru olmaz."

"Birkaç hafta önceden haber verirsin. O da bir başkasını bulur."

"Öyle şıp diye mi?"

"Evet, öyle şıp diye. Güçlü kuvvetli bir delikanlı olduğunu biliyorum, ama ömür boyu ev eşyası taşıyacak değilsin herhalde."

"Ben de bunu meslek olarak seçmeyi düşünmüyorum zaten. Sadece geçici bir süre için."

"Peki öyleyse, ben sana bir başka geçici iş öneriyorum. Benim asistanım, rehberim, sağ kolum olursun. Buna karşılık yemen içmen, yatman, biraz da cep harçlığı benden. Bu koşullar sana uygun değilse, konuşup anlaşalım. Ne dersin?"

"Mevsim yaz. New York çekilmez diyorsan, çöl daha da çekilmez. Kalkıp oraya gidecek olsak, kavruluruz."

"Sahra değil ya bu. Air-condition'ı olan bir araba alır, püfür püfür gideriz."

"Nereye gideriz? Nereden başlayacağımız konusunda en ufak fikrimiz yok."

"Pekâlâ var. Aradığımızı mutlak bulacağız demiyorum, ama genel olarak hangi yöreye gideceğimizi biliyoruz. Utah'm güneydoğusuna gidip Bluff kasabasından başlayacağız işe. Denemekten ne çıkar?"

Birkaç saat konuştuk bunu ve Barber yavaş yavaş benim direncimi kırdı. Hangi gerekçeyle karşı çıksam, onu çürüten bir başka gerekçe getiriyordu karşıma. Ben işin olmaz bir yanını öne sürdüğümde, o iki üç olur yanını gösteriyordu. Bar-

ber nasıl etti, nasıl yaptı bilmiyorum, ama sonunda razı olduğuma sevinecek duruma getirdi beni. Belki de girişimin umutsuzluğu, bana çekici geliyordu. Mağarayı bulmamızın en ufak bir olasılığı olduğuna inansam, gitmeyebilirdim. Ama boşuna bir araştırma fikri, başarısızlıkla sonuçlanmaya mahkûm bir gezi düşüncesi, benim o andaki ruhsal yapıma çok uygun düşüyordu. Arayacak, ama bulamayacaktık. Önemli olan sadece oraya gitmemizdi ve sonunda hevesimizin kursağımızda kalmasından başka bir şey elde etmeyecektik. Bu tam benim aradığım bir saptırma, hep düşlediğim gibi boşluğa atlamaktı. Barber'm elini sıktım, onunla gideceğimi söyledim.

O günü izleyen iki hafta boyunca planlarımızı yaptık. Doğruca Utah'a gitmek yerine, geziye duygusal bir turla başlamaya, önce Chicago'ya, oradan kuzeye Minnesota'ya gidip, sonra Utah'a geçmeye karar verdik. Gerçi yolumuz bin kilometre uzayacaktı, ama hiç dert değildi. Nasılsa bir yere yetişmiyorduk. Annemle dayımın yattığı mezarlığı ziyaret etmek istediğimi söyleyince, Barber hiç itiraz etmedi. Nasıl olsa Chicago'ya gidiyoruz, yolumuzu biraz saptırıp Northfield'de de birkaç gün kalsak ne çıkar, dedi. Onun da halletmesi gereken bazı işleri vardı, hem evinin çatısmda sakladığı babasının resim koleksiyonunu ve çizimlerini de gösterecekti bana. O resimleri görmekten daha önce kaçınmış olduğumu hiç söylemedim ona. Gideceğimiz gezinin havasını bozmamak için, her dediğine peki diyordum.

Üç gün sonra, Barber, Queens'de birinden air-condition'lı bir araba aldı. 55.000 kilometrede 1965 kırmızı Pontiac Bonneville'di. Barber, arabanın gösterişine ve hızına bayılınca fiyatı üzerinde hiç durmadı. Arabayı incelerken, "Ne dersin?" diyordu. "Bu savaş arabası mıdır, nedir?" Ekzoz sustucusunu ve lastikleri değiştirmemiz gerekti, karbüratörün ayarlanması gerekiyordu, arabanın arkası hafifçe çarpılmıştı.

Fakat Barber kararını verdiği için, onu vazgeçirmeye kalkışmadım. Kusurlarına karşm, araba, Barber'ın deyimiyle iyi bir makineydi ve başka herhangi bir araba kadar görürdü işimizi. Bir deneme yapmak için arabayı aldık, Flushing sokaklarında dolaşırken Barber, Pontiac'm Lord Amherst'e başkaldırma öyküsünü anlatıp duruyordu. Bu arabanın, büyük bir Kızılderili reisinin adını taşıdığını hiç aklımızdan çıkarmamalıyız, diyordu. Bu araba, gezimize yeni bir boyut katacak. Batıya bu arabayla gitmekle, ölüleri saygıyla anmış, kendilerinden çaldığımız topraklar uğruna ayaklanan yiğit savaşçıları yadetmiş olacağız.

Yürüyüş botları, güneş gözlükleri, sırt çantaları, matara-lar, dürbünler, uyku tulumları ve bir çadır aldık. Stan'in nakliye işinde bir buçuk hafta daha çalıştıktan sonra, kuzeninin yazı geçirmek için New York'a gelmesi ve benim yerime çalışmayı kabul etmesi üzerine, gönül huzuru içinde işten ayrıldım. Barber'la birlikte New York'ta son bir yemek (Stage Deli'de biftekli sandviç) yemeye çıktık ve ertesi sabah erkenden yola çıkacağımız için saat dokuzda eve döndük. 1971 Temmuz'unun başlarıydı. Yirmi dört yaşındaydım ve yaşamının bir çıkmaza gelip dayandığı duygusunu yaşıyordum. Karanhkta kanepede yatarken, Barber'ın parmaklarının ucuna basarak mutfakta gezindiğini, Kitty'ye telefon ettiğini duydum. Ne dediğini tam anlayamadım, duyabildiğim kadarıyla, geziden söz ediyordu. "Emin değilim," diyordu, "ama ona iyi gelebilir. Belki döndüğümüzde seni görebilecek duruma gelmiş olur." Kimden söz ettiğini anlamak zor değildi. Barber odasına çekilince, ışığı yaktım, bir şişe şarap daha açtım, ama alkol de üzerimdeki etkisini kaybetmiş gibiydi. Barber sabah altıda beni uyandırmaya geldiğinde, ben dalalı ancak yirmi otuz dakika olmuştu.

Yediye çeyrek kala yola çıktık. Barber direksiyonda, ben yanındaydım. Termostan kahve içiyordum. İlk iki saat pek kendimde değildim, ancak Pennsylvania kırlarına açılınca dalgınlığımdan yavaş yavaş sıyrıldım. Chicago'ya varınca-

ya kadar aralıksız konuştuk. Pennsylvania'nın batısı, Ohio ve Indiana'da ilerlerken, arabayı değişe değişe kullanıyorduk. Konuştuklarımızın çoğu şimdi aklımda değil, çünkü arkamızda bıraktığımız yol boyunca görüntüler nasıl değişiyorsa, biz de öyle konudan konuya atlıyorduk. Bir süre arabalardan söz ettik, arabaların Amerika'yı nasıl değiştirdiğini konuştuk, Effing'den, Long Island'daki Tesla'nın kulesinden konuştuk. Ohio'dan çıkıp Indiana'ya geçtiğimiz sırada, Barber'm gırtlağını temizleyip Tecumseh üzerine uzun bir söylev çekmeye hazırlandığını anımsıyorum da, ne kadar gayret edersem edeyim, söylediklerinin tek kelimesini bile anımsamıyorum. Daha sonra, güneş alçalmaya başladığı zaman, yaşamın her alanındaki tercihlerimizi birbirimize sıralamaya koyulduk: En sevdiğimiz romanlar, en sevdiğimiz yemekler, en sevdiğimiz sporcular. Yüzü aşkın kategoriden söz etmiş olmalıyız, bir anlamda kişisel beğeniler endeksi yaptık. Ben Roberto Clemente diyordum, Barber Al Kaline diyordu. Ben "Don Kişot" diyordum, o "Tom Jones". İkimiz de Schubert'i Schumann'dan çok seviyorduk, ama Barber'ın Brahms'dan hoşlanmasına karşıhk ben de onu sevmiyordum. Öte yandan, o Couperin'i renksiz bulurken, ben "Gizemli Barikatlar"a doyamıyordum. Barber Tolstoy diyor, ben Dostoyevski diye karşılık veriyordum. O "Kasvetli Ev", ben "Ortak Dostumuz" diyordum. İnsanın bildiği tüm meyveler içinde en güzel kokanın limon olduğunda görüş birliği içindeydik.

Chicago'nún dışında bir motelde kaldık. Ertesi sabah kahvaltıdan sonra bir çiçekçi bulana kadar dolaştık. Annemle Victor dayıma birbirinin eşi iki demet çiçek aldım. Barber hiç konuşmuyordu, bunu bir önceki günün yorgunluğuna verip üzerinde durmadım, Westlawn Mezarlığını bulmakta biraz zorluk çektik (bir iki yerden yanlış saptık, ters yöne giden bir yola girdik). Sonunda mezarlığa vardığımız zaman saat on bire geliyordu. Mezarları bulmamız da bir yirmi dakikamızı aldı. Arabadan kızgın yaz sıcağına çıktığımız sırada

ikimiz de konuşmadık. Annemle dayımın mezarlarından birkaç yer ötede, dört kişi yeni bir mezar kazıp bitirmişlerdi. Mezarcılar kürekleri yeşil pikaba yükleyip gidinceye kadar, bir iki dakika arabanın yanında bekledik. Onların orada bulunması bir fazlalıktı ve Barber da ben de, onlar gidinceye kadar beklememiz gerektiğini anlamıştık. Yalnız kalmadan, yapacağımızı yapamazdık.

Adamlar gittikten sonra her şey çabucak oldu. Yolu geçtik, annemle dayımın adlarını tabelalarda buldum ve bir anda gözlerimin doluverdiğini hissettim. Ağlamamak için zor tutuyordum kendimi. Böylesine bir tepki göstereceğimi hiç düşünmemiştim, ama ikisinin de ayaklarımın altında yattığını somut olarak görüverince çok sarsıldım. Birkaç dakika böyle geçti gibi geliyor, belki de yanılıyorumdur, benimki sadece tahmin. Belleğimin sisleri içinde birkaç kopuk kopuk hareketten, hayal meyal birşeylerden başkası gelmiyor gözlerimin önüne. Tabelalarm üzerine birer taş koyduğumu, mezarları kaplamış olan yaban otlarını koparmak için ikide bir toprağa çöktüğümü anımsıyorum. Barber'ın ne yaptığını anımsamaya çalışınca ise, onu hiç gözümün önüne getiremiyorum. Demek ki onu farketmeyecek kadar kendimi kaptırmışım, o birkaç dakika sürede onun varlığım unutmuşum. Öykü bensiz başlamıştı ve ben öykünün içindeki yerimi aldığımda da, iş işten geçmiş, her şey kontrolden çıkmıştı.

Nasıl oldu bilmiyorum, kendimi yine Barber'ın yanında buldum. Annemin mezarı başında yan yana duruyorduk. Başımı Barber'a çevirince, yanaklarından yaşlar süzüldüğünü gördüm. Hıçkırıyordu, gırtlağından yükselen boğuk, acılı sesleri duyunca uzunca bir süredir ağlamakta olduğunu farkettim. Galiba o sırada bir şey söyledim. Ne dediğimi tam anımsamıyorum, neyin var, neden ağlıyorsun gibilerden bir şey olmalı. Zaten Barber da beni duymadı. Gözlerini annemin mezarına dikmiş, uçsuz bucaksız gökyüzünün altında, evrendeki tek insan kendisiymiş gibi hıçkıra hıçkıra ağlıyordu.

Sonunda, "Emily..." dedi. "Küçük sevgilim, Emily'm be-

nim... Şu haline bak... Kaçmamış olsaydın... Seni sevmemi kabullenmiş olsaydın... Sevgilim, küçüğüm, Emily... Ziyan oldu, her şey ziyan oldu."

Sözcükler, soluğunun titreşimleri arasında ağzından dökülüyor, havaya değdiği anda paramparça olan bir acı seli gibi fışkırıyordu. Onu dinlerken, toprak bana sesleniyormuş, mezarlarmdaki ölüleri dinliyormuşum gibi oldum. Barber anemi sevmişti. Bu tek ve tartışmasız gerçekten hareketle, her şey kıpırdamaya, dağılmaya, parçalanmaya – dünya gözlerimin önünde yeniden biçimlenmeye başladı. Barber söylememişti, ama bir anda anladım. Onun kim olduğunu biliyordum, bir anda her şeyi öğrenmiştim.

İlk birkaç saniye öfkeden, kusma isteğinden ve tiksintiden başka bir şey duymadım. "Sen neden söz ediyorsun?" dedim. Barber'dan yanıt çıkmayınca, iki elimle ittim onu, sağ koluna hızla vurdum. "Sen neden söz ediyorsun?" diye yineledim. "Konuş şişko, konuş yoksa ağzını dağıtırım."

Barber bana döndü, ama herhangi bir şey söylemenin yararsızlığını anlatmak istercesine başını öne arkaya sallamaktan başka yanıt çıkmadı ağzından. Sonunda, "Tanrı aşkına Marco, neden buraya getirdin beni?" diyebildi. "Böyle olacağını bilmiyor muydun?"

"Bilmek mi?" diye avazım çıktığı kadar bağırdım. "Nereden bilecektim ki? Hiçbir şey söylemedin, yalancı. Beni kandırdın, şimdi de tutmuş sana acımamı bekliyorsun. Ya ben ne olacağım? Bana kim acısın siktirik hipopotam!"

Öfkemi deliler gibi kusuyor, ciğerlerimi yaz sıcağına boşaltıyordum. Birkaç saniye sonra Barber gerilemeye, daha fazlasına dayanamayacakmış gibi benim saldırımdan kaçmaya başladı. Hâlâ ağlıyordu ve yürürken yüzünü elleriyle kapatıyordu. Çevresindeki hiçbir şeyi görmeden, mezarların arasında yaralı bir hayvan gibi uluyarak, hıçkırarak, sendeleyerek ilerliyordu. Ben de bir taraftan haykırıp duruyordum. Güneş tam tepemdeydi ve mezarlık, gerçek olamayacak kadar güçlü ışık altmda, tuhaf, zonklayan bir parıltıyla aydınla-

nıyordu. Barber'm birkaç adım daha attığını gördüm, sonra sabah kazılan mezarın kenarına geldiğinde dengesini yitirmeye başladı. Ayağı bir taşa takılmış, ya da bir çukurda tökezlemiş olmalıydı. Birden ayakları büküldü. Her şey korkunç bir hızla oldu. Kolları yana açıldı, umutsuz kanat çırpışları gibi sarsıldı. Kendini doğrultması olanaksızdı. Bir an mezarın kenarındaydı, bir an sonra ise sırtüstü mezara yuvarlandı. Ona doğru koşmama fırsat kalmadan, gövdesinin mezarın tabanına büyük bir gümbürtüyle çarptığını duydum.

Sonunda, Barber'ı oradan ancak vinçle çıkarabildik. Çukura ilk baktığımda onun sağ mı ölü mü olduğunu kestiremedim. Mezarın yanlarında tutanacak yer olmadığı için, inmeye kalkışmanın büyük risk olacağını düşündüm. Barber, gözleri kapalı, sırtüstü kıpırtısız yatıyordu. Aşağı inmeyi deneyecek olursam, onun üzerine düşeceğimden korktum, hemen arabaya atlayıp mezarlığın kapısındaki bekçiye gittim, telefonla yardım istemesini söyledim. On dakika sonra acil kurtarma ekibi yetişti, ama onlar da çok geçmeden benim çıkmazıma düştüler. Birkaç denemeden sonra, hepimiz el ele tutuşup sağlık memurlarından birini aşağı indirdik. Adam, Barber'ın sağ olduğunu söyledi, ama haberin gerisi berbattı. Beyin sarsılması, hatta belki de kafatasında çatlak olabilir dedi. Bir an duraksadıktan sonra ekledi: "Adamın belkemiği de kırılmış olabilir. Buradan çıkarırken çok dikkat etmeliyiz."

Barber'm Cook County Hastanesi acil servisine yatırılması, akşamın altısını buldu. Hâlâ baygındı ve dört gün yaşama dönme belirtisi göstermedi. Doktorlar sırtını ameliyat ettiler, Barber'ı askıya aldılar, bana da dua etmemi söylediler. Kırk sekiz saat hastaneden ayrılmadım, sonra daha çok uzun süre bekleyeceğimiz anlaşılınca, Barber'ın American Express kartını kullanarak yakındaki Cennet Kayası moteline gittim. Beş para etmez kasvetli bir yerdi. Duvarlar kirli yeşi-

le boyanmıştı. Yatak berbattı. Ama oraya sadece yatmadan yatmaya gidiyordum. Barber komadan çıktıktan sonra, günün on sekiz on dokuz saatini hastanede geçiriyordum. İki ay boyunca bütün dünyam hastane oldu. Barber öldüğü an'a kadar, onun yanında oturmaktan başka bir şey yapmadım.

Birinci ay, olayın bu kadar kötü sonuçlandığı henüz belli değildi. Makaralarla askıya alınmış kocaman bir alçı kalıp içinde yatan Barber, fizik yasalarına meydan okur gibi havada duruyordu. Hareket olanağından öylesine yoksundu ki, ne kafasını çevirebiliyor, ne de gırtlağına boru sokulmadıkça beslenebiliyordu. Buna rağmen durumunda biraz düzelme oldu, iyileşiyor gibiydi. Bana, en çok gerçeğin ortaya çıktığına sevindiğini söyledi. Bunun ceremesi, birkaç ay alçıda yatmaksa, bu sıkıntıya değeceğinden söz etti. Bir gün, "Belki kemiklerim kırıldı, ama sonunda yüreğim onarıldı," dedi.

Öyküsünü işte o günlerde anlattı. Konuşmaktan başka hiçbir şey yapamadığı için, bütün yaşammı ayrıntılarıyla açıkladı. Annemle arasındaki aşkı en ince noktalarına kadar dinledim. Cleveland YMCA'deki acı öyküsunu dinledim. Amerika'nın orta kesimlerindeki yolculuklarını dinledim. Mezarlıktaki öfke patlayışının çoktan sona erdiğini söylemem bile gereksiz. Ama kanıtlar hiç kuşkuya yer bırakmayacak kadar açık olmasma karşılık, yine de onu baba olarak kabul etmek içimden gelmiyordu. Evet, Barber'ın 1946'da bir gece annemle yatmış olduğu kesindi ve dokuz ay sonra benim doğduğum da kesindi. Ama annemin yattığı tek erkeğin Barber olduğundan nasıl emin olabilirdim? Gerçi bu pek zayıf bir olasılıktı, ama annem aynı anda iki erkekle birden ilişki kurmuş olabilirdi. Eğer öyleyse, belki beni dölleyen öteki adamdı. Barber'm babam olduğuna kesinlikle inanmak zorunluluğuna karşı bir savunma olarak bu olasılığa dört elle sarılıyordum. Bir nebzecik kuşku varolduğu sürece, olanları olmuş kabullenmek zorunda değildim. Bu beklenmedik bir tepkiydi, ama şimdi düşünüyorum da, kendine göre bir mantığı var onun da. Yirmi dört yıl yanıtı olmayan bir soruyla yaşamış-

tım ve yavaş yavaş, bu sırrı kendi temel gerçeğim olarak görmeye başlamıştım. Kökenim bir sırdı, nereden geldiğimi hiç bilemeyecektim. Benim belirgin özelliğim, temel tanımım buydu ve artık kendi karanlığıma alışmıştım. Ona bir bilgi kaynağı, bir öz saygı, ontolojik bir zorunluluk gibi sarılıyordum. Babamı bulmayı ne kadar düşlemiş olursam olayım, onu bulabileceğimi hiç düşünmemiştim. Babamı bulduğum zaman içimdeki yıkıntı öylesine büyük oldu ki, ilk tepkim bu gerçeği yadsımak biçiminde ortaya çıktı. Yadsıdığım Barber değil, durumun kendisiydi. Barber en iyi dostumdu, onu seviyordum. Dünyada babam olarak seçeceğim tek kişi varsa, o da Barber'dı. Ama yine, kabullenemiyordum bunu. Bütün varlığım sarsılmıştı ve bu darbeyi nasıl içime sindireceğimi bilemiyordum.

Haftalar geçti ve sonunda gözlerimi gerçeklere daha fazla kapatmam olanaksızlaştı. Bedeni beyaz alçı kalıbın içinde kıpırtısız yatan Barber, katı yiyecekler yiyemiyordu ve çok geçmeden kilo kaybetmeye başladı. Bu adam günde binlerce kalori almaya alışıktı, beslenme rejimindeki bu ani değişim kısa zamanda ve gözle görülebilir bir etki gösterdi. Öylesine aşırı bir et kütlesini ayakta tutmak zordur ve yediklerinizi biraz bile kıstığınız zaman çok çabuk kilo verilir. Barber başlangıçta çok şikâyetçiydi, hatta birkaç kez açlıktan ağladı bile, ama bir süre sonra bu zorunlu açlığı gizli bir lütuf gibi yorumlamaya başladı. "Şimdiye kadar beceremediğim bir şeyi başarma fırsatı bu," diyordu. "Bir düşün M.S. bu hızla gidersem, hastaneden çıktığımda elli kilo vermiş olacağım. Belki de altmış. Yepyeni bir insan olacağım. Bir daha hiç şimdiki gibi olmayacağım."

Başının iki yanındaki saçlar uzadı (kır ve pas kırmızısı karışımı bir renk) ve o renklerle gözlerinin rengi (koyu, metalik mavi) arasındaki kontrast, Barber'm başına yeni bir anlam ve belirginlik kazandırdı; çevresindeki havanın içinden yavaş yavaş yükselen bir kütle gibi görünüyordu. Hastanede on on iki gün kaldıktan sonra, teni ölüm beyazlığına bürün-

dü, ama bu süzgünlükle birlikte yanaklarına yeni bir incelik geldi. Yağlı hücreler ve et tabakaları azaldıkça, derinlerden yeni bir Barber, yıllardır içinde kapalı tutulmuş gizli bir benlik çıktı yüzeye. Bu çarpıcı bir değişimdi ve değişim ilerledikçe, birtakım önemli yan etkilere de yol açtı. Başlangıçta pek farkında olmadım, ama hastanedeki üçüncü haftanın sonuna doğru bir sabah, Barber'a baktım ve tanıdık bir şey seçer gibi oldum. Bu bir anlık bir şeydi ve ne olduğunu tanımlayamadan kaybolup gitti. İki gün sonra benzer bir olay daha oldu. Bu seferki, tanıdık şeyin Barber'm gözlerinin çevresinde, belki de gözlerinin içinde olduğunu farkedebileceğim kadar uzun sürdü. Barber'ı Effing'e mi benzetiyorum, Barber'ın o andaki bakışı bana babasını mı anımsatıyor diye düşündüm. Her ne idiyse, o kısacık an tedirginlik getirdi ve gün boyu o duyguyu üzerimden atamadım. Anımsanmayan bir düşün parçası, bilinçaltımın derinliklerinden yükselmiş bir anlam kıvılcımı gibi, aklımdan hiç çıkmadı. Sonra, ertesi sabah, gördüğümün ne olduğunu anlayabildim. Günlük ziyaretime başlamak üzere Barber'm odasına girdim, kanındaki ağrı kesicilerin uyuşturduğu yüzünde gözlerini açıp bana gülümserken, gözkapaklarmın çevresine, kirpikleriyle kaşları arasındaki açıklığa baktım ve birdenbire kendime baktığımı farkettim. Barber'ın gözleri benimkinin eşiydi. Artık yüzü inceldiği için bunu görebiliyordum. Birbirimize benziyorduk, şaşmaz bir benzerlikti bu. Bunun farkına vardığım, gerçek sonunda kaçınılmaz olarak karşıma çıktığı anda, onu kabullenmekten başka seçeneğim yoktu. Ben Barber'ın oğluydum ve bunu hiçbir kuşkuya yer vermeyecek biçimde biliyordum.

Ertesi iki hafta her şey yolunda gibiydi. Doktorlar iyimserdi. Alçının çıkarılacağı günü beklemeye koyulduk. Oysa ağustos başlarında, Barber'ın durumu birden bozuldu. Bir enfeksiyona yakalandı, onu geçirmek için verilen ilaç allerji yaptı ve tansiyonu tehlikeli boyutlara yükseldi. Yapılan yeni testler, daha önce bilinmeyen şeker bulgusunu ortaya koydu. Doktorlar daha başka neler olabileceğini anlamak için araş-

tırmayı derinleştirdikçe, yeni yeni hastalıklar çıktı: Anjin, gizli gut, dolaşım bozukluğu, Tanrı bilir daha neler. Gövdesi artık daha fazlasını kaldıramayacak gibiydi. Çok ağır şeyler geçirmişti ve makine teklemeye başlamıştı. Büyük kilo kaybı, vücudun direncini kırmıştı. Barber'ın hastalıklara karşı savaş verecek silâhı kalmamıştı. Kan hücreleri karşı saldırıya geçmeyi reddediyordu. Ağustosun yirmisinde, yakmda öleceğini söyledi. Hiç oralı olmadım. "Sıkı dur," dedim. "Dünya Kupası Beyzbol maçları başlamadan seni buradan çıkaracağız."

Artık ne hissettiğimi bilmiyordum. Onun gözümün önünde dağıhp gidişine seyirci olmak beni perişan ediyordu. Ağustosun üçüncü haftasmda, rüyada gezer gibi dolaşıyordum. O anda benim için önemli olan tek şey, duygusallığa kapılmamaktı. Ne gözyaşı, ne umutsuzluk, ne irade zaafı. Umutlu ve güvenli görünüyordum, oysa için için durumun umutsuzluğunu biliyor olmahydım. Ama bu gerçeği sonuna kadar kavramadım, sonunda da en olmadık biçimde öğrendim. Gece geç saatte birşeyler yemek için bir kafeteryaya gittim. O gecenin spesiyalitelerinden biri tavuk güveçti. Çocukluğumdan, belki annemin yanında yaşadığım dönemlerden beri yememiştim. Listede tavuk güveci görünce, o akşam başka hiçbir şey yemeyeceğimi anladım. Garson kıza yemeği söyledikten sonra, üç dört dakika oturup Boston'da annemle kaldığınız evi düşündüm, birlikte yemek yediğimiz mutfak masası gözümün önüne geldi. Garson kız geldi, tavuk güvecin bittiğini söyledi. Önemli bir şey değildi tabü. Büyük olayların çerçevesinde bir zerreydi olsa olsa, yine de tavan üzerime çökmüş gibi oldum. Artık tavuk güveç yoktu. Biri çıkıp da deprem olduğunu, California'da yirmi bin kişinin bu yüzden öldüğünü söylese, o andakinden daha kötü olamazdım. Gözlerim doldu. İşte o anda, kafeteryada oturmuş düş kırıklığımı yenmeye çalışırken, dünyamın nasıl kolay parçalanabilir hale geldiğini farkettim. Yumurta parmaklarımın arasından kayıyordu ve ergeç düşecekti.

Barber, eylülün dördünde öldü, kafeteryadaki o olay-

dan üç gün sonra. Öldüğünde yüz kiloya inmişti ve sanki yarısı zaten kaybolmuş, o kaybolma süreci bir kez başladıktan sonra geri kalanın yok olması da kaçınılmazmış gibiydi. Birisiyle konuşmak ihtiyacındaydım, ama aklıma gelen tek kişi Kitty idi. Ona telefon ettiğimde sabahın beşiydi. Kitty daha telefonu açmadan, onu yalnızca ölüm haberini vermek için aramadığımı biliyordum. Geri dönmemi isteyip istemediğini anlamak zorundaydım.

"Uyuduğunu biliyorum," dedim, "ama söyleyeceklerimi dinlemeden kapatma."

"M.S.?" Sesi uyku sersemliğiyle boğuktu. "Sen misin M.S.?"

"Chicago'dan arıyorum. Sol bir saat kadar önce öldü ve konuşabileceğim bir başkası yoktu."

Olanları ona anlatmam epey sürdü. Önce bana inanmadı, olayların ayrıntılarına girdiğim zaman, ben de bütün olup bitenlerin nasıl inanılmaz olduğunu kavradım. Evet dedim, bir mezara düştü ve belkemiği kırıldı. Evet, gerçekten babammış. Evet, gerçekten bu gece öldü. Evet, hastaneden telefon ediyorum. Santral görevlisi araya girip konuşmayı sürdüreceksem para atmamı söyledi. Hat yeniden açıldığında Kitty'nin hıçkırarak ağladığını duydum.

"Yazık oldu Sol'e," dedi. "Sol'e de yazık, M.S.'e de yazık. Herkese yazık oldu."

"Bunları sana haber vermek zorunda kaldığım için kusura bakma. Ama aramasam doğru olmaz gibi geldi."

"Hayır, aradığına sevindim. Buna katlanmak öyle zor ki. Aman tanrım, M.S. senden haber almak için ne kadar zaman beklediğimi bir bilsen."

"Her şeyi berbat ettim, değil mi?"

"Senin suçun yok. Duygularını engelleyemezdin, kimse engelleyemez."

"Seni arayacağımı beklemiyordun, değil mi?"

"Artık beklemiyordum. İlk birkaç ay, başka hiçbir şey düşünmedim. Ama sürgit öyle yaşayamazsın, olanaksız. Ya-

vaş yavaş ben de umudumu kestim."

"Seni her an sevmeye devam ettim, bunu biliyorsun değil mi?"

Karşıda bir sessizlik oldu. Sonra Kitty'nin yeniden hıçkırdığım duydum – soluğunu kesen kırık kırık hıçkırıklar. "M.S. Tanrı aşkına ne yapmak istiyorsun bana? Hazirandan beri senden haber almıyorum, sonra sabahın beşinde Chicago'dan telefon ediyorsun, Sol'ün başına gelenleri anlatıp yüreğimi parçalıyorsun, sonra tutup aşktan söz ediyorsun. Bunu yapmaya hakkın yok. Artık yok."

"Sensiz olamıyorum. Sensizliğe alışmaya çalıştım, başaramadım."

"Ben de çalıştım ve başardım."

"Sana inanmıyorum."

"Çok zor oldu M.S. Ayakta kalabilmem için benim de o kadar katılaşmam gerekti."

"Bana ne söylemeye çalışıyorsun?"

"Artık çok. Bir daha aynı şeyleri yapamam. Biliyorsun, beni neredeyse öldürecektin. Öyle bir riski yeniden göze alamam."

"Başka birini buldun, değil mi?"

"Aylar geçti. Sen aklını başma toplayıp karar vermek için ülkenin öbür ucuna giderken, ben ne yapacaktım sanıyorsun?"

"Şimdi onun koynundasın, değil mi?"

"Orası seni ilgilendirmez."

"Koynundasın, değil mi? Söyle bana."

"Doğrusunu istersen, koynunda değilim. Ama bu, sana soru sorma hakkı vermez."

"Kim olduğu umurumda değil. Hiç farketmez."

"Yeter artık M.S. Daha fazla dayanamayacağım. Bir tek söz daha kaldıramayacağım."

"Yalvarırım Kitty, ne olur geri döneyim."

"Güle güle Marco. Kendini hırpalama. Ne olur, hırpalama kendini."

Ve telefonu kapattı.

Barber'ı annemin yanına gömdüm. Onu Westlawn mezarlığına gömmemiz epey olay oldu, bir yığın Rus ve Alman musevisinin ortasında, musevi olmayan tek oydu. Ama Fogg aile mezarlığında bir kişilik daha yer bulunduğu ve artık ben ailenin reisi sayıldığım, o yüzden de toprağın sahibi olduğum için, gömme iznini kopartabildim. Aslında, babamı, benim için hazırlanmış olan mezara gömdüm. Son birkaç ay içinde olanları düşününce, ona hiç değilse bu kadarcık bir şey yapmak istedim.

Kitty ile konuşmamdan sonra, beni düşüncelerimden koparacak birşeyler gerekliydi. Başka avuntu olmadığı için, dört gün cenaze hazırlıklarıyla oyalandım. Barber ölümünden iki hafta önce, kalan gücünü toparlamış, varlığını bana devretme işlemini yaptırmıştı. O yüzden yeteri kadar param vardı. Barber, vasiyetnamelerin çok karmaşık olduğunu ve nasıl olsa her şeyini bana bırakmak istediğine göre, sağlığında vermesinin daha doğru olduğunu söylemişti. Bu devir işleminin yenilgiyi kesin kabullenmek anlamına geleceğini bildiğim için, onu vazgeçirmeye çalıştım, ama fazla da ısrar etmek istemedim. O günlerde Barber ölüm kalım savaşı veriyordu, onun önüne dikilmek doğru olmazdı.

Hastane faturalarını ödedim, cenaze işlemlerinin parasını verdim, mezar taşının parasını peşin peşin kapadım. Cenaze törenine, on bir yıl önce benim sünnet törenimi yönetmiş olan hahamı çağırdım. Artık yaşlanmıştı, yetmişini geçmiş olmalıydı. Adımı anımsamadı. Ben emekli oldum, neden başkasını çağırmıyorsun dedi. Hayır dedim, sizin gelmeniz gerek Haham Green, başkasını istemem. Onu ikna etmek epey zor oldu, ama sonunda normal ücretin iki katını vermeyi önerince razı oldu. Bu çok olağandışı dedi. Ben de, hiçbir şey olağan değil diye yanıt verdim. Her ölüm farklıdır, eşi yoktur.

Cenazede Haham Green ve benden başka kimse yoktu. Belki meslektaşları cenazeye gelmek ister diye Magnus Üniversitesine Barber'm ölümünü haber vermeyi düşündüm, ama sonra vazgeçtim. Günümü yabancılarla geçirecek durumda değildim, kimseyle konuşmak istemiyordum. Haham, İngilizce dua okumaması ricamı kabul etti ve geleneksel İbranice duaları okudu. O zamanlar İbraniceyi tamamen unutmuştum ve hahamın dediklerinden bir şey anlamadığıma sevindim. Böylelikle düşüncelerimle başbaşa kalabildim, tek isteğim de oydu. Haham Green bana deli gözüyle bakıyordu, birlikte olduğumuz süre içinde de benden olabildiğince uzak durmaya çaba gösterdi. Ona acıdım, ama elimden bir şey gelmezdi. Topu topu beş altı kelime konuştum onunla. Cenaze töreni bittikten sonra limuzinle evinin kapısına gittiğimizde, haham uzandı, elimi sıktı, elimi sol avucuyla yavaşça okşadı. Bu, onun için imzasını atmak kadar doğal bir teselli jestiydi, hatta farkında bile olmadan yaptı bunu. "Çok huzursuz görünüyorsun delikanlı," dedi. "Bana sorarsan, bir doktora görünmelisin."

özel kitap grubu

Şoföre beni Cennet Kayası motelde bırakmasını söyledim. Orada bir gece daha geçirmek istemediğim için hemen eşyamı topladım. İşimi bitirmem on dakika sürmedi. Bavulumu kapadım, bir an yatağın üstüne oturdum, odaya son bir kez baktım. Eğer cehennemde de otel varsa, herhalde bunun gibidir diye düşündüm. Herhangi bir nedeni yokken -en azından o anda benim farkında olduğum bir neden yokken- yumruğumu sıktım, ayağa kalktım ve vargücümle duvara vurdum. İnce kontrplak bölme çatırdadı, kırıldı ve kolum içine göçtü. Odadaki eşyanın da öyle çürük olup olmadığını merak ettim ve denemek için sandalyeyi kaptım. Sandalyeyi masaya vurdum ve paramparça oluşunu keyifle seyrettim. Bu denemeyi tamamlamak için, sandalyenin kırık bacaklarından birini sağ elime aldım ve odada ne varsa sopayı indirmeye başladım: Abajurlar, aynalar, televizyon, önüme ne geldiyse vurup kırdım. Odayı harabe haline getirmek için birkaç

dakika yetti. Kendimi çok iyi hissediyordum. Sanki sonunda mantıklı bir iş başarmışım, gerçekten değer bir iş yapmışım gibiydi. Bu başarımm semeresini seyretmek için orada çok dırmadım. Az önceki vur kırdan hâlâ soluk soluğa bir halde, bavullarimı kaptığım gibi dışarı fırladım ve kırmızı Pontiac'a binip uzaklaştım.

On iki saat durmaksızın yol aldım. Iowa'ya girerken gece oldu ve dünya giderek yalnızca yıldızlardan ibaret kaldı. Kendi yalnızlığımla hipnotize olmuştum. Gözlerim kapanıncaya kadar durmak istemiyor, yolun ortasındaki beyaz şerit beni dünyaya bağlayan son şeymiş gibi gözlerimi ondan ayırmıyordum. Ancak Nebraska'da bir motele girip uyudum. Karanlıkta cırcır böceklerinin sesini, pervanelerin pencere teline vuruşunu, gecenin bir ucunda bir köpeğin havlayışını anımsıyorum.

Sabahleyin, şans eseri doğru yönde olduğumu farkettim. Hiç düşünmeksizin batıya doğru ilerlemiştim. Gideceğim yol üzerinde olduğumu anlayınca, daha bir sakinleştim, kendime daha bir hâkim oldum. Barber ile planladığımızı yapmaya karar verdim. Bir amacım olduğunu, bir şeyden kaçmak yerine bir şeye doğru gittiğimi bilmek, gerçekten ölmek istemediğimi kendi kendime itiraf etme cesaretini verdi bana.

Mağarayı bulabileceğimi hiç sanmıyordum (sonuna kadar, kaçınılmaz sonuçtu bu), ama mağarayı arama işinin başlı başına yeterli olacağını, başka şeyleri ortadan kaldıracağını düşünüyordum. Çantamda on üç bin dolardan fazla para vardı; bu, beni yolumdan alıkoyacak bir şey yok demekti. Bütün olanaklar tükeninceye kadar sürdürebilirdim. Düz ovaların sonuna kadar gittim, gece Denver'de kaldım, oradan Mesa Verde'ye geçip üç dört gün de orada kaldım, ölmüş bir uygarlığın görkemli kalıntılarını gezdim, oradan ayrılmaya gönlüm razı olmadı. Amerika'da hiçbir şeyin bu kadar eski olabi-

leceğini hiç düşünmemiştim. Utah'a girerken, Effing'in söz ettiği bazı şeyleri anlamaya başladığımı hissettim. Önemli olan coğrafya değildi (o görünüm herkesi etkiler), çevrenin büyüklüğü ve ıssızlığı, bendeki zaman kavramını etkilemeye başladı. Bugün, artık eski anlamım taşımıyordu. Dakikalar ve saatler, bu uçsuz bucaksız toprakların büyüklüğü yanında ölçülemeyecek kadar küçük kalıyordu ve çevrenize baktığınız zaman, yüzyıllar çerçevesinde düşünmek zorunda olduğunuzu, bin yılın saatin bir tik-tak'ından farksız olduğunu anlıyordunuz. Ömrümde ilk kez, dünyanm boşlukta dönen bir gezegen olduğunu hissettim. Dünyanın büyük olmadığını keşfettim, küçüktü - neredeyse mikroskopik boyuttaydı. Evrendeki tüm nesnelerin içinde, dünyadan ufağı yoktur.

Bluff kasabasındaki Comb Ridge motelinde kendime bir oda tuttum ve bir ay çevreyi dolaştım. Kayalıklara tırmandım, kanyonların kuytularına girdim, arabayla yüzlerce kilometre yol yaptım. Bir sürü mağara keşfettim, ama hiçbirinde insan izi yoktu. O haftalar boyunca mutlu, kendi yalnızlığımdan hoşnuttum. Bluff halkıyla tatsız rastlantılardan kaçınmak için, saçlarımı kısacık kestim, onlara jeoloji tezi hazırlayan bir öğrenci olduğumu söyleyerek benden kuşkulanmalarını önledim. Araştırmayı sürdürmekten başka planım olmadığı için, aylarca böyle yaşayabilir, sabahları Sally'nin kafeteryasında kahvaltı ettikten sonra karanlık çökene kadar dağlarda dolaşabilirdim. Bir gün her zamankinden daha uzağa gittim, Anıtlar Vadisini geçip Oljeto'daki Navaho ticaret merkezine kadar uzandım. Oljeto "sudaki ay" anlamına geliyordu. Başlıbaşına bu ad bile beni oraya çekmeye yeterdi, ama oraya gidişimin asıl nedeni, Bluff'lı birisinden öğrendiğime göre ticaret merkezini işleten Mr. ve Mrs. Smith'in buranın tarihini en iyi bilen kişiler olmalarıydı. Mrs. Smith, Kit Carson'un torunu veya torununun torunuydu ve kocasıyla birlikte oturdukları ev Navaho battaniyeleri ve çanak çömlekleriyle dolu, Kızılderili el sanatları müzesi gibi bir yerdi. Birkaç saat onların yanında kaldım. Loş oturma odalarının serinli-

ğinde çay içtim. Sonunda punduna getirip George Çirkin Ağız diye birini hiç duyup duymadıklarını sordum. İkisi de başlarını sallayıp hayır dediler. Peki ya Gresham kardeşler? Onları da duymamışlar mıydı? Mrs. Smith, hiç duymaz olur muyuz dedi, elli yıl kadar önce ortadan kaybolan bir gangster çetesiydi. Bert, Frank ve Harlan, Vahşi Batının son tren soyguncularıydılar. Heyecanımı belli etmemeye çalışarak, gizlendikleri bir yer yok muydu diye sordum. Bir zamanlar birisi onların bir mağarada saklandığından söz etmişti, dağlarda bir yerdeymiş dedim. Mr. Smith, haklısınız, ben de buna benzer birşeyler duymuştum dedi. Rainbow Bridge yakınlarında bir yerdeymiş galiba. Acaba bulunabilir mi? diye sordum. Mr. Smith belki eskiden olsaydı bulunabilirdi, ama şimdi bir sonuç alamazsınız dedi. Nedenmiş o? diye sordum. Powell Gölü dedi. Bütün o yöre şimdi sular altında. İki yıl önce su verdiler. Dalgıç donanımınız yoksa, bir şey bulmanız olanaksız.

Bunun üzerine vazgeçtim. Mr. Smith bunları söylediği anda, aramaya devam etmenin anlamı olmadığını anladım. Ergeç bir noktada durmak zorunda kalacağımı biliyordum, ama böyle birdenbire, böyle karşı konulmaz kesinlikle olacağını kestiremezdim. Daha yeni başlıyor, işime yeni ısınıyordum ve bir anda yapılacak bir şey kalmıyordu. Bluff'a döndüm, motelde bir gece daha kaldım, ertesi sabah hesabı kesip çıktım. O güzelim planlarımı bozan suyu görmek için Powell Gölü'ne gittim, ama bir göle nefret duymak zor. Bir motor tuttum, bütün gün gölde tekneyle dolaştım ve ondan sonra ne yapacağımı düşündüm. Ne yapacağımı düşünmek, artık benim için eskimiş bir sorundu, yine de yenik düşme duygusu öylesine eziciydi ki, başka bir şey düşünemiyordum. Tekneyi kiraladığım yere götürüp arabamı aramaya başlayınca, karar verme gücü bir anda benim elimden çıktı.

Pontiac hiçbir yerde yoktu. Her tarafı aradım, ama park ettiğim yerde görmediğim anda, arabanın çalındığını anlamıştım. Sırt çantam yanımdaydı, bir de bin beş yüz dolar-

lık seyahat çekim vardı. Paranın geri kalanı – on bin dolardan fazla para, bana kalan mirasın tümü, dünyadaki bütün varım yoğum arabadaydı.

Yolun başına çıktım, otostop yapmaya niyetliydim, ama arabaların hiçbiri beni almadı. Yanımdan geçip giderlerken küfürler yağdırdım, arkalarından sövüp saydım. Akşam oluyordu. Talihim ana yolda da yaver gitmeyince, bir çalılığa girip geceyi geçirecek yer aramaktan başka çarem kalmadı. Arabanın kaybolması beni öyle afallatmıştı ki, polise haber vermek bile aklıma gelmedi. Ertesi sabah, ayazda ürpererek uyandığımda, bu hırsızlığı insanların yapmadığı kanısına vardım. Bu olsa olsa Tanrıların işiydi. Beni çökertmek niyetinde olan ilahi kötülüğün bir oyunuydu.

İşte o zaman yürümeye başladım. Olanlara öyle öfkeliydim, kendimi öylesine horlanmış görüyordum ki, artık otostop yapmak için işaret vermekten de vazgeçtim. Bütün gün, güneşin doğuşundan batışına kadar yürüdüm. Ayaklarımın altındaki toprağı cezalandırmak istercesine yürüyordum. Ertesi gün yine aynı şeyi yaptım. Ondan sonraki gün de. Üç ay boyunca yürüdüm, ağır ağır batıya ilerliyor, küçük kasabalarda bir iki gün kaldıktan sonra yine yola koyuluyor, tarlalarda, mağaralarda, yol kenarındaki çukurlarda uyuyordum. İlk iki hafta yıldırım çarpmış birine benziyordum. İçimde gök gümbürtüleri kopuyordu, hıçkırarak ağlıyordum, deliler gibi uluyordum, sonra yavaş yavaş öfkem kendi kendini tüketti ve adımlarımın ritmine bıraktım kendimi. Peşpeşe bot eskitiyordum. Birinci ayın sonunda yeniden insanlarla konuşur oldum. Birkaç gün sonra bir kutu puro aldım ve her akşam babamın anısına bir tane tüttürdüm. Arizona, Valentine'da Peg adında tombul bir garson kız, kasabamn kıyısındaki boş bir kafeteryada beni baştan çıkardı, onunla on on iki gün kaldım. California, Needles'da sol bileğimi burktum ve bir hafta üstüne basamadım. Ama bunların dışında hiç ara vermeden yürüdüm. Giderek artan bir mutluluk duygusuyla Pasifik'e doğru yürüyordum. Kıtanın ucuna vardığım zaman,

önemli bir soru çözümlenecek gibi geliyordu. O sorunun ne olduğunu bilmiyordum, ama yanıtı, adımlarımla çoktan verilmişti. Kendimi geride bıraktığımı, artık eski ben olmadığımı bilmem için yalnızca yürümem yeterliydi.

Beşinci botumu, 3 Ocak 1972 günü Lake Elsinore diye bir yerde aldım. Üç gün sonra, yorgunluktan bitkin halde, cebimde 413 dolarla Laguna Beach kasabasının tepelerine tırmandım. Tepeden okyanusu görebiliyordum, ama suyun kıyısına inınceye kadar yürümeye devam ettim. Botlarımı çıkartıp, tabanlarımda kumu hissettiğinde saat dörttü. Dünyanın sonuna gelmiştim ve bunun ötesinde havadan ve dalgalardan, ta Çin kıyılarına kadar uzanan bir boşluktan başka hiçbir şey yoktu. İşte buradan başlayacağım dedim kendi kendime, burası yaşamımın başladığı yer.

Kıyıda uzun süre durdum, güneşin son ışıklarının da kaybolmasını bekledim. Arkamda, kasaba kendi yaşantısını sürdürüyor, sonu yaklaşan yüzyılın Amerika'ya özgü alışılmış gürültülerini çıkarıyordu. Kıyının çizdiği yaya bakarken, evlerdeki ışıkların tek tek yandığını gördüm. Sonra tepelerin ardından ay yükseldi. Dolunaydı. Tutuşmuş bir taş gibi sapsarı ve yusyuvarlak. Ay gökyüzüne yükselip karanlıklar içindeki yerini buluncaya kadar, gözlerimi ondan ayırmadım.

SON